

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ,
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
(ΠΜΣ-ΟΔΔΥΟΕ)**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*Νέοι Μεταρρυθμιστικοί Θεσμοί και Πολιτικές για τη
βελτίωση και την αναβάθμιση της Οργάνωσης και της
Διοίκησης των ΟΤΑ. Η περίπτωση της αιρετής
Περιφέρειας Πελοποννήσου.*

Επιβλέπων Καθηγητής: Παναγιώτης Ευαγγελόπουλος

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΟΥΛΟΥΚΟΣ

ΤΡΙΠΟΛΗ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2014

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

1. Παναγιώτης Ευαγγελόπουλος

2.

3.

4.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο της φοίτησης στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Οργάνωση και Διοίκηση Δημοσίων Υπηρεσιών, Δημοσίων Οργανισμών και Επιχειρήσεων», του Τμήματος Οικονομικών Σπουδών της Σχολής Επιστημών Διοίκησης και Οικονομίας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Η διπλωματική εργασία υποβλήθηκε ως προαπαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος από τη Σχολή Επιστημών Διοίκησης και Οικονομίας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Στη διπλωματική εργασία καταβλήθηκε προσπάθεια να προσεγγιστεί συστηματικά, συστημικά και από πολλές γνωστικές και συντρέχουσες γωνίες θέασης το Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα Καλλικράτης, το οποίο είναι το πιο πρόσφατο και τρέχον σήμερα πολιτικό, θεσμικό, νομικό και τεχνοκρατικό εγχείρημα στο πλαίσιο των Νέων Πολιτικών οι οποίες έχουν ως σκοπό την αναβάθμιση της οργανωτικο-διοικητικής και της δομο-λειτουργικής συγκρότησης των Οργανισμών Τοπικής και Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης σε συνδυασμό με την Αποκεντρωμένη Διοίκηση του Κράτους.

Το Πρόγραμμα Καλλικράτης είναι η τελευταία γενεά των κυμάτων μεταρρύθμισης των ΟΤΑ στο πλαίσιο του Διοικητικού Συστήματος της χώρας, οι οποίες ξεκίνησαν με αφετηρία το Σύνταγμα του 1975.

Μεταρρυθμιστικά κύματα οι δέσμες αλλαγών που βαίνουν παράλληλα και συνδυασμένα με το σταδιακό και προοδευτικό Εξευρωπαϊσμό της χώρας, θεωρουμένης ως ενός υποψηφίου και, μετά το 1981, ως ενός κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της διεύρυνσης και της εμβάθυνσης του ευρωπαϊκού εγχειρήματος στον οδικό χάρτη προς την ολοκλήρωση και την πολιτική ένωση.

Λαμβάνοντας υπόψη τις συγκυρίες που σχετίζονται με την Ελληνική κρίση στο πλαίσιο των οποίων θεσπίστηκε και εφαρμόστηκε το

Πρόγραμμα Καλλικράτης κατά την πρώτη περίοδο της νηπιακής του ηλικίας καθώς επίσης τις εξελίξεις ενόψει των επερχόμενων διπλών εκλογών για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και την ανάδειξη των οργάνων της Τοπικής και της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, στην εργασία επιχειρείται μια αξιολόγηση των πεπραγμένων του Προγράμματος και προτείνονται παρεμβάσεις για την εξουδετέρωση κάποιων δυσλειτουργιών σε συνδυασμό με παρεμβάσεις που μπορούν να βελτιώσουν την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα του μεταρρυθμιστικού εγχειρήματος κατά τη δεύτερη περίοδο της εφαρμογής του.

Στη διπλωματική εργασία επίσης επιχειρείται μια σχετική με το θέμα των μεταρρυθμίσεων ανάλυση της εφαρμογής του Προγράμματος Καλλικράτης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου.

Για τη συγγραφή της διπλωματικής εργασίας οφείλω να ευχαριστήσω όλους όσους με βοήθησαν για να μπορέσω να οργανώσω, να μεθοδεύσω, να συγκροτήσω και να αναπτύξω τις σκέψεις που είχα για το θέμα καθώς και για την ηθική και την τεχνική υποστήριξη που μου προσέφεραν.

Κατ' αρχήν επιθυμώ εκ βαθέων να ευχαριστήσω τον Επιβλέποντα Καθηγητή **κ. Παναγιώτη Ευαγγελόπουλο**, για την καθοδήγηση, το mentoring, τη συνεχή παρακολούθηση και τις εποικοδομητικές διορθωτικές παρεμβάσεις που πρότεινε κατά την πορεία συγγραφής της εργασίας παράλληλα με την παροχή σημαντικών πληροφοριών και βιβλιογραφικού υλικού και την εν γένει μετάδοση της απαραίτητης τεχνογνωσίας για τη μεθοδολογία προσέγγισης του αναλυόμενου θέματος.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στον Περιφερειάρχη Πελοποννήσου **κ. Πέτρο Τατούλη** για δυο λόγους: *Πρώτο* γιατί μου επέτρεψε την πρόσβαση σε πλούσιο και σε πολύ χρήσιμο πληροφοριακό υλικό που αφορά στα θέματα των ΟΤΑ και της Περιφέρειας και, *δεύτερο*, για την καθοδήγηση που μου προσέφερε αναφορικά με την αντίληψη, τη στρατηγική στόχευση,

τον πολιτικό προσανατολισμό και τα μέτρα εμβάθυνσης και βελτίωσης του Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος Καλλικράτης.

Για τη συγκέντρωση ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων καθώς και για διάφορα ζητήματα που αναφέρονται στην Εθνική και στην Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική, πολύ σημαντική ήταν η βοήθεια του Επιστημονικού Συνεργάτη της Περιφέρειας Πελοποννήσου κ. **Κωνσταντίνου Γαλιώτου**.

Η διπλωματική εργασία, από τη φύση της, αποτελεί την τελική προσπάθεια της ιστορικής πορείας του υποφαινόμενου για την ολοκλήρωση των γνώσεων και των εφοδίων που σχετίζονται με τη Δημόσια Διοίκηση στο πλαίσιο των μεταπτυχιακών σπουδών στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου (ΠΜΣ-ΟΔΔΥΟΕ).

Θερμές ευχαριστίες οφείλω σε όλο το Εκπαιδευτικό και το Διοικητικό Προσωπικό του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου για τη μαθησιακή, παιδευτική και υποστηρικτική βοήθεια που μου προσέφεραν καθ' όλη τη διάρκεια της φοιτητικής ζωής μου στην Τρίπολη.

***Ο φοιτητής
Γεώργιος Μπουλούκος***

Τρίπολη, Φεβρουάριος 2014

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

A	
ΑΕγγΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΕΙ	Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΑΕΣ	Ανατολική Εταιρική Σχέση
ΑΟΖ	Αποκλειστικές Οικονομικές Ζώνες
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΑΣΕΠ	Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού
B	
Γ	
Γ.Γ.	Γενικός Γραμματέας / Γενική Γραμματεία
ΓΛΚ	Γενικό Λογιστήριο Κράτους
ΓΠΣ	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
ΓΠΧΣΑΑ	Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
Δ	
ΔΑΣΑ	Διαχείριση των Αστικών Στερών Αποβλήτων
ΔΔ	Διεθνής Δημόσιος Διαγωνισμός
ΔΕΕ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΕΗ	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
ΔΕΚ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΔΕΚΟ	Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί
ΔΕΣΔΙΤ	Διϋπουργική Επιτροπή ΣΔΙΤ
ΔΕΥΑ	Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης
ΔΚΚ	Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΔΟΕ	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
ΔΣΕΕ	Διατλαντική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων
ΔΤ	Διαρθρωτικά Ταμεία
Ε	
ΕΑΠΤΑ	Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΕΓΣΔΙΤ	Ειδική Γραμματεία ΣΔΙΤ
ΕΓΤΠΕ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού & Εγγυήσεων
ΕΔΕΤ	Εθνικό Δίκτυο Έρευνας και Τεχνολογίας
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΠ	Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη
ΕΕΣ	Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία
ΕΕΣΕ	Ελληνική Εταιρεία Συστημικών Ερευνών
ΕΕΤΑΑ	Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης
ΕΖΕΣ	Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών
ΕΚ	Ευρωπαϊκές Κοινότητες
ΕΚΑΕ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ)
ΕΚΑΧ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα

ΕΚΔΔ	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΛΛ.Α.Δ.Α.	Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης Αυτοδιοίκησης
ΕΛΟΤ	Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕΝΑΕ	Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας
ΕΝΠΕ	Ένωση Περιφερειών
ΕΟΕΣ	Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΟΜΜΕΧ	Ελληνικός Οργανισμός Μικρών Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠΑΕ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα
ΕΠΑΝ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα
ΕΠΓ	Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας
ΕΠΑ	Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης
ΕΠΠ	Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική
ΕΠΠΕΡΑΑ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη
ΕΠΤΑ	Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΕΠΧΣΑΑ	Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
ΕΣΑ	Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΕΣΣΔ	Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών
ΕΣΤΑ	Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΕΤ&Α	Έρευνα & Τεχνολογική Ανάπτυξη
ΕΤΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας
ΕΤαΕ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων
ΕΤΕπ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΕΤΘΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας
ΕτΠ	Επιτροπή των Περιφερειών
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΤΧΣ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
ΕΥΔ	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
ΕΥΡΑΤΟΜ	ΕΚΑΕ
ΕΦΔ	Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης
Z	
H	
ΗΒ	Ηνωμένο Βασίλειο
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Θ	
I	
ΙΟΒΕ	Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών
ΙΤΑ	Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Κ	
κ.κ.	Κατά Κεφαλήν
Κ/Ξ	Κοινοπραξία
ΚΑΠ	Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι
ΚΔΚ	Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων
ΚΕΔΕ	Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας
ΚΕΔΚΕ	Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων
ΚΕΚ	
ΚΕΠ	Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών
ΚΕΠΕ	Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
ΚΕΠΠΑ	Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας
κ-μ	Κράτος Μέλος
ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΚΣΠ	Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο
ΚΤΕΟ	Κέντρο Τεχνικού Ελέγχου Οχημάτων
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
Λ	
Μ	
μ.ο.	Μέσος όρος
ΜΕΚ	Μικτή Επιτροπή Καθοδήγησης
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας
ΜΜΕ	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
ΜΟΔ	Μονάδα Οργάνωσης και Διοίκησης
ΜΟΠ	Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα
ΜΟΧΠ	Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής
ΜΠΒ	Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας
ΜΠΚ	Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα Καλλικράτης
Ν	
Ν.	Νόμος
Ν.Δ.	Νομοθετικό Διάταγμα
ΝΑ	Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
ΝΑΤΟ	Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου
ΝΔΜ	Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ
ΝΠ	Νομικό Πρόσωπο
ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
Ξ	
ΞΑΕ	Ξένες Άμεσες Επενδύσεις
Ο	
ΟΔΑ	Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Απορριμμάτων
ΟΔΥΟΕ	Οργάνωση και Διοίκηση Δημοσίων Υπηρεσιών, Δημοσίων Οργανισμών και Επιχειρήσεων
ΟΕΥ	Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΝΕ	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΠΟΕ	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
Π	
Π/Υ	Προϋπολογισμός
παρ.	Παράγραφος
ΠΑΣΟΚ	Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα
ΠΓΔΜ	Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας
ΠΓΕ	(Προϊόντα) Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΔΕ	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
ΠΕ	Περιφερειακή Ενότητα
ΠΕΔ	Περιφερειακή Ένωση Δήμων
ΠΕΚ	Πρωτοδικείο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΕΣΔΑ	Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Απορριμμάτων
ΠΕΣΥ	Περιφερειακό Συμβούλιο
ΠΜΣ	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΠΟΠ	(Προϊόντα) Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης
ΠΠ	Πρόγραμμα Πλαίσιο
ΠΠΧΣΑΑ	Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
Ρ	
Σ	
ΣΑ	Σχέδιο Ανάπτυξης
ΣΑΚΧ	Σχέδιο Ανάπτυξης Κοινοτικού Χώρου
ΣΑΤΑ	Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΣΔΙΤ	Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα
ΣΕΒΕ	Σύλλογος Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος
ΣΕΕ	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση
ΣΕΚ	Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας
ΣΕΣ	Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης
ΣΠΑ	Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΣυνΘΛΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία της ΕΕ
Συντ.	Σύνταγμα της Ελλάδας
ΣΧΟΟΑΠ	Σχέδιο Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης
Τ	
τ.	Τόμος
ΤΑ	Τοπική Αυτοδιοίκηση
ΤΑΕΕ	Ταμείο Αλληλεγγύης ΕΕ
ΤΑΠ	Τέλος Ακίνητης Περιουσίας
ΤΕΔΚ	Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων
ΤΕΕ	Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας
ΤΕΙ	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΤΕΠ	Τετραετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών
ΤΣ	Ταμείο Συνοχής

Υ	
ΥΠΑΝ	Υπουργείο Ανάπτυξης
ΥΠΑΝΑ	Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας
ΥΠΕΑΗΔ	Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
ΥΠΕΔΔΑ	Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
ΥΠΕΚΑ	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
ΥΠΕΣ	Υπουργείο Εσωτερικών
ΥΠΕΧΩΔΕ	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
Φ	
ΦΑΠ	Φόρος Ακίνητης Περιουσίας
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως
ΦΕΦΝΠ	Φόρος Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων
ΦΟΔΣΑ	Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
Χ	
ΧΑΔΑ	Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων
ΧΚΑΕ	Χώρες Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης
ΧΜΠΑ	Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού Αλιείας
ΧΠΕ	Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων
Ψ	
Ω	

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

A	
AEBR	Association of European Border Regions
AER	Assembly of European Regions
ALDE	Alliance of Liberals and Democrats for Europe
ATO	Arab Towns Organization
B	
BBO	Buy-Build-Operate
BOLT	Build-Own-Lease-Transfer
BOO	Build-Own-Operate
BOOT	Build – Own-Operate – Transfer
BOT	Build – Operate – Transfer
BRICS	Brazil, Russia, India, China, South Africa
BTO	Build-Transfer-Operate
BUDG	Temporary ad hoc Commission on the EU Budget
C	
CAF	Common Assessment Framework
CEMR	Council of European Municipalities and Regions
CFAA	Committee for Financial and Economic Affairs
CIVEX	Commission for Citizenship, Governance, Institutional and External Affairs

CLRAE	Congress of Local and Regional Authorities of Europe
COPPEM	Committee for the Euro-Mediterranean Partnership of Local and Regional Authorities
COTER	Commission for Territorial Cohesion
CPRM	Conference of Peripheral Maritime Regions
D	
DBFO	Design-Build-Finance-Operate
E	
ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council
ECOS	Commission for Economic and Social Policy
ECU	European Currency Unit
EDUC	Commission for Education, Youth, Culture and Research
ENVE	Commission for Environment, Climate Change and Energy
EPP	Europeans People 's Party
ESPN	European Spatial Planning Observation Network
F	
FAO	Food and Agriculture Organization (of UN)
FYROM	Former Yugoslav Republic of Macedonia
G	
H	
HSSS	Hellenic Society for Systemic Studies
I	
IFAD	International Fund for Agricultural Development
ILO	International Labour Organization
IMF	International Monetary Fund
ISO	International Organization for Standardization
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-accession
ITGI	Interconnector Turkey – Greece - Italy
J	
K	
L	
LRO	Lease-Rehabilitate-Operate
M	
MBO	Management by Objectives
MEDA	MEsures D'Accompagnement
N	
NAT	Commission for Natural Resources
NATO	North Atlantic Treaty Organization
NEEBOR	Network of Eastern External Border Region of Europe
NUTS	Nomenclature of Territorial Units for Statistics
O	
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
OM	Private Services Contract: Operation and Maintenance
OMM	Private Services Contract: Operation, Maintenance and Management
P	

PES	Party of European Socialists
PEST	Political, Economical , Social, Technological
PHARE	Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies
PIIGS	Portugal, Italy, Ireland, Greece, Spain
Q	
R	
S	
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
T	
TAP	Trans Adriatic Pipeline
TTIP	Transatlantic Trade and Investment Partnership
U	
UEN-EA	Union for Europe of the Nations-European Alliance
UN	United Nations
V	
W	
WTO	World Trade Organization
X	
Y	
Z	

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ, ΣΚΟΠΟΣ, ΣΤΟΧΟΣ, ΔΟΜΗ, ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....28

I. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....28

II. Η ΘΕΣΜΙΚΗ, Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ.....30

III. Η ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ.....58

IV. Η ΔΟΜΗ ΚΑΙ Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....63

IV.1 ΟΙ ΟΤΑ ΣΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....64

IV.2 ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΚΑΙ ΕΝ ΔΥΝΑΜΕΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ.....77

IV.2.1 Η ΑΜΙΓΩΣ ΕΘΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ.....78

IV.2.2 Η ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ.....80

IV.2.3 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ.....83

IV.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΡΟΟΙΜΙΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....84

IV.4 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....86

IV.4.1 Η ΠΡΟ-ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ.....87

IV.4.2 Η ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ.....88

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ.....90

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΟΙΜΙΟ.....90

1.2 ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΟΡΟΥ.....91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ.....97

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ.....97

2.2 Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΚΑΙ Η ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑΤΟΣ.....99

2.2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....100

2.2.2 ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....100

2.2.3 ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΙΑΔΟΧΙΚΩΝ ΔΙΕΥΡΥΝΣΕΩΝ.....106

2.2.4 ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΕΙΣ ΚΡΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ.....108

2.2.5 ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΩΝ ΔΙΕΥΡΥΝΣΕΩΝ (ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ, ΘΕΣΠΙΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ).....109

2.3 ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΕΕ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ.....110

2.3.1 ΓΕΝΙΚΑ.....110

2.3.2 ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΡΟΕΔΡΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ.....114

2.3.2.1 ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΤΗΣ ΣΤΑΔΙΑΚΗΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΝΩΣΗ.....114

2.3.2.2 ΟΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4) ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΡΟΕΔΡΙΕΣ.....117

2.3.2.3 Η 5^η ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ.....117

2.3.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....118

2.4 ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΚΥΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ.....	121
---	------------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

<i>ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.....</i>	126
--	------------

3.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ.....	126
---	------------

3.2 ΤΟ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ.....	127
---	------------

3.2.1 Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.....	128
---	------------

3.2.2 ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	128
---	------------

3.3 Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ....	130
--	------------

3.4 ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΟΤΑ.....	133
---	------------

3.4.1 Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΟΤΑ.....	133
--	------------

3.4.2 Η ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑ ΤΩΝ ΟΤΑ.....	133
--	------------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

<i>ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ.....</i>	135
--	------------

4.1 Ο ΟΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ... 	135
---	------------

4.2 ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ.....	139
---	------------

4.3 ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ/ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ....	140
--	------------

4.4 ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ.....	141
---	------------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΙΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΕΠΕΦΕΡΕ ΤΟ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ.....	145
---	------------

5.1 ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ.....	145
---	------------

5.2 ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ.....	147
---	------------

5.3	ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΩΝ ΟΤΑ.....	152
5.3.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	152
5.3.2	ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ.....	153
5.3.3	ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΕΠΕΦΕΡΕ ΤΟ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ.....	154
5.4	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	164

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.....

6.1	ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.....	167
6.2	ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 2010.....	178
6.3	Η ΧΩΡΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.....	181
6.4	Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.....	183
6.4.1	ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ.....	184
6.4.2	ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.....	185
6.4.3	ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.....	187
6.4.4	ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ.....	188
6.4.4.1	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΦΥΛΩΝ.....	188
6.4.4.2	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ.....	189
6.5	ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.....	189
6.5.1	Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ.....	190
6.5.2	ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ.....	191
6.6	Ο ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.....	193
6.6.1	ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΟΡΑΜΑ.....	193
6.6.2	Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ.....	194

6.6.3 Ο ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ.....	198
6.6.4 ΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΑΡΧΕΣ.....	199
6.6.5 ΚΡΙΣΙΜΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	199
6.6.6 ΟΙ ΚΥΡΙΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ.....	200
6.6.7 ΟΙ ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.....	201
6.7 ΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.....	201
6.8 Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΣΤΕΡΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.....	204
6.8.1 ΓΕΝΙΚΕΥΜΕΝΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ.....	204
6.8.2 ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΣΤΕΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ.....	205
6.8.3 Η ΑΙΡΕΤΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.....	206
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	
<i>ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....</i>	213
7.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ.....	213
7.2 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΤΗΣ ΕΕ.....	215
7.2.1 ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ.....	215
7.2.2 ΟΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΙ ΛΟΓΟΙ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	220
7.2.3 Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ...222	
7.2.4 ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ.....	223
7.3 ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ.....	224
7.3.1 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΑ ΜΟΠ.....	224
7.3.2 ΤΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	225
7.3.3 ΤΟ Α΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1989-1993.....	226
7.3.4 ΤΟ Β΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994-1999.....	228
7.3.5 ΤΟ Γ΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 2000-2006.....	229

7.3.6	ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2007-2013.....	231
7.3.7	Η Ε΄ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2014-2020.....	239
7.4	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ.....	248
7.5	ΑΛΛΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.....	253
7.5.1	ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.....	253
7.5.2	ΚΟΓΚΡΕΣΟ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ.....	255
7.5.2.1	ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (COUNCIL OF EUROPE).....	255
7.5.2.2	ΤΟ ΚΟΓΚΡΕΣΟ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΡΧΩΝ (CLRAE).....	256
7.5.2.3	Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ (EUROPEAN CHARTER OF SELF-GOVERNMENT).....	258
7.5.3	ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (AER).....	259
7.5.4	ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΝΟΡΙΑΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ (AEBR).....	261
7.5.5	ΔΙΚΤΥΟ ΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΠΑΡΑΜΕΘΟΡΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (NEEBOR).....	263
7.5.6	ΜΟΝΙΜΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩ-ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΡΧΩΝ (CORPEM).....	265
7.5.7	ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (CPMR).....	266
7.6	Η ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	268
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8		
<i>ΤΑ ΤΡΙΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΛΙΚΡΑΤΗΣ.....</i>		
8.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ.....	273

8.2 ΟΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΕΣ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ.....	275
---	------------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

<i>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....</i>	282
---	------------

9.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ.....	282
--	------------

9.2 Η ΒΑΣΙΚΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ.....	284
-------------------------------------	------------

9.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	286
---------------------------	------------

9.3.1 ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ.....	287
---	------------

9.3.2 ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	290
-----------------------------------	------------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	292
--------------------------	------------

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία.....	292
--------------------------------	-----

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.....	297
------------------------------	-----

Δικτυακές Πύλες και Ιστοχώροι.....	298
------------------------------------	-----

Εφημερίδες και Περιοδικά.....	298
-------------------------------	-----

ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Α/Α	ΚΕΦΑΛΑΙΟ	ΤΙΤΛΟΣ	Σελ.
1	Προοίμιο	Διαγραμματική απεικόνιση της Οργάνωσης του Δημόσιου Τομέα στην Ελλάδα.	36
2	Κεφ. 6	Εξαγωγικές επιδόσεις Περιφερειών το 2012.	175
3	Κεφ. 7	Εθνικές Προτεραιότητες του «νέου ΕΣΠΑ 2014-2020»	242
4	Κεφ. 7	Τα 4 Εθνικά Προγράμματα του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020	243
5	Κεφ. 7	Τα 13 Περιφερειακά Προγράμματα του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020	244

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Α/Α	ΚΕΦΑΛΑΙΟ	ΤΙΤΛΟΣ	Σελ.
1	Κεφ. 6	Πληθυσμός και αριθμός Περιφερειακών Ενοτήτων ανά Περιφέρεια.	169
2	Κεφ. 6	Κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανά Περιφέρεια.	170
3	Κεφ. 6	Μέσος όρος ετήσιας ανάπτυξης Περιφερειών 1995-2007.	171
4	Κεφ. 6	Ποσοστά ενισχύσεων ανά Περιφερειακή Ενότητα και μέγεθος Επιχείρησης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου.	172
5	Κεφ. 6	Περιφερειακά στατιστικά στοιχεία εισερχόμενου τουρισμού, Σεπτέμβριος 2013.	176
6	Κεφ. 6	Συνδυασμοί και υποψήφιοι Περιφερειάρχες κατά τις εκλογές της 7 ^{ης} / 11/ 2010.	179
7	Κεφ. 6	Αποτελέσματα εκλογών Κυριακής 7/10/2010.	179
8	Κεφ. 6	Αποτελέσματα εκλογών Κυριακής 14/10/2010.	180
9	Κεφ. 6	Σύνθεση Περιφερειακού Συμβουλίου.	180
10	Κεφ. 11	Περιφέρεια Πελοποννήσου: Περιφερειακοί Σύμβουλοι ανά Περιφερειακή Ενότητα.	180
11	Κεφ. 6	Δήμοι στην Περιφέρεια Πελοποννήσου.	181
12	Κεφ. 7	Τα σημαντικότερα βήματα της εξέλιξης της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής	219
13	Κεφ. 7	Απορρόφηση ΕΣΠΑ 2007-2013	239
14	Κεφ. 7	Κοινοτικοί και Εθνικοί Πόροι του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020	246

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

A/A	ΚΕΦΑΛΑΙΟ	ΤΙΤΛΟΣ	Σελ.
1	Κεφ.6	Οι 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις και οι 13 Περιφέρειες της Ελλάδας.	167
2	Κεφ. 6	Οι Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Πελοποννήσου.	168
3	Κεφ. 6	Η κατάταξη των Ελληνικών Περιφερειών της Δ' Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013 για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής.	173
4	Κεφ. 6	Η κατάταξη των Ελληνικών Περιφερειών της Ε' Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020 για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής.	174
5	Κεφ. 6	Η θέση της Περιφέρειας Πελοποννήσου στον ευρωπαϊκό χώρο σύμφωνα με το Αναθεωρημένο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.	178

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

A/A	ΚΕΦΑΛΑΙΟ	ΤΙΤΛΟΣ	Σελ.
1	Κεφ. 6	Δήμοι ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Πελοποννήσου.	183
2	Κεφ. 6	Το Οργανόγραμμα της Περιφέρειας Πελοποννήσου.	184
3	Κεφ. 6	Διαγραμματική απεικόνιση του στρατηγικού οράματος της Περιφέρειας Πελοποννήσου.	212

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Από μια πρώτη γωνία θέασης του τίτλου, γίνεται σαφές ότι η διπλωματική εργασία πραγματεύεται ένα σύνθετο και πολυδιάστατο ζήτημα.

Επιχειρεί να αναλύσει την Πολιτική των Μεταρρυθμίσεων η οποία ιστορικά συνοδεύεται και υποστηρίζεται από θεσμικούς, νομικούς και τεχνοκρατικούς μηχανισμούς στο πεδίο των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και στο τμήμα εκείνο της Κεντρικής Διοίκησης του Κράτους το οποίο αφορά στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις.

Και τούτο γιατί οι ΟΤΑ και η Αποκεντρωμένη Διοίκηση συνιστούν μέρη ή υποσύνολα του ευρύτερου Διοικητικού Συστήματος και κατ' επέκταση του Πολιτικού Συστήματος της χώρας στο πλαίσιο του Πολιτεύματος όπως αυτό κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα της Ελλάδας και το παράγωγο Δίκαιο.

Οι αναγκαιότητα των μεταρρυθμίσεων γενικότερα και, πιο ειδικά, των μεταρρυθμίσεων και των αλλαγών στο δημόσιο χώρο των ΟΤΑ και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, δεν είναι ούτε ένα στατικό αλλ' ούτε ένα τυχαίο γεγονός.

Οι μεταρρυθμίσεις επέρχονται και επιβάλλονται με την πάροδο του χρόνου όταν ωριμάσουν οι προαπαιτούμενες αντικειμενικές προϋποθέσεις σε σχέση με τις εκάστοτε επικρατούσες ιστορικο-κοινωνικές συνθήκες.

Όπως συνέβη σε όλα τα κράτη του κόσμου κατά τις διάφορες ιστορικές περιόδους αναφοράς, το ίδιο συνέβη και στην Ελλάδα αναφορικά με το Διοικητικό Σύστημα της χώρας και πιο ειδικά με τους ΟΤΑ από τη σύσταση του Ελληνικού Κράτους το 1828 μέχρι σήμερα.

Θεσμοθετήθηκαν και νομιμοποιήθηκαν μεταρρυθμίσεις και αλλαγές κατά κύματα και δέσμες σε διάφορες περιόδους της μετα-οθωμανικής Ελληνικής Ιστορίας.

Ιστορικός σταθμός αναφοράς των μεταρρυθμίσεων είναι το Σύνταγμα του 1975 όπου θεσμοθετήθηκαν οι δυο (τότε) βαθμοί αυτοδιοίκησης καθώς και το αποκεντρωμένο τμήμα του Διοικητικού Συστήματος της χώρας.

Έκτοτε επήλθαν σταδιακά σημαντικές αλλαγές ή κύματα αλλαγών στους Δήμους και στις Κοινότητες, στις (Κρατικές) Νομαρχίες και στις (αιρετές) Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, στη θεσμοθέτηση των Κρατικών Περιφερειών και πρόσφατα στις (αιρετές) Περιφέρειες.

Πολιτικές αλλαγών που συνοδεύτηκαν από θεσμικές και νομικές μεταρρυθμίσεις καθώς και από τεχνοκρατικές μεθόδους στον τρόπο διοίκησης του Δημόσιου Τομέα όπου ανήκουν οι ΟΤΑ και οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις.

Όλα τα κύματα των μεταρρυθμίσεων από το 1975 και μετά έχουν ως άξονα αναφοράς τη συνεχή πορεία ενσωμάτωσης της χώρας στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι κατά τις διάφορες φάσεις διεύρυνσης και εμβάθυνσης του ευρωπαϊκού εγχειρήματος που συνοδεύονταν από την εναρμόνιση της χώρας με τις Ευρωπαϊκές Πολιτικές και με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο στο πλαίσιο των οποίων αναπτύχθηκαν χρηματοδοτικά εργαλεία και χρηματοπιστωτικοί μηχανισμοί πραγμάτωσης των αλλαγών προς όφελος των ΟΤΑ και της Κεντρικής Διοίκησης διαμέσου των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων.

Μια ιστορική διαδρομή της Ελλάδας στο πλαίσιο των ad hoc διεργασιών η οποία συμπυκνώνεται στον όρο Εξευρωπαϊσμός (ευρωπαϊκοποίηση).

Η κατάσταση των μεταρρυθμίσεων σήμερα αποτυπώνεται στο νεοπαγές Πρόγραμμα Καλλικράτης το οποίο αφορά στη Νέα Περιφερειοποίηση με τους Καλλικράτειους Δήμους και τις αιρετές Περιφέρειες σε συνδυασμό με την Αποκεντρωμένη Διοίκηση της χώρας.

Εκ των πραγμάτων και όπως συμβαίνει πάντοτε με τις μεταρρυθμίσεις, το Πρόγραμμα Καλλικράτης που θεσμοθετήθηκε στην αρχή και συνεχίζει να λειτουργεί εν μέσω της πολυθεματικής κρίσης,

διανύει την πρώτη τριετή περίοδο της πιλοτικής εφαρμογής του και επιδέχεται βελτιώσεων και αλλαγών στις οποίες θα πρέπει να συνεκτιμηθούν και οι εξελίξεις σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο αναφοράς.

Οι ανάγκες των βελτιώσεων του Προγράμματος Καλλικράτης καθίσταται επίκαιρη από το γεγονός ότι πολύ σύντομα θα διενεργηθούν οι εκλογές για την ανάδειξη των οργάνων των ΟΤΑ που θα είναι 5ετούς θητείας, όπου το Πρόγραμμα Καλλικράτης θα διανύσει το δεύτερο κύκλο της ζωής του, σε συνδυασμό με τις εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Στο πλαίσιο της αλληλεπίδρασης των δυο εκλογικών διαδικασιών και της επίδρασης που αμφότερες έχουν επί της θεματολογίας που αφορά στην αποτίμηση των πραγμάτων και στις εξελίξεις στο Διοικητικό Σύστημα της χώρας, είναι ιστορικά αναγκαίο να διατυπωθούν μέτρα για την αναβάθμιση της Οργάνωσης και τη βελτίωση της Διοίκησης των Καλλικράτειων ΟΤΑ καθώς και για τη βελτίωση των σχέσεων που έχουν με την Αποκεντρωμένη και την Κεντρική Διοίκηση της χώρας.

Τα μέτρα πρέπει να υπηρετούν ένα διπλό στόχο.

Αφενός τη στόχευση για την ανακοπή των δυσμενών επιπτώσεων της κρίσης στις χωρικές ενότητες των ΟΤΑ και, αφετέρου την προσπάθεια όπως οι ΟΤΑ να καταστούν μηχανισμοί δρομολόγησης νέων εγχειρημάτων που θα συμβάλουν στη σταδιακή επάνοδο της χώρας στον οδικό χάρτη για την ανάκαμψη.

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου η οποία έχει ως στρατηγικό σκοπό να καταστεί μια αναπτυγμένη Ευρωπαϊκή Περιφέρεια με χρονικό ορίζοντα το 2020, αποτελεί ένα παράδειγμα (case study) των ζητημάτων που πραγματεύεται η διπλωματική εργασία.

SUMMARY

Title of the dissertation: *New reforming policies and institutions regarding the improvement and the enhancement of the Organization and the Administration of the Local and Regional Government. The case-study of the Region of Peloponnese.*

Staring at the title from every concurrent point of view, it is apparent that the dissertation is dealing with a very complicated and multi-dimensional issue, attempting to approach the Policies of Reformation which historically are connected and supported by relative institutional, legal and technocratic means in the field of Local and Regional Government (LRG) as well as the Central Government Decentralization Authorities (CGDA).

Needles to say that both LRG and CGDA are parts or subsets of the Public Sector of the Political System in the framework of the rules imposed by the Constitution and the rest of the secondary relative legislation.

Generally speaking the necessity of reformation of the Public Sector and specifically the reformation of LRG, is not a static or an accidental event.

On the contrary, the reformations and changes are imposed as time passes by when the prerequisite historical circumstances are fulfilled.

This is a universal assumption regarding all societies and all states of the world including Greece since 1828 when the first after Ottoman Greek state was established.

An historical cornerstone regarding the recent reformation of Public Sector, the Local Government and the relations among all parts of Public Administration in Greece, is the Constitution of 1975.

Since then a great deal of changes and reformations took place regarding Communes and Local Authorities, State Prefectures and

Prefecture Governance with elected authorities, State Regions and Regions with elected authorities, etc.

All changes were accompanied by the necessary legislation along with the necessary technocratic practices to assist the implementation and the progress changes.

All reformation waves since 1975 have a prevailing axis of reference. This axis starts with the inclusion of Greece in the European Structure during the various steps of enlargement of EU based on the harmonization of the Greek Legislation and Greek Policies to the corresponding European Legislation and Policies along with the funds devoted to the implementation of the Policies through the European Programmes which were destined to the Local and Regional Authorities.

A process called “Europeanization” of Greece.

The Kallikrates Plan is the most recent wave of reformation of the LRG and CGDA. The plan established three years ago at the start and is still going on in the middle of the Greek Crisis.

As a new plan under the condition of continuing crisis is rather a pilot one which is a field for discussion and public consultation for the enhancement and the deepening of reformation especially under the coincidence of Local Elections and European Parliament Elections which will be held soon.

Discussion and public consultation that will take into consideration the new conditions regarding the debt and social crisis in Greece as well as the expecting evolution in EU and Eurozone.

The suggestions for further enhancement of Kallikrates Plan should have a double target.

First to propose measures for stopping the results of the crisis in the space and the land where the LRG is applied.

Second to conceive planning and take actions that will support attempts of the Greek Government to bring Greece back to the road map of gradual development.

Region of Peloponnese is a region that has as a first priority to be transformed in an European Region towards 2020.

The study case of the strategic plan of the Region of Peloponnese is described as an example in the dissertation.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ
ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ, ΣΚΟΠΟΣ, ΣΤΟΧΟΣ, ΔΟΜΗ
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ

I. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Από μια πρώτη γωνία θέασης του τίτλου, γίνεται σαφές ότι ο **σκοπός** της διπλωματικής εργασίας είναι να παρουσιάσει τις **Νέες Πολιτικές** οι οποίες ασκούνται και εφαρμόζονται στους **Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)** μέσω των ειδικώς επί τούτου ασκουμένων **θεσμικών και νομικών¹** αλλαγών, συμπεριλαμβανομένων και των πάσης φύσεως νέων *τεχνοκρατικών* μεθόδων, εργαλείων, μηχανισμών και πρακτικών για τη **Διαχείριση των Αλλαγών (Change Management)²**.

Ο σκοπός της εργασίας περιλαμβάνει την *περιγραφή*, την *ερμηνεία*, την *αιτιολόγηση*, τη *σκοπιμότητα* και την *αξιολόγηση* των Νέων Πολιτικών στο ευρύτερο πλαίσιο των συνθηκών που επικρατούν σήμερα σε *υπερεθνικό*, σε *εθνικό* και σε *υποεθνικό* επίπεδο αναφοράς και οι οποίες επηρεάζουν τους ΟΤΑ.

Ο **στόχος** της προσπάθειας είναι η *εξαγωγή συμπερασμάτων* τα οποία θα αποτελέσουν τη βάση για τη *διατύπωση προτάσεων* αναφορικά με το

¹ Η χρησιμοποίηση και των **δύο όρων** γίνεται εξαιτίας του γεγονότος ότι συχνά παρατηρείται ένα χάσμα μεταξύ του «νόμου» (νομοθέτηση) και του «θεσμού» (θεσμοθέτηση) γιατί ο μετασχηματισμός μιας νομοθετικής ρύθμισης σε θεσμό προϋποθέτει την κοινωνική αποδοχή και την επιτυχή εφαρμογή από τα όργανα της διοίκησης έτσι, ώστε ο νόμος και ο θεσμός να ταυτίζονται στην καθημερινή πράξη και στην καθημερινή λειτουργία της δημόσιας ζωής του τόπου.

² **Διαχείριση αλλαγών** είναι μια διαδικασία κατά την οποία οι ελεγχόμενες αλλαγές πραγματοποιούνται σε ένα σύστημα σύμφωνα με καθορισμένα μοντέλα. Αλλαγές μπορούν να εφαρμοστούν στα συστήματα, στις πολιτικές, στα οργανωτικά σχήματα, στην ανθρώπινη συμπεριφορά, στη γνώση, στις δραστηριότητες, στις διαδικασίες, στους θεσμούς, κ.λπ. Βλ. **Σιώμκος Γ.** «Στρατηγικό Μάρκετινγκ». Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.. Αθήνα. 2004 και *Ibid.2* (Kotter/ Kotter-Cohen).

μέλλον των μεταρρυθμίσεων ευρισκόμενων στη δίνη της πολυθεματικής, μακρόχρονης και διατηρήσιμης κρίσης³ που βιώνει η χώρα.

Μεταρρυθμίσεις οι οποίες σήμερα αντικατοπτρίζονται στο νεοπαγές εγχείρημα του **Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος Καλλικράτης (ΜΠΚ)**⁴

³ Η ερμηνεία της κρίσης έχει πολλές διαστάσεις και μπορεί να προσεγγιστεί από πολλές γωνίες θέασης ανάλογα με τα ρεύματα σκέψης, τις ιδεολογικοπολιτικές θεωρήσεις και τις επιστημονικές ειδικότητες που εξετάζουν το ζήτημα. Γενικότερα θεωρείται ως μια κρίση του πολιτικού συστήματος και του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Άλλοι αναλυτές αναφέρονται σε κρίση του καπιταλισμού εξαιτίας της συσσώρευσης και της συγκεντροποίησης του κεφαλαίου. Δε λείπουν και οι αναλύσεις οι οποίες ανάγονται σε κρίση της **Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)** και ιδιαίτερα σε κρίση της **Ευρωζώνης** εξαιτίας της **Κακής Αρχιτεκτονικής της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ)**. Η ερμηνεία της κρίσης περιλαμβάνει οικονομικές, θεσμικές, αξιακές, κοινωνικές, πολιτισμικές, κ.λπ. παραμέτρους. Δεν περιορίζεται μόνο στην Ελλάδα γιατί έχει διεθνείς και ευρωπαϊκές διαστάσεις με έμφαση στις χώρες των επονομαζόμενων **PIIGS** (Portugal, Italy, Ireland, Greece, Spain). Στην Ελλάδα η κρίση είναι πιο έντονη εξαιτίας της **ενδημικής παθολογίας** και των **διαχρονικών ενδογενών διαρθρωτικών αδυναμιών** ή γενικότερα εξαιτίας των «**στρεβλών μοντέλων ανάπτυξης**» που εφαρμόστηκαν κυρίως κατά την μεταπολιτευτική περίοδο στη χώρα. Στα μέσα του 2010 και μετά τις αποκαλύψεις ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας έκλεισε για το 2009 σε επίπεδα πολύ πάνω από αυτά που θα καθιστούσαν το δημόσιο χρέος βιώσιμο, η ελληνική κυβέρνηση αδυνατούσε να δανειστεί με λογικά επιτόκια από τις αγορές για τη χρηματοδότηση του τρέχοντος δημοσιονομικού ελλείμματος και την αναχρηματοδότηση του χρέους. Αποτέλεσμα ήταν ο άμεσος κίνδυνος χρεοκοπίας και στάσης πληρωμών του Ελληνικού Δημοσίου. Η προσπάθεια της κυβέρνησης να ανακτήσει την αξιοπιστία της χώρας στις διεθνείς αγορές και να πετύχει μείωση των επιτοκίων οδήγησε σε λήψη μέτρων μείωσης των δαπανών, τα οποία δεν κατάφεραν να ανατρέψουν το αρνητικό κλίμα. Κατόπιν αυτών η Ελλάδα κατέφυγε στη βοήθεια του **Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ)**, της **ΕΕ** και της **Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ)** που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα. Η ανακοίνωση της προσφυγής στον μηχανισμό στήριξης έγινε στις 23 Απριλίου 2010. Η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό στήριξης έγινε υπό τους όρους ότι η Ελλάδα θα λάβει μέτρα **Δημοσιονομικής Προσαρμογής** και **Δημοσιονομικής Εξυγίανσης**. Με τη χρηματοδότηση από το μηχανισμό αποφεύχθηκε ο άμεσος κίνδυνος χρεοκοπίας της Ελλάδας, που θα είχε πιθανές ανεξέλεγκτες συνέπειες και για όλη τη Ζώνη του Ευρώ. Βλ. **Βουλή των Ελλήνων**. Γραφείο Προϋπολογισμού Κράτους. Τριμηνιαία Έκθεση Απρίλιος-Ιούνιος 2013. Επιστημονική Επιτροπή: Λιαγκόρβας Π., Καζάκος Π., Λαπατσιώρας Σ., Μαραβέγιας Ν., Ρηγίνος Μ. Επίσης: **Λιαγκόρβας Π.** « Σύγχρονα θέματα της Ελληνικής και διεθνούς οικονομίας». Εκδόσεις Σταμούλη. Αθήνα. 2010. **Λιαγκόρβας Π., Ρεπούσης Σ., Επιμέλεια Καζάκος Π.** «Κρίση, δανεισμός και χρεοκοπία». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2011. **Καζάκος Π.** «Μετά το Μνημόνιο». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2011.

με ειδική αναφορά στην («Καλλικράτεια» πλέον) **Περιφέρεια Πελοποννήσου**.

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου είναι μια από τις *δεκατρείς (13) νέες Περιφέρειες* της χώρας επιπέδου **NUTS II⁵** της **Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)**, οι οποίες συνιστούν σήμερα τους **δευτεροβάθμιους ΟΤΑ** (β' βαθμού) της **Αυτοδιοίκησης**.

Διοικείται και διευθύνεται από όργανα τα οποία *εκλέχτηκαν* από τις *ad hoc* εκλογές για την ανάδειξη των οργάνων των ΟΤΑ που διεξήχθησαν στις 7/11/2010 και επαναλήφθηκαν, όπου χρειάστηκε δεύτερος γύρος, στις 14/11/2010.

Οι νέοι αιρετοί Περιφερειάρχες και οι Δήμαρχοι ανέλαβαν καθήκοντα την 1η/1/2011.

II. Η ΘΕΣΜΙΚΗ, Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Οι νέες Πολιτικές με τις θεσμικές, νομικές και τεχνοκρατικές **Αλλαγές⁶** που τις συνοδεύουν, έχουν ως αποστολή να *μεταρρυθμίσουν, να*

⁴ Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ Α' 87/7-6-2010): Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης.

⁵ Η **Κοινή Ονοματολογία των Εδαφικών Στατιστικών Μονάδων** (NUTS= Nomenclature of Territorial Units for Statistics), είναι το πρότυπο γεωγραφικών/διοικητικών κωδικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σκοπό την κωδικοποίηση της διοικητικής διαίρεσης που γίνεται για στατιστικούς λόγους. Οι Περιφέρειες είναι της κατηγορίας NUTS II. Παλαιότερα οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις ανήκαν στην κατηγορία NUTS III.

⁶ Στη διεθνή βιβλιογραφία η **αλλαγή** χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει την οργανωσιακή μεταρρύθμιση εισάγοντας καινοτομίες και νεωτερισμούς που διαφοροποιούν τη μορφή, τη δομή και την ποιότητα λειτουργίας του φορέα. Η αλλαγή νοείται ως μια διαδικασία συνεχούς ανανέωσης και μεταβολής στο πλαίσιο μιας συντονισμένης προσπάθειας. Η αλλαγή ως εγχείρημα εμπεριέχει πάντοτε και το στοιχείο του πειραματισμού και της πιλοτικής ενέργειας. Οι αλλαγές δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως κάτι το δεδομένο γιατί πάντοτε θα υφίστανται πιθανότητες μερικής ή ολικής αστοχίας. Το ποιοτικό και το ποσοτικό περιεχόμενο των αλλαγών ποικίλλει κυμαινόμενο από τις απλές διορθωτικές παρεμβάσεις και τις ήπιες μεταβολές μέχρι τις ριζικέλευθες τομές, τις ριζοσπαστικές μεταρρυθμίσεις και την επαναθεμελίωση των ζητημάτων. Βλ. **Kotter John**. «Leading Change». Harvard

ανασυγκροτήσουν, να αναμορφώσουν, να αναδομήσουν και να εκσυγχρονίσουν, διαμέσου της εφαρμογής μεθόδων Διαχείρισης των Αλλαγών, τη δομή, τη μορφή, την οργάνωση, τη διοίκηση, τη διεύθυνση, τη διαχείριση, την επιχειρησιακή λειτουργία και γενικότερα τη συγκρότηση της Αυτοδιοίκησης.

Οι ΟΤΑ είναι **Θεσμικά Όργανα**⁷ του δημόσιου βίου ή του δημόσιου χώρου⁸ (όπως θα αναλυθεί στα επόμενα) με μεγάλη ιστορική διαδρομή από τη σύσταση του Ελληνικού Κράτους⁹ μέχρι σήμερα.

Οι ΟΤΑ λειτουργούν στο πλαίσιο του **Διοικητικού Συστήματος** (δηλαδή της **Δημόσιας Διοίκησης**¹⁰) που συγκροτεί το **Δημόσιο Τομέα**

Business Review Press. 1996 [2] και **Kotter John, Cohen Dan**. «Heart of Change». Harvard Business Review Press. 2002.

⁷ **Θεσμός** και αντίστοιχα **Θεσμικό Όργανο**, είναι ένας εδραιωμένος οργανισμός δημόσιου χαρακτήρα με συγκριμένο ρόλο στο πλαίσιο της λειτουργίας του κράτους. **Θεσμοθέτηση** είναι η διαδικασία μέσω της οποίας οι οργανισμοί αποκτούν υπόσταση και εδραιώνεται η λειτουργία τους. Βλ. **Hague R., Harrop M.** «Comparative Government and Politics». Μετάφραση από Εκδόσεις Κριτική. Αθήνα. 2005.

⁸ Βλ. **Μαΐστρος Π.** «Τα τρία κύματα μεταρρυθμίσεων της Δημόσιας Διοίκησης στην Ελλάδα (1975-2015+)». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2009.

⁹ Η **ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας** αρχίζει ουσιαστικά με την **Ελληνική Επανάσταση του 1821** και την ανεξαρτησία του Ελληνικού κράτους το έτος **1828** με Κυβερνήτη τον **Ιωάννη Καποδίστρια**. Από το 1821 μέχρι την άφιξη του Καποδίστρια το 1828, η Ελλάδα δεν ήταν αναγνωρισμένη σαν κράτος και για το λόγο αυτό αποκαλούνταν με το όνομα «Προσωρινή Διοίκηση της Ελλάδος» όσο μαχόταν για την ανεξαρτησία της από την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Πρώτος κυβερνήτης της χώρας ήταν ο Ιωάννης Καποδίστριας με επίσημη ονομασία του κράτους **Ελληνική Πολιτεία**. Σε επίπεδο κοινού νομοθέτη, ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ουσιαστικά καθιερώθηκε το 1833.

¹⁰ Ο όρος **Διοίκηση** έχει ευρύ και πολυδιάστατο εννοιολογικό περιεχόμενο. Γενικά υπονοεί τον καλύτερο δυνατό τρόπο συντονισμού, διεύθυνσης, διαχείρισης και οργάνωσης ομάδων ανθρώπων και μέσων για την βέλτιστη δυνατή επίτευξη των στόχων. Διακρίνεται σε **Δημόσια Διοίκηση** (Public Administration) και **Ιδιωτική Διοίκηση** (Management). Το μάντζμεντ χρησιμοποιείται και στην περίπτωση των ΔΕΚΟ (Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί). Η Δημόσια Διοίκηση είναι διαλεκτικά συνυφασμένη με το **Κράτος** στο πλαίσιο της εκάστοτε **Πολιτικής Ηγεσίας**. Στη Δημόσια Διοίκηση περιλαμβάνονται δυο τομείς. Η **Κυβέρνηση** και η **Διοίκηση**. Η Κυβέρνηση είναι αυτή που χαράσσει τις κατευθυντήριες γραμμές ενώ η Διοίκηση είναι υποχρεωμένη να παρακολουθεί την Κυβερνητική βούληση και να εφαρμόζει την **Κυβερνητική Πολιτική**. Ο περιεκτικός όρος Δημόσια

του **Ελληνικού Κράτους**¹¹ με κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα εσωτερικής οργάνωσης τη **Γραφειοκρατία**¹².

Η *θεσμική αρχιτεκτονική των αμφίδρομων σχέσεων* μεταξύ Διοίκησης / Αυτοδιοίκησης και Κράτους / Πολιτεύματος / Πολιτικού Συστήματος¹³ /

Διοίκηση αναφέρεται γενικά στο σύνολο των διοικητικών μηχανισμών ή οργανισμών του Κράτους (εντός των νομοθετικών και δικαστικών οργάνων και αρχών) που αναπτύσσουν τη δραστηριότητά τους στο κεντρικό, στο περιφερειακό και στο τοπικό επίπεδο με την αρμοδιότητα της εφαρμογής των νόμων και των Προγραμμάτων της Δημοσίας Πολιτικής, όπως αυτά καθορίζονται από την εκάστοτε Πολιτική Ηγεσία.

¹¹ Στη βιβλιογραφία συναντά κανείς πολλούς ορισμούς για το κράτος, βάσει διαφορετικών κριτηρίων. Βλ. **Κοτζιάς Ν.** «Κράτος και Πολιτική». Εκδόσεις Νέα Σύνορα – Α.Α. Λιβάνης. Αθήνα. 1993, και **Πουλιαντζας Ν.** «Η κρίση του κράτους». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1976. Το **κράτος** είναι οργανωμένη πολιτική οντότητα με νομική προσωπικότητα που κατέχει καθορισμένη γεωγραφική περιοχή και αντιπροσωπεύει ένα πληθυσμό. Ο όρος κράτος έχει εννοιολογικό περιεχόμενο που συναρτάται με το ιστορικό γίνεσθαι. Το κράτος είναι δημιουργός και φορέας του δικαίου και της έννομης τάξης. Έτσι, ρυθμίζει την κοινωνική συμβίωση. Ένα κράτος συνήθως περιλαμβάνει ένα σύνολο οργανισμών οι οποίοι έχουν τη δικαιοδοσία να φτιάχνουν τους κανόνες εκείνους οι οποίοι κυβερνούν τον πληθυσμό μίας κοινωνίας μέσα σε συγκεκριμένα γεωγραφικά όρια. Το κράτος έχει κυβέρνηση, νόμους και αναγνωρισμένη κυριαρχία. Κράτος στα αρχαία Ελληνικά σημαίνει δύναμη. Βλ. **Καρβούνης Α.** «Εισαγωγή στην Οργάνωση και Λειτουργία του Κράτους». Εκδόσεις Πατάκη. Αθήνα. 2005.

¹² Ο όρος **γραφειοκρατία** σημαίνει εξουσία των αξιωματούχων. Στη σύγχρονη εποχή, η γραφειοκρατία αναφέρεται στους έμμισθους λειτουργούς που διεκπεραιώνουν το έργο της Δημόσιας Διοίκησης, γνωμοδοτώντας και θέτοντας σε εφαρμογή τις πολιτικές αποφάσεις. Η έννοια της γραφειοκρατίας διατυπώθηκε για πρώτη φορά από τον **Max Weber** και αναφέρεται στη συνηθέστερη μορφή οργάνωσης «που χαρακτηρίζεται από συγκεντρωτισμό, ιεραρχία, εξουσία, πειθαρχία, κανόνες, καριέρα, καταμερισμό εργασίας, θητεία». Βλ. **Τερλεξής Π.** «Διευθυντικές Ολιγαρχίες, Γραφειοκρατία, Κράτος, Κοινωνική Οργάνωση». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1996. Ένας όρος στενά συνδεδεμένος με τη γραφειοκρατία, είναι η **νομενκλατούρα** (στη Λατινική: *nomenclatura*) που αρχικά αφορούσε στους αξιωματούχους των σοσιαλιστικών καθεστώτων αλλά σήμερα έχει διαχυθεί παντού αναφερόμενη *μειωτικά σε στελέχη που νέμονται αξιώματα και προνόμια*. Το σύνθημα «glasnost (διαφάνεια) και perestroika (ανασυγκρότηση)» εξέφραζε το κεντρικό πολιτικό αίτημα κατά την περίοδο των εξεγέρσεων οι οποίες αποδόμησαν την ΕΣΣΔ και τα υπόλοιπα κράτη του Ανατολικού Μπλοκ το 1991. Στη Ελλάδα, η γραφειοκρατία με την πανθομολογούμενη καταστρατήγηση και τη διαρκή στρέβλωση του επιστημονικού εννοιολογικού περιεχομένου που έδωσε ο Max Weber, θεωρείται μια από τις πιο σημαντικές και διαχρονικές παραμέτρους της παθογένειας του κράτους στην οποία επικεντρώνονται τα εγχειρήματα της μεταρρύθμισης (κατά τις διάφορες ιστορικές περιόδους αναφοράς μέχρι σήμερα).

Πολιτικής Εξουσίας¹⁴, υπηρετεί το ιδανικό του **Κράτους Δικαίου** (Δικαιοκρατία)¹⁵ στο πλαίσιο της **Δημοκρατίας** και της **Έννομης Τάξης**.

Κοντολογίς, πρόκειται για τη θεμελιώδη αξιακή αρχή που εμπεριέχεται στο άρθρο 26 του ισχύοντος **Συντάγματος**¹⁶ η οποία, μάλιστα, αποτελεί μη αναθεωρήσιμη διάταξη.

Αξιακή αρχή που συνιστά την πεμπτούσια της Δημοκρατίας η οποία στηρίζεται στη Διάκριση των Λειτουργιών ή Εξουσιών, δηλαδή στη διάκριση μεταξύ:

1. Της **Νομοθετικής** λειτουργίας που ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας,
2. Της **Εκτελεστικής** λειτουργίας που ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση, και
3. Της **Δικαστικής** λειτουργίας που ασκείται από τα Δικαστήρια των οποίων οι Αποφάσεις εκτελούνται στο όνομα του Ελληνικού Λαού.

¹³ Στη βιβλιογραφία παρατηρείται μια σύγχυση στη χρήση όρων, όπως «καθεστώς», «πολιτικό σύστημα», «κυβερνητικό σύστημα», «πολίτευμα», κ.λπ. Διευκρινήσεις και διαφοροποιήσεις των όρων έχουν επιχειρηθεί από πολλούς μελετητές και γνωστούς Συνταγματολόγους, όπως οι **Τσάτσος Δ., Μάνεσης Α., Βενιζέλος Ε., Σγουρίτσας Σ.**, κ.α. Συνοπτικά: Πολιτικό Σύστημα ή Πολιτικό Καθεστώς εννοείται το θεσμικό σύνολο που συνθέτει Πολίτευμα και Κυβερνητικό Σύστημα. Πολίτευμα είναι η θεσμική αποτύπωση του επικρατούντος επιπέδου ισορροπίας των κοινωνικοπολιτικών συσχετισμών των δυνάμεων κυριαρχίας και των δυνάμεων αμφισβήτησης. Το Πολίτευμα δίνει την ουσία του Πολιτικού Καθεστώτος. Το Κυβερνητικό Σύστημα εκφράζει την τυπική άρθρωση των σχέσεων των οργάνων του κράτους.

¹⁴ Με τον όρο «**εξουσία**» (authority) εννοείται κάθε δυνατότητα επιβολής κάποιας συμπεριφοράς σε άλλους, με την προϋπόθεση πως αυτός που έχει τη δυνατότητα, ο εξουσιαστής, επικαλείται σχετικό δικαίωμά του καθώς και αντίστοιχη υποχρέωση του εξουσιαζόμενου. Βλ. **Βλάχος Γ.Κ** «Πολιτική». Τόμοι Α' και Β'. Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1977-1978 και **Διαμαντόπουλος Θ.** «Εισαγωγή στην Πολιτική». Εκδόσεις Σάκκουλα. Αθήνα. 1993.

¹⁵ Λαός, χώρα, εξουσία συνιστούν τα τρία πιο κύρια και αναπόσπαστα στοιχεία του Κράτους Δικαίου, τα οποία συναρμολογούνται από το Δίκαιο σε μια εξουσιαστική, οργανωμένη νομικά πολιτική οντότητα που μορφοποιεί μια κοινή διαβίωση. Βλ. **Μανιτάκης Α.** «Ελληνικό Συνταγματικό Δίκαιο Ι». Εκδόσεις Σάκκουλας. Αθήνα, Θεσσαλονίκη. 2004. Με τον όρο Δικαιοκρατία νοείται η υπεροχή του Δικαίου στη δράση του Κράτους.

¹⁶ «Όλες οι εξουσίες ασκούνται όπως ορίζει το Σύνταγμα». Άρθρο 1, παρ. 3.

Το κράτος το οποίο είναι αυτό τούτο το ίδιο ο δημιουργός των διαφόρων δομών της διοίκησης, μπορεί και να τις καταργήσει με απλό νόμο εκτός, βέβαια, από τους ΟΤΑ επειδή υπάρχει γι' αυτούς ο περιορισμός που απορρέει από το άρθρο 102 παρ. 1 του **Συντάγματος της Ελλάδας**¹⁷.

Για τους ΟΤΑ, όχι μόνον υπάρχει συνταγματική απαγόρευση η οποία δεν επιτρέπει την κατάργησή τους, αλλά επιπλέον η πολιτεία οφείλει να μεριμνά έτσι, ώστε οι ΟΤΑ να έχουν ένα κύκλο υποθέσεων (τοπικές υποθέσεις) τις οποίες να τις διαχειρίζονται με τη *δική τους πρωτοβουλία και με τη δική τους ευθύνη*.

Κοντολογίς, οι ΟΤΑ αποτελούν **αυτοτελή**¹⁸ υποκείμενα του **Δικαίου** που ασκούν διοίκηση και λειτουργούν κατά τους κανόνες του **Διοικητικού Δικαίου** στο ευρύτερο πλαίσιο του **Δημόσιου Δικαίου**¹⁹.

Η θέσπιση των ΟΤΑ ανταποκρίνεται στην ικανοποίηση των οικονομικών, αναπτυξιακών, πολιτισμικών, πολιτιστικών, κοινωνικών, κ.λπ. ενδιαφερόντων και συμφερόντων των πολιτών στα όρια που εκτείνεται η δικαιοδοσία την οποία οι ΟΤΑ έχουν αποκτήσει εκ του Νόμου.

Πρόκειται για τομείς αρμοδιότητας οι οποίοι είναι προτιμότερο και ορθότερο να ασκούνται από τους ΟΤΑ αντί της Κεντρικής Διοίκησης, εξαιτίας των ιδιαιτεροτήτων των τοπικών/περιφερειακών κοινωνιών²⁰.

¹⁷ Στην κορυφή της πυραμίδας της ιεραρχίας των Κανόνων Δικαίου βρίσκονται οι κανόνες του **Συντάγματος της Ελλάδας**. Το ισχύον Σύνταγμα του ελληνικού κράτους είναι το κείμενο του Συντάγματος του 1975 με τις τροποποιήσεις που υπέστη κατά τα επόμενα χρόνια μέχρι και σήμερα. Το αρχικό συνταγματικό κείμενο του 1975 έχει υποστεί τρεις (3) αναθεωρήσεις. Η πρώτη αναθεώρηση πραγματοποιήθηκε το 1986. Η δεύτερη αναθεώρηση ολοκληρώθηκε τον Απρίλη του 2001 και η τρίτη, και τελευταία, το έτος 2008.

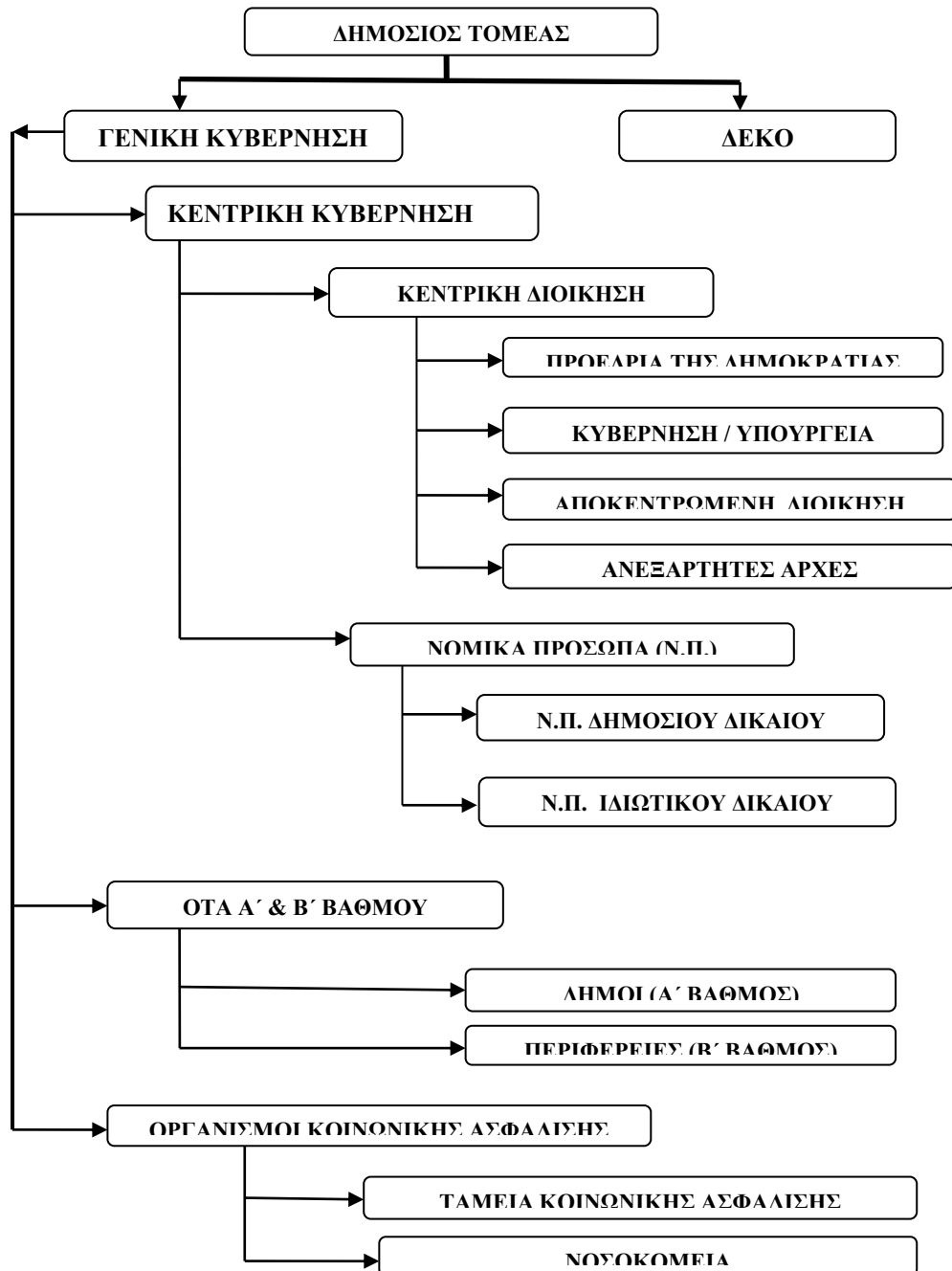
¹⁸ Οι ΟΤΑ διαθέτουν **αυτοτέλεια** έναντι της κρατικής διοίκησης. Η αυτοτέλεια είναι **διοικητική και οικονομική**. Η διοικητική αυτοτέλεια δε σημαίνει **αυτονομία**, δηλαδή ικανότητα νομικής αυτορρύθμισης. Τελούν υπό τον έλεγχο νομιμότητας και όχι σκοπιμότητας των πράξεών τους.

¹⁹ **Σπηλιωτόπουλος Επ.** «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου». 11^η Έκδοση. Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα. Αθήνα-Κομοτηνή, 2002.

Στο **Σχήμα 1** που ακολουθεί αποτυπώνεται η *θέση* που κατέχουν οι ΟΤΑ στο Δημόσιο Τομέα της χώρας.

²⁰ **Γσούντας Κ., Τριανταφυλλοπούλου Α.** «Η Οργάνωση και οι Λειτουργίες της Κεντρικής Διοίκησης & της Τοπικής Αυτοδιοίκησης». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2009.

Σχήμα 1: Η διαγραμματική απεικόνιση της Οργάνωσης του Δημόσιου Τομέα στην Ελλάδα²¹

²¹ Γαλιώτος Κ. «Το νέο Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα Καλλικράτης: μηχανισμός χωρικής αναδιάρθρωσης και διοικητικής ανάπλασης της χώρας». Περιοδικό «Ο ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ», Έκδοση ΤΕΕ Πελοποννήσου. Τεύχος 57. Μάρτιος 2010.

Οι δομές του Διοικητικού Συστήματος, άρα και η διακριτή συνιστώσα αυτών που είναι η Αυτοδιοίκηση²², διαθέτουν **νομική προσωπικότητα**.

Είναι **Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου**²³ με καθορισμένη και προσδιορισμένη εκ του Νόμου συγκρότηση από κάθε συντρέχουσα άποψη (λ.χ. ρόλο, αρμοδιότητα, εδαφικά όρια, οργάνωση, διοίκηση, επιχειρησιακή λειτουργία, κ.λπ.).

Η νομική προσωπικότητα αναφέρεται τόσο στο **corpus** (δομή, διάρθρωση, οργανόγραμμα, διοίκηση, σώμα, συγκρότηση, κ.λπ.) όσο και στο **animus** (ανθρώπινοι πόροι, έμψυχο δυναμικό, προσωπικό, κ.λπ.) των πολιτειακών δομών.

Ουσία και απόρροια της νομικής προσωπικότητας των ΟΤΑ είναι η **αυτοτέλεια**²⁴ που έχουν έναντι της κρατικής διοίκησης.

Η αυτοτέλεια έχει τη σημασία της άσκησης δημόσιας διοίκησης «*υπό ιδίαν ευθύνη*».

Δηλαδή, τα όργανα των ΟΤΑ ενεργούν *ελεύθερα στο πλαίσιο των νόμων* χωρίς να υπόκεινται στις διαταγές των οργάνων του κράτους ή οποιουδήποτε άλλου φορέα δημόσιας εξουσίας.

Η νομική προσωπικότητα *δεν είναι στατική αλλά δυναμική, δηλαδή μεταβάλλεται με το χρόνο*.

Επιδέχεται μεταβολών (σε μικρό ή σε μεγάλο βαθμό κατά χρονική περίοδο ιστορικής αναφοράς), οι οποίες αλλάζουν το εκάστοτε *status quo*

²² Οι δομές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο της Ελληνικής Πολιτείας έχουν δεδομένη **συνταγματική αποστολή**. Ασκούν τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων σε καθεστώς διοικητικής αυτοτέλειας και άμεσης δημοκρατικής νομιμοποίησης, δηλαδή απολαμβάνουν κατ' ουσία πολιτική αυτοτέλεια για να διοικούν τις τοπικές υποθέσεις προς όφελος της τοπικής κοινωνίας που αντιπροσωπεύουν.

²³ Τα **Νομικά Πρόσωπα** δεν είναι φυσικά πρόσωπα αλλά αναγνωρίζονται από το Δίκαιο ως πρόσωπα κατά «πλάσμα δικαίου». Το ΝΠ είναι ένα υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που δεν είναι φυσικό πρόσωπο. Πρόκειται για μια καθαρά τεχνική νομική κατασκευή. Βλ. **Λύτρας Σ.** «η Οργάνωση της Δημόσιας Διοίκησης (Νομική Θεώρηση)». Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα. Αθήνα, Κομοτηνή. 1993.

²⁴ Ibid. 18, 19, 20.

του Διοικητικού Συστήματος στο πλαίσιο της εφαρμοζόμενης **Κυβερνητικής Πολιτικής** που καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η **Πολιτική Διακυβέρνηση**²⁵ της χώρας με τη ρητή και τη δεσμευτική προϋπόθεση ότι οι αλλαγές και οι μεταβολές της κατάστασης *δεν αντιβαίνουν στις διατάξεις του Συντάγματος της Ελλάδας και του Νόμου* (λ.χ. Δημόσιο Δίκαιο, Διοικητικό Δίκαιο, παράγωγο Δίκαιο, Νομολογία, κ.λπ.).

Με άλλα λόγια, οι αλλαγές αποκτούν υπόσταση, **νομιμοποιούνται και θεσμοθετούνται** από το **Δικαικό Σύστημα** που ισχύει στην επικράτεια²⁶, πάντοτε υπό τον όρο ο οποίος *δεν περιορίζεται στενά (strict*

²⁵ **Διακυβέρνηση** (Governance) σημαίνει κάτι πολύ περισσότερο από **Κυβέρνηση** (Government). Κεντρικό στοιχείο της διαδικασίας της κυβέρνησης είναι η λειτουργία της ρύθμισης που τίθεται στο επίκεντρο των σχέσεων κράτους-κοινωνίας και η οποία καθοδηγεί και ολοκληρώνει το σύστημα, εισάγοντας τις αναγκαίες προσαρμογές και ασκώντας επιρροή στις συμπεριφορές διαφόρων κοινωνικών ομάδων προς την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων που εκφράζουν το κράτος. Η διακυβέρνηση διεκδικεί την ενσωμάτωση και τη μορφοποίηση των συμφερόντων φορέων ποικίλης προέλευσης (ιδιωτικός τομέας, ομάδες συμφερόντων, εθελοντικός τομέας, κοινωνικές ομάδες κ.λπ.), την οργάνωση συλλογικής δράσης, τη διαμόρφωση συνασπισμών και εταιρικών σχέσεων κ.λπ., με σκοπό την επίτευξη συλλογικών στόχων. Είναι επομένως ένα περισσότερο περιεκτικό φαινόμενο που περιλαμβάνει τόσο κυβερνητικούς (επίσημους) θεσμούς όσο και μη κυβερνητικούς (ανεπίσημους) θεσμούς, οργανισμούς και πρακτικές, μέσω των οποίων πραγματοποιείται συντονισμός των διαφόρων συμμετεχόντων για τη διευθέτηση των δημοσίων και ιδιωτικών συμφερόντων. Άμεσα συνδεδεμένη με την Διακυβέρνηση, είναι η **Κοινωνία των Πολιτών**. Ο όρος αφορά στη γενικότερη ονομασία που δίνεται σε κάθε είδους οργανισμούς και συλλόγους που δεν αποτελούν μέρος μιας κυβέρνησης αλλά εκπροσωπούν επαγγέλματα, ομάδες συμφερόντων ή τμήματα της κοινωνίας. Περιλαμβάνει (για παράδειγμα) σωματεία, ενώσεις εργοδοτών, περιβαλλοντικές ομάδες πίεσης και ομάδες που εκπροσωπούν τις γυναίκες, τους γεωργούς, τα άτομα με ειδικές ανάγκες κ.λπ. Δεδομένου ότι οι οργανισμοί αυτοί έχουν μεγάλη εμπειρία σε συγκεκριμένους τομείς και συμμετέχουν στην υλοποίηση και την παρακολούθηση των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ΕΕ ζητά τακτικά τη γνώμη τους και επιθυμεί να ενισχυθεί η συμμετοχή τους στη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού γίγνεσθαι. Βλ. **Τασοπούλου Α.** «Προσεγγίζοντας τη διακυβέρνηση και τα θεωρητικά της διλήμματα». Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Περιοδικό ΑΕΙΧΩΡΟΣ. Τεύχος 17. 2012.

²⁶ Η γεωγραφική έκταση στην οποία ισχύει η εξουσία ορισμένου κράτους

sensu) και μόνον στη διασφάλιση αλλά επεκτείνεται (*lato sensu*) στην υποχρέωση της συνεχούς βελτίωσης και της διαρκούς επίρρωσης του Δημοσίου Συμφέροντος²⁷.

Επειδή η Ελλάδα είναι μια «ανοικτή κοινωνία με ανοικτή οικονομία», ένα κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και ένας «διεθνώς δρών παράγοντας», δηλαδή υποκείμενο της διεθνούς έννομης τάξης και μέλος της διεθνούς κοινότητας στην οποία η χώρα συμμετέχει με την εφαρμογή των Διεθνών Συνθηκών²⁸ στο πλαίσιο της λειτουργίας των Διεθνών Οργανώσεων²⁹, οι αλλαγές και οι μεταβολές συσχετίζονται και επηρεάζονται από το ευρωπαϊκό και το διεθνές γίνεσθαι ενώ, από θεσμικής και νομικής απόψεως, τελούν υπό το Ευρωπαϊκό³⁰ και το Διεθνές Δίκαιο³¹ που ενσωματώνονται στο Εθνικό Δίκαιο³².

²⁷ Το θέμα θα αναλυθεί στα επόμενα. Γενικά, η έννοια του Δημοσίου Συμφέροντος δεν πρέπει να συγχέεται με την έννοια του Συμφέροντος του Δημοσίου.

²⁸ Με τον όρο **Συνθήκη** εννοείται κάθε συμβατική σχέση που συνάπτεται μεταξύ υποκειμένων του Διεθνούς Δικαίου και η οποία αποσκοπεί στην παραγωγή έννομων αποτελεσμάτων. Η κωδικοποίηση του δικαίου που διέπει τις συνθήκες έγινε στη διεθνή συνδιάσκεψη του ΟΗΕ στη Βιέννη (1968-69), η οποία κατέληξε στην υιοθέτηση της «Συμβάσεως περί του Δικαίου των Συνθηκών» (Σύμβαση της Βιέννης). Η Σύμβαση της Βιέννης έχει επικυρωθεί στην Ελλάδα με το Ν.Δ. 402/1974 και ισχύει από την 27η Ιανουαρίου 1980. Βλ. **Σπηλιόπουλος Ο.** «Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί». Εκδόσεις Διόνικος. Αθήνα. 2004.

²⁹ Για παραδείγματα: ΝΑΤΟ, Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (World Trade Organization WTO), Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund IMF), Διεθνές Ταμείο Γεωργικής Ανάπτυξης (International Fund for Agricultural Development IFAD), Οργάνωση Επισιτισμού και Γεωργίας (Food and Agricultural Organization FAO), Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (International Labor Organization ILO), κ.λπ.

³⁰ Το **Ευρωπαϊκό ή Κοινοτικό Δίκαιο** διακρίνεται σε **πρωτογενές** και σε **δευτερογενές** ή **παράγωγο**. Στο πρώτο περιλαμβάνονται οι **Συνθήκες**. Στο δευτερογενές ή παράγωγο εντάσσονται οι πράξεις εκείνες που παράγονται από τα κοινοτικά όργανα, το Συμβούλιο των Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, βάσει των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στο πρωτογενές δίκαιο. Θα μπορούσαμε, μάλιστα, να παρομοιάσουμε τη σχέση μεταξύ παράγωγου ή δευτερογενούς και πρωτογενούς δικαίου με τη σχέση μεταξύ Συντάγματος και κοινού νόμου. Στο παράγωγο δίκαιο περιλαμβάνονται: Οι Κανονισμοί, οι Οδηγίες και οι Αποφάσεις. Υπάρχουν ακόμη και άλλα νομικά μέσα, όπως η σύσταση και η γνώμη που δεν είναι υποχρεωτικά. Βασικός μηχανισμός και όργανο για την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Δικαίου είναι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι αλλαγές συντελούνται κατά περιόδους με την άσκηση **νεωτερισμών** και την εφαρμογή **καινοτομιών** οι οποίες εντάσσονται στο ευρύ και πολυδιάστατο εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου **Μεταρρύθμιση** (Reformation), η οποία είναι διαλεκτικά συνυφασμένη με την έννοια της **Αλλαγής**³³.

Η μεταρρύθμιση είναι όρος ο οποίος περιγραφικά και περιφραστικά νοείται ως ο μετασχηματισμός μιας κατάστασης Α σε κατάσταση Β σε κάποιο βάθος χρόνου στο πλαίσιο των ad hoc πολιτικών.

(ΔΕΕ/ΔΕΚ). Στο παράγωγο δίκαιο συμπεριλαμβάνεται και η νομολογία (ΔΕΕ/ΔΕΚ). Βλ. **Μούσης Ν.** «Ευρωπαϊκή Ένωση – Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2005 και **Σκούντζος Θ.** «Θεσμοί και πολιτικές ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Εκδόσεις Σταμούλης Αθ. Αθήνα. 2006. Επίσης www.europa.eu

³¹ Το **Διεθνές Δίκαιο** είναι ξεχωριστό σύστημα δικαίου που περιλαμβάνει σύστημα κανόνων, οι οποίοι διέπουν τις σχέσεις ανάμεσα στα υποκείμενα της διεθνούς κοινωνίας, δηλαδή τα κράτη καθώς και τις άλλες οντότητες που έχουν διεθνή νομική προσωπικότητα, όπως είναι οι διεθνείς οργανισμοί και οι διεθνικές οργανώσεις. Το ισχύον Διεθνές Δίκαιο σήμερα συντίθεται από 3 μέρη: το συμβατικό (συνθήκες), το εθιμικό (διεθνή έθιμα) και το θεσμικό (αποφάσεις διεθνών οργανισμών). Το Διεθνές Δίκαιο διακρίνεται στο Δημόσιο Διεθνές και στο Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο που εξετάζει τις συναλλαγές ιδιωτικού χαρακτήρα μέσα στο πλαίσιο του διεθνούς πεδίου. Το **Σύνταγμα** της Ελλάδας περιλαμβάνει διατάξεις που αναφέρονται στη θέση του Διεθνούς Δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη καθώς και στο ότι το Διεθνές Δίκαιο λαμβάνεται επίσης ως Πηγή Δικαίου (Σύνταγμα, Άρθρο 2, παρ.2, Άρθρο 28, παρ.1, Άρθρο 5, παρ. 2). Βλ. **Κωνσταντινίδης, Σ.Β.** «Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο και Δίκαιο των Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών». Σημειώσεις. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Τμήμα Διεθνών Οικονομικών Σπουδών και Ανάπτυξης. Κομοτηνή. 2009.

³² **Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης**, Γραφείο Διεθνών και Κοινοτικών Θεμάτων. «Το Ευρωπαϊκό Δίκαιο στην Ελλάδα. Εγχειρίδιο Εναρμόνισης». Αθήνα. 2013. Ο όρος **εναρμόνιση** σημαίνει ευθυγράμμιση των εθνικών νομοθεσιών μεταξύ τους που γίνεται συχνά με σκοπό την κατάργηση των εθνικών φραγμών οι οποίοι παρεμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Με άλλα λόγια, η εναρμόνιση εξασφαλίζει ότι για κάθε ζήτημα αρμοδιότητας ΕΕ, οι κανόνες που θεσπίζουν τα διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ επιβάλλουν τις ίδιες υποχρεώσεις στους πολίτες όλων των κρατών και ταυτόχρονα επιβάλλουν ορισμένες ελάχιστες υποχρεώσεις σε κάθε χώρα. Εναρμόνιση μπορεί επίσης να σημαίνει συντονισμό των διαφόρων εθνικών τεχνικών κανόνων έτσι, ώστε το εμπόριο προϊόντων και υπηρεσιών να είναι ελεύθερο σε όλη την ΕΕ.

³³ Ibid. 2, 6.

Στο φάσμα της έννοιας της μεταρρύθμισης συναντά κανείς συνώνυμα και άλλους συναφείς όρους που υπονοούν τη μεταρρύθμιση ή κάποια διάσταση αυτής, όπως: *αλλαγή, ανανέωση, καινοτομία, ανάπλαση, βελτίωση, αναβάθμιση, ανασυγκρότηση, αναμόρφωση, ανασχεδιασμός, μετατροπή, μετασχηματισμός, τροποποίηση, μεταμόρφωση, μεταβολή, εξορθολογισμό, εκσυγχρονισμό, κ.λπ.*

Με τη μεταρρύθμιση εννοούνται οι αλλαγές σε θεσμούς, σε κανόνες, σε στόχους και σε πράξεις πολιτικής που πραγματώνονται με διάφορα μέσα και μέτρα έχοντας ως αποστολή τη βελτίωση ή το ριζικό μετασχηματισμό της επικρατούσας κατάστασης.

Η μεταρρύθμιση επιφέρει αλλαγές που κάνουν ένα σύστημα να λειτουργεί ορθότερα, πιο *αποδοτικά* (efficiency), πιο *παραγωγικά* (productivity) και περισσότερο *αποτελεσματικά* (effectiveness)³⁴.

Δηλαδή, είναι παρεμβάσεις οι οποίες μετασχηματίζουν το status quo μιας δομής λαμβάνοντας μέριμνα έτσι, ώστε να διασφαλίζεται η *διατηρησιμότητα* και η *βιωσιμότητα* (sustainability) των αλλαγών σε κάποιο λογικό βάθος χρόνου.

Μια μεταρρύθμιση είναι επιτυχής *όχι μόνον in abstracto και de jure* (θεωρητικά, νομοτυπικά με τη θέσπιση Νόμων και Κανονισμών, επί χάρτου, κ.λπ.) αλλά και *στην πράξη (in concreto, de facto)*, διαμέσου της *εφαρμογής* και της *συνεχούς παρακολούθησης* της πορείας της εξέλιξης των αλλαγών καθώς και των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από την

³⁴ **Αποτελεσματικότητα** είναι η σχέση μεταξύ αποτελέσματος που επιτεύχθηκε και των μέσων που χρησιμοποιήθηκαν για την επίτευξή του. **Αποδοτικότητα** είναι ο λόγος μεταξύ του τρόπου που εκτελούνται στην πράξη οι εργασίες (actual performance) σε σύγκριση με το πρότυπο που προδιαγράφει τον τρόπο εκτέλεσης των εργασιών (standard performance). **Παραγωγικότητα** είναι η σχέση ανάμεσα στην προσπάθεια που καταβάλλεται και στο αποτέλεσμα που επιτεύχθηκε, δηλαδή το αποτέλεσμα που παράγεται σε δεδομένο χρονικό διάστημα. Βλ. **Προβόπουλος Γ.** «Δημοσιονομική Πολιτική, Επενδύσεις και Παραγωγικότητα». Έκδοση IOBE. Αθήνα. 1988.

εφαρμογή των συνοδευτικών μέτρων, των μηχανισμών και των εργαλείων της μεταρρυθμιστικής πολιτικής.

Οι συγκεκριμένες αλλαγές επιχειρούνται με Πολιτικές, δηλαδή με μια ποικιλία κυβερνητικών *πράξεων* (υλοποίηση πρωτοβουλιών, άσκηση ενεργειών, εφαρμογή μέτρων, πραγμάτωση δράσεων, κ.λπ.) οι οποίες εμφανίζουν τα ακόλουθα δυο κύρια χαρακτηριστικά:

Πρώτον, ανήκουν ιεραρχικά σε επιμέρους βαθμίδες της γενικότερης Κυβερνητικής Πολιτικής την οποία ακολουθούν και υπηρετούν στο πλαίσιο της ασκούμενης Πολιτικής Διακυβέρνησης³⁵, και

Δεύτερον, πραγματώνονται στο πλαίσιο **ad hoc Επιχειρησιακών Σχεδιασμών και Προγραμματικών Δράσεων** που πρέπει να στηρίζονται σε *ρεαλιστικές και εφικτές ενέργειες και στόχους*³⁶.

Στο Σχεδιασμό και στον Προγραμματισμό θα πρέπει να συνεκτιμώνται οι *σχέσεις* των πραγμάτων και οι *αλληλεπιδράσεις* των παραγόντων που εμπλέκονται και δρουν στο *εσωτερικό* και στο *εξωτερικό περιβάλλον* μιας δομής (ενδογενείς και εξωγενείς αλληλεπιδράσεις παραγόντων).

Από τεχνοκρατικής απόψεως, στο Σχεδιασμό και στον Προγραμματισμό θα πρέπει:

1. Να λαμβάνεται υπόψη η *υφιστάμενη κατάσταση* που θα τεκμηριώνεται με *ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία*.
2. Να συνεκτιμώνται οι *εισροές-εκροές*³⁷ και να συνυπολογίζεται η *σχέση κόστους – οφέλους*³⁸.

³⁵ Στην ουσία αναφερόμαστε στη **Γενική Δημόσια Πολιτική** (Public Policy) και στις επιμέρους δράσεις που αφορούν συγκεκριμένους τομείς αρμοδιότητας (Policies).

³⁶ Βλ. **Θεοφανίδης Σ.** «Εγχειρίδιο Αξιολόγησης Επενδυτικών Σχεδίων» Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2000., και **Καρβούνης Κ.Σ.** «Οικονομοτεχνικές Μελέτες – Μεθοδολογία Τεχνικές – Θεωρία». Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης. Αθήνα. 2000.

³⁷ Υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός θεωριών και πρακτικών για την ανάλυση των οικονομικών διακλαδικών σχέσεων και διασυνδεδεμένων τομέων σε περιφερειακό/διαπεριφερειακό και σε εθνικό/υπερεθνικό επίπεδο αναφοράς με την

3. Να τεκμηριώνονται με **SWOT**, **PEST** και **GAP** αναλύσεις³⁹ οι δυνατότητες, οι κίνδυνοι, οι απειλές, οι ευκαιρίες και οι τάσεις

επιστημονική μεθοδολογία των **εισροών – εκροών**. Στα τέλη της δεκαετίας του 1930, αναπτύχθηκε από τον καθηγητή **Wassily Leontief** ένα σύστημα ανάλυσης της αλληλεξάρτησης των οικονομικών κλάδων που ονομάστηκε Ανάλυση εισροών-εκροών (input-output analysis) . Για την εργασία αυτή, ο Leontief τιμήθηκε το 1973 με Βραβείο Νόμπελ στην Οικονομική Επιστήμη. Το υπόδειγμα του Leontief μπορεί να θεωρηθεί ένα κατάλληλα απλοποιημένο σύστημα γενικής ισορροπίας που είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί για εμπειρική διερεύνηση οικονομικών προβλημάτων. Το υπόδειγμα Leontief μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εξέταση της οικονομικής δομής, για την αξιολόγηση σεναρίων οικονομικής ανάπτυξης, για τον καθορισμό των επιδράσεων διάφορων μέτρων οικονομικής πολιτικής, για προβλέψεις κ.λπ. τόσο σε μακροοικονομικό όσο και σε μικροοικονομικό επίπεδο. Τα τελευταία χρόνια η χρήση του υποδείγματος έχει επεκταθεί περαιτέρω στη διερεύνηση ορισμένων θεμάτων, όπως η κατάρτιση περιφερειακών ή ενεργειακών πινάκων, πινάκων που αφορούν την περιβαλλοντική ρύπανση και πινάκων κοινωνικής λογιστικής κυρίως για θέματα απασχόλησης. Βλ. **Leontief Wassily**. « Input-Output Economics». Oxford University Press. New York. 1996. **Πνευματικός Τ., Πολύζος Σ.** «Ανάλυση της διαχρονικής σταθερότητας των τεχνολογικών συντελεστών της ανάλυσης εισροών-εκροών στην ελληνική οικονομία». Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας., Πολυτεχνική Σχολή. Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Βόλος. 2012.

³⁸ Η **Ανάλυση Κόστους-Οφέλους (Cost-Benefit Analysis)** είναι ένα εργαλείο / μία τεχνική οικονομικής εκτίμησης που χρησιμοποιείται για τη σύγκριση των αναμενόμενων οφελών από προτεινόμενες Επενδύσεις / Έργα, με τα σχετικά μεγέθη κόστους, ώστε να βοηθούνται οι χρήστες στον προσδιορισμό της εναλλακτικής λύσης με το μέγιστο καθαρό όφελος (οφέλη μείον κόστος). Όσο περισσότερο τα οφέλη υπερβαίνουν το κόστος, τόσο περισσότερο θα ωφεληθούν οι τελικοί χρήστες (η κοινωνία) από τη δραστηριότητα του Έργου ή από τη σχετική απόφαση πολιτικής. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ανάλυση Κόστους-Οφέλους μπορεί να χρησιμοποιείται όχι μόνο κατά την εκπόνηση της Έκθεσης Επιχειρησιακής Σκοπιμότητας Έργου για τον προσδιορισμό της πλέον προτιμώμενης εναλλακτικής λύσης, αλλά και κατά το Στάδιο Αρχικού Εντοπισμού Αναγκών & Ορισμού Προτεραιοτήτων, ώστε να δίνεται υψηλότερη προτεραιότητα στις Επενδύσεις/ Έργα που αποδεικνύονται πιο κερδοφόρα και αποδοτικά όχι μόνο από χρηματική αλλά και από κοινωνικοοικονομική άποψη. Βλ. **Μπλέσιου Ν.** «Ανάλυση Κόστους Οφέλους και Προγραμματισμός Επενδύσεων». Ελληνική Εταιρία Επιχειρησιακών Ερευνών, Αθήνα 1984.

³⁹ Όλα τα παραπάνω είναι εργαλεία τα οποία χρησιμοποιεί η Επιστήμη των Εκτιμήσεων. **GAP** ανάλυση είναι η συγκριτική αξιολόγηση (ανάλυση χάσματος και διαφοροποίησης). Το αρκτικόλεξο **SWOT** σημαίνει: Strengths (δυνατά σημεία), Weaknesses (αδύνατα σημεία), Opportunities (ευκαιρίες), Threads (απειλές). Το αρκτικόλεξο **PEST** δηλώνει την ανάλυση του Πολιτικού (Political), του Οικονομικού (Economical), του Περιβάλλοντος (Social) και του Τεχνολογικού Περιβάλλοντος (Technological).

που επικρατούν ή προβλέπεται προοπτικά να επικρατήσουν στο εσωτερικό και στο εξωτερικό (πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και τεχνολογικό) περιβάλλον.

4. Να συνεκτιμώνται οι πόροι και τα μέσα που απαιτούνται για τη χρηματοδοτική και την υλικοτεχνική στήριξη των πολιτικών καθώς και για την ενίσχυση του έμφυχου δυναμικού το οποίο δραστηριοποιείται στο χώρο των ΟΤΑ.
5. Να σχεδιάζεται το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των ιεραρχημένων αναπτυξιακών στόχων και να καταρτίζεται μια συνεχής διαδικασία παρακολούθησης της εξέλιξης των υποθέσεων με *ex ante* (πριν), *on going* (τρέχουσες) και *ex post* (εκ των υστέρων) διαγνώσεις, αξιολογήσεις και αποτιμήσεις.

Με τη σειρά της, η γενικότερη Κυβερνητική Πολιτική καθορίζεται από τις υπερκείμενες **Στρατηγικές⁴⁰ Επιλογές και Στοιχεύσεις** της Κυβέρνησης οι οποίες εμπεριέχονται στον εκάστοτε **Ολοκληρωμένο Εθνικό Στρατηγικό Σχεδιασμό και Προγραμματισμό** (ο οποίος συμπεριλαμβάνει και τον αντίστοιχο **Περιφερειακό Σχεδιασμό**).

Πρόκειται για τον Εθνικό Στρατηγικό Σχεδιασμό ο οποίος κατά τις διάφορες ιστορικές περιόδους αναφοράς επιδιώκεται να συνάδει, να είναι

⁴⁰ Στη βιβλιογραφία συναντά κανείς ποικίλους ορισμούς της έννοιας **Στρατηγική**. Λέξη με Ελληνικές ρίζες που συντίθεται από το ουσιαστικό στρατηγός και το ρήμα άγειν (που σημαίνει οδηγώ). Μια σύνθεση των ορισμών οδηγεί περιγραφικά στην ακόλουθη ερμηνεία του όρου: Στρατηγική είναι η κατεύθυνση και το εύρος δραστηριοτήτων και των σκοπών μακροπρόθεσμα, η οποία εξασφαλίζει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μέσω της διάταξης των πόρων στο πλαίσιο ενός εναλλασσόμενου περιβάλλοντος, με στόχο να ανταποκριθεί στις ανάγκες και να ικανοποιήσει τις προσδοκίες. Βλ. **Παπαδάκης Β.** «Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία». Εκδόσεις Ευ. Μπένου. Αθήνα. 1999.

συμβατός και να είναι εναρμονισμένος με την ευρωπαϊκή διάσταση⁴¹ των θεμάτων⁴², λ.χ.

- Τα **Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (ΜΟΠ)**, 1986-1993.
- Τα **Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ)**⁴³ και τα **Προγράμματα Ευρωπαϊκών Πρωτοβουλιών του παρελθόντος**⁴⁴,
- Τα επονομαζόμενα **Ανταγωνιστικά Προγράμματα και Προγράμματα Πλαίσια**⁴⁵,
- Το τρέχον **Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013**,
- Το επερχόμενο **Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο (ΚΣΠ) 2014-2020** το οποίο θα υλοποιηθεί μέσω των **Συμφωνιών Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) 2014-2020**,
- Οι λοιπές στοχεύσεις που πηγάζουν από τις αντίστοιχες **Στρατηγικές και Πολιτικές της ΕΕ** (Κοινές, Κοινοτικές, Θεματικές, Κλαδικές, Τομεακές, κ.λπ.⁴⁶),

⁴¹ **Γαλιώτος Κ.** «Από τα ΜΟΠ στα Α΄,Β΄ και Γ΄ΚΠΣ, μετά στο ΕΣΠΑ και σύντομα στο ΚΣΠ 2014-2020». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 24/2/2013.

⁴² Από το 1981 και μετά καταρτίστηκαν Προγράμματα Περιφερειακής Ανάπτυξης (πενταετή). Μετασηματίστηκαν σε **ΣΠΑ** (Σχέδια Περιφερειακής Ανάπτυξης) και κατά την Γ΄ Προγραμματική Περίοδο 2000-2006 σε **ΣΑ** (Σχέδια Ανάπτυξης).

⁴³ Α΄ ΚΠΣ (1989-1993), Β΄ ΚΠΣ (1994-1999), Γ΄ ΚΠΣ (2000-2006).

⁴⁴ 4 Προγράμματα Κοινοτικών Πρωτοβουλιών, ήτοι: **URBAN** (αστική ανάπτυξη), **LEADER** (αγροτική ανάπτυξη), **EQUAL** (ισότητα στην αγορά εργασίας) και **INTERREG** (διασυνοριακή, διακρατική, διαπεριφερειακή συνεργασία).

⁴⁵ Πρόκειται για Ευρωπαϊκά Προγράμματα τα οποία ονομάζονται **«ανταγωνιστικά προγράμματα»** (συνήθως διακρατικά, διαπεριφερειακά και διασυνοριακά) που τρέχουν οριζόντια σε όλη την ΕΕ και υπάγονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή σε θεσμικά όργανα (εντεταλμένους φορείς) που έχουν την ad hoc εξουσιοδότηση διαχείρισης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Πολλές φορές σε αυτή την κατηγορία αναφέρονται και τα **Προγράμματα Πλαίσια**: Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Έρευνα και την Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΠΠ Ε&ΤΑ), Πρόγραμμα Πλαίσιο για το Περιβάλλον, Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Αειφόρο Ανάπτυξη, Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Ενέργεια – Ευφυής Ενέργεια, Πρόγραμμα Πλαίσιο Πολιτισμός, κ.λπ.

- Οι λοιπές δημοσιονομικές και μεταρρυθμιστικές υποχρεώσεις της χώρας (λ.χ. **Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016, 2014-2017, κ.λπ.**) στο πλαίσιο των δεσμεύσεων που απορρέουν από τα **Μνημόνια** (Μεσοπρόθεσμο Πλαίσια Δημοσιονομικής Στρατηγικής) και τη **Δανειακή Σύμβαση** με την **Τρόικα**⁴⁷ ή/και με τις νέες δημοσιονομικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τη «**νέα δομή της Ζώνης του Ευρώ**⁴⁸» στην οποία ανήκει, ως γνωστό, και η Ελλάδα.
- Τις μελέτες, τις εκθέσεις εμπειρογνομόνων και τις εκτιμήσεις αναφορικά με την κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα και τις αναπτυξιακές προοπτικές της χώρας⁴⁹, κ.λπ.

⁴⁶ Πριν από την ισχύ της **Συνθήκης της Λισαβόνας** (1/11/2009), ως «**κοινές πολιτικές**» θεωρούνταν εκείνες οι οποίες αντικαθιστούσαν βασικά στοιχεία των εθνικών πολιτικών (γεωργική, αλιείας, εμπορίου), ενώ οι πολιτικές που υποστήριζαν ή συμπλήρωναν τις εθνικές πολιτικές αποκαλούνταν «**κοινοτικές πολιτικές**». Μετά την ισχύ της Συνθήκης της Λισαβόνας, αναφορά πλέον γίνεται στις «**πολιτικές της Ένωσης**» που υπονοεί «κοινές πολιτικές». ο όρος «κοινή πολιτική» σημαίνει «*την κοινή πολιτική των κρατών μελών της Ένωσης σε έναν τομέα, κλάδο ή πεδίο.*»

⁴⁷ Ibid. 3 και επίσης: Τρόικα = **Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), Ευρωπαϊκή Επιτροπή**. Οι εκταμιεύσεις της χρηματοδοτικής ενίσχυσης προς την Ελλάδα από το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ)** υπόκεινται σε **τριμηνιαίες αξιολογήσεις** των όρων καθ'όλη την διάρκεια της συμφωνίας. Η **αποδέσμευση των δόσεων** βασίζεται πάνω στην **τήρηση κριτηρίων ποσοτικής απόδοσης** και σε μία θετική αξιολόγηση της προόδου η οποία πραγματοποιείται σε σχέση με τα κριτήρια πολιτικής της Απόφασης του Συμβουλίου 2011/734/ΕΕ της 12ης Ιουλίου 2011 (όπως έχει τροποποιηθεί - εφεξής καλούμενη "Απόφαση του Συμβουλίου") και του **Μνημονίου Συνεννόησης**, που αποτελείται από το **Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (ΜΟΧΠ)** και το **Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής**.

⁴⁸ Αναφορά στο θέμα της νέας δομής της Ευρωζώνης γίνεται στα επόμενα.

⁴⁹ Πρόκειται για μια μεγάλη σειρά από εμπειρογνομοσύνες Διεθνών και Ελληνικών Οργανισμών καθώς στοιχεία προερχόμενα από κυλιόμενες έρευνες εταιριών συμβούλων, συμπεριλαμβανομένων των Στατιστικών Ερευνών της **Eurostat**. Πρόσφατα δημοσιεύτηκε στον Τύπο ότι η Ελληνική Κυβέρνηση ανάθεσε στον **IOBE** (Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών) την κατάρτιση μελέτης για το μοντέλο ανάπτυξης που πρέπει να ακολουθήσει η χώρα κατά τρόπο ανάλογο με αυτόν που διατυπώνεται στην Έκθεση της Εταιρείας Συμβούλων **McKinsey&Company** με τίτλο «**Ελλάδα 10 χρόνια μπροστά**»

Κατά συνέπεια, τα μεταρρυθμιστικά εγχειρήματα εκτός από την πολιτική, τη νομική και τη γραφειοκρατική διάσταση της προσπάθειας εφαρμογής τους, εμπεριέχουν και μια **τεχνοκρατική** διάσταση που αφορά σε τομείς της Επιστήμης της Διοίκησης και της Οικονομικής Επιστήμης ή και άλλων συνεργαζόμενων επιστημονικών τομέων και κλάδων (λ.χ. Κοινωνιολογία, Περιφερειακή Επιστήμη, Στατιστική, κ.λπ.).

Μεγάλης σημασίας είναι η αξιοποίηση των **Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)** στη Διοίκηση για την επίτευξη του στόχου της **Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (e-government)**⁵⁰ και διαμέσου αυτής (ή σε συνδυασμό με αυτή) στη διαμόρφωση ενός αναβαθμισμένου μοντέλου **Νέου Δημόσιου Μάνατζμεντ**⁵¹, για την εμπέδωση του «πολιτο-κεντρισμού» της Δημόσιας Διοίκησης,

(Σεπτέμβριος 2011). Σημαντική συμμετοχή στη Λήψη Κυβερνητικών Αποφάσεων, διαδραματίζουν οι Εκθέσεις του **ΟΟΣΑ** (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης = **OECD** = Organization for Economic Co-operation and Development).

⁵⁰ Ν.3979/2011, ΦΕΚ Α' 138/16-6-2011 «Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και άλλες διατάξεις». Βλ. **ΕΕΤΑΑ**. «Οι αναγκαίες προϋποθέσεις για τη ψηφιακή σύγκλιση των ΟΤΑ και τη μετάβαση της Τ.Α. στην Τοπική Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση». Η.Λίτσος, Χ.Πετρόπουλος, Μ.Σκολαρίκος, Α. Χάγιος. Αθήνα. 2006. Πρακτικά το e-government, δηλαδή η ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, υπονοεί ότι ο πολίτης μπορεί να πραγματοποιεί συναλλαγές με το δημόσιο τομέα και τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης γρήγορα και αποτελεσματικά, αποφεύγοντας τη γραφειοκρατία και τις ουρές, με λίγα μόνο «κλικ» από τον υπολογιστή του.

⁵¹ Ο όρος **Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ** προσδιορίζεται ποικιλότροπα στη βιβλιογραφία με συνέπεια να μην υπάρχει ένας καθολικά αποδεκτός ορισμός. Σε γενικές γραμμές εννοείται το Δημόσιο Μάνατζμεντ το οποίο, χωρίς να αναιρεί τις κλασικές και καθολικά αποδεκτές διοικητικές και οργανωτικές πρακτικές, υπογραμμίζει εμφατικά την ανάγκη υιοθέτησης και των νέων αξιακών αρχών της ανοικτής, διαφανούς, διαυγούς, αποτελεσματικής, παραγωγικής και αποδοτικής διοίκησης με έμφαση στην εξωστρέφεια των διοικητικών πράξεων και στον πολιτο-κεντρισμό. Όχι απλά από την πλευρά της παροχής ποιότητας στον πολίτη αλλά και με το γεγονός ότι ο πολίτης δεν είναι παθητικός αποδέκτης των κρατικών υπηρεσιών αλλά ένας ενεργός συμμετέχων ο οποίος συνδιαμορφώνει, κρίνει και αξιολογεί τις πράξεις και τους θεσμούς. Βλ. **Μιχαλόπουλος Ν.** «Μέθοδοι διοίκησης και οργάνωσης των σχέσεων κράτους – πολίτη» στο Σπηλιωτόπουλος Επ. και Μακρυδημήτρης Α. «Η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα». Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα. Αθήνα – Κομοτηνή. 2001 και **Μιχαλόπουλος Ν.** «Από τη δημόσια γραφειοκρατία στο δημόσιο management». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2003.

συμπεριλαμβανομένων και των ζητημάτων που αφορούν στη **Διαφάνεια** και στη **Διαύγεια**⁵², στη **Διαβούλευση**⁵³, στην υποστήριξη για τη **Λήψη**

⁵² Ν.3861/2010, ΦΕΚ Α΄ 112/13-6-2010 «Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο. Πρόγραμμα «Διαύγεια» και άλλες διατάξεις». Η **Διαφάνεια** μεταφορικά εννοεί τις συνθήκες και τις διαδικασίες που επιτρέπουν να γίνεται φανερός ο τρόπος διαχείρισης. Η **Διαύγεια** στοχεύει στην επίτευξη της μέγιστης δυνατής δημοσιότητας της κυβερνητικής πολιτικής και της διοικητικής δραστηριότητας, τη διασφάλιση της διαφάνειας και την εμπέδωση της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας από την πλευρά των φορέων άσκησης της δημόσιας εξουσίας.

⁵³ Οι έννοιες του **διαλόγου** και της **διαβούλευσης** συχνά ταυτίζονται αλλά μια ανάλυση των δύο παραπάνω εννοιών οδηγεί στη διάκρισή τους. Ο **διάλογος** είναι μία συνομιλία ανταλλαγής εμπειριών, απόψεων και ιδεών μεταξύ δύο ή περισσοτέρων ανθρώπων, η οποία στοχεύει στην κατανόηση και την μάθηση. Η **διαβούλευση** αποτελεί μια περισσότερο δομημένη και αναλυτική διαδικασία, καθώς στοχεύει στην ορθολογική και κριτική αντιπαράθεση όλων των διαφορετικών απόψεων, με στόχο την λήψη αποφάσεων. Οι δύο ανωτέρω έννοιες όμως συνυπάρχουν, καθώς ο διάλογος ενδυναμώνει την διαδικασία της διαβούλευσης, καλλιεργώντας ένα γόνιμο έδαφος για μία αποτελεσματική διαδικασία βασισμένη στην εμπιστοσύνη, την αμοιβαία κατανόηση και στην ισοτιμία και η διαβούλευση δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς την συνδρομή ενός γνήσιου διαλόγου. Η **δημόσια συμμετοχή** αναδεικνύεται σε λυδία λίθο της διαβούλευσης, καθώς συναρτάται άμεσα με τη συμμετοχή των πολιτικά ισότιμων ατόμων σε έναν **δημόσιο διάλογο** για την αύξηση της ποιότητας της λήψης αποφάσεων, τη συμμετοχή δηλαδή, του πολίτη στη διαδικασία του άρχειν σε όλα τα στάδια της πολιτικής εξουσίας και την αύξηση της επιρροής των πολιτών σε πολιτικές που δημιουργούνται για αυτούς και επηρεάζονται από αυτούς. Η εντατικοποίηση της συμμετοχής των πολιτών και ομάδων πολιτών στην έκφραση και διαμόρφωση της πολιτικής βούλησης καθώς και της λήψης αποφάσεων για τις δημόσιες υποθέσεις αποτελεί βασική έκφραση της **συμμετοχικής δημοκρατίας** (participatory democracy), η οποία αποτελεί προσπάθεια να προταχθούν λύσεις για την αντιμετώπιση των αδύναμων πτυχών που παρουσιάζει η λειτουργία της μαζικής αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Η πολιτική συμμετοχή και η παράθεση τεκμηριωμένων απόψεων, επιχειρημάτων και προτάσεων αποτελεί την θεμελιακή αξία του μοντέλου της **διαβουλευτικής δημοκρατίας** (deliberative democracy), η οποία εξελίσσει ακόμα περισσότερο το μοντέλο της συμμετοχικής δημοκρατίας. Στις σύγχρονες προτάσεις για την αναβίωση της διαλογικής φύσης της δημοκρατίας, το **διαδίκτυο** και οι **ΤΠΕ** ήρθαν να προσθέσουν την δική τους δυναμική, καθότι ως μέσα επαναφέρουν στο προσκήνιο ένα μοντέλο επικοινωνίας διαδραστικό, αμφίδρομο, άμεσο ενισχύοντας την πεποίθηση ότι το διαδίκτυο μπορεί να αποτελέσει την νέα, σύγχρονη **«ψηφιακή δημόσια σφαίρα»** ανατρέποντας τις διαβρωμένες δομές αντιπροσώπευσης. Τον Οκτώβριο του 2009 δημιουργήθηκε στην Ελλάδα ο ιστοχώρος του **opengov.gr**, που σημαίνει **«ανοιχτή διακυβέρνηση»**. Βλ. **Ψύγκας Α.** «Η συμμετοχή της Κοινωνίας των Πολιτών στην παραγωγή κανόνων δικαίου από τη διοίκηση». Σειρά: Δίκαιο και Κοινωνία στον

Αποφάσεων (Συστήματα Λήψης Αποφάσεων⁵⁴) μέσω των **Πληροφοριακών Συστημάτων**, στη βελτίωση της *αποτελεσματικότητας*, στην ενίσχυση της *ανταποδοτικότητας*, στην επίρρωση της *παραγωγικότητας* και γενικότερα στην εξουδετέρωση της *διαρκούς παθογένειας και της άρσης των διαρθρωτικών αδυναμιών και των ελλειμμάτων* του Δημόσιου Τομέα⁵⁵.

Στα ανωτέρω πρέπει να συμπεριληφθούν και άλλες ρηξικέλευθες θεσμικές και διαχειριστικές δράσεις, όπως:

- ✓ Η **Διοίκηση μέσω Στόχων** (Management By Objectives)⁵⁶,
- ✓ Τα **Συστήματα Διαχείρισης κατά ISO (International Organization for Standardization)** ως το ανώτερο στάδιο της **Διαχειριστικής Επάρκειας** των φορέων της Δημόσιας Διοίκησης⁵⁷,

21ο αιώνα. Διευθυντής σειράς: Γ. Παπαδημητρίου. Εκδόσεις Σάκκουλας. Αθήνα-Θεσσαλονίκη. 2009.

⁵⁴ Τα **Συστήματα Υποστήριξης Αποφάσεων** (Decision Support Systems) αποτελούν μια κατηγορία Πληροφοριακών Συστημάτων βασισμένη στα υπολογιστικά συστήματα τα οποία συμπεριλαμβάνουν και τα συστήματα γνώσεων (Knowledge-based Systems) που υποστηρίζουν τις δραστηριότητες λήψης αποφάσεων. Εξυπηρετούν το Μάνατζμεντ του οργανισμού και βοηθούν στη λήψη αποφάσεων, οι οποίες μπορεί να είναι ραγδαία μεταβαλλόμενες και δύσκολες να προβλεφθούν εκ των προτέρων. Βλ. **Λουκής Ε.** «Συστήματα Υποστήριξης Αποφάσεων». Πανεπιστημιακές παραδόσεις. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Τμήμα Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων. Χίος. 2011.

⁵⁵ **Μακροδημήτρης Α.** «Ο μεγάλος ασθενής» - «η μεταρρύθμιση και ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1999.

⁵⁶ Ν. 3230/2004 (ΦΕΚ Α'44/11.2.2004). Καθιέρωση συστήματος διοίκησης με στόχους, μέτρηση της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις και σχετικές εγκύκλιοι, όπως: Εγκύκλιος ΥΠΕΣ ΔΠΠΑ/Φ.4/οικ.26397/27.12.2005 «Καθιέρωση Συστήματος Διοίκησης με στόχους (ν.3230/2004), μεθοδολογία στοχοθεσίας», Εγκύκλιος ΥΠΕΣ ΔΠΠΑ/Φ.4/οικ.7323/05.04.2006 «Μεθοδολογία καθορισμού Δεικτών Μέτρησης της Αποτελεσματικότητας και Αποδοτικότητας της Διοίκησης (ν.3230/2004)», κ.λπ. Πρόκειται για το **Κοινό Πλαίσιο Αξιολόγησης (ΚΑΠ)** (CAF = Common Assessment Framework).

⁵⁷ Οι διαδικασίες αξιολόγησης της διοικητικής ικανότητας των ΟΤΑ μπορούν να επιτευχθούν στο πλαίσιο μιας μεγάλης ποικιλίας **Συστημάτων Διαχείρισης της Ποιότητας** τα οποία, αν εφαρμοστούν, θα βελτιώσουν τη λειτουργία, την παραγωγικότητα και την αποτελεσματικότητα των ΟΤΑ. Τρία είναι τα πιο συνηθισμένα συστήματα διαχείρισης της ποιότητας για τους ΟΤΑ. Το Κοινό Πλαίσιο Αξιολόγησης, το Σύστημα Ποιότητας κατά ISO 9001 και το Σύστημα

- ✓ Η Χάρτα Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων του Δημότη και Κατοίκου και του Οδηγού του Πολίτη⁵⁸,
- ✓ Ο θεσμός του Συμπαραστάτη του Πολίτη και της Επιχείρησης (Περιφέρειες), του Συμπαραστάτη του Δημότη και της Επιχείρησης (Δήμοι)⁵⁹,
- ✓ Η νέα νομοθεσία που αναμορφώνει και εκσυγχρονίζει το Πειθαρχικό Δίκαιο⁶⁰,
- ✓ Η νέα νομοθεσία για τη Δίκαιη Δίκη⁶¹,
- ✓ Ο θεσμός του Γενικού Επιθεωρητή Δημοσίας Διοίκησης⁶²,

Πιστοποίησης της Διαχειριστικής Επάρκειας των Δήμων ως Δικαιούχων Χρηματοδότησης από τα ευρωπαϊκά προγράμματα (ΕΛΟΤ EN ISO 9001:2000). Κάθε φορέας ο οποίος επιθυμεί να είναι δικαιούχος για να αναλάβει την υλοποίηση έργων προερχομένων από Ευρωπαϊκά Προγράμματα, θα πρέπει να πιστοποιηθεί ως διαχειριστικά επαρκής. Οι ελάχιστες απαιτήσεις που θα πρέπει να πληροί ένας ΟΤΑ για να είναι δικαιούχος δράσεων συγχρηματοδοτούμενων από τους Ευρωπαϊκούς και τους Εθνικούς πόρους, αφορούν σε συγκεκριμένα και σαφώς καθορισμένα κριτήρια πιστοποίησης και επιλεξιμότητας δικαιούχων. Βλ. **Γαλιώτος Κ.** «Διαχειριστικά Συστήματα των ΟΤΑ που θέλουν να αποκαλούνται Καλλικράτειοι και Ευρωπαϊκοί». Άρθρο στις εφημερίδες Ελευθερία της Μεσσηνίας (24/10/2011) και Αρκαδικές Ειδήσεις (12/11/2011).

⁵⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 214 του ΔΚΚ Ν. 3463/2006, ΦΕΚ Α' 114/ 8.6.2006 «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων».

⁵⁹ Άρθρο 179 Ν.3852/2010 (για Περιφέρειες), Άρθρο 77 Ν.3852/2010 (για Δήμους). Πρόκειται για εισαγωγή στην ελληνική δημόσια τάξη του θεσμού του «δημοτικού συνηγόρου του πολίτη» (Municipal Ombudsman) που ήδη λειτουργεί εδώ και δεκαετίες σε άλλες ευρωπαϊκές πόλεις. Ο **Συμπαραστάτης** αποτελεί ένα νέο θεσμό διαμεσολάβησης μεταξύ πολιτών, επιχειρήσεων και ΟΤΑ, που εισήχθη με τις διατάξεις του Προγράμματος «Καλλικράτης», και αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στον έγκαιρο εντοπισμό και την αποτελεσματική αντιμετώπιση φαινομένων κακοδιοίκησης, μη ορθής εφαρμογής των νόμων, στη διασφάλιση της αμεροληψίας των δημοτικών και περιφερειακών αρχών και στην αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής και διαφανούς διοίκησης.

⁶⁰ Ν.4057, ΦΕΚ Α' 54/14-3-2012 «Πειθαρχικό Δίκαιο Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου».

⁶¹ Ν.4055, ΦΕΚ 51/12.03.2012 «Δίκαιη Δίκη και εύλογη διάρκεια αυτής».

⁶² Ν. 3074/2002 «ΦΕΚ Α' 296/4-12-2002 «Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης. Αναβάθμιση του Σώματος Επιθεωρητών-Ελεγκτών της Δημόσιας Διοίκησης και του Συντονιστικού Οργάνου Επιθεώρησης και Ελέγχου και άλλες διατάξεις».

- ✓ Ο θεσμός του **Συνηγόρου του Πολίτη**,⁶³
- ✓ Ο θεσμός του **Συνηγόρου του Καταναλωτή**⁶⁴,
- ✓ Ο θεσμός της **Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων**⁶⁵ και των διάφορων άλλων **Ανεξάρτητων (Διοικητικών) Αρχών**⁶⁶,
- ✓ Η νομοθεσία για το **Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ)**⁶⁷,
- ✓ Η κύρωση του **Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης**⁶⁸,

⁶³ Ν. 3094/2003, ΦΕΚ Α' 10/22-1-2003 «Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις». Στην ΕΕ υφίσταται ο **Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής** (European Ombudsman).

⁶⁴ Ν. 3297/2004, ΦΕΚ Α' 259/23-12-2004) «Συνήγορος του Καταναλωτή – Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείο Ανάπτυξης και άλλες διατάξεις».

⁶⁵ Ν. 4013/2011, ΦΕΚ Α' 204 / 15-9-2011 «Σύσταση ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων και Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων - Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (πτωχευτικός κώδικας) – Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης και άλλες διατάξεις».

⁶⁶ **Παναγιωτόπουλος Χ.** «Ανεξάρτητες Αρχές». Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών. Τμήμα Νομικής. Ακαδημαϊκό Έτος 2009–2010. Μάθημα: Σύνταγματικό Δίκαιο. Υπεύθυνος: Δημητρόπουλος Α.

⁶⁷ Ν. 2190/1994, ΦΕΚ Α' 28/3-3-1994 «Σύσταση Ανεξάρτητης Αρχής για την επιλογή προσωπικού και ρύθμιση θεμάτων διοίκησης».

⁶⁸ Ν.1850/1989, (ΦΕΚ 144 Α'). Ο **Ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτονομίας** υιοθετήθηκε στο πλαίσιο του **Συμβουλίου της Ευρώπης** και η διαδικασία της επικύρωσης του από τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης ξεκίνησε στις 15 Οκτωβρίου 1985. Ο Χάρτης δεσμεύει τα κράτη μέλη που έχουν επικυρώσει την συνθήκη να εγγυώνται την πολιτική, διοικητική και οικονομική αυτονομία των τοπικών αρχών. Προνοεί ότι η *αρχή της τοπικής αυτοδιοίκησης* οφείλει να αναγνωρίζεται στην εσωτερική νομοθεσία και , εάν αυτό είναι δυνατό, στο Σύνταγμα. Οι τοπικές αρχές οφείλουν να εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία. Οι τοπικές αρχές, ενεργώντας εντός των ορίων του νόμου, θα πρέπει να είναι σε θέση να ρυθμίζουν και να διαχειρίζονται ένα σημαντικό μέρος των δημοσίων υποθέσεων με δική τους αποκλειστική ευθύνη και προς το συμφέρον του τοπικού πληθυσμού. Ο Χάρτης θεωρεί ότι οι δημόσιες υποθέσεις θα πρέπει να ασκούνται κατά προτίμηση από αρχές που είναι εγγύτερα προς τους πολίτες, ενώ ένα υψηλότερο επίπεδο διοίκησης θεωρείται κατάλληλο μόνο όταν ο συντονισμός ή η παραχώρηση των αρμοδιοτήτων είναι αδύνατη ή λιγότερο αποτελεσματική στο αμέσως κατώτερο διοικητικό επίπεδο. Για το σκοπό αυτό, ο

- ✓ Η θεσμοθέτηση των **ΚΑΠ**⁶⁹ και του **Τέλους Ακίνητης Περιουσίας**⁷⁰,
- ✓ Η σύσταση της **ΜΟΔ ΑΕ**⁷¹,
- ✓ Η ίδρυση της **ΕΕΤΑΑ**⁷²,
- ✓ Η ίδρυση του **Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης**⁷³ και της **Εθνικής Σχολής Τοπικής Αυτοδιοίκησης**⁷⁴,
- ✓ Η συγκρότηση των **ΚΕΠ**⁷⁵, κ.ο.κ

Αξίζει να επισημανθεί ότι οι **γραφειοκράτες** έχουν ως πηγή εξουσίας τη θέση που κατέχουν στην *πυραμίδα της ιεραρχίας* της Διοίκησης, σε αντίθεση με τους **τεχνοκράτες** οι οποίοι έλκουν τη δύναμή τους από τη **Γνώση/Τεχνογνωσία**⁷⁶ που διαθέτουν.

Χάρτης θέτει τις προϋποθέσεις που αφορούν την προστασία των ορίων των τοπικών αρχών, την ύπαρξη των κατάλληλων διοικητικών δομών και πόρων για την εκπλήρωση της αποστολής τους, τους όρους υπό τους οποίους οι αρμοδιότητες αυτές θα ασκούνται, τους οικονομικούς πόρους των τοπικών αρχών και την νομική προστασία της τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα όρια της διοικητικής εποπτείας των τοπικών αρχών εκτείνονται μέχρι τον έλεγχο νομιμότητας της δράσης τους. Ο Χάρτης κυρώθηκε την Ελλάδα με το Ν. 1850/1989 (ΦΕΚ 144Α').

⁶⁹ Ν.1828/1989, ΦΕΚ Α' 2/3-1-1989 «Αναμόρφωση της φορολογίας εισοδήματος και άλλες διατάξεις».

⁷⁰ Ν.2130/1993, ΦΕΚ Α' 62/ 23-4-1993 «Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της περιφερειακής διοίκησης, του κώδικα της Ελληνικής ιθαγένειας, του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα, των διατάξεων για τις προσόδους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις».

⁷¹ Ν.2372/1996, ΦΕΚ Α' 29/28.2.1996 «Σύσταση φορέων για την επιτάχυνση της αναπτυξιακής διαδικασίας και άλλες διατάξεις».

⁷² Ν.1518/1985, ΦΕΚ Α' 30/6-3-1985 «Καταβολή της σύνταξης των δημοτικών και κοινοτικών υπαλλήλων και υπαλλήλων ΝΠΔΔ καθώς και της χορηγίας των δημάρχων και προέδρων κοινοτήτων από το δημόσιο ταμείο και άλλες διατάξεις» (Άρθρο 16).

⁷³ Ν.1388/1983, ΦΕΚ Α' 113/29-8-1983 «Ίδρυση Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης».

⁷⁴ Ν.3200/2003, ΦΕΚ Α' 281/9-12-2003 «Τροποποιήσεις του Ν.1388/1983 «Ίδρυση Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης», «Ίδρυση Εθνικής Σχολής Τοπικής Αυτοδιοίκησης» και άλλες διατάξεις».

⁷⁵ Ν.3013/2002, ΦΕΚ Α' 102/1-5-2002 «Αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας και άλλες διατάξεις», Άρθρο 31 «Σύσταση Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών».

⁷⁶ Σήμερα ευρύτατη χρήση έχει η αγγλική έκφραση **know-how** (= μάθε πως) που καθιερώθηκε ως διεθνής όρος ταυτόσημος της τεχνογνωσίας.

Στη *σχέση εξουσίας*⁷⁷ που υπάρχει μεταξύ Πολιτικής Ηγεσίας και Διοίκησης, η λήψη αποφάσεων είναι υπόθεση της πολιτικής ηγεσίας. Τις αποφάσεις της πολιτικής ηγεσίας θα πρέπει να εφαρμόζει η διοίκηση στο πλαίσιο του νόμου.

Η λήψη των αποφάσεων και οι κατευθυντήριες οδηγίες που δίνει η πολιτική ηγεσία στη διοίκηση, πολλές φορές παρουσιάζουν ελλείμματα, παραμορφώσεις, διαταράξεις και στρεβλώσεις από την πλευρά της απόκρισης της διοίκησης στις άνωθεν (νόμιμες) εντολές.

Τούτο οφείλεται σε πολλούς λόγους, όπως: αντίσταση της γραφειοκρατίας στην αλλαγή και αδράνεια έναντι της καινοτομίας, προσπάθεια αυτονόμησης της διοίκησης έναντι της πολιτικής ηγεσίας, συντεχνιασμός και κορπορατισμός, έλλειμμα τεχνογνωσίας, αναχρονιστικός οργανωσιακός συμπεριφορισμός, κ.λπ.

Η κατάσταση επέβαλε εκ των πραγμάτων τη διαμεσολάβηση των τεχνοκρατών.

Φαινόμενο το οποίο συναντά κανείς να συμβαίνει από το 19^ο αιώνα και το οποίο διογκώθηκε μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι σήμερα⁷⁸.

Η τεχνοκρατία στην Ελληνική Διοίκηση (όπως συμβαίνει σε όλες τις κυβερνήσεις του κόσμου), εμφανίζει στην πράξη δυο κύριες διαστάσεις.

Η *πρώτη* αναφέρεται στην κατά **J.K.Galbraith** «*Τεχνοδομή*» που απαρτίζουν όσοι διορίζονται ως *μετακλητοί* στις θέσεις κλειδιά του κράτους⁷⁹.

Η *δεύτερη* αναφέρεται στις **Ιδιωτικές Επιχειρήσεις** (Εταιρίες Συμβούλων, Σύμβουλοι Τεχνικής Υποστήριξης, κ.λπ.) οι οποίες, διαμέσου της κατά το Νόμο, Δημόσιας Διαγωνιστικής διαδικασίας αναλαμβάνουν για λογαριασμό της Κυβέρνησης και της Διοίκησης την επεξεργασία διαφόρων

⁷⁷ Ibid. 14.

⁷⁸ Galbraith J.K. «The new Industrial State». Penguin Books. 1972.

⁷⁹ Γαλιώτος Κ. «Πως οι Κυβερνήσεις θα πρέπει να επιλέγουν αξιοκρατικά την “Τεχνοδομή” των μετακλητών που διορίζουν». Άρθρο στις εφημερίδες: Αρκαδικές Ειδήσεις 01/03/2012 και Ελευθερία της Μεσσηνίας 10/3/2012.

σημαντικών ζητημάτων τα οποία δεν είναι σε θέση να εκτελέσει η Διοίκηση.

Ζητήματα τεχνοκρατικής υποστήριξης της Διοίκησης και μεταφοράς τεχνογνωσίας στη Γραφειοκρατία, τα οποία δεν περιορίζονται αποκλειστικά και μόνο στην Ελλάδα αλλά ισχύουν για όλες τις κυβερνήσεις των κρατών του κόσμου και είναι ιδιαίτερα ενισχυμένα στο επίπεδο της **Γραφειοκρατίας των Βρυξελλών** (δηλαδή, της **Ευρωπαϊκής Επιτροπής**).

Αξίζει να επισημανθεί ότι μια σύζευξη της γραφειοκρατίας με την τεχνοκρατία με πολύ θετικά αποτελέσματα, αποτυπώνεται στις νέες Μεθόδους **Σύμπραξης του Δημόσιου με τον Ιδιωτικό Τομέα (ΣΔΙΤ)**⁸⁰.

⁸⁰ Η μέθοδος **ΣΔΙΤ** είναι ότι καλύτερο έχει να επιδείξει σήμερα η επιστημονική, τεχνολογική, τεχνική, διαχειριστική, οικονομική, ποιοτική και ταχεία μέθοδος Παραγωγής Μεγάλων και Σύνθετων Έργων Υψηλών Απαιτήσεων καθώς και Έργων Νέας Γενιάς Μεγάλης Χωρικής και Υπερτοπικής Εμβέλειας. Ιδιαίτερα όταν η οικονομία μιας χώρας δεν είναι σε θέση να χρηματοδοτήσει τη μελέτη, την κατασκευή, την ποιότητα, το διαρκή έλεγχο, την επιχειρησιακή λειτουργία και αδυνατεί να διασφαλίσει τη βιωσιμότητα των έργων σε βάθος χρόνου. Όταν η Διοίκηση, ένεκα του δαιδαλώδους θεσμικού πλαισίου, αδυνατεί να προχωρήσει στην έγκαιρη Ωρίμανση και Δημοπράτηση των έργων. Ακόμη περισσότερο όταν η Διοίκηση, εξαιτίας του μεγέθους, της διαχειριστικής συνθετότητας και της επιστημονικο-τεχνολογικής πολυπλοκότητας των έργων, δε μπορεί να ανταπεξέλθει εκ των προτέρων στις απαιτήσεις των Μελετών και της Κατάρτισης των Τευχών κλασικών ΔΔΔ ούτε, φυσικά, να Διασφαλίσει την Ποιότητα και την Οικονομικότητα των Έργων. Από πλευράς τυπολογίας, ανάλογα με το εκάστοτε χρησιμοποιούμενο κριτήριο αναφοράς και ταξινόμησης (π.χ. είδος σύμβασης, φορέας χρηματοδότησης, φορέας παραγωγής – λειτουργίας – συντήρησης, φορέας ανάληψης επιχειρηματικού κινδύνου, φορέας κυριότητας του στοιχείου, διάρκεια σύμβασης, κ.λπ.), έχουν αναπτυχθεί πολλές εξειδικευμένες κατηγορίες ΣΔΙΤ. Από πλευράς τυπολογίας, ανάλογα με το εκάστοτε χρησιμοποιούμενο κριτήριο αναφοράς και ταξινόμησης (π.χ. είδος έχουν αναπτυχθεί πολλές εξειδικευμένες κατηγορίες ΣΔΙΤ, όπως για παράδειγμα: **B.O.T.** (Build – Operate – Transfer), **B.O.O.T.** (Build – Own-Operate – Transfer), **D.B.F.O.** (Design-Build-Finance-Operate), **B.T.O.** (Build-Transfer-Operate), **B.O.O.** (Build-Own-Operate), **B.B.O.** (Buy-Build-Operate), **L.R.O.** (Lease-Rehabilitate-Operate), **B.O.L.T.** (Build-Own-Lease-Transfer), **O.M.** (Private Services Contract: Operation and Maintenance), **O.M.M.** (Private Services Contract: Operation, Maintenance and Management), κ.λπ.

Βλ. **Γαλιώτος Κ.** «Μέθοδος ΣΔΙΤ και Ανταγωνιστικός Διάλογος για τη Διαχείριση των Στερεών Αποβλήτων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 16/6/2012.

Με τη συμβολή της τεχνοκρατίας, κάθε προσπάθεια για τη βελτίωση της Οργάνωσης και για την αναβάθμιση της Διοίκησης των ΟΤΑ που αναφέρονται στον τίτλο της εργασίας, εκτός από τη θεσμική και τη νομική οπτική, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν τις νέες τεχνοκρατικές μεθόδους του Δημόσιου Μάνατζμεντ, δηλαδή ένα **Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ (ΝΔΜ)**⁸¹ το οποίο μπορεί να εφαρμοστεί με τρόπο που να είναι κατάλληλα προσαρμοσμένος στη φυσιογνωμία, στις ιδιαιτερότητες, στις δυνατότητες και στην ιδιοσυστασία των ΟΤΑ στο ευρύτερο πλαίσιο της **Διοικητικής Μεταρρύθμισης**⁸² της χώρας.

⁸¹ Ibid. 51.

⁸² Το θέμα θα αναλυθεί εκτενέστερα στα επόμενα. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι η αναγκαιότητα της Διοικητικής Μεταρρύθμισης βρισκόταν πάντοτε στο επίκεντρο των αναπτυξιακών μοντέλων της χώρας με τη διάθεση τεραστίων πόρων από εθνικές και από ευρωπαϊκές πηγές προέλευσης. Για παράδειγμα: **1.** Πόροι για μελέτες, εμπειρογνωμοσύνες, έρευνες, διαγνώσεις και εκθέσεις σχετικά με τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις στη Διοίκηση που ξεκινούν από το 1952 λ.χ. Βαρβαρέσος (1952), Langrod (1963), Σταυριανόπουλος (1972), ΚΕΠΕ (1967), Κανελλόπουλος (1990), Δεκλερής (1992), Σπράος (1998), κ.λπ. **2.** Πόροι για τη χρηματοδότηση πράξεων διοικητικών μεταρρυθμίσεων από την εποχή των ΜΟΠ (1986-1993), διαμέσου των Α' (1989-1993), Β' (1994-1999) και Γ' ΚΠΣ (2000-2006) και σήμερα του ΕΣΠΑ (2007-2013) **3.** Πόροι για τη μετεκπαίδευση (στην Ελλάδα και στο εξωτερικό), τη συνεχιζόμενη κατάρτιση, τη δια βίου μάθηση του προσωπικού των δομών της Διοίκησης (συμπεριλαμβανομένων και των σεμιναρίων που παρακολουθούν οι αιρετοί) **4.** Πόροι για την ίδρυση και τη λειτουργία φορέων που υποτίθεται ότι θα συμβάλλουν στη μεταρρύθμιση της Διοίκησης (λ.χ. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης) **5.** Πόροι για να ιδρυθούν και να λειτουργήσουν ΑΕΙ και ΤΕΙ στο πλαίσιο των οποίων υπάρχουν Τμήματα και Σχολές σχετικές με τη Διοίκηση **6.** Πόροι για αγορά βιβλίων, μελετών και εκδόσεων αναφορικά με την ανάπλαση της Διοίκησης **7.** Πόροι για τις αμοιβές των αιρετών, των μετακλητών και του μόνιμου προσωπικού με καθήκον να συμβάλουν στη διοικητική αναδιοργάνωση **8.** Πόροι προς εταιρείες συμβούλων (outsourcing) για να καταρτίσουν Τεχνικά Δελτία ένταξης σε πράξεις των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων λ.χ. το ΕΠ Διοικητική Μεταρρύθμιση που χωλαίνει ή το ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση ή σε πράξεις άλλων Ανταγωνιστικών Προγραμμάτων (εκτός ΕΣΠΑ) που προορίζονται να συμβάλουν στην ανάπλαση της Διοίκησης **9.** Πόροι προς Think Tank, Ομάδες Εργασίας, Συμβούλια, κ.λπ. **10.** Πόροι για νομοπαρασκευή, δηλαδή για σύνταξη νόμων που κάποιοι ψηφίζουν στη Βουλή **11.** Πόροι για ελεγκτικούς μηχανισμούς, κ.λπ. Βλ. **Γαλιώτος Κ.** «Και η Ελληνική Διοίκηση θέλει το ...Γερμανό της!». Άρθρο στις εφημερίδες Θάρρος της Μεσσηνίας, 30/08/2012 και Αρκαδικές Ειδήσεις, 12/09/2012.

Σήμερα, η μια συνιστώσα του Διοικητικού Συστήματος που είναι η Αυτοδιοίκηση και η δεύτερη συνιστώσα που είναι η **Αποκεντρωμένη Διοίκηση**, νομιμοποιούνται και θεσμοθετούνται από το **Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα Καλλικράτης (ΜΠΚ)**⁸³.

Το ΜΠΚ αντικατέστησε το προηγούμενο **Πρόγραμμα Ι. Καποδίστριας**⁸⁴ το οποίο περιορίζονταν αποκλειστικά και μόνο στους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού οι οποίοι σύμφωνα με την τότε επικρατούσα Διοικητική Οργάνωση της χώρας αντιστοιχούσαν στους **(Καποδιστριακούς) Δήμους** και στις **Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (ΝΑ)**⁸⁵.

Οι ΝΑ είχαν αρμοδιότητα που εκτεινόταν στα γεωγραφικά όρια των **Νομών**⁸⁶ του Ελληνικού κράτους.

Το ΜΠΚ, αντίθετα με το προγενέστερο Πρόγραμμα Ι. Καποδίστριας, έχει το νεωτερισμό ότι *παρεμβαίνει και στις σχέσεις* μεταξύ Κεντρικής Διοίκησης και ΟΤΑ διαμέσου της θέσπισης του θεσμού της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, δηλαδή της αποκεντρωμένης διάστασης της Κεντρικής Διοίκησης εκτεινόμενης σε εδαφικές περιοχές της επικράτειας όπου επίσης λειτουργούν οι ΟΤΑ.

Με το ΜΠΚ, η Αυτοδιοίκηση περιλαμβάνει δυο βαθμίδες. Τους **πρωτοβάθμιους** ΟΤΑ (ή α΄ βαθμού) και τους **δευτεροβάθμιους** ΟΤΑ (ή β΄ βαθμού) οι οποίοι αντιστοιχούν στους **Δήμους** και στις **Περιφέρειες** με

⁸³ Ibid. 4.

⁸⁴ Ν.2539/1997 (ΦΕΚ 244 Α΄/ 4-12-1997) «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης».

⁸⁵ Οι **Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις** (Νομαρχίες) και οι **Διευρυμένες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις** (Υπερ-Νομαρχίες) ήταν Αυτοδιοικούμενα κατά τόπο ΝΠΔΔ. Ως εκλεγμένα όργανα μέσω αυτοδιοικητικών εκλογών, οι Νομαρχίες και οι Υπερ-Νομαρχίες ιδρύθηκαν βάσει του Ν. 2218/1994 (ΦΕΚ 90 Α΄/13-6-1994) χαρακτηριζόμενες ως η δεύτερη βαθμίδα Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Διακρίνονταν σε απλές διοικητικές περιφέρειες που αντιστοιχούσαν στους Νομούς της χώρας και στις Διευρυμένες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (Αθηνών – Πειραιώς, Ροδόπης – Έβρου και Δράμας – Καβάλας – Ξάνθης).

⁸⁶ **Νομοί** είναι οι 51 γεωγραφικές διαιρέσεις της Ελλάδας. Στους νομούς δεν συμπεριλαμβάνεται το Άγιο Όρος, το οποίο ορίζεται ως «Αυτόνομη Μοναστική Πολιτεία» ευρισκόμενη εντός της χώρας αλλά υπαγόμενη σε ειδικό καθεστώς.

αιρετά όργανα τα οποία εκλέγονται μετά τη διενέργεια ad hoc εκλογών (αυτοδιοικητικές εκλογές).

Οι Δήμοι και οι Περιφέρειες *δε βρίσκονται σε ιεραρχική σχέση* αλλά αποτελούν διακριτές αυτοδιοικούμενες πολιτειακές δομές του φάσματος της Αυτοδιοίκησης οι οποίες διέπονται από συναντίληψη και συναλληλία.

Συστρατεύονται και συνεργάζονται σε πολλά πεδία δραστηριοτήτων (διαβαθμικού χαρακτήρα ή συμπράξεων) στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που τους παρέχει ο νόμος ή/και ευρύτερα προς αυτόν αναφορικά με την ανταλλαγή απόψεων και γνωμοδοτήσεων επί διαφόρων αναπτυξιακών ζητημάτων της χωρικής ενότητας στην οποία ανήκουν.

Οι Περιφέρειες οι οποίες διαθέτουν κατά κανόνα υψηλότερη τεχνογνωσία και πιο αναπτυγμένη δομο-λειτουργική και οργανωτικο-διοικητική συγκρότηση, εξυπηρετούν τους Δήμους διαμέσου των **Προγραμματικών Συμβάσεων**⁸⁷ για την *ένταξη και την ωρίμανση των έργων* με στόχο την *απορρόφηση των πόρων των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων* τα οποία εφαρμόζονται στην εδαφική περιοχή των δυο δομών.

Το ΜΠΚ είναι το *πιο πρόσφατο* μεταρρυθμιστικό εγχείρημα ή *κύμα εκσυγχρονισμού* στη χώρα το οποίο διανύει σήμερα (κατά το χρόνο που

⁸⁷ Από τις διατάξεις του άρθρου 100 του Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ Α'87), μεταξύ άλλων, συνάγεται ότι οι **προγραμματικές συμβάσεις** είναι συμφωνίες που θέτουν το γενικό πλαίσιο για την οργάνωση και διαχείριση δημοσίων υπηρεσιών και την άσκηση συγκεκριμένης κάθε φορά δραστηριότητας δια μέσου των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Σκοπό έχουν να διευκολύνουν τη μελέτη και εκτέλεση έργων και την παροχή υπηρεσιών με αναπτυξιακό χαρακτήρα σε τοπικό επίπεδο προκειμένου να παρακαμφθούν τυχόν γραφειοκρατικές αγκυλώσεις, ελλείψεις προσωπικού, αλληλοεπικαλύψεις αρμοδιοτήτων και άλλοι ανασταλτικοί παράγοντες που επιβραδύνουν τους ρυθμούς εκτέλεσης των έργων και καθυστερούν την ανάπτυξη και την εν γένει βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των περιοχών αυτών. Ο ειδικός δε προσδιορισμός του ελάχιστου περιεχομένου αυτών από το νομοθέτη αποσκοπεί στη διασφάλιση της εξοικονόμησης πόρων με τη διάθεση των απολύτως αναγκαίων χρημάτων, προσώπων, υλικών, κ.λ.π. για την εκτέλεση μελετών, έργων, υπηρεσιών και εν γένει αναπτυξιακών προγραμμάτων καθώς και τη διαφάνεια των μέσω των συμβάσεων αυτών διενεργούμενων χρηματοδοτήσεων.

εκπονείται η διπλωματική εργασία) την *πρώτη περίοδο της 3ετούς νηπιακής ηλικίας* εφαρμογής του.

Όπως προαναφέρθηκε, μια από τις 13 νέες «Καλλικράτειες» Περιφέρειες είναι και η Περιφέρεια Πελοποννήσου η οποία στην παρούσα διπλωματική εργασία θα αποτελέσει ένα *case study*, δηλαδή ένα ειδικό κεφάλαιο περιπτώσιολογίας προς περαιτέρω διερεύνηση.

III. Η ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Από μια δεύτερη προσέγγιση, το θέμα το οποίο διαπραγματεύεται η παρούσα διπλωματική εργασία εμφανίζει *εγγενή συνθετότητα* τόσο από την πλευρά του *όγκου της θεματολογίας* που περιέχει όσο και από την πλευρά των πολυαριθμών και διακριτών *γνωστικών πεδίων* τα οποία τη συνθέτουν.

Γνωστικά πεδία τα οποία, με τη σειρά τους, είναι επίσης *πολυσχιδή, πολύπλοκα* και *περίπλοκα* και τα οποία επιδέχονται ιδιαίτερη προσέγγιση από την οπτική γωνία πολλών *ad hoc* επιστημονικών εξειδικεύσεων, λ.χ. Πολιτική Επιστήμη, Νομική Επιστήμη, Διοικητική Επιστήμη, Οικονομική Επιστήμη, Κοινωνιολογία, Ιστορία, Περιφερειακή Επιστήμη, Στατιστική, κ.λπ.

Η *πολυ-επιστημονικότητα* και η *πολυ-παραμετρικότητα* του θέματος επιβαρύνονται ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι σε όλες τις προαναφερθείσες επιστημονικές εξειδικεύσεις, η εξέταση των θεμάτων *θα πρέπει απαραίτητα* να συμπεριλαμβάνει και να συνεκτιμά την *ευρωπαϊκή διάσταση των ζητημάτων* η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη και διαλεκτικά συνυφασμένη με το δημόσιο βίο της χώρας κυρίως από την εποχή της *σύνδεσης*⁸⁸ και, ακόμη περισσότερο, μετά την *προσχώρηση*

⁸⁸ Η *Συμφωνία σύνδεσης* Ελλάδας - ΕΟΚ υπογράφηκε στις 7/6/1961 (Συμφωνία των Αθηνών). Αρχισε να λειτουργεί από 1^η/11/1962. Δυνητικός στόχος για την ένταξη που τέθηκε τότε ήταν το 1984. Εξαιτίας της επτάχρονης δικτατορίας (21/4/1967 – 24/7/1974), η Συμφωνία Σύνδεσης Ελλάδας – ΕΟΚ πάγωσε συνοδευόμενη από την αποπομπή της Ελλάδας από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Μετά τη μεταπολίτευση η Ελλάδα υπέβαλε αίτημα για ένταξη στην ΕΟΚ

(ένταξη)⁸⁹ της Ελλάδας στο συνεχώς μεταβαλλόμενο και διαρκώς μετασχηματιζόμενο ευρωπαϊκό οικοδόμημα (σήμερα ΕΕ28⁹⁰), συμπεριλαμβανομένης της ένταξης της χώρας στη **Ζώνη του Ευρώ (Ευρωζώνη, Ευρωπεριοχή)**⁹¹ και της προσχώρησης στο **Χώρο της Συμφωνίας του Σένγκεν**⁹².

Ζήτημα από το οποίο δε θα πρέπει να λείπει και η **διεθνής διάσταση** αφού τόσο η **Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)** συνολικά όσο και Ελλάδα ως μια διακριτή κρατική οντότητα, αποτελούν διεθνώς δρώντες παράγοντες που

(12/6/1975). Η **Συνθήκη ένταξης** της Ελλάδας στην ΕΟΚ υπογράφηκε στις 28/5/1979 με ισχύ από 1ης/1/1981. Βλ. **Γαλιώτος Κ.** «1^η Νοεμβρίου 2013: τα 51 χρόνια της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Οικοδόμημα». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 01/11/2012.

⁸⁹ Την 1η/1/1981, η Ελλάδα **εντάχθηκε (προσχώρησε, ενσωματώθηκε)** ως το 10^ο κράτος μέλος (2^η Διεύρυνση) στις τότε Ευρωπαϊκές Κοινότητες οι οποίες στο μεταξύ είχαν διευρυνθεί από τα έξι (6) ιδρυτικά μέλη στα εννέα (9) κράτη μέλη (1^η Διεύρυνση με την προχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας και της Δανίας από 1ης/1/1973). Με την ένταξη της Ελλάδας στην Ένωση ξεκίνησε η ταχεία εφαρμογή της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ολοκλήρωση με το άνοιγμα (**διεύρυνση**) της Κοινότητας προς τη Νότια Ευρώπη και τις λοιπές γεωγραφικές περιοχές της Γηραιάς Ηπείρου. Η ένταξη της Ελλάδας σηματοδοτεί το λεγόμενο Μεσογειακό Άνοιγμα της ΕΚ στο οποίο αργότερα ενσωματώθηκαν σταδιακά οι άλλες Μεσογειακές χώρες (Πορτογαλία, Ισπανία, Κύπρος, Μάλτα). Βλ. **Γαλιώτος Κ.** «1^η Νοεμβρίου 2013: τα 51 χρόνια της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Οικοδόμημα». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις, 01/11/2012.

⁹⁰ Η **Κροατία** εντάχθηκε επίσημα στην ΕΕ ως το 28^ο κράτος μέλος την 1^η Ιουλίου του 2013

⁹¹ Η **Ελλάδα** εντάχθηκε στη **Ζώνη του Ευρώ** ως 12^ο μέλος την 1η Ιανουαρίου 2001 σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ECOFIN) στο πλαίσιο της Συνόδου Κορυφής που πραγματοποιήθηκε στην Πορτογαλία (Φέϊρα) στις 19 και 20 Ιουνίου 2000. Η ισοτιμία μετατροπής της δραχμής σε ευρώ ορίστηκε σε: 1 ευρώ = 340,750 δραχμές. Το ευρώ κυκλοφόρησε σε φυσική μορφή την 1^η/1/2002. Η **Λετονία** (κράτος της Βαλτικής) έγινε ο 18ος εταίρος που θα έχει το ευρώ για εθνικό νόμισμα από 1^η/1/2014. Βλ. **Γαλιώτος Κ.** «1^η Νοεμβρίου 2013: τα 51 χρόνια της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Οικοδόμημα». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις, 01/11/2012.

⁹² Η **Ελλάδα** υπέγραψε το σχετικό Πρωτόκολλο το 1992 που ενσωματώθηκε στο Εθνικό Δίκαιο με το Ν.2472/1997.

συμμετέχουν ενεργά στις **Διεθνείς Οργανώσεις**, στα **Διεθνή Όργανα** και στα **Διεθνή Fora** της παγκόσμιας κοινότητας⁹³.

Υιοθετώντας τη **Συστημική Μεθοδολογία**⁹⁴, τα γνωστικά πεδία τα οποία *συγκλίνουν και αντικατοπτρίζονται* στο ζητούμενο της διπλωματικής εργασίας, θεωρούνται ως *συντρέχοντες παράγοντες, αλληλοεξαρτώμενες παράμετροι και αλληλεπιδρούμενες μεταβλητές* που θα πρέπει να συνυπολογιστούν και να συνεκτιμηθούν (πολυκριτηριακά και σταθμισμένα) στην εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας για την εξαγωγή των *απαραίτητων συμπερασμάτων*.

Τα γνωστικά πεδία ως διακριτές οντότητες καθώς και η *συνάρθρωση, η σύζευξη, η σύγκλιση και η όσμωση* αυτών, στο πλαίσιο του ρεαλιστικού και του εφικτού, είναι απαραίτητες προϋποθέσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη για μια *ολοκληρωμένη και συστηματική προσέγγιση του πολυδιάστατου θέματος*, δηλαδή του ζητουμένου που παρουσιάζεται στον τίτλο.

Η θεματολογία της εργασίας περιλαμβάνει και τη διάσταση του *χρόνου*⁹⁵. Τα ζητήματα που διαπραγματεύεται η εργασία δεν είναι *στατικά* αλλά *δυναμικά*, δηλαδή μεταβάλλονται με το χρόνο.

Έχουν *παρελθόν*, διανύουν το *παρόν* και έχουν *μέλλον* (κατά το τρίπτυχο: χθες – σήμερα – αύριο) σε *διαλεκτική σχέση* και σε *αλληλεπίδραση* με τις εξελίξεις οι οποίες:

- είτε τρέχουν (διανύονται) και είναι *in vivo* κατά το παρόν,
- είτε προβλέπεται νομοτελειακά και ντετερμινιστικά ή στοχαστικά και πιθανοτικά με σημαντικό βαθμό βεβαιότητας να συμβούν σε κάποιο βάθος χρόνου τόσο στο *εθνικό* και στο

⁹³ Ibid. 28,29,30,31,32.

⁹⁴ **1. ΕΕΣΕ**, Ελληνική Εταιρεία Συστημικών Ερευνών Hellenic Society for Systemic Studies, HSSS), www.hsss.gr **2. Μπουραντάς Δ.** «Μάνατζμεντ, Οργανωτική Θεωρία και Συμπεριφορά». Εκδόσεις Team. Αθήνα. 1992.

⁹⁵ Κατά το «Τα πάντα ρει, μηδέποτε κατά τ' αυτό μένειν» του **Ηράκλειτου**.

υπο-εθνικό (υπο-κρατικό) όσο και στο υπερ-εθνικό επίπεδο αναφοράς (ευρωπαϊκό και διεθνές γίνεσθαι).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι η προηγηθείσα αφήγηση είναι συμβατή με το *προσομοίωμα (μοντέλο)* της συστημικής προσέγγισης (*ολιστικής και όχι απλά αναγωγικής*)⁹⁶ του εθνικού πολιτικο-διοικητικού συστήματος στο οποίο αναφέρεται η διπλωματική εργασία, όπως αυτό θεωρητικά υπεισέρχεται στο εννοιολογικό περιεχόμενο του **Δημόσιου Χώρου**⁹⁷ και των **πέντε (5) θεμελιωδών ιδιοτήτων**⁹⁸ οι οποίες χαρακτηρίζουν τη σύνθετη δομή ενός Συστήματος.

Δηλαδή, ο δημόσιος χώρος είναι ένα υπερ-σύστημα ή συνολικό σύστημα το οποίο αποτελείται από επιμέρους συστήματα (ή υπο-συστήματα ή μέλη ή συνιστώσες) που είναι διασυνδεδεμένα μεταξύ τους, αλληλεπιδρούν και αλληλοκαθορίζονται .

Κάθε μέλος του εσωτερικού περιβάλλοντος του συστήματος αλλά και όλο το σύστημα συνολικά, βρίσκονται επίσης σε διάδραση και σε αλληλεπίδραση με το εξωτερικό περιβάλλον.

⁹⁶ Με τον **αναγωγισμό** η μελέτη του συστήματος απλά ανάγεται στα δομικά μέρη που το απαρτίζουν. Με τον **ολισμό**, λαμβάνονται υπόψη οι αλληλεπιδράσεις των μερών και η αλληλεπίδραση κάθε μέρους αλλά και ολόκληρου του συστήματος με το εξωτερικό περιβάλλον.

⁹⁷ Ibid. 8.

⁹⁸ **Ανοικτό** χαρακτηρίζεται το σύστημα που βρίσκεται σε αλληλεπίδραση με το περιβάλλον του. Ως σχέσεις αλληλεπίδρασης νοούνται οι σχέσεις ανταλλαγών, εισροών – εκροών, κ.λπ. μεταξύ του συστήματος και του περιβάλλοντος. Η **δυναμικότητα** του συστήματος εκφράζει τη συχνότητα και τη σπουδαιότητα των αλλαγών που συμβαίνουν είτε στα μέρη του συστήματος είτε στις σχέσεις του συστήματος με το περιβάλλον. Η πολυπλοκότητα του συστήματος εκφράζει την ποσότητα των μερών ή των υποσυστημάτων που το αποτελούν καθώς και την ποσότητα των σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ τους. Η **συνέργια** εκφράζει το βαθμό συναλληλίας, αρμονίας και συνεργασίας μεταξύ των μερών οι οποίες οδηγούν σε **ολισμό**, δηλαδή σε μια ολότητα η οποία είναι μεγαλύτερη από το άθροισμα των μερών που την αποτελούν. **Εντροπία** είναι η διαδικασία μέσω της οποίας το σύστημα φθίνει και οδηγείται σε εξαφάνιση. Οφείλεται σε βλάβη, διαταραχή, παραμόρφωση κ.λπ. του μηχανισμού ελέγχου και αναπληροφόρησης (feedback) του συστήματος.

Εν προκειμένω ο δημόσιος χώρος αποτελείται από το **Πολιτικό σύστημα**, το **Διοικητικό σύστημα** (που εμπεριέχει ως διακριτή οντότητα την **Αυτοδιοίκηση**) και το **Κοινωνικό σύστημα** (με το γενικευμένο εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου).

Ο δημόσιος χώρος περιλαμβάνει επίσης τις **σχέσεις** που ισχύουν και αναπτύσσονται μεταξύ των δομών του συστήματος όπου η **Οικονομία** και οι **Οικονομικές Σχέσεις** συνιστούν τους καθοριστικούς παράγοντες της ορθής λειτουργίας και ο **Νόμος** τη *sine qua non* προϋπόθεση για τη διασφάλιση της *έννομης τάξης, της καλής και της χρηστής διοίκησης* καθώς και της διασφάλισης του **Δημοσίου Συμφέροντος** στη λειτουργία του πολιτικο-διοικητικού συστήματος της χώρας.

Οι ΟΤΑ και το Διοικητικό Σύστημα της χώρας, όπως και ολόκληρη η Ελλάδα, συνιστούν ένα Δημόσιο Χώρο, δηλαδή ένα Σύστημα με τις ακόλουθες 5 θεμελιώδεις ιδιότητες: *Είναι ανοικτό, έχει δυναμική και όχι στατική παρουσία στο χρόνο, είναι πολύπλοκο, εμφανίζει συνέργια και εντροπία.*

Για την αποφυγή της *«περιπλάνησης στο δάσος της αφήγησης»* (Umberto Eco⁹⁹) και σύμφωνα με την *κλασική μεθοδολογία και τη διαλεκτική της ανάλυσης - σύνθεσης*, κρίθηκε ότι ήταν σκόπιμο να προηγηθεί και να συνεχιστεί στα επόμενα μια σύντομη *αποκωδικοποίηση* των κυριότερων θεματικών ενοτήτων και της σύζευξης αυτών για δυο κυρίως λόγους:

Πρώτο, γιατί με αυτή τη διαδικασία *διευκολύνεται πρακτικά η έκταση του κειμένου και η ροή της ύλης* της διπλωματικής εργασίας, και

Δεύτερο, γιατί οι θεματικές ενότητες και η συνάρθρωση αυτών, συγκροτούν τη *βάση των δεδομένων* και τον *άξονα αναφοράς* (input) επί των οποίων στηρίζεται η *εμβάθυνση του σκοπού*, η *διεύρυνση του στόχου*, η *οριστικοποίηση της δομής*, η *περιγραφή της τελικής διάρθρωσης* και η

⁹⁹ **Eco Umberto.** «Εξι περιπλανήσεις στο δάσος της αφήγησης». Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα. 3^η Έκδοση. Αθήνα. 1996.

αποτύπωση της **οριοθέτησης** του περιεχομένου της ύλης του πονήματος για την εξαγωγή των απαραίτητων **συμπερασμάτων** (output).

IV. Η ΔΟΜΗ ΚΑΙ Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, η διπλωματική εργασία αποκτά μια σπονδυλωτή διάταξη η οποία διαρθρώνεται σε **δύο (2) κύριους και πρωτεύοντες άξονες αναφοράς**:

Ο **πρώτος** αναφέρεται στη θέση που κατέχουν οι ΟΤΑ στο Διοικητικό Σύστημα της χώρας (Σχήμα 1) σε συνάρτηση με την πολυετή διαδικασία της *ευρωπαϊκοποίησης* της χώρας η οποία συνιστά τη *vis vitalis*, δηλαδή το γενεσιουργό αίτιο και τη ζωοποιό δύναμη, της μεταρρύθμισης του κράτους από κάθε συντρέχουσα άποψη.

Ο **δεύτερος** άξονας αναφοράς στηρίζεται στη διαπίστωση ότι κατά την περίοδο που καταρτίζεται η διπλωματική εργασία, οι *τρέχουσες* (διανυόμενες, *in vivo*) και οι *εν δυνάμει εξελίξεις*, οι *συμπτώσεις* και οι *συγκυρίες* (στο πλαίσιο της μακρόχρονης και πολυθεματικής κρίσης¹⁰⁰) συνιστούν ένα σύμπλοκο αλληλοεπηρεαζόμενων καταστάσεων σε *διεθνές, ευρωπαϊκό, εθνικό και υποεθνικό επίπεδο αναφοράς* (πολλές από τις οποίες είναι μεγάλης γεωοικονομικής, γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής σημασίας).

Κατά συνέπεια ο δεύτερος άξονας αναφοράς έχει ως αντικείμενο τη συνεκτίμηση αυτών των *συμμεταβλητών* και των *συντρεχόντων παραγόντων* (στο μέτρο του ρεαλιστικού και του εφικτού για το συγκεκριμένο πόνημα),

✚ αφενός για την *αξιολόγηση των πεπραγμένων* του νεοπαγούς εγχειρήματος του ΜΠΚ, και

¹⁰⁰ Ibid. 3, 47.

+ αφετέρου για την *εξαγωγή συμπερασμάτων* επί των οποίων θα δομηθούν προτάσεις για το «*δέον γενέσθαι*», δηλαδή θα προταθούν παρεμβάσεις με διπλό στόχο:

- i. την *άρση των αδυναμιών* και την *εξουδετέρωση των ελλειμμάτων*, και
- ii. την *αξιοποίηση των ΟΤΑ με έμφαση στις Περιφέρειες* έτσι, ώστε να συμβάλλουν εποικοδομητικά στην εθνική προσπάθεια για την *ανακοπή* και την *αναστροφή* των δυσμενών επιπτώσεων της κρίσης καθώς και για τη *δρομολόγηση των πράξεων* με τις οποίες θα βελτιωθεί το «*έλλειμμα ευρωπαϊκοποίησης*» και ο «*χαμηλός βαθμός εξευρωπαϊσμού*» των ΟΤΑ όπως και ολόκληρου του Πολιτικο-Διοικητικού Συστήματος της χώρας.
Ζήτημα υψίστης σημασίας εξαιτίας της κρισιμότητας της συγκυρίας κατά την οποία οι ευρωπαϊκές εξελίξεις ανελίσσονται με *καλπάζοντα ρυθμό* και δεν επιτρέπουν *αβελτηρία* και *ηττοπάθεια* αλλ' αντίθετα απαιτούν *συστράτευση* και *συναντίληψη* για την άσκηση *ριζοσπαστικών τομών* και την *ανάληψη ρηζικέλευθων δράσεων*.

IV.1 ΟΙ ΟΤΑ ΣΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Με αυτή την ταξινόμηση και την αποτύπωση επιδιώκεται η συγκρότηση μιας βάσης δεδομένων και ενός επιπέδου αναφοράς για τα ζητήματα που έχουν ως αντικείμενο τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ).

Πέραν από μια σύντομη αναφορά στην ιστορική εξέλιξη του θεσμού, αναπτύσσονται τα θέματα τα οποία αφορούν¹⁰¹ στη **θέση** που κατέχουν και στη **σχέση** που έχουν οι ΟΤΑ με τις άλλες πολιτειακές δομές του Διοικητικού Συστήματος (βλ. Σχήμα 1) στο ευρύτερο πλαίσιο του Πολιτεύματος, του Πολιτικού και του Κυβερνητικού Συστήματος και γενικότερα της Πολιτικής Διακυβέρνησης του Κράτους πάντοτε κατά τον τρόπο που ορίζει το Σύνταγμα, ο Νόμος και η Νομολογία, δηλαδή ο **Νομικός Πολιτισμός**¹⁰² του **Δικαιικού Συστήματος**, χωρίς να παραβιάζεται, να αλλοιώνεται, να διαταράσσεται και να καταστρατηγείται ο προβλεπόμενος από το Σύνταγμα και από το Νόμο, αυτοδιοικητικός χαρακτήρας των ΟΤΑ.

Αξίζει να επισημανθεί ότι επειδή η χώρα είναι κράτος μέλος της ΕΕ, η αναφορά στο Δίκαιο υπονοεί και το Ευρωπαϊκό Δίκαιο το οποίο έχει ενσωματωθεί στο Εθνικό Δίκαιο και το οποίο συνίσταται από το Πρωτογενές και το Παράγωγο Δίκαιο της ΕΕ¹⁰³ συμπεριλαμβανομένης και της Νομολογίας του Δικαστηρίου της ΕΕ (ΔΕΕ)¹⁰⁴, πρώην Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ).

Το ανάλογο ισχύει και για τα ζητήματα του Διεθνούς Δικαίου τα οποία έχουν ενσωματωθεί στο Εθνικό Δίκαιο¹⁰⁵.

¹⁰¹ Όπως διατυπώθηκε στις προηγούμενες παραγράφους.

¹⁰² **Τσάτσος Δ.** «Δημοκρατία και Νομικός Πολιτισμός». Εκδόσεις Σάκκουλα. Αθήνα. 1991.

¹⁰³ Ibid. 30.

¹⁰⁴ Το **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)**, πρώην Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), γνωστό και ως Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, είναι το ανώτατο δικαιοδοτικό όργανο (όργανο της δικαστικής εξουσίας) στην ΕΕ. Εδρεύει στο Λουξεμβούργο. Μετά την ισχύ της Συνθήκης της Λισαβόνας (1/12/2009), το ΔΕΕ αποτελεί το σύνολο του δικαιοδοτικού συστήματος της ΕΕ. Τούτο αποτελείται από τρία δικαιοδοτικά όργανα: το καθεαυτό Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο και το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης.

¹⁰⁵ Ibid. 28,29, 30, 31, 32, 104.

Σε κάθε περίπτωση, οι ΟΤΑ όπως και κάθε μέρος του Διοικητικού/Πολιτικού Συστήματος του Δημόσιου Χώρου της χώρας, διέπονται από τον όρο της διασφάλισης του Δημοσίου Συμφέροντος¹⁰⁶.

Έμφαση δίνεται στο νεοπαγή θεσμό του Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος Καλλικράτης (ΜΠΚ)¹⁰⁷ το οποίο διανύει σήμερα (κατά το χρόνο που εκπονείται η διπλωματική εργασία) την πρώτη νηπιακή (3ετή) περίοδο της διάρκειας της ζωής του¹⁰⁸ και το οποίο σύντομα θα περάσει στη δεύτερη 5ετή περίοδο της εφαρμογής του μετά τις ad hoc αυτοδιοικητικές εκλογές που θα διενεργηθούν στις 18/5/2014 (και αν απαιτηθεί επαναληπτικός δεύτερος γύρος στις 25/5/2014) για την ανάδειξη των οργάνων των ΟΤΑ¹⁰⁹.

Μάλιστα, ο δεύτερος γύρος των αυτοδιοικητικών εκλογών (25/5/2014) θα συμπέσει με τη διενέργεια εκλογών στην Ελλάδα (όπως θα συμβεί σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ το διάστημα 22 έως 25 Μαΐου 2014) για την ανάδειξη των μελών του **Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου** ενώ το πρώτο εξάμηνο του 2014 η Ελλάδα θα κατέχει για 5^η φορά την **Προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου**¹¹⁰.

Η νηπιακή ηλικία του μεταρρυθμιστικού εγχειρήματος παρουσιάζει ενδιαφέρον από το γεγονός ότι η σύλληψη, η γέννηση, η θέσπιση και η πρώτη εφαρμογή (ουσιαστικά πιλοτική) του ΜΠΚ συνέβησαν παράλληλα

¹⁰⁶ Ibid. 27.

¹⁰⁷ Ibid. 4.

¹⁰⁸ Οι εκλογές για τους νέους αιρετούς Περιφερειάρχες και Δημάρχους διεξήχθησαν στις 7/11/2010 και επαναλήφθηκαν όπου χρειάστηκε στις 14/11/2010. Οι νέοι αιρετοί Περιφερειάρχες και οι Δήμαρχοι ανέλαβαν καθήκοντα την 1/1/2011.

¹⁰⁹ Η **εκλογική διαδικασία** για τις Δημοτικές Αρχές, τις Περιφερειακές Αρχές, η διάρκεια της θητείας αμοφτέρων και η σύμπτωση των αυτοδιοικητικών εκλογών με τις εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, διατυπώνονται στα άρθρα 9 και 114 (παράγραφοι 1 έως 5) του Ν.3852/2010 για τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού αντίστοιχα.

¹¹⁰ **Γαλιώτος Κ.** «Σε λίγο καιρό έρχεται και η σειρά του κ. Α. Σαμαρά για να προεδρεύσει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της ΕΕ». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 31-5-2013.

με την εμφάνιση της *Ελληνικής κρίσης*¹¹¹ και έκτοτε το ΜΠΚ συνεχίζει να βαίνει παράλληλα και να είναι διαλεκτικά συνδεδεμένο με την κρίση (στο πλαίσιο των δεσμεύσεων της χώρας¹¹²) η οποία ενέσκηψε από το τέλος του 2009¹¹³ και ως κύμα tsunamis έχει κατακλύσει από άκρου σε άκρο ολόκληρη την Ελλάδα.

Μια κρίση η οποία χαρακτηρίζεται πολυθεματική, παρατεταμένη και καταστρεπτική.

Μια κρίση που επιδέχεται πολλών ερμηνειών και για την οποία *δεν υπάρχει μια κοινά αποδεκτή, έγκυρη, αξιόπιστη και ακριβής στοχαστική πρόβλεψη και πιθανοτική εκτίμηση οι οποίες, με σημαντική βεβαιότητα, θα μπορούσαν να δώσουν απάντηση στα καυτά ερωτήματα για τα προαπαιτούμενα που πρέπει ceteris paribus να ικανοποιηθούν και το βάθος του χρόνου που θα χρειαστεί για την έξοδο από το διαμορφωθέν και συνεχώς εντεινόμενο αδιέξοδο.*

Σε αυτό τον άξονα αναφοράς, επίσης εμπεριέχεται η *αιτιολόγηση της αναγκαιότητας* για τη θέσπιση του ΜΠΚ που είναι το πιο πρόσφατο κύμα μεταρρύθμισης και εκσυγχρονισμού των ΟΤΑ συμπεριλαμβανομένης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης καθώς και μια σύντομη αναφορά της εφαρμογής του ΜΠΚ στη χωρική ενότητα της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Η αναγκαιότητα εφαρμογής του ΜΠΚ έχει σχηματικά *τρεις κύριους άξονες αναφοράς*:

(α) Την εξουδετέρωση της *παθογένειας, των αδυναμιών, των αρρυθμιών, των δυσλειτουργιών, των ατελειών και των ελλειμμάτων* των προϋφισταμένων ΟΤΑ (όπως και *mutatis mutandis* ολόκληρου του πολιτικο-διοικητικού συστήματος της χώρας¹¹⁴). Εγχείρημα που μπορεί να προσεγγιστεί από πολλές συντρέχουσες γωνίες θέασης (πολιτική,

¹¹¹ Ibid. 3, 47.

¹¹² Ibid. 3,47.

¹¹³ Ibid. 3, 47.

¹¹⁴ Στο πλαίσιο ενός γενικότερου «*Στρεβλού Μοντέλου Ανάπτυξης*» (Ibid. 3).

τεχνοκρατική, θεσμική, οικονομική, δημοσιονομική, αναπτυξιακή, διοικητική, διαχειριστική, κ.λπ.),

(β) Τη βελτίωση της *αποτελεσματικότητας*, την ενίσχυση της *αποδοτικότητας*, την αναβάθμιση της *παραγωγικότητας* και την επίρρωση του «πολιτο-κεντρισμού» των ΟΤΑ¹¹⁵ σε συνδυασμό με την εμπέδωση της *Συμμετοχικής Δημοκρατίας*, του *Δημοκρατικού Προγραμματισμού*¹¹⁶, της *Διαβούλευσης*, της *Διαφάνειας*, της *Διαύγειας* και της *Λογοδοσίας*, και

(γ) Της συμβολής των ΟΤΑ στην *αντιμετώπιση και στην ανακοπή της κρίσης* καθώς και της ενεργού συμμετοχής της Αυτοδιοίκησης στην εθνική προσπάθεια για την *έξοδο από το αδιέξοδο* με την ανάληψη ad hoc αναπτυξιακών πρωτοβουλιών και με την άσκηση ειδικών επί τούτου ρηζικέλευθων δράσεων.

(δ) Τη θεώρηση της κρίσης «ως ευκαιρίας» για την «*απεμπόληση του κακού χθες και της φυγής προς τα εμπρός*».

Το κέντρο βάρους της ανάλυσης μετατοπίζεται περισσότερο προς το θεσμό των **δευτεροβάθμιων ΟΤΑ** του ΜΠΚ που είναι η **Περιφέρεια** για έξι (6) κυρίως λόγους:

Πρώτο, γιατί στην Περιφέρεια (με τα εκλεγμένα όργανα) στηρίζεται η **Ευρωπαϊκή Περιφερειοποίηση** που συμπυκνώνεται στη στρατηγική στόχευση της **Ευρώπης των Περιφερειών** βάσει των αρχών της **Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης** στο πλαίσιο της **Περιφερειακής Πολιτικής** της ΕΕ και των αξιών της **Επικουρικότητας**, της **Εγγύτητας**

¹¹⁵ Ibid. 34.

¹¹⁶ Ibid. 25,51, 52, 53. Ο Δημοκρατικός Προγραμματισμός είναι ο Προγραμματισμός που γίνεται με συμμετοχικές διαδικασίες (**bottom up, up down**, από κάτω προς τα πάνω και από πάνω προς τα κάτω) Διαβούλευσης στο πλαίσιο των διοργανικών διεργασιών της **Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης** που εφαρμόζεται στην ΕΕ (όπως θα αναλυθεί στα επόμενα). Βλ. **Παπαδασκαλόπουλος Α.Θ., Χριστοφάκης Μ.Σ.** «Περιφερειακός Προγραμματισμός». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα.2002.

και της **Εταιρικής Σχέσης** στον οδικό χάρτη για την **ενοποίηση** και την **ολοκλήρωση** του ευρωπαϊκού οικοδομήματος¹¹⁷.

Δεύτερο, γιατί οι Ευρωπαϊκές Περιφέρειες θα είναι οι κύριοι δικαιούχοι ή συν-δικαιούχοι ή συμπράττοντες παντί τρόπω εταίροι για τη **Διαχείριση των Πόρων** από πολλές πηγές προέλευσης (πολυταμειακές, πολυτομεακές) κατά την νέα 7ετή **Ε΄ Προγραμματική Περίοδο 2014-2020** που θεσμοθετήθηκε από τα **Θεσμικά Όργανα** της ΕΕ στο πλαίσιο των **Δημοσιονομικών Προοπτικών**¹¹⁸ του 7ετούς **Προϋπολογισμού (Π/Υ) 2014-2020** της ΕΕ.

Πόροι οι οποίοι, ως γνωστό, έχουν ως στόχο να στηρίξουν όλες τις **Στρατηγικές** και όλες τις **Πολιτικές** της ΕΕ (Κοινές, Κοινοτικές, Θεματικές, Οριζόντιες, Τομεακές, Κλαδικές, κ.λπ.) με στόχο την επίτευξη σε βάθος χρόνου της **Σύγκλισης** και της **Βιώσιμης (Αειφόρου, Διατηρήσιμης, Διαρκούς) Ανάπτυξης**.

Διευκρινίζεται ότι ο όρος **Ανάπτυξη** δεν περιορίζεται στη στενή, stricto sensu και μονοδιάστατη (οικονομίστικη) έννοια της **Οικονομικής Μεγέθυνσης** (growth).

Αντίθετα, έχει ένα διευρυμένο, lato sensu εννοιολογικό περιεχόμενο που είναι τρισυπόστατο.

¹¹⁷ Θέματα που θα αναπτυχθούν στα επόμενα Κεφάλαια.

¹¹⁸ Συνάπτοντας **διοργανική συμφωνία**, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή συμφωνούν εκ των προτέρων επί των βασικών προτεραιοτήτων του προϋπολογισμού με βάση μια πολυετή περίοδο (επταετή). Οι δημοσιονομικές προτεραιότητες εκδηλώνονται στην πράξη με την εφαρμογή ενός συστήματος πλαισίωσης των δημοσιονομικών δαπανών (το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο), υπό μορφή δημοσιονομικών προοπτικών. Το σύστημα των δημοσιονομικών προοπτικών βελτιώνει έτσι τη διεξαγωγή της διαδικασίας του προϋπολογισμού και διασφαλίζει την τήρηση της δημοσιονομικής προτεραιότητας. Για κάθε περίοδο προγραμματισμού, το δημοσιονομικό πλαίσιο καθορίζει ανώτατα όρια για τις πιστώσεις αναλήψεων υποχρεώσεων και τις πιστώσεις πληρωμών για κάθε «τομέα» (κατηγορίες δαπανών) για κάθε έτος. Η ετήσια διαδικασία του προϋπολογισμού ορίζει το ακριβές επίπεδο των δαπανών και την κατανομή τους στα διάφορα κονδύλια του προϋπολογισμού για τη συγκριμένη χρονιά.

Διαθέτει τρεις πυλώνες ή τρεις συνιστώσες οι οποίες είναι ισάξιες, ισοϋψείς και ισοβαρείς. Εκτός από την Οικονομική Μεγέθυνση, η Ανάπτυξη περιλαμβάνει την **Κοινωνική Συνοχή** και το **Περιβάλλον**.

Στην ουσία ανάγεται σε μια νέα, εκλεπτυσμένη, ανθρωποκεντρική και φιλική προς το περιβάλλον μορφή Ανάπτυξης η οποία είναι σύνθετη, πολυπαραμετρική και πολυδιάστατη και η οποία περιγράφεται με τους όρους **Βιώσιμη ή Διατηρήσιμη ή Διαρκής ή Αειφόρος Ανάπτυξη** (sustainable development).

Συνοπτικά, η Βιώσιμη Ανάπτυξη θα μπορούσε να εννοηθεί ως μια *οικονομική μεγέθυνση* η οποία επιτελείται με *σεβασμό στο περιβάλλον* και με *διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής* αποφεύγοντας την *οικονομική πόλωση* και τον *κοινωνικό δυισμό*, ενισχύοντας τη *σύγκλιση*, αμβλύνοντας τις *διαχωρικές ασυμμετρίες* και τις *ενδο-χωρικές ανισότητες* σε κάθε τομέα του κοινωνικού γίγνεσθαι στο χώρο στον οποίο εκτείνεται η ΕΕ.

Αξίζει να επισημανθεί ότι η γενική έννοια της **Αειφορικής Ανάπτυξης** περιγράφηκε ιδιαίτερα στο «**Το Κοινό μας Μέλλον**» που είναι ευρέως γνωστό ως «**Η Έκθεση Brundtland**» η οποία εκδόθηκε το 1987 από τη **World Commission on Environment and Development** του **ΟΗΕ**.

Η αειφορία ορίστηκε ως: «*Η κάλυψη των αναγκών του παρόντος χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες*».

Αυτό σημαίνει πως η **Αειφορική Ανάπτυξη** αφήνει επάρκεια πόρων για μια ποιότητα ζωής στις μελλοντικές γενεές.

Ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και η συμμετοχή όλων των ατόμων στην ανάπτυξη, θεωρούνται ουσιώδη ζητήματα¹¹⁹.

Στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να προάγει την Αειφόρο Ανάπτυξη στην Ευρώπη βάσει ενός υψηλού επιπέδου προστασίας και

¹¹⁹ **Λαγός, Δ.Γ.** «Θεωρίες Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης». Εκδόσεις Κριτική. Αθήνα, 2007 και **Τσάρτας, Π., Κοκκώσης Χ.** «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον». Εκδόσεις Κριτική. Αθήνα, 2001.

βελτίωσης του περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την αντιμετώπιση των περιφερειακών και παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων, ιδίως της αλλαγής του κλίματος.

Η ενίσχυση του ρόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος σημαίνει ότι η Ευρώπη θα εξακολουθήσει να έχει το προβάδισμα στην καταπολέμηση της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη.

Τρίτο, γιατί πέραν από τα **Χρηματοδοτικά Μέσα** (Πόροι) διαμέσου των **Διαρθρωτικών Ταμείων** και του **Ταμείου Συνοχής**¹²⁰, οι Ευρωπαϊκές Περιφέρειες θα επιφορτιστούν επιπρόσθετα με το καθήκον να πραγματοποιήσουν τους στόχους των Πολιτικών οι οποίες θα υλοποιηθούν από τους καινούργιους **Χρηματοπιστωτικούς Μηχανισμούς**¹²¹.

Τέταρτο, γιατί ο **Στρατηγικός και ο Επιχειρησιακός Σχεδιασμός** των Ευρωπαϊκών Περιφερειών σε υπερ-τοπικό επίπεδο Εδαφικού και Χωρικού Προγραμματισμού, αποτελεί τη βάση επί της οποίας θα οικοδομηθούν τα

¹²⁰ Τα **Διαρθρωτικά Ταμεία** [Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)] και το **Ταμείο Συνοχής** αποτελούν τα χρηματοδοτικά μέσα της Περιφερειακής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), η οποία αποσκοπεί στη μείωση των διαφορών ως προς το επίπεδο ανάπτυξης των περιφερειών και των κρατών μελών. Συμβάλλουν, επομένως, πλήρως στην επίτευξη του στόχου της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

¹²¹ Πρόκειται για εργαλεία τα οποία εξυπηρετούν την **Πολιτική Συνοχής** και τις **Πόλεις**, δηλαδή τη συμβολή των πόλεων στην Ανάπτυξη και στην Απασχόληση στις Περιφέρειες. Ενέργεια η οποία θεωρείται ως μια διάσταση της Περιφερειακής Πολιτικής που οικοδομείται σε άξονες και δράσεις που περιλαμβάνουν τη Βιωσιμότητα της Αστικής Ανάπτυξης, την Πολεοδομική Ανάπλαση, την Τοπική Διακυβέρνηση, την Απασχόληση, την Καινοτομία, την Οικονομία της Γνώσης, την Επιχειρηματικότητα και τη Στήριξη των Πολύ Μικρών και των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων. Μεταξύ αυτών των στοιχείων της Πολιτικής Συνοχής στις πόλεις σημαντική θέση κατέχουν οι πρωτοβουλίες **Jaspers, Jessica, Jeremie**, και **Jasmine** τις οποίες παρουσίασε το Νοέμβριο του 2005 η τότε Επίτροπος Περιφερειακής Πολιτικής Danuta Hubner (Γενική Διεύθυνση Περιφερειών) στη σύνοδο για την οικονομική ανάπτυξη και τη συνοχή στη διευρυμένη ΕΕ. Οι πρωτοβουλίες αυτές συνεχίζονται και κατά την νέα Ε΄ Προγραμματική Περίοδο 2014-2020.

μείζονος σημασίας και μεγάλου ειδικού βάρους Αναπτυξιακά Θέματα του **Εθνικού Σχεδιασμού**.

Πέμπτο, γιατί οι Ευρωπαϊκές Περιφέρειες (όπως τουλάχιστον συμβαίνει στην Ελλάδα στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, πλην κάποιων εξαιρέσεων, που απλά επιβεβαιώνουν τον κανόνα), διαθέτουν *την τεχνοκρατική ικανότητα, τη διαχειριστική δεινότητα, τη διοικητική ισχύ και την πολιτική δύναμη*¹²² για να υλοποιήσουν τον **Περιφερειακό Σχεδιασμό** ο οποίος ιεραρχικά προηγείται του **Τοπικού Σχεδιασμού** και συνδέεται διαλεκτικά με τον Εθνικό Σχεδιασμό¹²³.

Έκτο, γιατί οι Ευρωπαϊκές Περιφέρειες είναι οι φορείς που θα διαχειρίζονται τα ζητήματα της **Ευρωπαϊκής Χωροταξίας**. Ένα ζήτημα μεγάλης σημαντικότητας επειδή στη **Συνθήκη της Λισαβόνας**¹²⁴, συμπεριλήφθηκε η **Εδαφική Συνοχή** ως καταστατική επιδίωξη της Ένωσης και ως τρίτη συνιστώσα της πολιτικής συνοχής¹²⁵.

Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η ΕΕ ενδιαφέρεται για την *αρμονική ανάπτυξη* του συνόλου της. Αναπτύσσει δράση με σκοπό την ενίσχυση της *οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής* και ιδιαίτερα αποσκοπεί στη

¹²² Ibid. 87.

¹²³ Κάτι ανάλογο με αυτό που συμβαίνει στην περίπτωση των **Εθνικών (Γενικών) και Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης** τα οποία λαμβάνονται υπόψη στην καθετοποίηση που πραγματοποιείται τοπικά διαμέσου των **Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΓΠΣ)** και των **Σχεδίων Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης (ΣΧΟΟΑΠ)**.

¹²⁴ Η **Συνθήκη της Λισαβόνας** ισχύει από 1^η/12/2009. Στην Ελλάδα η διαδικασία της κύρωσης έγινε από το Εθνικό Κοινοβούλιο στις 12/08/2008 με ψήφους 250 υπέρ και 42 κατά. Η χώρα μας ήταν η 18^η χώρα που κύρωσε τη Συνθήκη.

¹²⁵ Στην «**Εδαφική Ατζέντα**» διατυπώνονται έξι (6) προτεραιότητες για την εδαφική ανάπτυξη της Ευρώπης: προώθηση της πολυκεντρικής αστικής ανάπτυξης, ενδυνάμωση της εταιρικής σχέσης μεταξύ αστικού και αγροτικού χώρου, προώθηση διακρατικών ανταγωνιστικών και καινοτόμων περιφερειακών συσπειρώσεων (clusters), ενδυνάμωση των διευρωπαϊκών δικτύων, προώθηση της αντιμετώπισης, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, των φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών και, τέλος, ενδυνάμωση των οικολογικών δομών και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

«μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών».

Η εδαφική συνοχή και η ad hoc διαρθρωτική βοήθεια της ΕΕ, συνιστούν σημαντικό παράγοντα της περιφερειακής χωροταξίας που θα συμβάλει σημαντικά στη Βιωσιμότητα της Περιφερειακής Ανάπτυξης (όπου εμπεριέχεται και η Τοπική Ανάπτυξη).

Ο κοινός τόπος όλων των προσπαθειών για την αναμόρφωση του Διοικητικού Συστήματος και γενικότερα του Δημόσιου Χώρου, επικεντρώνεται και εμπεριέχεται στο ευρύτατα και διαχρονικά χρησιμοποιούμενο όρο **Μεταρρύθμιση**, συμπεριλαμβανομένων και των άλλων συναφών όρων οι οποίοι αποδίδουν περίπου το ίδιο νόημα. Δηλαδή, *την απεμπόληση του χθες και τη φυγή προς τα εμπρός.*

Επιδιώξη η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί με την εφαρμογή **νεωτερισμών** και **καινοτομιών** που συνάδουν με τις ιστορικές απαιτήσεις της εποχής και εναρμονίζονται με τα νέα δεδομένα στο πλαίσιο της *διάδρασης και της συνεχούς ανατροφοδότησης του εσωτερικού με το εξωτερικό περιβάλλον της χώρας.*

Άλλωστε, το ίδιο το Πρόγραμμα Καλλικράτης χαρακτηρίζεται ως Μεταρρυθμιστικό.

Ο επιθετικός προσδιορισμός «νέοι» ο οποίος εμφανίζεται στον τίτλο αναφορικά με τη βελτίωση και την αναβάθμιση της οργάνωσης και της διοίκησης των ΟΤΑ, εννοεί τη νεωτερικότητα και την καινοτομία, *τους καινούργιους μηχανισμούς, τα νέα εργαλεία, την καινούργια αντίληψη και τη νέα οργανωσιακή συμπεριφορά* οι οποίες είναι οι βασικές παράμετροι της μεταρρύθμισης (από πολιτικής, νομικής και τεχνοκρατικής απόψεως) που αντικατοπτρίζονται τους ΟΤΑ από δυο πλευρές:

(α) Από την πλευρά του *corpus* (μόρφωμα, δομή, διάρθρωση, σώμα, κ.λπ.), και

(β) από την πλευρά του *animus* (στελέχωση, έμψυχο δυναμικό, ανθρώπινοι πόροι).

Υπενθυμίζεται ότι οι τεχνοκρατικές και οι πολιτικές μεταρρυθμίσεις έχουν έννοια και υπόσταση μόνον όταν αφορούν σε *σύννομες πράξεις που δεν παραβιάζουν τη νομική και τη θεσμική τάξη των πραγμάτων*, όπως άλλωστε επιβάλλεται από το **Νομικό Πολιτισμό**¹²⁶.

Κατά συνέπεια, οποιαδήποτε μεταρρυθμιστική πράξη που αφορά στους ΟΤΑ κατοχυρώνεται, νομιμοποιείται και θεσμοθετείται μόνον όταν συνάδει με το Σύνταγμα και το παράγωγο Εθνικό Δίκαιο (Δημόσιο, Διοικητικό, κ.λπ.) της χώρας με γνώμονα τη Διασφάλιση του **Δημοσίου Συμφέροντος**, συμπεριλαμβανομένης της ευρωπαϊκής και της διεθνούς διάστασης του θέματος με την ενσωμάτωση του Ευρωπαϊκού και του Διεθνούς Δικαίου στην Ελληνική έννομη τάξη.

Σε όλη την πολυετή και δαιδαλώδη εξελικτική περίοδο του θεσμού της Αυτοδιοίκησης, υπάρχουν *ορόσημα, σημεία καμπής και ιστορικοί σταθμοί* που προσδιόρισαν, καθόρισαν, επηρέασαν και διαμόρφωσαν την εξέλιξη της Αυτοδιοίκησης και γενικότερα της Διοίκησης του Κράτους στο πλαίσιο της διαλεκτικής σχέσης που επικρατεί μεταξύ των δυο πολιτειακών δομών.

Πρόκειται για τις θεσμικές και τις νομικές αλλαγές (κατά ιστορική περίοδο αναφοράς) που μεταρρύθμισαν, αναθεώρησαν, αναδιάρθρωσαν, εξορθολόγησαν, εκσυγχρόνισαν και μετασχημάτισαν το εκάστοτε προϋφιστάμενο οικοδόμημα της Διοίκησης και της Αυτοδιοίκησης της χώρας με σκοπό την προσαρμογή του στα εκάστοτε νέα ιστορικά δεδομένα και στις απαιτήσεις κάθε εποχής.

Πρόκειται για αλλαγές οι οποίες, πέραν από την ιστοριογραφική αποτύπωση, μπορούν να προσεγγιστούν από πολλές άλλες γωνίες θέασης ανάλογα με την επιστημονική εξειδίκευση, τα κριτήρια προσέγγισης, το

¹²⁶ Ibid. 102.

αίτιο που επιβάλλει και ωθεί την έρευνα καθώς και τη στοχοθεσία την οποία υπηρετεί η διερεύνηση του θέματος.

Περιορίζοντας την μακροχρόνια ιστορική αναφορά στο σχετικά πρόσφατο παρελθόν, διαπιστώνεται ότι ένας σημαντικός ιστορικός σταθμός από τον οποίο ξεκινά με γοργό ρυθμό η διαδικασία των συνεχών αλλαγών με σκοπό την επιβολή μεταρρυθμίσεων για το μετασχηματισμό και τον εκσυγχρονισμό της Αυτοδιοίκησης και της Διοίκησης του Ελληνικού Κράτους, είναι η περίοδος από το **1975** μέχρι σήμερα (ουσιαστικά από τη **Μεταπολίτευση**¹²⁷ και μετά) με την επισήμανση ότι ο κύριος και ο πρωτεύων άξονας αναφοράς και προσανατολισμού των εγχειρημάτων είναι πλέον η **Ένωση**¹²⁸ και το γενεσιουργό αίτιο των μεταρρυθμιστικών ενεργειών και των ωθήσεων για εκσυγχρονισμό, είναι το *συνεχώς μετασχηματιζόμενο ευρωπαϊκό οικοδόμημα* στον οδικό χάρτη για την **ενοποίηση** και την **ολοκλήρωση** διαμέσου της **Στρατηγικής** και της **Πολιτικής της Διεύρυνσης** και της **Εμβάθυνσης**¹²⁹.

Η μεταρρύθμιση και ο εκσυγχρονισμός του δημόσιου χώρου έχουν ιστορικά επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από την Ευρώπη στο πλαίσιο *τεσσάρων κύκλων μεταρρύθμισης ή τεσσάρων κυμάτων εκσυγχρονισμού*, οι οποίοι είναι:

✚ Η περίοδος 1975-1981.

✚ Η περίοδος 1982 – 1995.

¹²⁷ Με τον όρο **Μεταπολίτευση** εννοείται η περίοδος της νεώτερης Ελληνικής ιστορίας μετά την πτώση της Δικτατορίας των Συνταγματαρχών το 1974 και την αλλαγή του πολιτεύματος σε Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Η περίοδος στην οποία εντάσσεται η μεταπολίτευση, αναφέρεται στην ελληνική ιστοριογραφία ως **Τρίτη Ελληνική Δημοκρατία**.

¹²⁸ Με το όρο «**Ένωση**» εννοούνται οι διάφορες μορφές (νομική προσωπικότητα/οντότητα) του Ευρωπαϊκού Εγχειρήματος κατά την ιστορική του εξέλιξη από τις ΕΚΑΧ,ΕΟΚ,ΕΚΑΕ στις ΕΚ και μετά στην ΕΕ σε σχέση με τις διευρύνσεις που έλαβαν χώρα κατά τις αντίστοιχες περιόδους. Σήμερα η νομική προσωπικότητα του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος τελεί υπό τη Συνθήκη της Λισαβόνας που τέθηκε σε ισχύ την 1^η/12/2009, του παράγωγου Δικαίου και της Νομολογίας του Δικαστηρίου της ΕΕ.

¹²⁹ Τα θέματα αυτά θα αναλυθούν στα επόμενα.

✚ Η περίοδος 1996-2002, και

✚ Η περίοδος 2003- σήμερα.

Στην ουσία η μεταρρύθμιση της Διοίκησης (άρα και της Αυτοδιοίκησης) είναι μια συνεχής, αέναη και δυναμική διαδικασία (θεσμικής, νομικής, λειτουργικής, επιχειρησιακής, προγραμματικής, κ.λπ.) αλλαγής, ανάπλασης, αναδιάρθρωσης, αναδόμησης, ανασυγκρότησης και ανασχεδιασμού που διαπνέεται από *τη φιλοσοφία, τις αξίες, τις αρχές, τη λογική και την πρακτική της Ευρωπαϊκοποίησης ή του Εξευρωπαϊσμού* (Europeanization) της χώρας στο πλαίσιο των αντίστοιχων εξελίξεων κατά τις διάφορες ιστορικές περιόδους του ευρωπαϊκού εγχειρήματος.

Ο όρος **Εξευρωπαϊσμός (ή ευρωπαϊκοποίηση)** υποδηλώνει μία σύνθετη, αμφίδρομη διαδικασία κατά την οποία οι πολιτικές σε εθνικό επίπεδο διαμορφώνονται από την *ευρωπαϊκή ενοποίηση και ολοκλήρωση* (που θα αναλυθούν στα επόμενα) και οδηγούν σε διαφοροποιημένα αποτελέσματα στο εσωτερικό των κρατών-μελών.

Από πολλές απόψεις, η Ευρωπαϊκοποίηση γίνεται κατανοητή ως μία διαδικασία *εκσυγχρονισμού των εγχώριων θεσμών και πολιτικών*.

Η Ευρωπαϊκοποίηση της Ελλάδας¹³⁰ ήταν και συνεχίζει να είναι *mainstream*. Δηλαδή μια εθνική, πολιτική, γεωπολιτική, κοινωνική και οικονομική στόχευση η οποία είναι επιθυμητή από τη *συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών* (όπως αποκαλύπτουν διαχρονικά οι δημοσκοπήσεις και τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών) και η οποία διαχέεται κάθετα, οριζόντια και ισότροπα προς όλες τις κατευθύνσεις του κοινωνικού γίγνεσθαι και σε όλη την επικράτεια.

¹³⁰ Ibid. 88 και: **Ιωακείμης Π.Κ.** «Η θέση της Ελλάδας στο διεθνές, ευρωπαϊκό και περιφερειακό σύστημα». Εκδόσεις Θεμέλιο. Αθήνα, 2007 και **Παγουλάτος Γ., Μπλαβούκος Σ.** «Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση: το κεκτημένο του εξευρωπαϊσμού» στο Μαραβέγιας Ν., Σακελλαρόπουλος Θ. (Επιμέλεια) «Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Ελλάδα: Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτικές». Εκδόσεις Διώνικος. Αθήνα, 2006.

Πλην, βέβαια, κάποιων εξαιρέσεων οι οποίες επιβεβαιώνουν τον κανόνα του «*δυϊσμού*» ο οποίος επικρατεί στην ελληνική κοινωνία (αντι-ευρωπαϊσμός, ευρω-σκεπτικισμός, ευρω-φοβισμός, κ.λπ. έναντι του φιλο-ευρωπαϊσμού).

Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι η Ευρωπαϊκοποίηση δεν αντιστοιχεί στην κάθετη διαίρεση του *κομματοπολιτικού συστήματος μεταξύ αριστεράς και δεξιάς αλλά διατρέχει οριζόντια όλο το πολιτικό φάσμα.*

Επιλέγεται η χρήση του όρου Ευρωπαϊκοποίηση αντί του περισσότερο φορτισμένου πολιτικά όρου εξευρωπαϊσμός.

IV.2 ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΚΑΙ ΕΝ ΔΥΝΑΜΕΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ¹³¹

Κατά την περίοδο που καταρτίζεται η διπλωματική εργασία, οι τρέχουσες (*in vivo*, *διανυόμενες*) και οι *εν δυνάμει εξελίξεις*, οι *συμπτώσεις* και οι *συγκυρίες* συνιστούν ένα σύμπλοκο αλληλοεπηρεαζόμενων καταστάσεων σε *διεθνές, ευρωπαϊκό, εθνικό και υποεθνικό επίπεδο αναφοράς* (πολλές από τις οποίες είναι μεγάλης γεωοικονομικής, γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής σημασίας).

Παρά το γεγονός ότι η ανάλυση πολλών από αυτά τα ζητήματα ξεφεύγει από τα όρια στα οποία εκτείνεται η παρούσα διπλωματική εργασία, θα μπορούσε κανείς σχηματικά να τα ταξινομήσει σε τρεις κατηγορίες:

- Στα θέματα που άπτονται αμιγώς των εθνικών εξελίξεων
- Στα θέματα τα οποία αφορούν στη διαλεκτική σχέση Ελλάδας και ΕΕ, και
- Στα αμιγώς διεθνή θέματα όπως αυτά επηρεάζουν την Ελλάδα και την

¹³¹ Γενικές πηγές πληροφόρησης: [1] Εφημερίδα «Η Καθημερινή», 4-5/12/2013, [2] Εφημερίδα «Ημερησία», 3-5 / 12/ 2013, [3] Εφημερίδα «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία», 4-5/12/2013, [4] Εφημερίδα «Το Βήμα», 4-5/12/2013, και [5] Περιοδικό «Επίκαιρα», 31/12/2013.

IV.2.1 Η ΑΜΙΓΩΣ ΕΘΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Είναι γνωστό ότι στην Ελλάδα διανύουμε μια *ρευστή, πολύπλοκη, θολή, εκρηκτική και μεταβατική* περίοδο στη δίνη μιας *πολύχρονης, συνεχώς εντεινόμενης και πολυθεματικής κρίσης*¹³².

Μιας πολυσχιδούς, παρατεταμένης και καταστρεπτικής κρίσης η οποία επιδέχεται πολλών ερμηνειών (για τον προσδιορισμό του αίτιου και αιτιατού) και της οποίας η μελλοντική πορεία είναι αβέβαιη αφού τα στοχαστικά και τα πιθανοτικά μοντέλα εκτίμησης και πρόβλεψης του απαιτούμενου χρόνου και των *ceteris paribus* προϋποθέσεων για την ανακοπή και την αναστροφή του προβλήματος, υποφέρουν από *ελλείμματα αξιοπιστίας, εγκυρότητας και ακρίβειας*.

Κατά τη *μεταβατική* περίοδο που καταρτίζεται η διπλωματική εργασία, στην **Ελλάδα** (*εθνική διάσταση*) συμβαίνουν τα ακόλουθα γεγονότα τα οποία αναμφίβολα επηρεάζουν τη λειτουργία των ΟΤΑ υπό το ΜΠΚ:

1. Κλείνει το έτος 2013 και ξεκινά το έτος 2014 με ζητήματα τα οποία έχουν δυο διαστάσεις:

(I) Τις **Δημοσιονομικές**¹³³ και τις **Μακροοικονομικές**¹³⁴ στο πλαίσιο των *εφαρμοστικών νόμων* που αφορούν στα Μνημόνια και στη Δανειακή Σύμβαση.

Ζητήματα που αναφέρονται στον **Απολογισμό του 2013** και στον **Π/Υ του έτους 2014** σε συνδυασμό με τους προβληματισμούς και τις αβεβαιότητες για το **Πρωτογενές Πλεόνασμα του 2013** και τη **βιωσιμότητα** αυτού κατά τα επόμενα έτη, στο **Δημοσιονομικό και στο Χρηματοδοτικό Κενό** για τα έτη 2014, 2015, 2016 και 2017, στα νέα μέτρα

¹³² Ibid. 3,47.

¹³³ Το «καταστρεπτικό δίδυμο» δημοσιονομικού χρέους και δημοσιονομικού ελλείμματος.

¹³⁴ ΑΕΠ, ύφεση, επιτόκια, ανεργία, απασχόληση, (από)πληθωρισμός, ισοζύγιο πληρωμών, κ.λπ.

για τα επόμενα χρόνια (κατάρτιση του **Μεσοπρόθεσμου Προγράμματος 2014-2017**), στην *έξοδο της χώρας στις Αγορές*, στη βιωσιμότητα του **Δημοσιονομικού Χρέους**, στις **Ιδιωτικοποιήσεις**, στο **Ασφαλιστικό**, στην **Αγορά Εργασίας**, στη μείωση του **Δημόσιου Τομέα** μέσω της διαθεσιμότητας-κινητικότητας-απολύσεων, στη βελτίωση της **Επιχειρηματικότητας** και της **Ανταγωνιστικότητας**, στο **Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)**, και γενικότερα στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και των διαρθρωτικών αλλαγών που *δεν έχουν εφαρμοστεί μέχρι σήμερα (ενώ έχουν ψηφιστεί στη Βουλή) καθώς και των επομένων μεταρρυθμίσεων οι οποίες αναμένονται*, (ίσως με τη σύσταση ενός νέου τρίτου Μνημονίου), κ.λπ., και

(II) Τις δυσμενείς επιπτώσεις οι οποίες έχουν συσσωρευτεί και συγκεντρωθεί σε επίπεδο **κοινωνίας**¹³⁵ και **πραγματικής οικονομίας** (συμπεριλαμβανομένων και των θεμάτων της **Εξωτερικής Πολιτικής** της χώρας¹³⁶ καθώς και του **Περιβάλλοντος**¹³⁷) που δημιουργούν μεγάλες αβεβαιότητες για το μέλλον.

2. Πρόκειται για καταστάσεις οι οποίες βαίνουν παράλληλα και συνδυασμένα με το ΜΠΚ. Συσχετίζονται και συναρτώνται με την Αυτοδιοίκηση εξαιτίας *δύο* κυρίως λόγων:

(i) Εξαιτίας των επερχομένων εκλογών για την ανάδειξη των οργάνων της Αυτοδιοίκησης για τη δεύτερη περίοδο εφαρμογής του ΜΠΚ που θα είναι 5ετούς θητείας, και

¹³⁵ Πολλοί αναλυτές αναφέρονται σε μια «ανθρωπιστική» κρίση στην Ελλάδα.

¹³⁶ Η Εξωτερική Πολιτική της Ελλάδας σχεδόν ταυτίζεται με τις Εξωτερικές Σχέσεις της ΕΕ με κάποιες ιδιαιτερότητες λ.χ. Ελληνοτουρκικά και Κυπριακό, FYROM και Αλβανία, Μεταναστευτικό, ΑΟΖ (Αποκλειστικές Οικονομικές Ζώνες), Ενέργεια και Φυσικοί Πόροι, Ελληνο-Ρωσικές Σχέσεις, Αγωγοί Φυσικού Αερίου ITGI (Διασυνδετήριος Αγωγός Τουρκίας- Ελλάδας- Ιταλίας) και TAP (Trans Adriatic Pipeline), κ.λπ.

¹³⁷ Είναι κοινή διαπίστωση ότι σε περιόδους κρίσης υποβαθμίζεται η προστασία του Περιβάλλοντος και ατονούν τα μέτρα για την αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής.

(ii) Εξαιτίας των εκλογών για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που, επίσης θα είναι 5ετούς θητείας.

IV.2.2 Η ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Σε **σχέση με την ΕΕ**, οι κυριότερες εξελίξεις που επηρεάζουν την Ελλάδα και κατ' επέκταση τους ΟΤΑ, είναι οι ακόλουθες:

i. Το γεγονός ότι η Ελλάδα θα ασκήσει για 5^η φορά την **Προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου** κατά το πρώτο εξάμηνο του 2014 στο πλαίσιο του θεσμού του **Προεδρικού Τρίο** που εφαρμόζεται στην ΕΕ από το 2007¹³⁸.

ii. Οι εκλογές για την ανάδειξη των μελών του **Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου** στο διάστημα 22-25/5/2014 (σημ.: στην Ελλάδα θα διενεργηθούν στις 25/5/2014) και οι οποίες συμπίπτουν χρονικά με τις εκλογές για την ανάδειξη των οργάνων της **Αυτοδιοίκησης**¹³⁹.

iii. Η νέα **Ε' Προγραμματική Περίοδος 2014-2020** στο πλαίσιο των Δημοσιονομικών Προοπτικών 2014-2020, δηλαδή του 7ετους Προϋπολογισμού (Π/Υ) της ΕΕ. Αυτή την επερχόμενη 7ετή περίοδο θα χρηματοδοτηθούν οι νέες Στρατηγικές και οι νέες Πολιτικές της ΕΕ στη βάση των αντιστοίχων Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων με την κατάρτιση από κάθε κράτος μέλος των Κοινών Στρατηγικών Πλαισίων (ΚΣΠ) 2014-2020 τα οποία θα υλοποιηθούν με τις Συμφωνίες Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) 2014-2020 δίνοντας μεγάλη έμφαση στα ζητήματα της «**Εξυπνης Εξειδίκευσης**» (**Smart Specialization**) ως πρωταγωνιστικού μηχανισμού για την επίτευξη της Σύγκλισης και της Βιώσιμης Ανάπτυξης του σημερινού ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

¹³⁸ Ibid. 110.

¹³⁹ Ibid. 109, 110. Αναμένεται Δικαστική Απόφαση για την ημερομηνία διενέργειας του πρώτου γύρου των αυτοδιοικητικών εκλογών σε σχέση με τις ευρωεκλογές κατ' ερμηνεία του Ν.3852/2010. Αν, δηλαδή, ο πρώτος γύρος θα πρέπει να διεξαχθεί στις 18/5/2014 ή στις 25/ 5/2014.

iv. Οι πάσης φύσεως πολυάριθμες **Στρατηγικές και Πολιτικές της ΕΕ** (Κοινές, Κοινοτικές, Θεματικές, Οριζόντιες, Τομεακές, Κλαδικές, κ.λπ.), με έμφαση στους τομείς των **Εξωτερικών Σχέσεων**, της **Διεύρυνσης** (με *υποψήφιες* και *δυνάμει υποψήφιες* χώρες των Δυτικών Βαλκανίων) και της **Πολιτικής Γειτονίας** (όπως θα αναλυθεί στα επόμενα).

v. Η «**νέα δομή της Ευρωζώνης**» η οποία ξεκίνησε το 2011 και συνεχώς εμπλουτίζεται θέτοντας σημαντικά προβλήματα δημοσιονομικής προσαρμογής και λιτότητας στις χώρες με ελλειμματικούς Π/Υ και αστοχίες Δημοσιονομικής Πειθαρχίας και ιδιαίτερα στην Ελλάδα όπως και *mutatis mutandis* στις άλλες χώρες του Νότου συμπεριλαμβανομένης και της Ιρλανδίας, δηλαδή στις χώρες των PIGS (Portugal, Italy, Ireland, Greece, Spain).

vi. Η κρίση της **Ευρωπεριοχής** που αποδίδεται στην εξαρχής **Κακή Αρχιτεκτονική της Ευρωζώνης**, στην **Κακή Λειτουργία των Τραπεζών** και των **Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών** καθώς και των αμφισβητούμενων νέων πολιτικών για την **Τραπεζική Ένωση**.

vi. Οι εκλογές για την ανάδειξη των μελών του **Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου** στο διάστημα 22-25/5/2014 (όπως προαναφέρθηκε).

vii. Η κρίση την οποία διανύει σήμερα η ΕΕ και πιο ειδικά η προβληματική για τα ζητήματα που άπτονται των αλλαγών της **Συνθήκης της Λισαβόνας**.

viii. Σε όλα αυτά θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη και η Ελληνική κρίση ως κρίση της Ευρωζώνης αναφορικά με τη **Βιωσιμότητα του Ελληνικού Χρέους**.

Η **βιωσιμότητα** του δημοσίου χρέους μιας χώρας καθορίζεται με βάση τεχνική-οικονομική ανάλυση των δεδομένων και με βάση τις προσδοκίες που έχουν σχηματιστεί για τις μελλοντικές συνθήκες. Απλοποιώντας μπορούμε να πούμε ότι το δημόσιο χρέος μιας χώρας είναι βιώσιμο όταν είναι σε σταθερό επίπεδο ανά έτος και όταν το επίπεδο αυτό χρέους μπορεί να το εξυπηρετήσει η εγχώρια οικονομία.

Με άλλα λόγια το δημόσιο χρέος είναι βιώσιμο όταν η κυβέρνηση μπορεί να συνεχίσει την εξυπηρέτηση του χωρίς να απαιτείται μια εξωπραγματική (από κοινωνική και πολιτική άποψη) προσαρμογή των μελλοντικών εσόδων (από φόρους) ή των πρωτογενών (χωρίς τόκους) δαπανών.

Αναφορικά με τη βιωσιμότητα του χρέους της Ελλάδας, τυπικά ισχύει η πρόβλεψη της Τρόικα ότι το **2020 το δημόσιο χρέος θα αντιστοιχεί στο 124% του ΑΕΠ με σκοπό να επιτευχθεί μείωση στο 110% του ΑΕΠ το 2022.**

Η διατηρησιμότητα ή βιωσιμότητα (sustainability) του χρέους προϋποθέτει ότι ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ, **D/Y**, διατηρείται στα ίδια περίπου επίπεδα παρά τα πρόσθετα κάθε χρόνο ελλείμματα. Η σταθερότητα του χρέους είναι αναγκαία αλλά όχι ικανή συνθήκη ώστε το κράτος είναι μακροπρόθεσμα αξιόχρεο. Αντίθετα όταν το **D/Y** αυξάνεται ανεξέλεγκτα υπάρχει κίνδυνος πτώχευσης του κράτους. Δηλαδή, είναι πιθανό ότι το χρέος θα φτάσει σε επίπεδα όπου δεν θα μπορεί να εξυπηρετηθεί και θα υπάρξει μερική ή ολική στάση πληρωμών.

Η συνθήκη μακροπρόθεσμης ευστάθειας (σταθεροποίησης) του χρέους διατυπώνεται με την ανισότητα:

$$(\mathbf{G} - \mathbf{T})/\mathbf{Y} \leq (\mathbf{D}/\mathbf{Y}) \cdot (\mathbf{g} - \mathbf{r}) \quad (\text{Εξίσωση 1})$$

Όπου:

G είναι η συνολική ετήσια κρατική δαπάνη,

T είναι τα συνολικά ετήσια φορολογικά έσοδα,

(G - T) είναι το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού,

g είναι η διαχρονική τάση αύξησης του **Y** (μακροπρόθεσμος μη-κυκλικός ρυθμός ανάπτυξης) και,

r είναι το επιτόκιο των κρατικών ομολόγων

Τα **g** και **r** είναι είτε και τα δύο ονομαστικά είτε και τα δύο πραγματικά μεγέθη.

Το $G-T$ είναι το έλλειμμα χωρίς πληρωμή των τόκων, το λεγόμενο *πρωτογενές*.

Ενώ το έλλειμμα γενικά είναι ο λόγος του συνολικού ελλείμματος (μαζί με τόκους) προς το ΑΕΠ, ήτοι:

$$d' = (G + r \cdot D - T)/Y \text{ (Εξίσωση 2)}$$

Ως προς το συνολικό έλλειμμα (μαζί με τους τόκους) με αναδιάταξη των όρων η ανισότητα έχει τη μορφή:

$$d' \leq (D/Y) \cdot g. \text{ (Εξίσωση 3)}$$

Για τα παραπάνω βλ. βιβλιογραφία της **υποσημείωσης 3**.

IV.2.3 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Αφορά στην κρίση και στις εξελίξεις στο διεθνές γεωπολιτικό, γεωστρατηγικό και γεωοικονομικό περιβάλλον της σημερινής **παγκοσμιοποιημένης εποχής** στο μέτρο που αυτές επηρεάζουν την ΕΕ και την Ελλάδα και στο βαθμό που αυτές επιδρούν σε υπο-εθνικό επίπεδο αναφοράς.

Ουσιαστικά πρόκειται για ζητήματα των Εξωτερικών Σχέσεων της ΕΕ με έμφαση στα θέματα της **Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ)**.

Στις παραπάνω καταστάσεις θα πρέπει να συνυπολογιστεί η κυοφορούμενη **Διατλαντική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων (ΔΣΕΕ)** (Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP) μεταξύ **ΕΕ** και **ΗΠΑ**¹⁴⁰ και γενικότερα η θέση της ΕΕ/Ευρωζώνης/Ελλάδας στο διεθνές οικονομικό και γεωπολιτικό γίγνεσθαι σε συνδυασμό με την Πολιτική της **Ευρασιατικής Ένωσης**¹⁴¹ που επιδιώκει η **Ρωσική Ομοσπονδία**¹⁴² και

¹⁴⁰ **Γαλιώτος Κ.** «Η δρομολόγηση της νέας Διατλαντικής Εταιρικής Σχέσης Εμπορίου και Επενδύσεων μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 22/8/2013.

¹⁴¹ Η Ρωσία δημιούργησε το 2008 την Ευρασιατική Τελωνειακή Ένωση (EurAsEC) με εκκίνηση το 2010 που τείνει να καταστεί Οικονομική και Νομισματική ένωση μεταξύ των κρατών της Ρωσίας, της Λευκορωσίας και του

άλλα Διεθνή Ζητήματα όπου εμπλέκονται οι χώρες των **BRICS** (Brazil, Russia, India, China, South Africa)¹⁴³.

IV.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΡΟΟΙΜΙΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Επειδή, όπως προαναφέρθηκε, διανύουμε μια ρευστή, πολύπλοκη, εκρηκτική και μεταβατική περίοδο στη δίνη μιας πολύχρονης, συνεχώς εντεινόμενης και πολυθεματικής κρίσης με αβέβαιο μέλλον και με απροσδιόριστες στοχαστικά προοπτικές για την ανακοπή και αναστροφή του προβλήματος, και επειδή οι εξελίξεις σε εθνικό και σε υπερεθνικό (ευρωπαϊκό και παγκόσμιο) επίπεδο αναφοράς τρέχουν και μεταβάλλονται αέναα με καλπάζοντα ρυθμό, στην εργασία καταβλήθηκε προσπάθεια, έτσι, ώστε:

(α) να επικαιροποιηθούν, στο μέτρο του δυνατού, διάφορες εκφάνσεις των ζητημάτων που σχετίζονται με την κρίση και τις εξελίξεις, και

(β) να ληφθούν υπόψη στην αποτίμηση της πορείας του ΜΠΚ με στόχο να ενταχθούν στα συμπεράσματα και στις προτάσεις της διπλωματικής εργασίας.

Με βάση τα προαναφερθέντα, η διπλωματική εργασία δομείται και διαρθρώνεται σπονδυλωτά με τα ακόλουθα Κεφάλαια:

📖 Κεφάλαιο 1: ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ

Καζακστάν. Στην Ένωση προχώρησε το 2013 και η Αρμενία μη αποδεχόμενη την πρόταση της ΕΕ για συμφωνία με την Ανατολική Εταιρική Σχέση. Τα πρόσφατα γεγονότα στην Ουκρανία όπου ο Πρόεδρος Viktor Yanukovich απέρριψε τη Συμφωνία Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης (ΑΕΣ) μεταξύ της ΕΕ και της Ουκρανίας, αποκαλύπτει την προσπάθεια της Ρωσίας να εντάξει και την Ουκρανία στην Ευρασιατική Ένωση.

¹⁴² **Γαλιώτος Κ.** «Στην Ουκρανία ο Πούτιν κατατρόπωσε την ΕΕ και κατανίκησε την επεκτατική Γερμανική στόχευση της Μεσευρώπης (Mittel Europa)». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 6/12/2013.

¹⁴³ Ibid. 140.

Στο Κεφάλαιο 1 επιχειρείται μια σύντομη αναφορά στο εννοιολογικό περιεχόμενο των όρων της Μεταρρύθμισης και της

Αλλαγής, οι οποίοι διατρέχουν ως πόλοι αναφοράς και πυξίδες προσανατολισμού όλη την έκταση και όλο το βάθος της εργασίας.

Κεφάλαιο 2: Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Για να φανερωθεί η συσχέτιση των μεταρρυθμίσεων με την Ευρωπαϊκοποίηση της χώρας, στο Κεφάλαιο 2 επιχειρείται μια σύντομη αναφορά στην ενσωμάτωση της Ελλάδας στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα το οποίο βρίσκεται σε μια συνεχή διαδικασία διεύρυνσης και εμβάθυνσης στον οδικό χάρτη για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Κεφάλαιο 3: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Στο Κεφάλαιο 3 γίνεται μια σύντομη αναφορά στην Οργάνωση της Διοίκησης σε Περιφερειακό και σε Τοπικό επίπεδο της χώρας.

Κεφάλαιο 4: ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ

Στο Κεφάλαιο 4 επιχειρείται μια σύντομη αναφορά στο συνταγματικό ιδεώδες του Δημόσιου Συμφέροντος το οποίο οφείλουν να υπηρετούν και να προασπίζουν όλες οι δομές του πολιτικο-διοικητικού της χώρας.

Κεφάλαιο 5: ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΙΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΕΠΕΦΕΡΕ ΤΟ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ

Στο Κεφάλαιο 5 επιχειρείται μια σύντομη αναφορά στο Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα Καλλικράτης και στις αλλαγές που επέφερε στο Διοικητικό Σύστημα της χώρας.

 Κεφάλαιο 6: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Στο Κεφάλαιο 6 περιγράφεται συνοπτικά η εφαρμογή του ΜΠΚ στην Περιφέρεια Πελοποννήσου.

 Κεφάλαιο 7: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Στο Κεφάλαιο 7 γίνεται μια σύντομη αναφορά στην Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική, στις λοιπές Ευρωπαϊκές Πολιτικές και στα Αναπτυξιακά Προγράμματα της ΕΕ που έχουν ως αποδέκτες τις Ευρωπαϊκές Περιφέρειες κατά πολλούς τρόπους, λ.χ. ως άμεσους δικαιούχους, ως συμπράττοντες εταίρους, ως ενδιάμεσους και διαμεσολαβητές, κ.λπ.

 Κεφάλαιο 8: ΤΑ ΤΡΙΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ

Στο Κεφάλαιο 8 αποτυπώνεται, (με τη λογική μιας ex post -εκ των υστέρων- και μιας on going -τρέχουσας- αξιολόγησης), η κατάσταση που διαμορφώθηκε στους ΟΤΑ κατά την πρώτη 3ετή περίοδο εφαρμογής του ΜΠΚ διαρκούσης και εντεινόμενης της κρίσης.

 Κεφάλαιο 9: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στο Κεφάλαιο 9 διατυπώνεται το «δια ταύτα» και «το δέον γενέσθαι», δηλαδή τα Συμπεράσματα της διπλωματικής εργασίας και οι σχετικές με το ζήτημα Προτάσεις για το μέλλον του Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος Καλλικράτης. Δυο θέματα τα οποία αποτελούν urbi et orbi το **στόχο** του πονήματος.

IV.4 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Από τα προηγούμενα γίνεται σαφές ότι ο όγκος, η περιπλοκότητα, η συνθετότητα και στην ουσία η «*πολύ-επιστημονικότητα*» του ζητούμενου της διπλωματικής εργασίας, επιβάλλει εκ των πραγμάτων μια *οριοθέτηση* του κειμένου.

Στην ουσία, το κείμενο έχει ως αφετηρία την *μεταπολίτευση και επικεντρώνεται στην «περιφερειοποίηση» της χώρας με έμφαση στο ΜΠΚ* στο πλαίσιο των ιστορικών συνθηκών που επέβαλαν τη θεσμοθέτηση και την εφαρμογή του σε συνδυασμό με τις επερχόμενες εξελίξεις σε υπο-εθνικό, εθνικό και υπερεθνικό (ευρωπαϊκό, διεθνές) επίπεδο αναφοράς .

Η επιλογή της οριοθέτησης έχει και μια ακόμη, περισσότερο πολιτική, διάσταση.

Είναι το *σημείο καμπής* που διαφοροποιεί την «*προ-μεταπολιτευτική περίοδο*» με τη «*μεταπολιτευτική περίοδο*»¹⁴⁴ των μεταρρυθμίσεων και των αλλαγών που αφορούν στο Διοικητικό/Αυτοδιοικητικό Σύστημα στο πλαίσιο των γενικότερων αλλαγών που έγιναν¹⁴⁵ και συνεχίζουν να γίνονται στη χώρα.

IV.4.1 Η ΠΡΟ-ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Στην *προεπαναστατική Ελλάδα* και ιδιαίτερα μετά την εξασθένιση του **Οθωμανικού κράτους**, οι *αυτοοργανωμένες κοινότητες* διεκπεραίωναν το σύνολο σχεδόν των υποθέσεων που αφορούσαν στην κοινωνική συμβίωση σε τοπικό επίπεδο.

Οι κάτοικοι είχαν ταυτιστεί με τις τοπικές υποθέσεις επιδεικνύοντας έντονο **τοπικισμό** και επιφυλακτικότητα προς την Κεντρική Διοίκηση και γενικότερα στο κράτος.

¹⁴⁴ Ibid. 127.

¹⁴⁵ Πηγές πληροφόρησης: **Κοντογιώργης Γ.** «Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στο Νεοελληνικό Πολιτικό Σύστημα». Επιθεώρηση Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Τεύχος 6. 1982 και **Γετίμης Π., Καυκαλάς Γ.** «Τοπική Ανάπτυξη και Μορφές Κρατικής Ρύθμισης στην Ελλάδα». Τόπος. Επιθεώρηση Αστικών και Περιφερειακών Μελετών. Τεύχος 1. 1990.

Αυτή η εμπειρία, η στάση και συμπεριφορά διαχύθηκαν αργότερα και στο *ελεύθερο Ελληνικό κράτος*.

Οι βάσεις του σύγχρονου συστήματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τέθηκαν το **1828** από τον πρώτο Κυβερνήτη της Ελλάδος **Ιωάννη Καποδίστρια**.

Αντιγράφοντας το *υπερσυγκεντρωτικό Γαλλικό Διοικητικό Σύστημα*, ξεκίνησε η έντονη διείσδυση των κρατικών οργάνων στη σφαίρα ευθύνης των τοπικών οργανισμών που επέφερε τριβές και συγκρούσεις μεταξύ του Καποδιστρία και των *«τοπαρχών»*.

Το σύστημα που ξεκίνησε ο Καποδιστρία συνεχίστηκε από το Ελληνικό κράτος με κύρια χαρακτηριστικά τον *υπερσυγκεντρωτισμό* και τις *πελατειακές σχέσεις* περιορίζοντας την *αυτόνομη ανάπτυξη των τοπικών περιοχών* και αποκλείοντας τη *συμμετοχή των διοικουμένων* στη λειτουργία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

IV.4.2 Η ΜΕΤΑΠΟΛΙΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Στις αρχές της δεκαετίας του **1960**, η ανάγκη οργάνωσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε *αναπτυξιακή βάση*, ήρθε σε αντίθεση με τις *κατεστημένες αντιλήψεις της εξουσίας και τη νοοτροπία του υπερσυγκεντρωτισμού σε συνδυασμό με τη δημιουργία ενός αυταρχικού και πατερναλιστικού θεσμικού πλαισίου τα οποία σε μεγάλο βαθμό οφείλονταν στο μετα-εμφυλιοπολεμικό κλίμα της εποχής στο πλαίσιο του Ψυχρού Πολέμου*.

Το πρόσωπο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μεταβάλλεται ριζικά, όταν η ανάγκη για τον *εξευρωπαϊσμό της χώρας*, επέβαλε την αναθεώρηση και την ενίσχυση του θεσμού με κυβερνητικές πολιτικές που σκόπευαν στην *αποκέντρωση*.

Το εγχείρημα αντικατοπτρίζεται στο **Σύνταγμα του 1975**.

Η δεκαετία του 1980 σηματοδότησε τις μεγάλες αλλαγές στην «Περιφερειοποίηση της χώρας» στο πλαίσιο της οποίας εντάσσεται και η

Τοπική Αυτοδιοίκηση με μηχανισμό μια *«κεντρικά ελεγχόμενη περιφερειακή πολιτική»* που είχε ως στόχο την *«ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη»*.

Έτσι, ξεκινά μια ανασύνταξη του κράτους που αφορά στη σχέση *«κέντρου-περιφέρειας»* συμπεριλαμβανόμενης της *«αντιπροσώπευσης»*.

Δημιουργείται ένα νέο θεσμικό περιβάλλον το οποίο από τότε μέχρι σήμερα τελεί υπό συνεχείς αλλαγές στο πλαίσιο των ιστορικών εξελίξεων με τελευταία μεταρρύθμιση το νεοπαγές και τρέχον (διανυόμενο, in vivo) ΜΠΚ.

Με αυτή τη λογική προσέγγιση οριοθετήθηκε το κείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Στο Προοίμιο διατυπώθηκε πολλές φορές και σε πολλά πεδία ότι η **μεταρρύθμιση** (εν προκειμένω του πολιτικοδιοικητικού συστήματος της χώρας), συνιστά ένα θεμελιώδη πόλο αναφοράς ο οποίος διατρέχει από άκρου σε άκρο το κείμενο της διπλωματικής εργασίας.

Σηματοδοτεί όλες τις *νομικές, θεσμικές και τεχνοκρατικές αλλαγές* που έγιναν κατά διάφορες ιστορικές περιόδους στο Διοικητικό Σύστημα της χώρας (άρα και στην Αυτοδιοίκηση), με την εφαρμογή Νέων Πολιτικών στο πλαίσιο της εκάστοτε Κυβερνητικής Πολιτικής με γνώμονα την *ευρωπαϊκοποίηση* της χώρας.

Μεταξύ αυτών των αλλαγών εντάσσεται και το ΜΠΚ το οποίο ανήκει στον *τέταρτο κύκλο των μεταρρυθμίσεων από το 2003 – σήμερα* και το οποίο είναι το πιο πρόσφατο και τρέχον μεταρρυθμιστικό εγχείρημα στη χώρα στο πεδίο της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

Σκοπός του παρόντος Κεφαλαίου είναι να επιχειρήσει μια συνοπτική αναφορά στο εννοιολογικό περιεχόμενο του πολυχρησιμοποιούμενου όρου μεταρρύθμιση και των συμπαρομαρτούντων.

Ο όρος μεταρρύθμιση (reformation) ο οποίος χρησιμοποιείται στο τίτλο, είναι ένας από τους *περισσότερο διαδεδομένους όρους* οι οποίοι συναντώνται διαχρονικά και καταλαμβάνουν εμφανικά περίοπτη θέση στο προσκήνιο της Ελληνικής και της Διεθνούς Βιβλιογραφίας πολλών επιστημονικών πεδίων, όπως: της Πολιτικής Επιστήμης, της Πολιτικής Οικονομίας, της Επιστήμης της Διοίκησης, της Νομικής Επιστήμης, της Οικονομίας, της Κοινωνιολογίας, της Περιφερειακής Πολιτικής και Ανάπτυξης, κ.λπ.

Χρησιμοποιείται εναλλακτικά ή παράλληλα με συναφείς όρους που προέρχονται κυρίως από την Αγγλική γλώσσα και έχουν αποκτήσει διεθνοποιημένη χρήση, όπως: *change* (αλλαγή¹⁴⁶), *re-engineering*, *re-organizing*, *re-structuring*, *modernization*, κ.λπ.

Στην ουσία δεν υπάρχει ένας ακριβής, σαφώς προσδιορισμένος, σχολαστικά καθορισμένος και κοινά παραδεκτός απ' όλους τους χρήστες όρος της μεταρρύθμισης και της συναφούς ορολογίας, παρά μόνον περιφραστικές και περιγραφικές προσεγγίσεις.

1.2 ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΟΡΟΥ

Σε γενικές γραμμές και για τη διευκόλυνση της ροής του κειμένου μπορεί κανείς να καταλήξει στην ακόλουθη σημασιολογία του όρου μεταρρύθμιση¹⁴⁷:

- I.** Η έννοια μεταρρύθμιση καθιερώθηκε στην Ιστορία διαμέσου της Θρησκευτικής Μεταρρύθμισης του 15ου αιώνα¹⁴⁸. Το αρχικό νόημα ήταν να επαναφέρει τα θρησκευτικά πράγματα στην υποτιθέμενη αρχική τους κατάσταση και όχι να δημιουργήσει κάποιο νεωτερισμό.
- II.** Αντί της επαναφοράς, η μεταρρύθμιση έγινε διακριτικό χαρακτηριστικό της εκάστοτε νεότερης εποχής. Από τότε η έννοια

¹⁴⁶ Ibid. 2, 6.

¹⁴⁷ Λιάκος Α. «Ποιος φοβάται τις μεταρρυθμίσεις;». Άρθρο στην εφημερίδα το Βήμα.23/7/2006.

¹⁴⁸ Η **Θρησκευτική Μεταρρύθμιση** ξεκίνησε το 1517 στη Βυρτεμβέργη της Γερμανίας από τον Μαρτίνο Λούθηρο. Οι περιοχές στις οποίες επικρατεί η Μεταρρύθμιση βρίσκονται στο βορρά της Ευρώπης, στις περιοχές της σημερινής Γερμανίας, Ολλανδίας, Βρετανίας, Βόρειας Πολωνίας, Βαλτικών και Σκανδιναβικών χωρών. Η Θρησκευτική Μεταρρύθμιση οδήγησε σε πλήθος σκληρών πολεμικών συγκρούσεων στην κεντρική Ευρώπη. Η επικράτηση της Μεταρρύθμισης οφείλεται στην στρατιωτική απόκρουση των επιθέσεων των Καθολικών. Ο Τριαντακονταετής πόλεμος ερήμωσε ολόκληρες περιοχές της Γερμανίας. Στη Γαλλία η κατάσταση ήταν εκρηκτική για αιώνες. Η διαβόητη Νύχτα του Αγίου Βαρθολομαίου αποτελεί μια πρωτοφανή σφαγή Προτεσταντών από τους Καθολικούς και ενέτεινε τα πάθη.

της μεταρρύθμισης υπό το οποιοδήποτε λεκτικό περίβλημα, έγινε ειδοποιό στοιχείο της **νεωτερικότητας** και της **καινοτομίας**. Για κάθε ιστορική περίοδο, η *νεωτερική κοινωνία σημαίνει τη μεταρρυθμιζόμενη κοινωνία*.

III. Το Κίνημα του Διαφωτισμού¹⁴⁹, η Αμερικανική¹⁵⁰ και η Γαλλική Επανάσταση¹⁵¹, η επέκταση του Καπιταλισμού, η δημιουργία των

¹⁴⁹ Ο **Διαφωτισμός** αποτελεί σημαντικό πνευματικό κίνημα που τοποθετείται στα τέλη του 17ου αιώνα και αρχές του 18^{ου}. Ο Διαφωτισμός παρατηρήθηκε αρχικά στη Γαλλία και αργότερα στις άλλες χώρες της Ευρώπης. Οι διαφωτιστές πρέσβευαν τον ορθολογισμό και την πίστη στην πρόοδο, αξιωνοντας αλλαγές σε όλες τις πτυχές της ανθρώπινης δράσης, στους πολιτικοκοινωνικούς θεσμούς, στην οικονομία, στην εκπαίδευση και στη θρησκεία. Τάχθηκαν υπέρ της ατομικής ελευθερίας και ενάντια στην τυραννική διακυβέρνηση και την καταπίεση που ασκούσε η Εκκλησία. Βασικός φορέας των νέων ιδεών που έφερε ο Διαφωτισμός ήταν η ανερχόμενη Αστική Τάξη που μέχρι εκείνη την εποχή παρέμενε αποκλεισμένη από το σύστημα της απολυταρχίας. Ανάμεσα στους σημαντικούς εκφραστές του Διαφωτισμού τοποθετούνται ο *Voltaire*, ο *Montesquieu*, ο *Diderot*, ο *Jean-Jacques Rousseau*, ο *John Locke*, κ.λπ. προτρέποντας σε μια Ευρώπη που θα υποστήριζε τα δικαιώματα του ανθρώπου. Οι ιδέες του διαφωτισμού διαχύθηκαν στον Ελληνικό χώρο όταν διαμορφώθηκαν οι κατάλληλες συνθήκες στις αρχές του 18ου αιώνα. Κύριοι φορείς του νεοελληνικού διαφωτισμού είναι οι Έλληνες που ζουν στην δύση. Αυτοί παρακολουθούν από κοντά όλες τις αλλαγές που γίνονται στην σκέψη, παρακολουθούν τις ανακαλύψεις πάνω στις νέες τεχνικές, ανακαλύπτουν τις ιδεολογικές αρχές πάνω στις οποίες πραγματοποιείται η Γαλλική Επανάσταση. Αυτό το κοινωνικό και πολιτικό γεγονός δανείζει τις αρχές στον νεοελληνικό διαφωτισμό.

¹⁵⁰ Με τον όρο **Αμερικανική Επανάσταση** ή **Πόλεμος της Ανεξαρτησίας των ΗΠΑ** ορίζεται ο πόλεμος μεταξύ της Μεγάλης Βρετανίας και των 13 αποικιών που είχε στην Αμερικανική Ήπειρο (1775-1783). Ο ένοπλος αγώνας των αποικιών εναντίον της καταπιεστικής μητρόπολης ήταν η κορύφωση των πολιτικών διεργασιών του δεύτερου μισού του 18ου αιώνα. Στις 4/7/1776 συγκαλείται συνέλευση των Αμερικανών στη Φιλαδέλφεια η οποία στηρίζεται στις πολιτικές ιδέες του Διαφωτισμού. Πρωταγωνιστές στη σύνταξη της Διακήρυξης υπήρξαν ο *Thomas Jefferson*, ο *Benjamin Franklin* και ο *John Adams*. Στα επόμενα χρόνια που ακολούθησαν ο πόλεμος γενικεύθηκε. Ο πόλεμος έληξε επίσημα με την συνθήκη του Παρισιού στις 3/9/1776 με την οποία η Μεγάλη Βρετανία παραχώρησε τα εδάφη στις ΗΠΑ.

¹⁵¹ Η **Γαλλική Επανάσταση** του 1789 ήταν η κοινωνική επανάσταση που κατάργησε την απόλυτη μοναρχία στη Γαλλία γκρεμίζοντας το φεουδαρχικό σύστημα που το αντικατέστησαν με το καπιταλιστικό. Η Γαλλική Επανάσταση ενέπνευσε τους λαούς όλης της Ευρώπης να παλέψουν ενάντια στην εκμετάλλευση και την απολυταρχική μοναρχία, αποτελώντας το έναυσμα για τον ξεσηκωμό στην Ισπανία, στην Ιταλία και στην Ελλάδα. Η επανάσταση οργανώθηκε από την

Εθνικών Κρατών κατά το 19^ο αιώνα, οι αλλαγές στην Επιστήμη και στην Τεχνολογία, κ.λπ. επέφεραν αλλεπάλληλα κύματα που άλλαξαν κατά την εκάστοτε ιστορική εποχή την όψη του κόσμου, αποτελούμενα από μεταρρυθμιστικές επινοήσεις, ιδέες, σχέδια και επιχειρησιακές δράσεις.

- IV.** (iv) Η λέξη μεταρρύθμιση συνδέθηκε ιδεολογικά και πολιτικά με την Κοινωνική Μεταρρύθμιση και το Σοσιαλισμό. «Μεταρρύθμιση ή Επανάσταση;»¹⁵² ήταν το δίλημμα των σοσιαλιστικών κινημάτων και πάνω σε αυτό το δίλημμα διασπάστηκαν οι Κομμουνιστές και οι Σοσιαλιστές. Η Σοσιαλδημοκρατία υιοθέτησε τη μεταρρύθμιση και πιο γενικά, η μεταρρυθμιστική πολιτική ήταν το έμβλημα της ευρύτερης Αριστεράς μετά τον πόλεμο.
- V.** Η έννοια διαχύθηκε σταδιακά και στις άλλες πολιτικές δυνάμεις, δηλαδή στα Χριστιανοδημοκρατικά¹⁵³ και στα Κεντροδεξιά¹⁵⁴ κόμματα της μεταπολεμικής περιόδου. Μαζική και Συμμετοχική

ανερχόμενη αστική τάξη, η οποία εμπνεύστηκε από τα κηρύγματα των Διαφωτιστών με κεντρικό σύνθημα το τρίπτυχο «*Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφοσύνη*».

¹⁵² **Luxemburg Rosa.** «Μεταρρύθμιση ή Επανάσταση». Μετάφραση Βρεττός Κ. Εκδόσεις Κοροντζή. Αθήνα. 2007.

¹⁵³ Η **Χριστιανοδημοκρατία** είναι μία πολιτική ιδεολογία που αποσκοπεί στην εφαρμογή Χριστιανικών αρχών στην οργάνωση του κράτους. Πρωτοεμφανίστηκε κατά τον 19ο αιώνα και επηρεάστηκε κυρίως από τον συντηρητισμό και την καθολική κοινωνική διδασκαλία. Συνεχίζει να ασκεί επιρροή κυρίως στην πολιτική ζωή σε κράτη της Ευρώπης και της Νότιας Αμερικής. Στην Ευρώπη, τα χριστιανοδημοκρατικά κόμματα είναι μετριοπαθώς συντηρητικά. Χαρακτηριστικά παραδείγματα χριστιανοδημοκρατικών κομμάτων αποτελούν: Η Χριστιανοδημοκρατική Ένωση στη Γερμανία, το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα Χιλής, το Χριστιανοδημοκρατικό Λαϊκό Κόμμα Ελβετίας, η Χριστιανοδημοκρατική Έκκληση στην Ολλανδία, η Χριστιανική Δημοκρατία στην Ιταλία, κ.λπ.

¹⁵⁴ Η **Κεντροδεξιά** είναι ένας πολιτικός όρος που χρησιμοποιείται συνήθως για να περιγράψει την ιδεολογία που κλίνει προς τα δεξιά αλλά βρίσκεται κοντά στο κέντρο του πολιτικού φάσματος. Τα κεντροδεξιά κόμματα συνδυάζουν συντηρητικές (δεξιές) και φιλελεύθερες (κεντρώες) πολιτικές

Δημοκρατία, Κεϋνσιανισμός¹⁵⁵ και Κράτος Πρόνοιας¹⁵⁶ αποτελούσαν την ουσία της μεταρρύθμισης η οποία συμπεριλαμβάνονταν στις αξιακές αρχές και στα οράματα του ευρωπαϊκού εγχειρήματος κατά την ίδρυσή του.

VI. Η έννοια πέρασε και στην απέναντι όχθη. Συνδέθηκε με το Νεοφιλελευθερισμό¹⁵⁷. Δημιουργήθηκαν νέες λέξεις - κλειδιά, όπως:

¹⁵⁵ **Τζων Μέυναρντ Κέυνς**, *John Maynard Keynes* (5/6/1883-21/4/1946). Άγγλος οικονομολόγος, μαθηματικός, καθηγητής πανεπιστημίου, συγγραφέας και ανώτατος κρατικός υπάλληλος. Δημιούργησε τη λεγόμενη Κεϋνσιανή Σχολή στην Οικονομική Επιστήμη. Θεωρείται ως ο πιο σημαντικός Οικονομολόγος του 20^{ου} αιώνα. Τα δύο πιο σημαντικά βιβλία που συνέγραψε ήταν "Οι Οικονομικές Συνέπειες της Ειρήνης" (1919) και "Γενική Θεωρία της Απασχόλησης του Τόκου και του Χρήματος"(1936). Από τον Κέυνς έχει πάρει το όνομά της και η Κεϋνσιανή Ρύθμιση. Δηλαδή, η αναδιανομή δηλαδή μέρους των κερδών του κεφαλαίου στις κατώτερες τάξεις, με τη μορφή κοινωνικών και άλλων παροχών, προκειμένου να αποφεύγεται η κοινωνική δυσαρέσκεια και οι αναταραχές. Ο Κέυνς πρότεινε την άνοδο των δημοσίων δαπανών σε περιόδους κρίσεων για να καλύψουν μέρος του ελλείμματος ζήτησης που υπό προϋποθέσεις μπορεί να οδηγήσει την οικονομία μακριά από μια θέση ισορροπίας πλήρους απασχόλησης. Οι δημόσιες δαπάνες μπορεί να ξοδεύονται ως επιδόματα ανεργίας κτλ., αλλά ο κύριος στόχος δεν είναι η αναδιανομή αλλά η επανόρθωση της ισορροπίας. Μάλιστα η αύξηση της φορολογίας σε περιόδους κρίσης είναι πλήρως αντίθετη στη νοοτροπία του Κέυνς ο οποίος ζητά αύξηση των ελλειμμάτων στις κρίσεις τα οποία χρηματοδοτούνται από πλεονάσματα στις καλύτερες εποχές.

¹⁵⁶ Το **Κράτος Πρόνοιας** είναι το θεσμικό πλαίσιο παροχής κοινωνικών δικαιωμάτων στους τομείς υγείας, εκπαίδευσης και εν γένει παροχής κοινωνικών υπηρεσιών.

¹⁵⁷ **Φιλελευθερισμός** είναι ένα σύνολο ιδεών ή ένα φιλοσοφικό ρεύμα που θέτει ως κύριο στόχο την πολιτική, την κοινωνική και την οικονομική ελευθερία του ατόμου. Ο όρος περιλαμβάνει μεγάλη ποικιλία από ιδεολογίες οι οποίες δεν συνδέονται απαραίτητα μεταξύ τους. Ο φιλελευθερισμός με την κλασική έννοια του όρου αναφέρεται στο πολιτικό κίνημα που γεννήθηκε μαζί με την άνοδο της αστικής τάξης το 18ο αιώνα. Αποτέλεσε την ιδεολογία της και τον τρόπο με την οποίο η αστική τάξη κατανόησε τον κόσμο. Εν μέσω του Διαφωτισμού πρώτα με την Αμερικανική και στη συνέχεια με τη Γαλλική Επανάσταση, τέθηκε από την αστική τάξη το αίτημα της διακυβέρνησης από πολιτικούς αντιπροσώπους. Μπορούμε να πούμε σχηματικά ότι η σύγχρονη αντιπροσωπευτική Φιλελεύθερη Δημοκρατία αποτελεί μετεξέλιξη αυτών των ιστορικών πολιτικών διεργασιών. **Οικονομικός Φιλελευθερισμός** σημαίνει ότι στην οικονομική σφαίρα δραστηριοτήτων προστατεύεται ή και ενθαρρύνεται η ατομική πρωτοβουλία. Ο οικονομικός φιλελευθερισμός έχει ταυτιστεί με μείωση του κρατισμού, περιορισμό των παρεμβάσεων του κράτους στην οικονομία και απελευθέρωση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας από τη γραφειοκρατία και τις διοικητικές ρυθμίσεις. Συνοψίζεται

απελευθέρωση των αγορών, απορρύθμιση των περιοριστικών κανόνων, ανταγωνισμός, καινοτομία, παγκοσμιοποίηση, κ.λπ.

VII. Σε γενικές γραμμές ο όρος υπονοεί τη μεταλλαγή, την αναμόρφωση, την αναδιοργάνωση, την αναθεώρηση, κ.λπ. όλων των εκφάνσεων της ζωής ενός τόπου. Θεωρείται μια καινοτομία και ένας νεωτερισμός που ωθούν τα πράγματα προς τα εμπρός.

VIII. Η μεταρρύθμιση θεωρείται ότι είναι η *sine qua non* προϋπόθεση για να μπορέσει μια κοινωνία να προσαρμοστεί στη νέα παγκόσμια αρχιτεκτονική της σύγχρονης εποχής.

Μια εποχή η οποία αποκαλείται *μετα-μοντέρνα, μετα-φορντική, μετα-βιομηχανική και μετα-ταιϋλορική*¹⁵⁸.

Είναι η εποχή της *παγκοσμιοποίησης* και της *οικουμενοποίησης* η οποία σηματοδοτήθηκε από την Επιστημονικο-τεχνολογική

συνήθως στη φράση «laissez faire - laissez passer» που θεωρείται το βασικό σύνθημα του ελεύθερου εμπορίου. **Κοινωνικός Φιλελευθερισμός** είναι η πεποίθηση ότι ο φιλελευθερισμός πρέπει να περιλαμβάνει **κοινωνική δικαιοσύνη**. Ο κοινωνικός φιλελευθερισμός επιδιώκει να εξισορροπήσει την ατομική ελευθερία και την κοινωνική δικαιοσύνη. Ο **Συντηρητικός Φιλελευθερισμός** είναι μια εκδοχή του φιλελευθερισμού που συνδυάζει φιλελεύθερες αξίες και πολιτικές με συντηρητικές στάσεις που αντιπροσωπεύει τη δεξιά πλευρά του φιλελεύθερου κινήματος. Φιλελεύθεροι στοχαστές, όπως ο νομπελίστας *Milton Friedman* (31/7/1912-16/11/2006), απορρίπτουν τον κοινωνικό φιλελευθερισμό. Θεωρούν ότι το κράτος δεν έχει δικαίωμα να επεμβαίνει στην οικονομία γιατί καταστρέφει την ελευθερία, αυτο-αναιρώντας έτσι αυτό που εκπροσωπεί ο όρος "φιλελευθερισμός". Η ελευθερία, με βάση τις απόψεις αυτές, είναι μία και αδιαίρετη. Η αντίληψη αυτών των διανοητών χαρακτηρίζει σήμερα ως **Νεοφιλελευθερισμός**. Εφαρμόστηκαν για πρώτη φορά στην πράξη από την Κυβέρνηση των Συντηρητικών υπό τη *Margaret Thatcher* στο Ηνωμένο Βασίλειο και τον Πρόεδρο *Ronald Reagan* στις ΗΠΑ.

¹⁵⁸ Πληροφόρησης για όλα αυτά τα ζητήματα αντλήθηκαν από τις ακόλουθες πηγές: (α) **Λυμπεράκη Α.** «Ευέλικτα συστήματα παραγωγής». Συμπόσιο στο Πολυτεχνείο Κρήτης. Επιμέλεια Λιοδάκης Γ. Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1993. **Ρόκος Δ.** «Κοινωνία, Τεχνολογία και Παραγωγή. Σχέσεις, Αλληλεπιδράσεις και Αλληλοκαθορισμοί». Συμπόσιο στο Πολυτεχνείο Κρήτης. Επιμέλεια Λιοδάκης Γ. Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1993, και (β) **Βακαλιός Θ.** «Σύγκρουση παραδοσιακών δομών και καινοτομιών στην αναπτυξιακή διαδικασία». Στο Συνέδριο «Ανάπτυξη και Σχεδιασμός: Διεπιστημονική Προσέγγιση». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1992.

Επανάσταση, την έκρηξη των Τεχνολογιών Πληροφορικής και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και τη Νέα Οικονομία στο πλαίσιο αλλαγών που επέφεραν την οικουμενοποίηση των εθνικών οικονομιών σχετικά με το κεφάλαιο, την εργασία, την τεχνολογία, τα πνευματικά δικαιώματα, την ασφάλεια και γενικότερα τις διεθνείς συναλλαγές υπό το καθεστώς των πολυμερών ρυθμίσεων υπερεθνικής εμβέλειας που προδιαγράφουν οι διεθνείς οργανισμοί (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, Παγκόσμια Τράπεζα, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, κ.λπ.).

Μια εποχή της νέας γεωπολιτικής, γεωστρατηγικής και γεωοικονομικής τάξης των πραγμάτων όπου ο Ηγετικός Μονοπολισμός των ΗΠΑ (μετά την αποδόμηση της ΕΣΣΔ το 1991), αισθάνεται ήδη τις πιέσεις και τις απειλές που οφείλονται στο συνεχώς εντεινόμενο ανταγωνισμό ο οποίος προέρχεται από τις αναδυόμενες οικονομίες των BRICS (Brazil, Russia, India, China, South Africa) σε συνδυασμό με τις συνεχώς ανερχόμενες γεωστρατηγικά και πυρηνικά δυνάμεις της Ρωσικής Ομοσπονδίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας¹⁵⁹.

¹⁵⁹ Πηγές πληροφόρησης: Ibid. 140 και Γαλιώτος Κ. «Ιούλιος 1944 – Ιούλιος 2013: 69 χρόνια του Διεθνούς Νομισματικού Συστήματος από το Bretton Woods μέχρι σήμερα». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 2/7/2013.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Όπως διατυπώθηκε στο Προοίμιο, σε όλη την πολυετή και δαιδαλώδη εξελικτική περίοδο του θεσμού της Αυτοδιοίκησης, υπάρχουν *ορόσημα, σημεία καμπής και ιστορικοί σταθμοί* που προσδιόρισαν, καθόρισαν, επηρέασαν και διαμόρφωσαν την εξέλιξη της Αυτοδιοίκησης και γενικότερα της Διοίκησης του Κράτους στο πλαίσιο της διαλεκτικής σχέσης που επικρατεί μεταξύ των δυο πολιτειακών δομών.

Πρόκειται για τις θεσμικές, τις νομικές και κατ' επέκταση τις τεχνοκρατικές αλλαγές (κατά ιστορική περίοδο αναφοράς) που μεταρρύθμισαν, αναθεώρησαν, αναδιάρθρωσαν, εξορθολόγησαν, εκσυγχρόνισαν και μετασχημάτισαν το εκάστοτε προϋφιστάμενο οικοδόμημα της Διοίκησης και της Αυτοδιοίκησης της χώρας με σκοπό την προσαρμογή του στα εκάστοτε νέα ιστορικά δεδομένα και στις απαιτήσεις κάθε εποχής.

Ένας σημαντικός ιστορικός σταθμός από τον οποίο ξεκινά με γοργό ρυθμό η διαδικασία των συνεχών αλλαγών με σκοπό την επιβολή μεταρρυθμίσεων για το μετασχηματισμό και τον εκσυγχρονισμό της Αυτοδιοίκησης και της Διοίκησης του Ελληνικού Κράτους, είναι η περίοδος από τη **Μεταπολίτευση**¹⁶⁰ μέχρι σήμερα με την επισήμανση ότι ο κύριος και ο πρωτεύων άξονας αναφοράς και προσανατολισμού των εγχειρημάτων είναι πλέον η **Ένωση**¹⁶¹ και το γενεσιουργό αίτιο των μεταρρυθμιστικών ενεργειών και των ωθήσεων για εκσυγχρονισμό, είναι το *συνεχώς μετασχηματιζόμενο ευρωπαϊκό οικοδόμημα* στον οδικό χάρτη για την **ενοποίηση** και την **ολοκλήρωση** διαμέσου της **Στρατηγικής** και της **Πολιτικής της Διεύρυνσης** και της **Εμβάθυνσης**.

¹⁶⁰ Ibid. 127

¹⁶¹ Ibid. 128

Η μεταρρύθμιση και ο εκσυγχρονισμός του δημόσιου χώρου έχουν ιστορικά επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από την Ευρώπη στο πλαίσιο *τεσσάρων κύκλων μεταρρύθμισης ή τεσσάρων κυμάτων εκσυγχρονισμού*, οι οποίοι είναι:

- ✚ Η περίοδος 1975-1981.
- ✚ Η περίοδος 1982 – 1995.
- ✚ Η περίοδος 1996-2002, και
- ✚ Η περίοδος 2003- σήμερα.

Στην ουσία η μεταρρύθμιση της Διοίκησης (άρα και της Αυτοδιοίκησης) είναι μια συνεχής, αέναη και δυναμική διαδικασία (θεσμικής, νομικής, λειτουργικής, επιχειρησιακής, προγραμματικής, κ.λπ.) αλλαγής, ανάπλασης, αναδιάρθρωσης, αναδόμησης, ανασυγκρότησης και ανασχεδιασμού που διαπνέεται από *τη φιλοσοφία, τις αξίες, τις αρχές, τη λογική και την πρακτική της Ευρωπαϊκοποίησης ή του Εξευρωπαϊσμού* (Europeanization) της χώρας στο πλαίσιο των αντίστοιχων εξελίξεων κατά τις διάφορες ιστορικές περιόδους του ευρωπαϊκού εγχειρήματος.

Όπως προαναφέρθηκε στο Προοίμιο, ο όρος **Εξευρωπαϊσμός (ή ευρωπαϊκοποίηση)** υποδηλώνει μία σύνθετη, αμφίδρομη διαδικασία κατά την οποία οι πολιτικές σε εθνικό επίπεδο διαμορφώνονται από την *ευρωπαϊκή ενοποίηση και ολοκλήρωση* και οδηγούν σε διαφοροποιημένα αποτελέσματα στο εσωτερικό των κρατών-μελών.

Από πολλές απόψεις, η Ευρωπαϊκοποίηση γίνεται κατανοητή ως μία διαδικασία *εκσυγχρονισμού των εγχώριων θεσμών και πολιτικών*.

Επιπρόσθετα, η επιλογή του ευρωπαϊκού προσανατολισμού της ελληνικής κοινωνίας είναι και γεγονός το οποίο εμπεριέχει πολιτισμικές, ιδεολογικοπολιτικές και φιλοσοφικοπολιτικές διαστάσεις εμποτισμένες από τις παραδόσεις του Νεοελληνικού Διαφωτισμού για τη συμπόρευση της Ελλάδας με τις άλλες χώρες της Δυτικής Ευρώπης.

Η Ευρωπαϊκοποίηση της Ελλάδας¹⁶² ήταν και συνεχίζει να είναι μια εθνική, πολιτική, γεωπολιτική, κοινωνική και οικονομική στόχευση η οποία είναι επιθυμητή από τη *συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών* (όπως αποκαλύπτουν διαχρονικά οι δημοσκοπήσεις και τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών) και η οποία διαχέεται κάθετα, οριζόντια και ισότροπα προς όλες τις κατευθύνσεις του κοινωνικού γίγνεσθαι και σε όλη την επικράτεια.

Πλην, βέβαια, κάποιων εξαιρέσεων οι οποίες επιβεβαιώνουν τον κανόνα του «*δυϊσμού*» ο οποίος επικρατεί στην ελληνική κοινωνία (αντιευρωπαϊσμός, ευρω-σκεπτικισμός, ευρω-φοβισμός, κ.λπ. έναντι του φιλοευρωπαϊσμού).

Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι η Ευρωπαϊκοποίηση δεν αντιστοιχεί στην κάθετη διαίρεση του *κομματοπολιτικού συστήματος μεταξύ αριστεράς και δεξιάς αλλά διατρέχει οριζόντια όλο το πολιτικό φάσμα.*

Επιλέγεται η χρήση του όρου Ευρωπαϊκοποίηση αντί του περισσότερο φορτισμένου πολιτικά όρου εξευρωπαϊσμός.

Για να φανερωθεί η συσχέτιση των μεταρρυθμίσεων με την Ευρωπαϊκοποίηση της χώρας, ακολουθεί μια σύντομη αναφορά στην ενσωμάτωση της Ελλάδας στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα το οποίο βρίσκεται σε μια συνεχή διαδικασία διεύρυνσης και εμβάθυνσης στον οδικό χάρτη για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

2.2 Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΚΑΙ Η ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑΤΟΣ¹⁶³

¹⁶² Ibid. 88,130.

¹⁶³ Οι πηγές από τις οποίες αντλήθηκαν πληροφορίες, είναι οι ακόλουθες: Ibid. 30,32,41,88,89,91,110,124,88 και: **Ιωακείμης Π.Κ.** « Η Συνθήκη της Λισαβόνας». Εκδόσεις Θεμέλιο. Αθήνα.2008. **Ιωακείμης Π.Κ.** «Προοπτικές για νέα διεύρυνση». ΤΑ ΝΕΑ. 8/12/2006. **Καραφωτάκης Ε.** «Οι διευρύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης» στο Μαραβέγιας Ν., Τσινισιζέλης Μ.(Επιμέλεια) «Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση, Οργάνωση και Πολιτικές, 50 Χρόνια». Εκδόσεις Θεμέλιο. Αθήνα. 2007. **Κατσάρος Π.** «Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελλάδα 1957-2007». Έκδοση

2.2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από τη σύσταση της **ΕΚΑΧ** με τη **Συνθήκη του Παρισιού** (18/4/1951) μέχρι σήμερα, η αρχική Ένωση των *6 ιδρυτικών κρατών* στόχευε στη σταδιακή *«βήμα προς βήμα»* *εμβάθυνσή της* στην πορεία προς την *ολοκλήρωση* και συγχρόνως επεδίωκε να δεχτεί στον κόλπο της νέα μέλη (διεύρυνση). Από την πρώτη διεύρυνση του 1973, η αύξηση του αριθμού των προσχωρήσεων εντασσόταν στη στρατηγική και στις πολιτικές για την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

2.2.2 ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η διεύρυνση (enlargement), δηλαδή *η προσχώρηση και η ένταξη νέων κρατών υπό προϋποθέσεις και όρους (βάσει κριτηρίων) στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα*, είναι μια *ενταξιακή στρατηγική* και μια *πολιτική πρακτική της ευρωπαϊκής επέκτασης* οι οποίες είναι σύμφυτες με την ιστορική εξέλιξη του ευρωπαϊκού εγχειρήματος από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα και προοπτικά στο μέλλον.

Υπάρχουν πολλές σχολές σκέψεις και ποικιλία πολιτικών θεωριών για τη θέσπιση και τη λειτουργία του το ευρωπαϊκού εγχειρήματος.

Για παράδειγμα: *Φεντεραλισμός (Ομοσπονδισμός), λειτουργισμός, λειτουργικός ομοσπονδισμός, νεολειτουργισμός, συνομοσπονδία, διακυβερνητισμός, κ.λπ. σε συνδυασμό με σύμμικτες θεωρήσεις.*

του συγγραφέα. Αθήνα. 2007 **Λύκοϋδης Β.** «Ενταξιακή Στρατηγική της ΕΕ. Αλλαγή συμπεριφοράς». Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής. ΕΚΠΑ. Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης. Αθήνα. 2011. **Κίννας Ν.Ι.** «Οι τέσσερις Ελληνικές Προεδρίες από μέσα». Εκδόσεις Αρμός. Αθήνα. 2007. **Χυτοπούλου-Παππά Ε.** «Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση 1981-2006». Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης. Αθήνα. 2007. **Γαλιώτου Α.** «Οι θέσεις και η πολιτική της Ελλάδας για τη διεύρυνση της ΕΕ». Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών. Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης. Καθηγητής: Π.Κ. Ιωακειμίδης. Αθήνα. Μάιος 2013.

Η ΕΕ δε βασίζεται σε κανένα από αυτά τα συστήματα: *δεν αποτελεί ομοσπονδία αλλά μια μοναδική μορφή ένωσης, στην οποία τα κράτη μέλη παραμένουν ανεξάρτητα και κυρίαρχα έθνη αλλά ταυτόχρονα συνενώνουν την κυριαρχία τους σε πολλούς τομείς κοινού συμφέροντος.*

Με τον τρόπο αυτό, αποκτούν μια συλλογική ισχύ και επιρροή στη διεθνή σκηνή, που κανένα από αυτά δεν θα μπορούσε να έχει από μόνο του.

Ένα μέρος της συζήτησης σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης είναι το ερώτημα κατά πόσον η ΕΕ θα πρέπει ή όχι να γίνει περισσότερο «ομοσπονδιακή» διαμέσου της Πολιτικής Ένωσης. Και, φυσικά, τι είδους πολιτική ένωση θα είναι η επιθυμητή.

Η ΕΕ εμφανίζεται ως ένα υβρίδιο μεταξύ *υπερεθνισμού και διακυβερνητισμού*. Ο όρος υπερεθνικός στην κυριολεξία εννοεί «σε επίπεδο υψηλότερο των εθνικών κυβερνήσεων» και πρόκειται για έννοια διαφορετική από τον επιθετικό προσδιορισμό «διακυβερνητικός» ο οποίος σημαίνει «μεταξύ κυβερνήσεων».

Πολλές αποφάσεις της ΕΕ λαμβάνονται σε «υπερεθνικό» επίπεδο με την έννοια ότι εμπλέκονται σε αυτές τα θεσμικά όργανα της ΕΕ στα οποία οι χώρες της ΕΕ έχουν εκχωρήσει ορισμένες από τις εξουσίες τους όσον αφορά στη λήψη αποφάσεων.

Σε γενικές γραμμές το ευρωπαϊκό εγχείρημα (που συντελείται με ειρηνικά μέσα, Pax Europea) είναι πρωτόγνωρο στην ιστορία της ανθρωπότητας αποκαλούμενο με όρους όπως «*πολιτειακό υβρίδιο*», «*μεταμοντέρνο*», «*μετα-νεωτερικό*» και «*μετα-ιστορικό*».

Την τρέχουσα περίοδο εξαιτίας της κρίσης στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη έχουν πυκνώσει οι θεωρήσεις σχετικά με την αναγκαιότητα της ταχύρρυθμης πολιτικής ένωσης ιδιαίτερα στη Ζώνη του Ευρώ με σκοπό την αντιμετώπιση των «*δομικών*» αδυναμιών του κοινού νομίματος και της ασύμμετρης ανταγωνιστικότητας μεταξύ των κρατών συνδυασμένης με το ρόλο της ΕΚΤ και του «ομοσπονδιακού» μοντέλου διακυβέρνησης κατά τα πρότυπα των ΗΠΑ.

Η διεύρυνση συντελείται πάντοτε με τη λογική της δυνατότητας/ικανότητας ενσωμάτωσης του νέου κράτους από την ΕΕ και της μη διατάραξης της εσωτερικής συνοχής, των αρχών, των αξιών, των εξωτερικών σχέσεων, του κοινοτικού κεκτημένου και γενικότερα του δικαίου της Ένωσης (πρωτογενές δίκαιο από Συνθήκες, παράγωγο δίκαιο και νομολογία ΔΕΚ/ΔΕΕ¹⁶⁴) από διαταρακτικούς και παραμορφωτικούς παράγοντες πάσης φύσεως (θεσμικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς, γεωπολιτικούς, κ.λπ.) που θα μπορούσαν να προκληθούν από την ένταξη μιας νέας χώρας στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

Δηλαδή με όρο τη Διασφάλιση του **Κοινοτικού Κεκτημένου**. Η έννοια του Κοινοτικού Κεκτημένου είναι αυτή που επιτρέπει στην ΕΕ να διατηρεί τη συνοχή της και να προχωρεί με το στόχο της για εμβάθυνση, παρά τον αυξανόμενο αριθμό των μελών της από τις διαδοχικές διευρύνσεις.

Όλα όσα έχουν επιτευχθεί αναφορικά με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση μέχρι την ημέρα που ένα νέο κράτος εντάσσεται στην Ένωση αποτελούν ένα αδιαίρετο σύνολο, το κοινοτικό κεκτημένο, το οποίο κάθε νέο κράτος - μέλος είναι υποχρεωμένο να αποδεχθεί και να εφαρμόσει αποτελεσματικά.

Όπως είναι σήμερα, το κεκτημένο αποτελείται από:

1. το περιεχόμενο, τις αρχές, τις αξίες και τους πολιτικούς στόχους των Συνθηκών
2. τη νομοθεσία που υιοθετήθηκε σύμφωνα με τις Συνθήκες και τη νομολογία του ΔΕΚ/ΔΕΕ
3. τις δηλώσεις και τα ψηφίσματα που υιοθετούνται στο πλαίσιο της Ένωσης
4. τις κοινές δράσεις, κοινές θέσεις, διακηρύξεις, συμπεράσματα και άλλες πράξεις εντός του πλαισίου της ΚΕΠΠΑ

¹⁶⁴ Ibid. 30,31,32, 104.

5. τις κοινές δράσεις, κοινές θέσεις, συμβάσεις που υπογράφονται, ψηφίσματα, δηλώσεις και άλλες πράξεις που συμφωνούνται στο πλαίσιο της συνεργασίας σε θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων

6. τις διεθνείς συμφωνίες που συνάπτει η Κοινότητα και αυτές που συνάπτουν τα κράτη μεταξύ τους αναφορικά με τις δραστηριότητες της Ένωσης

Δεν επιτρέπεται καμία μόνιμη απόκλιση από το κοινοτικό κεκτημένο. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να συμφωνηθούν προσωρινές αποκλίσεις και μεταβατικές περίοδοι με σκοπό να επιτραπεί στο νέο κράτος- μέλος να εναρμονιστεί σταδιακά με το κεκτημένο σε τομείς όπου αντιμετωπίζει ιδιαίτερες δυσκολίες. Αλλά η αρχή της αποδοχής του κεκτημένου πρέπει να διατηρείται ώστε να διασφαλίζονται τα επιτεύγματα της Ένωσης. Το κοινοτικό κεκτημένο μεταβάλλεται συνεχώς, βελτιώνεται και αυξάνεται καθώς η Ευρωπαϊκή Ένωση συνεχίζει να προχωρεί μπροστά.

Η διεύρυνση δεν είναι μια τυχαία, ευκαιριακή ή αποσπασματική ενέργεια απλής προσθήκης νέων κρατών μελών στα προϋφιστάμενα.

Αντίθετα είναι μια μελετημένη, *πολυκριτηριακά σταθμισμένη* και ενδεδειγμένη διεργασία η οποία, πέραν από τη διεύρυνση, υπηρετεί συγχρόνως το ιδεώδες της *εμβάθυνσης και της ενοποίησης* του *suis generis* ευρωπαϊκού εγχειρήματος στο δρόμο προς την ολοκλήρωση και την πολιτική ένωση σε συνδυασμό με την ενίσχυση του ρόλου της ΕΕ ως ενός διεθνώς δρώντα παράγοντα στο παγκόσμιο γίγνεσθαι.

Στην ουσία οι έννοιες «εμβάθυνση και διεύρυνση» δεν είναι διακριτές ούτε χωρίζονται διαζευκτικά. Προχωρούν παράλληλα τροφοδοτώντας συνεχώς η μια την άλλη.

Με τον όρο εμβάθυνση νοείται η επέκταση των αρμοδιοτήτων της ΕΕ σε νέες πολιτικές και δράσεις ή η επίρρωση, η ενίσχυση και η ενδυνάμωση των υφισταμένων πολιτικών και δράσεων. Συνδέεται με την περαιτέρω ενοποίηση μεταξύ των κρατών μελών και τη βαθύτερη θεμελίωση των μεταξύ τους σχέσεων.

Η εμβάθυνση μαζί με την διεύρυνση συγκροτούν πυλώνες της ευρωπαϊκής *ολοκλήρωσης*. Θεωρητικά η σταδιακή ενοποίηση και ολοκλήρωση θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια ολοκληρωμένη πολιτική ένωση με κοινές επιμέρους πολιτικές σε όλα τα επίπεδα αναφοράς (δημοσιονομική, οικονομική, νομισματική, ΚΕΠΠΑ, κ.λπ.). Κάτι ως Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης

Η διεύρυνση συναρτάται με τις εκάστοτε υφιστάμενες ιστορικές συνθήκες που επικρατούν τόσο στο εσωτερικό του ευρωπαϊκού οικοδομήματος όσο και παγκόσμια στο πλαίσιο της αλληλεπίδρασης και της αλληλεξάρτησης του εσωτερικού με το «φρευστό» εξωτερικό περιβάλλον του ευρωπαϊκού μορφώματος (παγκοσμιοποίηση, πολιτικές και γεωπολιτικές ανακατατάξεις και ισορροπίες, τεχνολογική επανάσταση, Αποφάσεις των διεθνών οργανισμών στους οποίους συμμετέχει η ΕΕ, κ.λπ.).

Αυτό σημαίνει ότι η διεύρυνση είναι μια δυναμική διεργασία μεταβαλλόμενη με το χρόνο (θεωρητικά εις το διηνεκές) στο πλαίσιο των εκάστοτε επικρατουσών ιστορικών συνθηκών και των δυνατοτήτων της Ένωσης να απορροφά και να ενσωματώνει νέα κράτη.

Η διεύρυνση συντελείται ανά ιστορική περίοδο αναφοράς στο πλαίσιο κατάλληλων προενταξιακών πολιτικών οι οποίες φωτίζουν το ζήτημα από πολλές συντρέχουσες γωνίες θέασης (πολιτικές, οικονομικές, θεσμικές, αξιακές, διοικητικές, διαχειριστικές, κ.λπ.), θεσπίζοντας κατά περίπτωση τα κατάλληλα προαπαιτούμενα τα οποία περιλαμβάνουν όρους, κριτήρια, προϋποθέσεις, μηχανισμούς και (χρονοβόρες) διαδικασίες διαπραγματεύσεων για την προσχώρηση ενός νέου κράτους ως μέλους στην ΕΕ.

Οι διαδικασίες υποστηρίζονται από *χρηματοδοτικά μέσα, μηχανισμούς, τεχνογνωσία και πόρους* που αποδίδονται στα υποψήφια για προσχώρηση κράτη με στόχο να τα βοηθήσουν για να επιταχύνουν και να ενδυναμώσουν την πορεία τους προς την ένταξη ικανοποιώντας τα εκάστοτε κριτήρια, τους

όρους και τις προϋποθέσεις της προσχώρησης (λ.χ. *προενταξιακά χρηματοδοτικά μέσα* των προγραμμάτων PHARE, ISPA, SAPARD, MEDA, κ.λπ. καθώς και η προενταξιακή βοήθεια που παρέχεται από την **Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)**).

Η διεύρυνση έχει ως στόχο τη συνεχή ενίσχυση της ευρωπαϊκής προσπάθειας για την ολοκλήρωση η οποία υλοποιείται με τη βήμα προς βήμα λειτουργική μεθοδολογία του διαδοχικού μετασχηματισμού που εφαρμόστηκε (τηρουμένων των αναλογιών) σε όλες τις περιόδους της ιστορικής πορείας του ευρωπαϊκού εγχειρήματος από την ΕΚΑΧ, την ΕΚΑΕ και την ΕΟΚ στις ΕΚ και μετά στην ΕΕ.

Μπορεί σχηματικά να διατυπωθεί ότι η εκάστοτε διεύρυνση έχει τρεις πλευρές ή τρεις δρώντες παράγοντες.

Η *πρώτη* πλευρά του ζητήματος αφορά στο κράτος το οποίο με τη δική του βούληση (σύμφωνα με τις δικές του θέσεις και πολιτικές) αιτείται τη σύνδεση, την προσχώρηση και την ενσωμάτωση στην ΕΕ.

Η *δεύτερη* αναφέρεται σε αυτή τούτη την ίδια την ΕΕ ως μια συλλογική οντότητα (με ένα συγκερασμό υπερεθνικών και διακυβερνητικών χαρακτηριστικών) που αναλαμβάνει την ευθύνη να προσροφήσει, να εντάξει και να ενσωματώσει στον κόλπο της την αιτούσα προς ένταξη χώρα.

Η *τρίτη* αναφέρεται σε κάθε προϋφιστάμενο διακριτό κράτος μέλος της ΕΕ το οποίο θέτει υπό εξέταση και υπό διερεύνηση το αίτημα της προς προσχώρηση χώρας το οποίο εγκρίνει ή όχι διαμέσου των κυβερνητικών αρχών και του εθνικού κοινοβουλίου.

Κατά κανόνα η συνάρθρωση, η σύζευξη και η όσμωση των τριών δρώντων παραγόντων γίνεται στο πλαίσιο συμβιβασμών και διαβουλεύσεων στη βάση της *αμοιβαίας ωφέλειας όλων των πλευρών (win – win συμφωνία)*.

Την εξέταση του ζητήματος της διεύρυνσης της Ένωσης επηρεάζουν δυο μείζονες παράγοντες:

Πρώτον, οι οικονομικές και οι γεωπολιτικές συνθήκες και *δεύτερον* οι Συνθήκες της Ένωσης (ή οι συναφείς με το θέμα Αποφάσεις των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων) που ίσχυαν κατά την περίοδο κάθε διεύρυνσης (ή είχε προβλεφθεί να θεσπιστούν έγκαιρα για να συμπεριλάβουν αργότερα τις επερχόμενες διευρύνσεις) και οι οποίες επέβαλαν τα κριτήρια προσχώρησης των νέων μελών.

Στην ουσία, στις εκάστοτε Συνθήκες της Ένωσης (ή Αποφάσεις των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων) αντικατοπτρίζονται η στρατηγική και οι πολιτικές της Ένωσης ως μηχανισμοί για την αντιμετώπιση των εν εξελίξει πολιτικών, οικονομικών και γεωπολιτικών καταστάσεων στον ευρωπαϊκό περίγυρο και διεθνώς.

2.2.3 ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΙΑΔΟΧΙΚΩΝ ΔΙΕΥΡΥΝΣΕΩΝ

Στη Βιβλιογραφία συνηθίζεται όπως η αρίθμηση της αλληλουχίας των διευρύνσεων να ξεκινά μετά τα πρώτα 6 ιδρυτικά μέλη στο πλαίσιο των Συνθηκών που συνήψαν δημιουργώντας την αρχική μορφή του ευρωπαϊκού εγχειρήματος.

Πρόκειται για τα ιδρυτικά κράτη: Δυτική (τότε) Γερμανία (επανένωση Γερμανιών το 1990), Βέλγιο, Ιταλία, Γαλλία, Ολλανδία, Λουξεμβούργο, τα οποία συνήψαν τις ακόλουθες τρεις **Συνθήκες**:

1. Συνθήκη του Παρισιού, ίδρυση ΕΚΑΧ, 18/04/1951
2. Συνθήκη της Ρώμης, 25/03/1957, ΕΟΚ και ΕΥΡΑΤΟΜ
3. Συνθήκη Συγχώνευσης, Βρυξέλες 08/04/1965 που τέθηκε σε ισχύ την 01/07/1967, συγχώνευση ΕΚΑΧ,ΕΟΚ,ΕΥΡΑΤΟΜ, ονομασία πλέον Ευρωπαϊκές Κοινότητες, ίδρυση Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Κομισιόν).

Επιγραμματικά οι διευρύνσεις είναι οι ακόλουθες:

1^η Διεύρυνση: Επίσημη ημερομηνία ένταξης νέων χωρών **1/1/1973**. Νέο σύνολο κρατών μελών = 9. Στις 22/1/1972 υπογραφή Συνθηκών Προσχώρησης Δανίας, Ηνωμένου Βασιλείου, Ιρλανδίας και Νορβηγίας.

Μετά από δημοψήφισμα η Νορβηγία απέρριψε την ένταξη. Το Γιβραλτάρ ως υπερπόντιο βρετανικό έδαφος δεν προσχώρησε στην ΕΚ (λόγω τριβών με την Ισπανία αναφορικά με το διεθνώς καθεστώς του εδάφους). Το 1985, η Γροιλανδία αυτονομήθηκε από τη Δανία και αποχώρησε από την ΕΚ.

2^η Διεύρυνση: Επίσημη ημερομηνία ένταξης νέων χωρών **1/1/1981**. Νέο σύνολο κρατών μελών = 10. Ένταξη Ελλάδας από 1/1/1981 αφού προηγήθηκαν: (α) Συνθήκη σύνδεσης. Υπογράφηκε στην Αθήνα 9/7/1961 με ισχύ λειτουργίας από 1/11/1962 (β) Πάγωμα συνθήκης λόγω δικτατορίας (γ) 12/6/1975 (μετά την πτώση της δικτατορίας) αίτηση Ελλάδας για ένταξη στην ΕΚ (δ) 28/5/1979 υπογραφή συνθήκης ένταξης στην Αθήνα με ισχύ από 1/1/1981. Αποκαλείται Νότια Διεύρυνση Ι.

3^η Διεύρυνση: Επίσημη ημερομηνία ένταξης νέων χωρών **1/1/1986**. Νέο σύνολο κρατών μελών = 12. Ένταξη Ισπανίας και Πορτογαλίας Αίτηση προσχώρησης Πορτογαλίας 28/3/1977. Αίτηση προσχώρησης Ισπανίας 25/6/1977. Αποκαλείται Νότια Διεύρυνση ΙΙ.

4^η Διεύρυνση: Επίσημη ημερομηνία ένταξης νέων χωρών **1/1/1995**. Νέο σύνολο κρατών μελών = 15. Ένταξη Αυστρίας (αίτηση 1989), Φιλανδίας (αίτηση 1992), Σουηδίας (αίτηση 1991). Αίτηση ένταξης έκαναν επίσης η Ελβετία (1992) και η Νορβηγία (1992). Από αρνητικά δημοψηφίσματα στην Ελβετία και στη Νορβηγία δεν προχώρησε η ένταξη. Οι συμφωνίες προσχώρησης των τριών κρατών υπογράφηκαν στην Κέρκυρα στις 25/6/1994 κατά την περίοδο της τρίτης Προεδρίας της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Βόρεια Διεύρυνση.

5^η Διεύρυνση: Επίσημη ημερομηνία ένταξης νέων χωρών **1/1/2004**. Νέο σύνολο κρατών μελών = 25. Ένταξη: Πολωνία, Λετονία, Λιθουανία, Εσθονία, Τσεχία, Σλοβακία, Ουγγαρία, Σλοβενία, Μάλτα, Κύπρος. Οι συνθήκες προσχώρησης υπογράφηκαν στην Αθήνα στις 16/4/2003 κατά την περίοδο της τέταρτης Προεδρίας της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Αίτηση ένταξης είχαν κάνει τρεις ακόμη χώρες: Βουλγαρία, Ρουμανία και

Τουρκία που δεν εγκρίθηκαν στη Σύνοδο Κορυφής του Λάακεν το Δεκέμβριο του 2001. Ανατολική Διεύρυνση Ι.

6^η Διεύρυνση: Επίσημη ημερομηνία ένταξης νέων χωρών **1/1/2007**. Νέο σύνολο κρατών μελών = 27. Ένταξη Βουλγαρίας και Ρουμανίας (συμφωνία προσχώρησης 25/4/2005 με ισχύ από 1/1/2007). Ανατολική Διεύρυνση ΙΙ.

7^η Διεύρυνση: Επίσημη ημερομηνία ένταξης νέων χωρών **1/7/2013**. Νέο σύνολο κρατών μελών = 28. Ένταξη Κροατίας από 1/7/2013 μετά από πέντε χρόνια διαπραγματεύσεων. Στις 07/12/2011 υπεγράφη η Συνθήκη προσχώρησης της Κροατίας στην ΕΕ. Η Κροατία είναι η 5η βαλκανική χώρα μέλος μετά από τις Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία και Σλοβενία.

2.2.4 ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΕΙΣ ΚΡΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ

Υποψήφιες χώρες (ΠΓΔΜ, Τουρκία) και οι *δυνάμει υποψήφιες χώρες* (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο, Σερβία, συμπεριλαμβανομένου του Κοσσυφοπεδίου).

Η Ισλανδία το 2009 έκανε αίτημα ένταξης στην ΕΕ (επιδιώκοντας τη σταθερότητα μετά την κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος της χώρας). Στον Εθνικό Τύπο αναφέρθηκε ότι τα δύο κόμματα που κέρδισαν τις βουλευτικές εκλογές του Απριλίου 2013 στην Ισλανδία ανακοίνωσαν ότι κατέληξαν σε συμφωνία για το σχηματισμό κυβέρνησης, η οποία συμπεριλαμβάνει την διοργάνωση δημοψηφίσματος για την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τα θέματα της διεύρυνσης χειρίζεται ο Επίτροπος «Διεύρυνσης και Πολιτικής Γειτονίας» Stefan Füle (Τσέχος).

Οι μελλοντικές εντάξεις θα περιληφθούν στην ατζέντα της Ελληνικής Προεδρίας του πρώτου εξαμήνου του 2014 και θα εκτιμηθούν όχι μόνο με τα κλασικά κριτήρια της Κοπεγχάγης του 1993 αλλά επιπροσθέτως στη βάση όλων όσα προβλέπονται στο άρθρο 49/ΣΣΕ/49ΕΣΕΕ της Συνθήκης της Λισαβόνας.

Για μερικές χώρες λ.χ. ΠΓΔΜ εκκρεμεί παράλληλα με την προσχώρηση στην ΕΕ και η προσχώρησή τους στο ΝΑΤΟ. Ειδικά για την ΠΓΔΜ υπάρχει η εμπλοκή του ονόματος της χώρας εξαιτίας των αντιρρήσεων που προβάλλει η Ελλάδα το οποίο δεν έχει λυθεί στο πλαίσιο των μέχρι σήμερα διαπραγματεύσεων.

2.2.5 ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΩΝ ΔΙΕΥΡΥΝΣΕΩΝ (ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ, ΘΕΣΠΙΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ)

Στις Συνθήκες της Ρώμης (1957), στη Συνθήκη του Maastricht (1992), στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης (1993), στη Συνθήκη της Νίκαιας (2003) και στη Συνθήκη της Λισαβόνας (2009), θεσπίστηκαν τα κριτήρια για τις εκάστοτε διευρύνσεις της Ένωσης.

Για το λόγο αυτό αποκαλούνται ως Ιστορικοί Σταθμοί της Διεύρυνσης.

Η ανασκόπηση των κριτηρίων ανά ιστορικό σταθμό ξεπερνά τα όρια στα οποία εκτείνεται η παρούσα διπλωματική εργασία.

Σε γενικές γραμμές, τα κριτήρια αξιολόγησης για την ένταξη ενός κράτους, είναι τα ακόλουθα:

1. **πολιτικό κριτήριο:** σταθερότητα θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα δικαιώματα του ανθρώπου και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων
2. **οικονομικό κριτήριο:** ύπαρξη μιας λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς και ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς στο πλαίσιο της Ένωσης
3. **κριτήριο του κεκτημένου της Ένωσης:** ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους, συμπεριλαμβανομένης της προσήλωσης στους στόχους της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

4. **κριτήριο προσαρμογής:** Να έχει δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την ένταξη στην ΕΕ μέσω προσαρμογών των διοικητικών και των δικαστηριακών αρχών δομών (για να μπορέσει να εναρμονιστεί με την κοινοτική νομοθεσία και τις διοικητικές απαιτήσεις).

Για να αποφασίσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την έναρξη των διαπραγματεύσεων πρέπει να πληρούνται το πολιτικό κριτήριο (σεβασμός της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου). Κάθε χώρα που επιθυμεί να προσχωρήσει στην Ένωση πρέπει να πληροί τα κριτήρια προσχώρησης.

Η προενταξιακή στρατηγική και οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις διαμορφώνουν το πλαίσιο, τις διαδικασίες και παρέχουν τα αναγκαία χρηματοδοτικά μέσα καθώς και την απαραίτητη τεχνογνωσία.

Πρόκειται για τα Προενταξιακά Χρηματοδοτικά Μέσα λ.χ. PHARE, ISPA, SAPARD, MEDA, προενταξιακή βοήθεια διαμέσου ΕΤΕπ, κ.λπ.

Σε γενικές γραμμές η διαδικασία περιλαμβάνει τα ακόλουθα στάδια:

1. Συμφωνία σύνδεσης
2. Κριτήρια ένταξης
3. Περιοδικές Εκθέσεις
4. Εταιρικές σχέσεις για την προσχώρηση
5. Εθνικό Πρόγραμμα για την υιοθέτηση του κεκτημένου
6. Διαπραγματεύσεις προσχώρησης
7. Ευρωπαϊκή Διάσκεψη
8. Έγγραφο στρατηγικής
9. Προενταξιακή Βοήθεια.

2.3 ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΕΕ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ

2.3.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η διεύρυνση είναι ένα στρατηγικό και πολιτικό ζήτημα «ενταξιακής» θεματολογίας το οποίο αφορά στην Ελλάδα για τους εξής κυριότερους λόγους:

Πρώτο, γιατί η Ελλάδα αποτέλεσε και η ίδια υποκείμενο της διεύρυνσης (2^η διεύρυνση του 1981 με την Ελλάδα ως το 10^ο κράτος μέλος αφού μεσολάβησε μια μακρά περίοδος από τη σύνδεση της χώρας μέχρι την προσχώρηση εξαιτίας της επταετούς δικτατορίας κατά τη διάρκεια της

οποίας με πρωτοβουλία της ΕΟΚ «πάγωσε» η εξελικτική διαδικασία της ένταξης)¹⁶⁵.

Δεύτερο, γιατί η Ελλάδα μετά την ένταξη του 1981 συμμετείχε ενεργά ως κράτος μέλος στην ενοποιητική προσπάθεια της ΕΟΚ και στην πορεία προς την ολοκλήρωση στο πλαίσιο των μεταγενεστέρων διαδοχικών διευρύνσεων (από 10 σε 12, μετά σε 15, μετά σε 25 και σήμερα σε 28 λόγω Κροατίας- κράτη μέλη) συνδυασμένων με όλες τις θεσμικές αλλαγές και την εκάστοτε νομική προσωπικότητα (μέσω Συνθηκών) του ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

Τρίτο, γιατί η Ελλάδα ως κράτος μέλος της Ένωσης ανέλαβε την Προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου¹⁶⁶ (4 φορές μέχρι σήμερα: 1983, 1988, 1994, 2003) κατά την εξαμηνιαία διάρκεια των οποίων αποφασίστηκαν ή συζητήθηκαν πιθανές διευρύνσεις της Ένωσης με την προσχώρηση και την ένταξη νέων κρατών μελών.

Τέταρτο, γιατί η Ελλάδα ως κράτος μέλος συμμετείχε ενεργά στη διεύρυνση της ΕΕ από τα 27 στα 28 κράτη μέλη με την προσχώρηση και την ένταξη της Κροατίας (επίσημα από 1/7/2013).

Πέμπτο, γιατί η Ελλάδα αναλαμβάνει την Προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου από 1ης/1/2014 κατά τη διάρκεια της οποίας (υπό το νεοπαγή θεσμό του επονομαζόμενου Προεδρικού Τρίο) θα συνεχιστούν οι ευρωπαϊκές προσπάθειες για την περαιτέρω διεύρυνση της ΕΕ με τις υποψήφιες και τις δυνάμει υποψήφιες χώρες προς ένταξη.

Έκτο, γιατί η Ελλάδα είναι κράτος μέλος της Ευρωζώνης (ένταξη 1/1/2001 με κυκλοφορία του ευρώ την 1^η/1/2002)¹⁶⁷ και του χώρου του Σένγκεν (προσχώρηση 6/11/1992)¹⁶⁸, οι οποίες διαμορφώνουν διάφορες

¹⁶⁵ Ibid. 88, 89, 90.

¹⁶⁶ Ibid. 110.

¹⁶⁷ Ibid. 91.

¹⁶⁸ Ibid. 92.

θεσμικές προϋποθέσεις και επιβάλλουν όρους που είναι πιθανόν να επηρεάσουν τις μελλοντικές ενταξιακές επιλογές της ΕΕ.

Έβδομο, γιατί η Ελλάδα όπως και όλα τα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ και της Ευρωζώνης (κυρίως των PIGS¹⁶⁹) διανύουν μια ταραγμένη ιστορική περίοδο ένεκα της πολύχρονης πολυθεματικής κρίσης¹⁷⁰ και των προβληματισμών για το μέλλον της ΕΕ και της Ευρωζώνης που ενδέχεται να οδηγήσουν σε νέες θεσμικές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις ή να θέσουν νέα ζητήματα αναφορικά με την περαιτέρω διεύρυνση και εμβάθυνση καθώς και την πολιτική ένωση της ΕΕ¹⁷¹.

Όγδοο, γιατί στο ζήτημα των διευρύνσεων θα πρέπει να συνεκτιμηθεί και το γεγονός ότι το 2014 είναι έτος ευρωεκλογών οι οποίες διεξάγονται με άμεση καθολική ψηφοφορία ανά πενταετία. Οι προηγούμενες εκλογές του 2009 πραγματοποιήθηκαν στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ μεταξύ της 4ης και 7ης Ιουνίου 2009 για την εκλογή 736 ευρωβουλευτών λίγο διάστημα πριν ισχύσει επίσημα η Συνθήκη της Λισαβόνας (1/12/2009). Είναι λογικό να περιμένει κανείς ότι το ζήτημα της περαιτέρω διεύρυνσης με τις υποψήφιες και τις δυνάμει υποψήφιες χώρες (σύμφωνα με τους όρους που επιβάλλει πλέον η Συνθήκη της Λισαβόνας¹⁷²) θα αποτελεί παράμετρο της ατζέντας των ευρωεκλογών του Ιουνίου 2014. Οι επόμενες ευρωεκλογές να διεξαχθούν στο διάστημα 22-25 Μαΐου σε όλη την ΕΕ. Η ημερομηνία διεξαγωγής των ευρωεκλογών στην Ελλάδα είναι η 25^η/5/2014. Την ίδια

¹⁶⁹ PIGS = Portugal, Italy, Ireland, Greece, Spain.

¹⁷⁰ Ibid. 3, 47.

¹⁷¹ Τον τελευταίο καιρό στα ΜΜΕ εμφανίζονται συχνά δηλώσεις πολιτικών παραγόντων (λ.χ. της Καγκελαρίου της Γερμανίας κ.Α.Μέρκελ, του Ομοσπονδιακού Υπουργού Οικονομικών της Γερμανίας κ. Βόλφγκανγκ Σόϊμπλε, κ.α.) που αναφέρονται στην αναγκαιότητα νέας Συνθήκης (μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας) με σκοπό την αντιμετώπιση της κρίσης στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη διαμέσου μιας νέας μορφής πολιτικής ένωσης.

¹⁷² Ibid. 124.

ημερομηνία θα διεξαχθούν και οι εκλογές για την ανάδειξη των οργάνων της Αυτοδιοίκησης¹⁷³.

Σε αυτά τα ζητήματα θα πρέπει να συνεκτιμηθεί και η **βιωσιμότητα του Ελληνικού Χρέους** το οποίο είναι άμεσα συνδεδεμένο με την κρίση της Ευρωζώνης και συγχρόνως παράμετρος που λαμβάνεται υπόψη για το μέλλον της ΕΕ και τις προοπτικές της Ευρωζώνης¹⁷⁴.

Η διεύρυνση εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της **Εθνικής Πολιτικής** η οποία συσχετίζεται με το Ευρωπαϊκό οικοδόμημα ή ταυτίζεται με αυτό στα περισσότερα πεδία του υπερεθνικού και του διακυβερνητικού ευρωπαϊκού μορφώματος με έντονο ενοποιητικό και «ομοσπονδιακό» χαρακτήρα.

Σε γενικές γραμμές αφορά στον «εξευρωπαϊσμό» της χώρας ο οποίος περιέχει πολιτικές, θεσμικές, αξιακές, πολιτισμικές, ιστορικές, διαχειριστικές, διοικητικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές και αναπτυξιακές διαστάσεις.

Εξαιτίας της ιδιαίτερης γεωπολιτικής θέσης της χώρας, των σχέσεων της Ελλάδας με τα κράτη της Βαλκανικής και της Τουρκίας, του Κυπριακού ζητήματος και της εξάρτησης από τις ΗΠΑ, η διεύρυνση στο πλαίσιο της εμβάθυνσης και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο.

Το ίδιο συμβαίνει με την αναγκαιότητα της μεταρρύθμισης του πολιτικού, του θεσμικού και του διοικητικού συστήματος της χώρας τα οποία συνιστούν διαταρακτικούς και διαστρεβλωτικούς παράγοντες της Οικονομικής Μεγέθυνσης και διαμέσου αυτής της Βιώσιμης και Αειφόρου Ανάπτυξης που θα οδηγήσουν τη χώρα στην εξουδετέρωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και στην άρση των διαπεριφερειακών ασυμμετριών με στόχο τον εκσυγχρονισμό και τη σύγκλιση με τα προηγμένα κράτη της ΕΕ.

¹⁷³ Ibid. 109.

¹⁷⁴ Ibid. 3, 47 και Προοίμιο, παρ. IV.2.2, περίπτωση viii.

Η διεύρυνση, λοιπόν, ως άρρηκτα συνδεδεμένη με την ολοκλήρωση της ΕΕ, συνιστά έναν ευνοϊκό πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό παράγοντα υποστήριξης και ενδυνάμωσης της Εθνικής Εσωτερικής και Εξωτερικής Πολιτικής επί παντός του επιστητού.

Η Ελλάδα είχε σημαντική συμμετοχή στη διεύρυνση της ΕΕ στο πλαίσιο των 4 Προεδριών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τις οποίες διενήργησε με επιτυχία.

2.3.2 ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΡΟΕΔΡΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Η εξέταση του ζητήματος επιβάλλει να γίνει πρώτα μια γρήγορη επισκόπηση της σταδιακής ενσωματώματος της Ελλάδας στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα που παρατίθεται στην επομένη παράγραφο.

2.3.2.1 ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΤΗΣ ΣΤΑΔΙΑΚΗΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΝΩΣΗ

Το ιστορικό της σταδιακής ενσωμάτωσης της Ελλάδας στην Ένωση, επιγραμματικά είναι το ακόλουθο:

[I] ΑΙΤΗΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΕΟΚ: 8/6/1959.

Κυβέρνηση Κωνσταντίνου Καραμανλή. Διαπραγματεύσεις για σύνδεση με την ΕΟΚ παράλληλα με τη συμμετοχή στην ΕΖΕΣ που επιθυμούσε το ΗΒ στο πλαίσιο του ανταγωνισμού με τη Γαλλία και τα λοιπά ιδρυτικά κράτη μέλη της ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, ΕΥΡΑΤΟΜ.

[II] ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΔΕΣΗΣ: 7/6/1961 με ισχύ από 1/11/1962.

Κυβέρνηση Κωνσταντίνου Καραμανλή. Συμφωνία των Αθηνών για Σύνδεση Ελλάδας με ΕΟΚ. Δυνητικός στόχος για ένταξη το 1984. Η Συνθήκη περιελάμβανε 77 άρθρα και παραρτήματα.

[III] ΕΠΤΑΧΡΟΝΗ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ: 21/4/1967 – 24/7/1974. Πάγωμα Συμφωνίας Σύνδεσης και αποπομπή της Ελλάδας από το **Συμβούλιο της Ευρώπης**¹⁷⁵.

[IV] ΑΙΤΗΜΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚ:12/6/1975. Κυβέρνηση Κωνσταντίνου Καραμανλή. Αίτημα ένταξης τον Ιούνιο του 1975 προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Παραπομπή αιτήματος προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιανουάριο του 1976. Πολύχρονες διαπραγματεύσεις.

[V] ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΝΤΑΞΗΣ: 28/5/1979. Κυβέρνηση Κωνσταντίνου Καραμανλή.

[VI] ΕΝΤΑΞΗ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚ:1/1/1981. Κυβέρνηση Ανδρέα Παπανδρέου που διαδέχτηκε την Κυβέρνηση Γ. Ράλλη στις εθνικές εκλογές της 18^{ης}/10/1980.

[VII] ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΣΕΝΓΚΕΝ: 6/11/1992. Κυβέρνηση Κωνσταντίνου Μητσοτάκη. Υπογραφή Συμφωνίας 6/11/1992. Ο Χώρος Σένγκεν είναι ένας ευρωπαϊκός χώρος χωρίς εσωτερικά σύνορα. Σήμερα, ο χώρος Σένγκεν αποτελείται από 26 ευρωπαϊκές χώρες (22 από τις οποίες ανήκουν στην ΕΕ): Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Γερμανία, Εσθονία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία, Φινλανδία και Σουηδία, μαζί με την

¹⁷⁵ Δεν πρέπει να συγχέονται οι τρεις όροι: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Συμβούλιο της Ευρώπης. Σε συντομία: (1) **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο:** Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δημιουργήθηκε το 1974 με σκοπό να συσταθεί ένας άτυπος χώρος συζήτησης μεταξύ των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων (2) **Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης:** Συμμετέχουν σε αυτό οι υπουργοί από κάθε κράτος μέλος και για αυτό το λόγο συχνά αναφέρεται ως Συμβούλιο των Υπουργών (3) **Συμβούλιο της Ευρώπης:** είναι ένας Διεθνής Οργανισμός στον οποίο συμμετέχουν 47 κράτη ως μέλη από την ΕΕ και εκτός αυτής. Συμμετέχουν επίσης 5 κράτη με την ιδιότητα του παρατηρητή και 3 ως παρατηρητές κατά τις συνελεύσεις. Ιδρύθηκε στις 5/5/1949. Είναι ο παλαιότερος οργανισμός ο οποίος έχει ως σκοπό την ευρωπαϊκή ενοποίηση με ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη δημοκρατική ανάπτυξη, τη ρύθμιση των νομοθεσιών καθώς και την πολιτισμική συνεργασία στην Ευρώπη. Η Ελλάδα είναι μέλος του οργανισμού από την 9^η/8/1949.

Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία. Για τις χώρες που αποτελούν μέλη ενός χώρου χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, σημαίνει ότι: (α) παύουν να διενεργούν συνοριακούς ελέγχους στα εσωτερικά τους σύνορα (δηλαδή στα σύνορα μεταξύ δύο κρατών που ανήκουν στον χώρο Σένγκεν), και (β) ενισχύουν τους ελέγχους που διενεργούν στα εξωτερικά τους σύνορα (δηλαδή στα σύνορα μεταξύ ενός κράτους που ανήκει στον χώρο Σένγκεν και ενός κράτους που δεν ανήκει στον χώρο Σένγκεν), οι οποίοι πρέπει να ανταποκρίνονται σε σαφώς καθορισμένα κριτήρια. Το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία και η Κύπρος δεν ανήκουν στον χώρο Σένγκεν αλλά συμμετέχουν σε ορισμένες πτυχές της συνεργασίας Σένγκεν, όπως είναι η αστυνομική και η δικαστική συνεργασία και το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν. Στο μέλλον αναμένεται η ένταξη στο χώρο Σένγκεν της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας (σε βάθος χρόνου μετά το 2013). Η Κροατία, η οποία εντάχθηκε στην ΕΕ την 1η/7/2013, θα ενταχθεί πλήρως στο Σένγκεν μετά την ολοκλήρωση της προετοιμασίας και τη λήψη της αναγκαίας απόφασης του Συμβουλίου.

[VIII] ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ: 1/1/2001. Κυβέρνηση Κώστα Σημίτη. Η Ελλάδα εντάχθηκε στη ζώνη του ευρώ την 1 Ιανουαρίου 2001 σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ECOFIN) στο πλαίσιο της Συνόδου Κορυφής που πραγματοποιήθηκε στην Πορτογαλία (Φείρα) στις 19 και 20 Ιουνίου 2000. Η ισοτιμία μετατροπής της δραχμής σε ευρώ ορίστηκε σε: 1 ευρώ=340,750 δραχμές. Το ευρώ κυκλοφόρησε σε φυσική μορφή την 1^η/1/2002. Περιλαμβάνει 18 χώρες μέλη της ΕΕ τα οποία υιοθέτησαν την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE). Η ONE προβλέφθηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ (γνωστή ως Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση) που υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 1992. Τα 18 κράτη μέλη έχουν οικειοθελώς εγκαταλείψει το εθνικό τους νόμισμα και το έχουν αντικαταστήσει με το ευρώ. Τα 18 κράτη είναι: Ελλάδα, Κύπρος, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Βέλγιο, Ισπανία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Σλοβακία, Κάτω

Χώρες, Μάλτα, Λουξεμβούργο, Ιρλανδία, Αυστρία, Εσθονία, Φιλανδία και από την 1^η/1/2014 η Λετονία.

2.3.2.2 ΟΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4) ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΡΟΕΔΡΙΕΣ

- **1^η ΠΡΟΕΔΡΙΑ:** 2^ο Εξάμηνο 1983. Κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ. Υπεύθυνος Υπουργός Γρηγόριος Βάρφης. Πρόοδος στις διαπραγματεύσεις για την 3^η Διεύρυνση της ΕΚ, ήτοι για την προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας.
- **2^η ΠΡΟΕΔΡΙΑ:** 2^ο Εξάμηνο 1988. Κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ. Υπεύθυνος Υπουργός Θεόδωρος Πάγκαλος. Έναρξη των πολιτικών προσπαθειών της Ελλάδας για την ένταξη της Κύπρου στην ΕΚ.
- **3^η ΠΡΟΕΔΡΙΑ:** 1^ο Εξάμηνο 1994. Κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ. Υπεύθυνος Υπουργός Κάρολος Παπούλιας. Στη Σύνοδο Κορυφής της Κέρκυρας (24-25/6/1994), ολοκληρώθηκαν οι προσπάθειες για τη διεύρυνση της ΕΕ με την ένταξη της Αυστρίας, Φιλανδίας και Σουηδίας (4^η Διεύρυνση).
- **4^η ΠΡΟΕΔΡΙΑ:** 1^ο Εξάμηνο 2003. Κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ. Υπεύθυνος Υπουργός Γεώργιος Παπανδρέου. Στις 16/4/2003 υπογράφηκε η 5^η κατά σειρά προσχώρηση στην ΕΕ το 2004 δέκα (10) χωρών από τα τις οποίες οι 8 ήταν ΧΚΑΕ (Ουγγαρία, Σλοβενία, Πολωνία, Τσεχία, Σλοβακία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία) και οι 2 της Νότιας Μεσογείου (Μάλτα, Κύπρος). Είναι η μεγαλύτερη διεύρυνση από όλες τις προηγούμενες. Στη διεύρυνση συμπεριλαμβάνονταν 2 ακόμη χώρες των Βαλκανίων. Η Βουλγαρία και η Ρουμανία οι οποίες όμως εντάχθηκαν αργότερα κατά την 6^η διεύρυνση του 2007 διότι δεν πληρούσαν τους όρους των κριτηρίων προσχώρησης.

2.3.2.3 Η 5^η ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ

Η επόμενη **5^η Προεδρία** της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διενεργείται κατά το 1^ο εξάμηνο του 2014 (Ιανουάριος – Ιούνιος 2014) στο πλαίσιο του νεοπαγούς θεσμού του Προεδρικού Τρίο¹⁷⁶.

Κατά την Προεδρία θα συνεχιστούν οι διαπραγματεύσεις για τη μελλοντική διεύρυνση της ΕΕ με την Τουρκία και τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων (ΠΓΔΜ, Αλβανία, Βοσνία – Ερζεγοβίνη, Σερβία, Μαυροβούνιο και Κοσσυφοπέδιο (δυνάμει της Απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ 1244/1999).

Πρόκειται για ζητήματα τα οποία άπτονται της Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής (ΠΓΔΜ, Αλβανία, Τουρκία) καθώς και της Κυπριακής Δημοκρατίας σε σχέση με τα κατεχόμενα από την Τουρκία εδάφη της Κύπρου.

2.3.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- I.* Οι διευρύνσεις κρίνονται επιτυχημένες, διότι ικανοποιούν τα πολιτικά και οικονομικά κριτήρια που είχαν κληθεί να ικανοποιήσουν παρά τους κλυδωνισμούς τους οποίους δέχεται σήμερα η ΕΕ και η Ευρωζώνη εξαιτίας της κρίσης.

¹⁷⁶ Ibid. 110 και: Από το 2007 (Αποφάσεις Συμβουλίου 2007/5/ΕΚ, Ευρατόμ και 2009/908/ΕΕ) κάθε τρεις προεδρίες συνεργάζονται για ένα κοινό πολιτικό πρόγραμμα. Το πρώτο και το δεύτερο εξάμηνο του 2013, η Προεδρία θα αποτελεί ευθύνη της Ιρλανδίας και της Λιθουανίας αντίστοιχα ενώ το πρώτο εξάμηνο του 2014 την Προεδρία θα αναλάβει για πέμπτη φορά η Ελλάδα. Συνεπώς κατά το 18μηνο από τον Ιανουάριο 2013 έως τον Ιούλιο 2014, θα λειτουργήσει ο θεσμός του Προεδρικού Τρίο το οποίο απαρτίζεται από την Ιρλανδία, τη Λιθουανία και την Ελλάδα. Στόχος των τριών κρατών μελών του Τρίο είναι η επίτευξη συνέχειας, συνάφειας και συνεκτικότητας των εργασιών του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα συνεργασίας των χωρών του κάθε Τρίο Προεδρίας με ανταλλαγή τεχνογνωσίας και εμπειρογνομοσύνης. Κατά τη 18μηνη περίοδο του εκάστοτε Τρίο Προεδρίας ετοιμάζεται ένα Κοινό Πρόγραμμα, γνωστό ως Κοινό 18μηνο Πρόγραμμα Τρίο Προεδρίας, στο οποίο περιλαμβάνονται γενικά τα θέματα που θα απασχολήσουν και τις τρεις προεδρίες του Τρίο.

2. Στην ικανοποιητική πρόοδο των διευρύνσεων συνέβαλε η **Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ)**¹⁷⁷.
3. Από τα 12 κράτη της διεύρυνσης 2004/2007 τα 7 ανήκουν στην Ευρωζώνη (Κύπρος, Σλοβενία, Σλοβακία, Μάλτα, Εσθονία, Φιλανδία) και μετά την 1^η/1/2014 η Λετονία ως το 18^ο κράτος μέλος.
4. Η 4^η, η 5^η και η 6^η διεύρυνση συνέπεσαν με τις Προεδρίες του Ελληνικού Συμβουλίου που είχε η Ελλάδα (1^ο εξάμηνο 1994 και 1^ο εξάμηνο 2003) ενώ η έναρξη των Ελληνικών προσπαθειών για την ένταξη της Κύπρου ανάγονται στο 2^ο εξάμηνο του 1988 κατά τη 2^η Προεδρία της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.
5. Οι διευρύνσεις ενίσχυσαν την διάσταση της ετερότητας μέσα στην Ένωση. Πλέον στην ΕΕ συνυπάρχουν χώρες με διαφορετικά πολιτικά συστήματα, με διαφορετικές πολιτισμικές ταυτότητες, με διαφορετικές θρησκευτικές πεποιθήσεις ακόμα και με μεταξύ τους ιστορικές διαφορές, τις περισσότερες φορές εθνικού χαρακτήρα, όπως π.χ η Γερμανία με τις Αγγλία και Γαλλία, που συγκρούστηκαν ανηλεώς στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η Κροατία με τη Σλοβενία και η Αυστρία με την Ουγγαρία. Αυτή η συνύπαρξη λοιπόν κρίνεται εντυπωσιακή.
6. Από γεωγραφικής απόψεως η ΕΕ, εκτός από τις πρώτες 6 ιδρυτικές χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, περιλαμβάνει Βαλτικές χώρες,

¹⁷⁷ Με τη διεύρυνση του 2004, η ΕΕ εγκαθίδρυσε την ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ (ΕΠΓ) προκειμένου να αποφευχθεί η δημιουργία νέων διαχωριστικών γραμμών μεταξύ της διευρυμένης ΕΕ και των γειτονικών χωρών και, αντίθετα, να ενισχυθεί η σταθερότητα, η ασφάλεια και η ευημερία όλων. Βασίζεται στις εξής κοινές αξίες: δημοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα, κράτος δικαίου, χρηστή διακυβέρνηση, οικονομία της αγοράς και βιώσιμη ανάπτυξη. Το επίπεδο της προσδοκώμενης σχέσης σχετίζεται άμεσα με το βαθμό σεβασμού των αξιών αυτών. Βασικό εργαλείο της ΕΠΓ είναι τα διμερή σχέδια δράσης ΕΠΓ που συμφωνούνται μεταξύ της ΕΕ και καθεμίας χώρας-εταίρου. Τα σχέδια αυτά θέτουν προτεραιότητες για τις πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα.

Σκανδιναβικές χώρες, Μεσογειακές χώρες, χώρες του Visegrad (Πολωνία, Τσεχία, Σλοβακία, Ουγγαρία) και Βαλκανικές χώρες. Άλλη διάκριση είναι σε χώρες του Βορρά και του Νότου ενώ δεν υφίσταται διαχωρισμός μεταξύ της Ηπειρωτικής Ευρώπης και Αγγλοσαξονικής Ένωσης.

7. Η Ένωση εξήλθε ενισχυμένη, ως προς την ενότητα και τη συνοχή, μέσα από τις διαδικασίες των διαδοχικών διευρύνσεων, με αποτέλεσμα να μπορεί να ασκεί αποτελεσματικότερα την ισχύ της στην διεθνή πολιτική σκηνή.

Η Ελλάδα έχει καταφέρει όλα αυτά τα χρόνια της ενεργού και εποικοδομητικής συμμετοχής της στα ευρωπαϊκά δρώμενα, να αποκτήσει μια εξέχουσα θέση στην ενοποιητική προσπάθεια της ΕΕ με έντονα «ομοσπονδιακά» χαρακτηριστικά.

Η ένταξη και η συσσωμάτωση με τους «ευρωπαϊστές» στο πλαίσιο της συνέργιας που αναπτύσσεται μεταξύ τους, έχουν ισχυροποιήσει τη θέση της χώρας στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι και έχουν προσδώσει μεγάλο ειδικό βάρος στη χώρα στη διεθνή σκηνή, στις Διεθνείς Οργανώσεις και στους Διεθνείς Οργανισμούς.

Έχουν αναβαθμίσει και έχουν ισχυροποιήσει την Εξωτερική Πολιτική της Ελλάδας στη διαχείριση των επονομαζόμενων «εθνικών θεμάτων» (Ελληνοτουρκικές σχέσεις, Κυπριακό, Βαλκάνια, ΠΓΔΜ, κ.λπ.).

Στο φλέγον θέμα των Ελληνοτουρκικών σχέσεων η Ελλάδα έχει βάλει φραγμούς στις ηγεμονικές και στις επεκτατικές τάσεις της Τουρκίας η οποία είναι αναγκασμένη, αν επιθυμεί την ένταξη στην ΕΕ, να προσαρμοστεί καθολικά στις απαιτήσεις του κοινοτικού κεκτημένου και στα λοιπά κριτήρια που διέπουν την προσχώρησή της στην ΕΕ.

Κάτι ανάλογο ισχύει και για τα Βαλκάνια. Η Ελλάδα έχει θέσει ως στόχο τον «εξευρωπαϊσμό» των Βαλκανικών χωρών, δηλαδή την ενσωμάτωση των Βαλκανίων στην ΕΕ, ως προϋπόθεση για τη

σταθεροποίηση και τον εκδημοκρατισμό παράλληλα με τις δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης.

Όλα αυτά πάντοτε υπό τη σκέπη της διεύρυνσης και της εμβάθυνσης της ΕΕ στον οδικό χάρτη για την ολοκλήρωση.

Τα παραπάνω συνιστούν μια παράμετρο του θέματος που είναι αμιγώς θέμα της εξωτερικής πολιτικής.

Υπάρχει ακόμη η θεσμική, η οικονομική και η αναπτυξιακή διάσταση του θέματος που λειτουργούν υπέρ της Ελλάδας.

Με τη θεσμική προσαρμογή επιτυγχάνεται η εναρμόνιση του Δικαίου των χωρών με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, επηρεάζεται η εμπέδωση του Νομικού και του Πολιτικού Πολιτισμού και αναβαθμίζονται όλες οι άλλες θεματικές πολιτικές (λ.χ. ενεργειακή ασφάλεια, περιβάλλον, κοινωνική συνοχή, κ.λπ.).

Βελτιώνεται το εμπόριο, αναβαθμίζονται τα πάσης φύσεως διευρωπαϊκά δίκτυα και απελευθερώνεται η οικονομία από φραγμούς και εμπόδια.

Ενώ η Ελλάδα είναι ένας από τους πρωταγωνιστικούς παράγοντες της διεύρυνσης και της εμβάθυνσης, δε σημαίνει ότι τα προβλήματα λύνονται αυτόματα.

Η ολοκλήρωση έχει ακόμη πολύ δρόμο να διανύσει πάντοτε στη βάση των διοργανικών διαβουλεύσεων και των δημοκρατικών θεσμών (υπερεθνικών και διακυβερνητικών) που ισχύουν στην ΕΕ και βρίσκονται συνεχώς σε δρόμο επικαιροποίησης και προσαρμογής στις ιστορικές εξελίξεις.

2.4 ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΚΥΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Με άξονα αναφοράς τα προαναφερθέντα στο Προοίμιο και στο παρόν Κεφάλαιο, γίνεται σαφής η *σχέση* και η *αλληλεπίδραση* της Διοίκησης/Αυτοδιοίκησης με τις ευρωπαϊκές εξελίξεις όπως αυτές επηρέασαν στο Δημόσιο Βίο ή Δημόσιο Χώρο της Ελλάδας από κάθε

συντρέχουσα άποψη (νομική, θεσμική, τεχνοκρατική, νοοτροπία, κουλτούρα, αντίληψη, στάση, συμπεριφορά, οικονομική στήριξη, κ.λπ.).

Επομένως, τόσο από άποψης *ενιαίας εφαρμογής του Ενωσιακού Δικαίου* (πρωτογενούς και παραγώγου), όσο και από *εναρμόνισης του Δικαίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης* με τις ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές, αλλά και από άποψης οικονομικών και αναπτυξιακών κριτηρίων, οι σχέσεις που έχουν διαμορφωθεί στο πλαίσιο του δυναμικού ευρωπαϊκού οικοδομήματος και αφορούν στην αυτοδιοίκηση έχουν κομβική σημασία για την περαιτέρω πορεία των ΟΤΑ, τόσο από κοινωνικό-πολιτικό όσο και από θεσμικό-διοικητικό πρίσμα ανάλυσης.

Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επηρεάζει με δύο κυρίως τρόπους την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

Πρώτο, μέσω των κοινοτικών απαιτήσεων που αφορούν στην *τήρηση και στο σεβασμό των κοινοτικών υποχρεώσεων*, και

Δεύτερο, από το γεγονός ότι οι ίδιοι οι ΟΤΑ είναι *εφαρμοστές του κοινοτικού δικαίου*, εφόσον το Δίκαιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι *εναρμονισμένο* με τις κοινοτικές κατευθύνσεις και τα κοινοτικά πρότυπα, πράγμα που ελέγχεται και από τις κεντρικές κρατικές δομές, μέσω των μηχανισμών της *δικαιοπαραγωγικής διαδικασίας*.

Η οικονομική δράση των ΟΤΑ διέπεται από Κοινοτικούς Κανόνες, όπως το δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων που εφαρμόζεται στους ΟΤΑ, κάποιες αρχές του περιβαλλοντικού δικαίου και του δημοσιούπαλληλικού δικαίου που έχουν εδώ και χρόνια ενσωματωθεί (λ.χ. ίση πρόσβαση των κοινοτικών υπηκόων στο δημοσιούπαλληλικό σώμα της χώρας υπό προϋποθέσεις), τήρηση των αρχών της ισότητας των φύλων και της μη διάκρισης λόγω θρησκείας και λοιπών χαρακτηριστικών.

Κατ' αυτόν τον τρόπο η οργάνωση του συνόλου της δραστηριότητας των ΟΤΑ, βρίσκεται εντός των ορίων που επιβάλλονται από το Ενωσιακό Δίκαιο.

Οι ΟΤΑ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν μια ιδιαίτερη σχέση με το Ενωσιακό Δίκαιο. Αποτελούν ταυτόχρονα υποκείμενα αλλά και εφαρμοστές αυτού.

Υπόκεινται δηλαδή, τόσο στις γενικές αρχές του Κοινοτικού Δικαίου, όσο και στο πρωτογενές και παράγωγο δίκαιο της Ένωσης και ταυτόχρονα υποχρεούνται να είναι γνώστες και εφαρμοστές των κοινοτικών κανόνων δικαίου, μάλιστα και έναντι των εθνικών κανόνων που αντίκεινται στους τελευταίους.

Οι σχέσεις των ΟΤΑ με τους μηχανισμούς των οικονομικών κοινοτικών ενισχύσεων, είναι ένα άλλο σημείο που καταδεικνύει την ιδιαίτερη κατάσταση στην οποία βρίσκεται το οικοδόμημα της αυτοδιοίκησης στα πλαίσια της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Στο άρθρο 158 της **Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣυνθΕΕ)**, ανατίθεται στα όργανα της Ένωσης η αποστολή της οικονομικής ανάπτυξης και ενίσχυσης, καθώς και της κοινωνικής συνοχής μέσα στην κοινοτική επικράτεια κυρίως μέσω των μηχανισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων και των Διαρθρωτικών Ενισχύσεων.

Κατ' αυτόν τον τρόπο καταβάλλονται κοινοτικές οικονομικές ενισχύσεις και κοινοτικά κονδύλια σε Περιφέρειες της Ένωσης που παρουσιάζουν οικονομική αδυναμία, κοινωνικά προβλήματα και υπανάπτυξη, σε σύγκριση πάντα με τον αντίστοιχο κοινοτικό μέσο όρο, καθώς και βάσει αυστηρών θεσπισμένων κριτηρίων και οικονομικών-κοινωνικών δεικτών.

Σημαντικό ρόλο σε αυτή την υπόθεση διαδραμάτισε από τη μεριά των ΟΤΑ, ένας νέος σχετικά ευρωπαϊκός θεσμός, η **Επιτροπή των Περιφερειών**, που θεσμοθετήθηκε με την **Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992**, και αποτέλεσε το αντιπροσωπευτικό όργανο των ΟΤΑ, των κρατών μελών της Ένωσης.

Από μια περισσότερο πρακτική και ορατή άποψη, θα μπορούσε κανείς να αντιπαραβάλλει σε χρονική κλίμακα τη νομικές, θεσμικές και τεχνοκρατικές αλλαγές που εφαρμόστηκαν στη Διοίκηση/Αυτοδιοίκηση σε σχέση με την αντίστοιχη εξέλιξη του Ενωσιακού Δικαίου όπως αυτό σταδιακά ενσωματώθηκε στο Εθνικό Δίκαιο.

Για παράδειγμα η Νομοθεσία η οποία παρουσιάστηκε στο Προοίμιο μαζί με τις αντίστοιχες ενισχύσεις διαμέσου των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων.

Μερικοί από τους πολύαριθμους σταθμούς αναφοράς των αλλαγών από το 1975 μέχρι σήμερα στους οποίους εμπεριέχονται τα τέσσερα κύματα του εκσυγχρονισμού που προαναφέρθηκαν, είναι τα ακόλουθα:

Το Σύνταγμα του 1975 και το Δημοψήφισμα για το Πολιτειακό ζήτημα.

Οι Νομοθετικές Ρυθμίσεις με τις οποίες διευρύνθηκε η *δημοκρατική λειτουργία* των θεσμών, καθιερώθηκαν η *αποκέντρωση* και η *διοικητική αυτοτέλεια* των ΟΤΑ.

Οι **Κώδικες Δήμων και Κοινοτήτων (ΚΔΚ)** σε συνδυασμό με τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ (λ.χ. αθλητικά κέντρα, παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί, κ.λπ.).

Η κύρωση του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας.

Η ενίσχυση της *οικονομικής αυτοτέλειας* των ΟΤΑ με τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους και του Τέλους Ακίνητης Περιουσίας.

Τα κίνητρα για τις πρώτες συνενώσεις των ΟΤΑ.

Η ίδρυση της ΚΕΔΚΕ.

Η ίδρυση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και η σύσταση της ΕΝΑΕ (Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων της Ελλάδας).

Η ίδρυση, η οργάνωση και η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στις Περιφέρειες καθώς και η συγκρότηση των Περιφερειακών Συμβουλίων.

Η σύσταση των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης.

Η συνένωση των ΟΤΑ με το Πρόγραμμα Ιωάννης Καποδίστριας και το Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΕΠΤΑ) που αντικατέστησε το 1^ο και το 2^ο ΕΑΠΤΑ (Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης).

Η σύσταση δομών, όπως: ΜΟΔ (Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης), ΕΥΔ (Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων), ΜΕΚ (Μικτή Επιτροπή Καθοδήγησης), ΔΕΥΑ (Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης – Αποχέτευσης), ΕΕΤΑΑ (Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης), ΤΕΔΚ (Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων), ΕΔΕΤ (Εθνικό ίδρυμα Έρευνας και Τεχνολογίας), ΕΚΔΑ (Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης) και (ΕΣΤΑ) Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης, κ.λπ.

Σε αυτά θα μπορούσαν να προστεθούν νόμοι, δομές, φορείς, και προγράμματα όπως: ΚΕΠ (Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών), Συνήγορος του Πολίτη, Σώμα Επιθεωρητών Δημόσιας Διοίκησης, Αναπτυξιακοί Νόμοι, Δημοκρατικός Προγραμματισμός, Επιχειρήσεις των ΟΤΑ, ΕΦΔ (ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης), ΑΣΕΠ (Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού), Πρόγραμμα Πολιτεία, Πρόγραμμα Κλεισθένης, Κοινωνία της Πληροφορίας, Δίκτυο Σύζευξη, σήμερα το ΕΠ Διοικητικής Μεταρρύθμισης και ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση, ο Συμπαραστάτης του Πολίτη και των Επιχειρήσεων, κ.ο.κ

Από τα παραπάνω, μπορεί κανείς να διακρίνει τέσσερις άξονες μεταρρυθμίσεων: Αυτούς που αφορούν στους Δήμους και στις Κοινότητες, στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, στις Περιφέρειες και συνολικά στη Διοίκηση.

Το τελευταίο κύμα των αλλαγών αντιπροσωπεύεται σήμερα από το νεοπαγές ΜΠΚ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

3.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ¹⁷⁸

Τα συστήματα διοικητικής οργάνωσης τα οποία εφαρμόζονται διεθνώς και στη χώρα μας, είναι το **συγκεντρωτικό**, το **αποκεντρωτικό**, το **αποσυγκεντρωτικό** και η **αυτοδιοίκηση**.

Συγκεντρωτικό είναι το σύστημα διοικητικής οργάνωσης στο οποίο τα *κεντρικά όργανα* του κράτους ασκούν *αποφασιστικές αρμοδιότητες σε ολόκληρη τη γεωγραφική ενότητα του κράτους (επικράτεια)*. Για παράδειγμα ένα Υπουργείο της Ελληνικής Κυβέρνησης.

Αποκεντρωτικό είναι το σύστημα διοικητικής οργάνωσης σύμφωνα με το οποίο *έχουν μεταβιβαστεί εξουσίες και αποφασιστικές αρμοδιότητες σε περιφερειακά όργανα* για την άσκηση πολιτικής σε μια *συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή (ενότητα) του κράτους*. Τα κεντρικά και τα αποκεντρωμένα όργανα βρίσκονται σε μια *σχέση συμπληρωματικότητας* ως προς τους στόχους. Τα αποκεντρωμένα όργανα *εξαρτώνται* από τα κεντρικά.

Το *Αποσυγκεντρωτικό* σύστημα αναφέρεται σε *μονάδες της κεντρικής διοίκησης που λειτουργούν σε περιφερειακό επίπεδο¹⁷⁹ χωρίς να έχουν αποφασιστικές αρμοδιότητες*. Είναι οι *ιμάντες μεταβίβασης της κρατικής πολιτικής σε κάποια συγκεκριμένη περιοχή του κράτους*.

¹⁷⁸ Πηγές άντλησης πληροφοριών: Ibid. 19, 20, 21, 23 και **Ψυχάρης Ι., Σιμάτου Ε.** «Η οργάνωση της δημόσιας διοίκησης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα». Σειρά Ερευνητικών Εργασιών (9). Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Πολυτεχνική Σχολή. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Βόλος. 2003.

¹⁷⁹ Ο όρος περιφέρεια νοείται ως το τμήμα της εδαφικής έκτασης του κράτους στο οποίο ασκούν αρμοδιότητες όργανα τα οποία είναι κρατικά ή μη κρατικά.

Η *Αυτοδιοίκηση* αναφέρεται στη σύσταση και στη λειτουργία *ιδιαιτέρων Νομικών Προσώπων* τα οποία δεν ανήκουν στο Νομικό Πρόσωπο του κράτους με τη στενή έννοια, αλλά έχουν δική τους νομική υπόσταση και δικά τους όργανα¹⁸⁰.

Στην περίπτωση της αυτοδιοίκησης, η διαχείριση των υποθέσεων μιας συγκεκριμένης περιφέρειας, ανατίθεται σε *αυτοδιοικούμενους οργανισμούς* που συγκροτούνται από όργανα, τα οποία *εκλέγονται* από τους κατοίκους της περιφέρειας και τα οποία υπόκεινται *μόνο σε έλεγχο νομιμότητας* από τα όργανα του κεντρικού κράτους.

Τόσο η αποκεντρωμένη διοίκηση όσο και η αυτοδιοίκηση έχουν επικαλυπτόμενη χωρική αναφορά με ειδοποιό διαφορά το *βαθμό εξάρτησης* από τα κεντρικά όργανα.

Στην αυτοδιοίκηση τα όργανα ασκούν αποφασιστικές αρμοδιότητες σε ορισμένη περιφέρεια *χωρίς εξάρτηση* από τα κεντρικά όργανα.

Οι αυτοδιοικούμενοι οργανισμοί υπόκεινται στην *εποπτεία* του κράτους η οποία δεν περιορίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση των αυτοδιοικούμενων οργάνων.

Αντίθετα, η αποκεντρωμένη διοίκηση υπόκειται σε αυστηρό ιεραρχικό έλεγχο.

Πέραν αυτών, η αποκεντρωμένη διοίκηση και η αυτοδιοίκηση έχουν διαφορετική *νομιμοποίηση*.

Στην περίπτωση της αυτοδιοίκησης η νομιμοποίηση είναι *άμεση από την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας* (από τη διενέργεια εκλογών).

Η νομιμοποίηση των αποκεντρωμένων οργάνων της διοίκησης είναι *έμμεση διαμέσου διορισμού από την κεντρική διοίκηση*.

3.2 ΤΟ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

¹⁸⁰ Ibid. 23.

Στο Σχήμα 1 του Προοιμίου αποτυπώνεται το Διοικητικό Σύστημα της χώρας το οποίο προδιαγράφεται από το Σύνταγμα και το παράγωγο δίκαιο.

3.2.1 Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Το Σύνταγμα ορίζει ότι η διοίκηση του κράτους οργανώνεται σύμφωνα με το αποκεντρωτικό σύστημα¹⁸¹ καθώς επίσης ότι η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού¹⁸².

Οι δυο βαθμοί των ΟΤΑ προέκυψαν από την *Αναθεώρηση του Συντάγματος*¹⁸³ το 2001 καθώς πριν από αυτή, το Σύνταγμα 1975/1986 κατοχύρωνε *μόνον την πρώτη βαθμίδα* των ΟΤΑ και άφηγε στη *διακριτική ευχέρεια* του Νομοθέτη την ίδρυση των λοιπών βαθμίδων.

Επίσης, με την αναθεώρηση του 2001 δίνεται η δυνατότητα στο Νομοθέτη να αποφασίζει για την οργανωτική συγκρότηση των *δυο βαθμίδων* και για την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ τους, *αποκλείοντας* το σχηματισμό γ΄ βαθμού ΟΤΑ.

3.2.2 ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Πέραν από τους Συνταγματικούς Κανόνες, υπάρχει μια μεγάλη σειρά από Νόμους που διαμορφώνουν την οργάνωση των ΟΤΑ.

Πέντε είναι οι θεμελιώδεις Νόμοι που επέφεραν *τις πιο σημαντικές αλλαγές* στη διοικητική οργάνωση του κράτους και στη *σχέση* μεταξύ κράτους και αυτοδιοίκησης.

Πρώτος είναι ο Ν.2218/1994¹⁸⁴ που μαζί με το Ν.2240/1994¹⁸⁵ θεσμοθέτησαν τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

¹⁸¹ Άρθρο 101, παρ. 1-3

¹⁸² Άρθρο 102, παρ. 1

¹⁸³ Ibid. 16,17.

¹⁸⁴ Ibid. 85.

Δεύτερος είναι ο Ν.2503/1997¹⁸⁶ ο οποίος αφορά στην Περιφερειακή Αποκέντρωση κατ' επέκταση του προϋφιστάμενου Ν.1622/1986¹⁸⁷.

Τρίτος είναι ο Ν.2539/1997¹⁸⁸ που αφορά στην ανασυγκρότηση της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης.

Τέταρτος είναι ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας του 2006¹⁸⁹.

Πέμπτος και ο πιο πρόσφατος είναι ο Ν.3852/2010 με τον οποίο θεσπίστηκε το ΜΠΚ¹⁹⁰.

Η κύρια αλλαγή που επήλθε στο διοικητικό σύστημα με τους Νόμους 2218/94 και 2240/94, είναι ότι *καταργήθηκαν οι κρατικές νομαρχίες* και αντικαταστάθηκαν από τις *Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις* (με τα εκλεγμένα όργανα).

Επίσης ότι όταν υφίστατο ο θεσμός των κρατικών νομαρχιών, οι κρατικές νομαρχίες ασκούσαν έλεγχο επί των πρωτοβαθμίων ΟΤΑ. Ο έλεγχος *έπαυσε να ισχύει* μετά την εφαρμογή των δυο νέων νόμων.

Ο θεσμός των ΝΑ συνάντησε πληθώρα προβλημάτων που υπονόμεισαν την εύρυθμη λειτουργία του.

Το καινούργιο στοιχείο που φέρνει στη διοικητική οργάνωση του κράτους ο Ν. 2503/1997 είναι ότι η Περιφέρεια (κρατική περιφέρεια) καθίσταται ο μοναδικός βαθμός αποκέντρωσης του κράτους με διπλή έννοια: γεωγραφική (εδαφική) και οργανωτική.

Στις κρατικές Περιφέρειες μεταβιβάστηκε μεγάλο μέρος των αρμοδιοτήτων της κρατικής Νομαρχίας καθώς και διαχειριστικές και

¹⁸⁵ Ν. 2240/1994, ΦΕΚ 153 Α'/16.9.1994 «Συμπλήρωση διατάξεων για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις

¹⁸⁶ Ν.2503/97, ΦΕΚ 107 Α'/30.5.1997 «Διοίκηση, οργάνωση, στελέχωση της Περιφέρειας, ρύθμιση θεμάτων της τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις».

¹⁸⁷ Ν.1622/1986, ΦΕΚ 92 Α'/14.7.1986 «Τοπική αυτοδιοίκηση-περιφερειακή ανάπτυξη και δημοκρατικός προγραμματισμός».

¹⁸⁸ Ibid. 84.

¹⁸⁹ Ν. 3463/2006, ΦΕΚ Α' 114/30.6.2006 «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων».

¹⁹⁰ Ibid. 4.

εκτελεστικές αρμοδιότητες του κράτους με την Κεντρική Διοίκηση (Υπουργεία) να ασκεί αρμοδιότητες επιτελικού χαρακτήρα.

Η βασική επιδίωξη του Ν.2539/97 ήταν η μεταρρύθμιση και η ανασυγκρότηση των πρωτοβαθμίων ΟΤΑ μέσω *συνενώσεων* σε νέους ΟΤΑ.

Με το Ν.2539/97 που είναι γνωστός ο «Πρόγραμμα Ι. Καποδίστριας»¹⁹¹, δημιουργήθηκαν 900 Δήμοι και 133 Κοινότητες από τους 377 Δήμους και τις 5.398 Κοινότητες που υπήρχαν πριν¹⁹².

Το Πρόγραμμα συνοδεύτηκε από το Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΕΠΤΑ) που αντικατέστησε το 1^ο και το 2^ο ΕΑΠΤΑ (Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης).

Έκτοτε δημιουργήθηκε ένα *νέο (για τα τότε δεδομένα) τοπίο* στην πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση που της επέτρεψε να διαδραματίσει ένα περισσότερο ενεργό ρόλο για την *τοπική ανάπτυξη*.

Ανάλογη προσπάθεια με περισσότερο εκσυγχρονιστικό περιεχόμενο προσπάθησε να φέρει στους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ ο ΔΚΚ του Ν. 3463/2006.

Συμπερασματικά, η ενίσχυση της αποκέντρωσης του κράτους σε περιφερειακό επίπεδο, η θεσμοθέτηση της δευτεροβάθμιας ΝΑ με εκλεγμένα όργανα και η αναβάθμιση της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης, είναι οι πιο βασικοί σταθμοί της εξέλιξης του Διοικητικού Συστήματος της χώρας μέχρι την πιο πρόσφατη και πιο ισχυρή μεταρρύθμιση που επέφερε η θεσμοθέτηση του ΜΠΚ (όπως θα αναλυθεί στα επόμενα).

3.3 Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

¹⁹¹ Ibid. 84, 85.

¹⁹² Παρόμοιες προσπάθειες εθελοντικής συνένωσης των πρωτοβαθμίων ΟΤΑ είχαν γίνει και παλαιότερα (χωρίς την ανάλογη επιτυχία) με τους Ν.1416/1984, Ν.1622/1986 και Ν.2218/1994.

Όπως αιτιολογήθηκε στο Προοίμιο, η διπλωματική εργασία επικεντρώνεται και δίνει έμφαση στο θεσμό της Περιφέρειας.

Ο περιφερειακός θεσμός εμφανίζεται για πρώτη φορά στο Διοικητικό Σύστημα της χώρας το 1986.

Ακολούθησε η έκδοση μιας σειράς νομοθετημάτων που μετέβαλαν το πλαίσιο της λειτουργίας του θεσμού μέχρι σήμερα που ισχύει το ΜΠΚ.

Πρόκειται για το Ν.1622/1986¹⁹³ που συμπληρώθηκε από το Π.Δ. 51/6-3-1987¹⁹⁴ με το οποίο η χώρα διαιρέθηκε σε *δεκατρείς (13) Περιφέρειες* με την εδαφική έννοια, οι οποίες ήταν οι εξής:

Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας, Ηπείρου, Θεσσαλίας, Ιονίων Νήσων, Δυτικής Ελλάδας, Στερεάς Ελλάδας, Αττικής, Πελοποννήσου, Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης.

Ακολουθούν τα νομοθετήματα: Ν.1832/1989¹⁹⁵, Ν.2130/1993¹⁹⁶, Ν.2218/1994¹⁹⁷, Ν.2240/1994¹⁹⁸, Ν.2273/1994¹⁹⁹, Ν.2297/1994²⁰⁰,

¹⁹³ Ibid 187.

¹⁹⁴ Π.Δ. 51/1987 «Καθορισμός των Περιφερειών της χώρας για το σχεδιασμό, προγραμματισμό και συντονισμό της Περιφερειακής ανάπτυξης» (ΦΕΚ 26/Α'/1987).

¹⁹⁵ Ν.1832/1989, ΦΕΚ 54 Α' «Τροποποίηση και συμπλήρωση της νομοθεσίας για την τοπική αυτοδιοίκηση, την αποκέντρωση και άλλες διατάξεις».

¹⁹⁶ Ν.2130/1993, ΦΕΚ 62 Α' «Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της περιφερειακής διοίκησης, του κώδικα της ελληνικής ιθαγένειας, του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα, των διατάξεων για τις προσόδους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις».

¹⁹⁷ Ibid. 194.

¹⁹⁸ Ibid. 185.

¹⁹⁹ Ν.2273/1994, ΦΕΚ 233 Α'/27.12.1994 «Εθνικό Θέατρο, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος και άλλες διατάξεις».

²⁰⁰ Ν.2297/1994, ΦΕΚ 50 Α' «Οργάνωση και λειτουργία Γραφείων Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και άλλες διατάξεις».

N.2346/1995²⁰¹, N.2362/1995²⁰², N.2503/1997²⁰³ με πιο πρόσφατο το ΜΠΚ²⁰⁴.

Οι κυριότεροι λόγοι που επέβαλαν τη θεσμοθέτηση της Περιφέρειας, είναι οι ακόλουθοι:

1. Εξωγενείς λόγοι που αφορούν στην προσχώρηση της χώρας στην Ένωση και ειδικότερα η διαχείριση των *Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων* τα οποία χρηματοδοτούνταν από την ΕΚ από το 1985. Επρόκειτο κατά βάση για Περιφερειακά Προγράμματα. Τούτο οδήγησε τη χώρα στη θέσπιση των Περιφερειών δομών. Οι προοπτικές των αλλαγών των Διαρθρωτικών Ταμείων στην ΕΚ ήταν ένας ακόμη λόγος για τη θέσπιση περισσότερο ευέλικτων και πιο επαρκών Περιφερειακών δομών που θα είναι οι δικαιούχοι των Προγραμμάτων.

Στα παραπάνω θα πρέπει να προστεθεί και ένας ακόμη *εξωγενής παράγοντας* ο οποίος επέβαλε στην «*περιφερειοποίηση*» της χώρας.

Είναι η υιοθέτηση του μοντέλου της **Διακυβέρνησης (Governance)**²⁰⁵ ως ενός νέου συστήματος άσκησης **Δημόσιας Πολιτικής (Λευκή Βίβλος για την Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση)**²⁰⁶ που ενσωματώθηκε στη χώρα μετά την προσχώρηση στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα σε συνδυασμό με τις άλλες συναφείς επιδράσεις (λ.χ. Επιτροπή των Περιφερειών, Ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτονομίας, κ.λπ.).

2. Ένας δεύτερος λόγος ήταν η βελτίωση της οργάνωσης των μέχρι τότε υφισταμένων διανομαρχιακών υπηρεσιών των Υπουργείων της

²⁰¹ N.2346/1995, ΦΕΚ 220 Α΄ «Δαπάνες κίνησης των μετακινουμένων προσώπων με εντολή του Δημοσίου εντός και εκτός της Επικράτειας για εκτέλεση υπηρεσίας και άλλες διατάξεις».

²⁰² N.2362/1995, ΦΕΚ 247 Α΄/27.11.1995 «Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχων των δαπανών του κράτους και άλλες διατάξεις».

²⁰³ Ibid. 186.

²⁰⁴ Ibid. 4.

²⁰⁵ Ibid. 25.

²⁰⁶ «Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση - Μια Λευκή Βίβλος» [COM(2001) 428 τελικό - Επίσημη Εφημερίδα C 287 της 12.10.2001].

Κεντρικής Διοίκησης. Γιατί μέχρι τότε λειτουργούσαν οι *κλαδικές και όχι οι ενιαίες περιφέρειες* αφού κάθε Υπουργείο είχε διαιρέσει τη χώρα σε περιφέρειες που εξυπηρετούσαν τις ανάγκες του. Τα όρια και η έδρα των κλαδικών περιφερειών δεν ήταν ενιαία για όλα τα Υπουργεία, πράγμα που δημιουργούσε επιπλοκές και δυσλειτουργίες.

3. Ένας *τρίτος λόγος* ήταν η μεταφορά των κρατικών νομαρχιακών υπηρεσιών που δεν καταργήθηκαν από το Ν.2218/1994 με τη σύσταση των ΝΑ στις Περιφέρειες.

3.4 ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΟΤΑ

3.4.1 Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΟΤΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 102, παρ.2 του Συντάγματος, οι αρχές των ΟΤΑ εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία. Αυτό το χαρακτηριστικό αποτελεί τη *δημοκρατική νομιμοποίηση του θεσμού*.

Ο αιρετός χαρακτήρας των οργάνων των ΟΤΑ εξυπηρετεί καλύτερα τους σκοπούς του κράτους στο τοπικό επίπεδο, επειδή *τα όργανα εκλέγονται από την τοπική κοινωνία και γνωρίζουν καλύτερα τα τοπικά προβλήματα και τις ανάγκες*.

Αυτός είναι λόγος για τον οποίο το Σύνταγμα αναθέτει στους ΟΤΑ τη *«Διοίκηση των Τοπικών Υποθέσεων»*

3.4.2 Η ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑ ΤΩΝ ΟΤΑ

Οι ΟΤΑ διαθέτουν **διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια**²⁰⁷ έναντι της κεντρικής διοίκησης.

Η **διοικητική αυτοτέλεια** αποτυπώνεται στο άρθρο 102, παρ.2 του Συντάγματος. Με τον όρο νοείται ότι οι ΟΤΑ λαμβάνουν και εκτελούν αποφάσεις στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που έχουν, ελεύθερα, με δικά

²⁰⁷ Ibid. 18.

τους όργανα και με δική τους ευθύνη, χωρίς να υπόκεινται στις διαταγές των οργάνων του κράτους ή άλλου φορέα κρατικής εξουσίας.

Η διοικητική αυτοτέλεια των ΟΤΑ δε σημαίνει «αυτονομία», δηλαδή ικανότητα «αυτορρύθμισης».

Η κεντρική διοίκηση ελέγχει *μόνον τη νομιμότητα και όχι τη σκοπιμότητα* των πράξεων των ΟΤΑ γιατί κάτι τέτοιο θα ήταν αντισυνταγματικό αφού θα παραβίαζε την ελευθερία της δράσης των οργάνων²⁰⁸.

Το Σύνταγμα ορίζει ρητά την *οικονομική αυτοτέλεια*, δηλαδή την οικονομική ανεξαρτησία, των ΟΤΑ.

Οι ΟΤΑ μπορούν να έχουν δική τους περιουσία και δικά τους έσοδα τα οποία μπορούν να διαχειρίζονται και να διαθέτουν κατά τη δική τους βούληση.

Μπορούν να καθορίζουν τις δαπάνες και τα έξοδα, να επιβάλλουν δημόσια βάρη, να συντάσσουν δικό τους προϋπολογισμό και απολογισμό.

Μπορούν να ασκούν το δικό τους δημοσιονομικό έλεγχο.

Το κράτος περιορίζεται στο να μεριμνά για την εξασφάλιση των *αναγκαίων πόρων* για να μπορούν οι ΟΤΑ να εκπληρώνουν την αποστολή τους (Άρθρο 102, παρ. 5 του Συντάγματος).

²⁰⁸ Το Σύνταγμα με το άρθρο 102, παρ. 4 κατοχυρώνει την «κρατική εποπτεία» για τη διαφύλαξη της ενότητας του κράτους και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των διοικουμένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ²⁰⁹

4.1 Ο ΟΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ²¹⁰ ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ²¹¹ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Όπως διατυπώθηκε το Προοίμιο, οι αλλαγές και οι μεταρρυθμίσεις του Δημόσιου Τομέα, άρα και των ΟΤΑ, έχουν *νόημα και ουσία* μόνον όταν υπηρετούν το ιδεώδες της διασφάλισης και της συνεχούς επίρρωσης του **Δημοσίου Συμφέροντος**.

Η έννοια του δημοσίου συμφέροντος συναντάται με διάφορες λεκτικές παραλλαγές όχι μόνο στην θεωρία και στη νομολογία αλλά και στα κείμενα των νόμων καθώς επίσης και στα κείμενα του ίδιου του Συντάγματος.

Το δημόσιο συμφέρον εμφανίζεται με όρους, όπως: *γενικό, κοινωνικό, εθνικό* ή ακόμα και ως *γενικότερο* ή *υπέρτερο*.

Οι διαφοροποιήσεις στη διατύπωση της έννοιας του δημοσίου συμφέροντος απλώς είναι ενδεικτικές των διαφορετικών όψεων του εννοιολογικού περιεχομένου του όρου και δεν υποκρύπτουν κάποια άλλη ιδιαίτερη ερμηνευτική ή αξιολογική διάκριση. Ερμηνευτικά δεν προκύπτει κάποια κρίσιμη διαφοροποίηση μεταξύ των εννοιών.

Το δημόσιο συμφέρον αποτελεί καταρχήν μια αόριστη νομική έννοια η οποία δεν έχει διατυπωθεί με έναν περιεκτικό και σαφή ορισμό.

Οι όροι γενικό και δημόσιο συμφέρον αναφέρονται ρητά στο κείμενο του Συντάγματος σε 5 συγκεκριμένες περιπτώσεις, οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

²⁰⁹ Πηγές πληροφόρησης: **Δημητρόπουλος Α.Γ.** «Αρχές Συνταγματικού Δικαίου». Σημειώσεις μαθήματος. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών. Τμήμα Νομικής. Τομέας Δημοσίου Δικαίου. Αθήνα. 2008 και **Τάχος, Α.Ι.** «Ελληνικό Δημόσιο Δίκαιο». Εκδόσεις Σάκκουλα. Θεσσαλονίκη. 1993.

²¹⁰ Ibid. 27

²¹¹ Ibid. 16, 17.

1. Αρ. 17 §1 : « Η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του Κράτους , τα δικαιώματα όμως που απορρέουν από αυτή δεν μπορούν να ασκούνται σε βάρος του γενικού συμφέροντος»

2. Αρ. 33 §2 : « Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας πριν αναλάβει την άσκηση των καθηκόντων του , δίνει ενώπιον της Βουλής τον ακόλουθο όρκο : «Ορκίζομαι... και να υπηρετώ το γενικό συμφέρον και την πρόοδο του ελληνικού λαού».

3. Αρ. 24 §1 : « [...] Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον».

4. Αρ. 106 §1 : «Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα , ... ».

5. Αρ. 106 § 1 «Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας».

Χωρίς να χρησιμοποιείται ρητά κάποιος από τους δύο όρους (δημόσιο ή γενικό), η έννοια του γενικού ή δημόσιου συμφέροντος περιλαμβάνεται έμμεσα, πλην όμως εμφανώς, και σε άλλες διατάξεις.

Για παράδειγμα, στο άρθρο 12, παρ.5 του Συντάγματος στο οποίο ορίζεται ότι: «Επιτρέπεται η σύσταση με νόμο αναγκαστικών συνεταιρισμών που αποβλέπουν στην εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφέλειας ή δημοσίου ενδιαφέροντος ή κοινής εκμετάλλευσης γεωργικών εκτάσεων ή άλλης πλουτοπαραγωγικής πηγής , εφόσον πάντως εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση αυτών που συμμετέχουν».

Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι στις προαναφερθείσες διατάξεις γίνεται ρητή μνεία στο γενικό/δημόσιο συμφέρον.

Πέραν από τις συγκεκριμένες διατάξεις το Σύνταγμα δεν προβλέπει γενική ρήτρα²¹² υπέρ του δημοσίου συμφέροντος. Τούτο οφείλεται σε αυτή τούτη την ίδια τη φύση του δημοσίου συμφέροντος που είναι μια ρευστή και αόριστη νομική έννοια με δυσκολία στην ακριβή αποτύπωση του αυστηρώς νομικού εννοιολογικού ορισμού του όρου²¹³.

Το δημόσιο συμφέρον επιδέχεται ερμηνειών που ξεπερνούν τη νομική διάσταση του όρου και αποτελούν πεδία προσέγγισης από τη γωνία θέασης της Πολιτικής, της Ιδεολογίας και της Φιλοσοφίας.

Ένας κοινός τύπος των προσεγγίσεων περί δημόσιου συμφέροντος είναι ότι ο όρος παραπέμπει στο *Κοινό Καλό*, στο συμφέρον της ολότητας του κοινωνικού συνόλου, όπου συγκλίνουν απόψεις νομικής, ηθικής, δεοντολογικής, πολιτικής και φιλοσοφικής φύσης.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί η αναγκαιότητα βέλτιστου και δίκαιου συμβιβασμού μεταξύ: **(α)** των *ιδιωτικών συμφερόντων* και των *αντίστοιχων συνταγματικών δικαιωμάτων* στο πλαίσιο της ατομικιστικής αντίληψης του δικαίου για την προστασία του προσωπικού συμφέροντος του ατόμου, και **(β)** στον περιορισμό των ατομικών και συνταγματικών δικαιωμάτων υπέρ του κοινού καλού, δηλαδή του δημόσιου συμφέροντος, αφού ενδέχεται να υπάρχει μη ταύτιση ή αντίθεση μεταξύ των ιδιωτικών και των δημοσίων συμφερόντων.

²¹² Οι γενικές ρήτρες είναι στενά συνδεδεμένες με τη Νομολογία. Είναι ιδιότυπη κατηγορία Δικαίου θεωρούμενη ως μια ειδική περίπτωση της Νομολογίας όπου ο δικαστής πέραν από τη δικαιοδοτική λειτουργία ασκεί και νομοθετική λειτουργία επειδή καλείται να ερμηνεύσει και να διαμορφώσει δίκαιο επί κανόνων οι οποίοι εμπεριέχουν αοριστία και δε αποτυπώνονται στο δίκαιο κατά τρόπο ρητό.

²¹³ **Δημητρόπουλος Α.Γ.** «*Συνταγματικά Δικαιώματα*». 2008., σελ. 169: «Στο Σύνταγμα δεν προβλέπεται κάποια γενική ρήτρα υπέρ του «δημοσίου συμφέροντος» υπεράνω, πέρα και ανεξάρτητα από τα ατομικά και προσωπικά συμφέροντα όλων, μπροστά στην οποία θα έπρεπε να υποχωρήσουν τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών. Ο συντακτικός νομοθέτης αντιλαμβάνεται το δημόσιο συμφέρον ως γενικό συμφέρον, ως την σύνθεση δηλαδή των συμφερόντων των φορέων των συνταγματικών δικαιωμάτων».

Ο συγκερασμός αυτών των δυο απόψεων συνιστά τη βασική αρχή της Ελληνικής Συνταγματικής Τάξης.

Το γενικό/δημόσιο συμφέρον είναι και αυτό **Κανόνας Δικαίου**. Κανόνας που οριοθετεί, θέτει το πλαίσιο και την έκταση εφαρμογής του περιεχομένου άλλων κανόνων δικαίου ενώ συγχρόνως πρόκειται για (ατελή, αόριστο) κανόνα που είναι ετεροκαθορισμένος από το Σύνταγμα.

Εκ των πραγμάτων θέτει περιορισμούς και οριοθετεί την άσκηση ορισμένων δικαιωμάτων στην **Έννομη Τάξη** θέτοντας τρεις ρήτρες αναφοράς: **(α)** τη ρήτρα της *νομιμότητας*, **(β)** τη ρήτρα της *κοινωνικότητας*, και **(γ)** τη ρήτρα της *χρηστότητας*.

Η ρήτρα της *νομιμότητας* επιβάλλει στο διοικούμενο να μην ασκεί το δικαίωμα που έχει όταν αυτό αντιβαίνει κάποιο σκοπό τον οποίο η έννομη τάξη κρίνει ότι θίγεται και πρέπει να προστατεύεται και να περιφρουρείται.

Η ρήτρα της *κοινωνικότητας* επιβάλλει τον περιορισμό άσκησης ενός δικαιώματος στο μέτρο που αυτό δε σέβεται και επηρεάζει αρνητικά την ελευθερία άσκησης υπαρχόντων δικαιωμάτων των άλλων.

Η ρήτρα *χρηστότητας* παρουσιάζει κοινά στοιχεία με τη ρήτρα νομιμότητας. Ότι είναι χρηστό μπορεί να αποτελέσει περιεχόμενο νόμιμης δράσης. Η άσκηση ενός δικαιώματος από το οποίο δεν προσβάλλονται τα χρηστά ήθη, είναι νόμιμη άσκηση του δικαιώματος. Το γενικό συμφέρον αποτελεί ένα κριτήριο που προσδιορίζει, ρυθμίζει και σταθμίζει την έννοια της χρηστότητας.

Τόσο η Δημόσια Διοίκηση κατά την έκδοση των Διοικητικών Πράξεων όσο και τα Δικαστήρια στις σχετικές αποφάσεις τους (όταν περιορίζουν δικαιώματα και επιβάλλουν δυσμενείς ρυθμίσεις στους ιδιώτες) επικαλούνται το Δημόσιο Συμφέρον με τη φράση «Λόγοι Δημόσιου Συμφέροντος επιβάλλουν ...,κ.ο.κ.) για την ερμηνεία των πράξεων και των δικαιοδοτικών κρίσεων.

Το θέμα αυτό αποτελεί πεδίο νομικών ερμηνειών κυρίως για να απαντήσει στην οριοθέτηση των πράξεων της Δημόσιας Διοίκησης έτσι,

ώστε η επίκληση των λόγων δημοσίου συμφέροντος να μην απαλλάσσει τη Δημόσια Διοίκηση από την υποχρέωση τήρησης της αρχής της νομιμότητας. Τούτο σημαίνει πλήρη αιτιολόγηση των πράξεων και υπενθύμιση ότι το δημόσιο συμφέρον δεν υπερτερεί της νομιμότητας ώστε με την επίκλησή του να γίνονται παρεκκλίσεις από την αρχή της νομιμότητας.

Σε γενικές γραμμές το δημόσιο συμφέρον συνιστά μια ρήτρα που πρέπει να χρησιμοποιείται για την πρόοδο της κοινωνίας χωρίς να αποτελεί τροχοπέδη στην ανάπτυξη και χωρίς να χρησιμοποιείται έντεχνα και προσχηματικά σε βάρος των συνταγματικών δικαιωμάτων των διοικουμένων και των πολιτών.

4.2 ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ²¹⁴

Η Ελλάδα είναι ένας «δρών παράγοντας» του διεθνούς συστήματος, υποκείμενο της διεθνούς έννομης τάξης και μέλος της διεθνούς κοινωνίας που συμμετέχει στην εφαρμογή των Διεθνών Συνθηκών με τις Διεθνείς Οργανώσεις.

Το Σύνταγμα της Ελλάδας περιλαμβάνει διατάξεις (Άρθρο 28,παρ.1, παρ.2 και παρ. 5) που αναφέρονται στη θέση του Διεθνούς Δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη καθώς και στο ότι το Διεθνές Δίκαιο λαμβάνεται επίσης ως **Πηγή Δικαίου**.

Από τα προαναφερθέντα άρθρα του Συντάγματος, συνάγεται ότι η Ελληνική Πολιτεία συμμορφώνεται όχι μόνο στους κανόνες (υπό την τεχνική έννοια του όρου) αλλά και στις αρχές που διέπουν τις διεθνείς σχέσεις.

Οι διεθνείς συμβάσεις που συνάπτει η Ελλάδα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος όλων των συναφών με το ζήτημα κλάδων του Ελληνικού Εσωτερικού Δικαίου.

²¹⁴ Ibid. 28, 29, 31.

Το Διεθνές Δίκαιο πρέπει να έχει «κυρωθεί» με νόμο και να έχει τεθεί κανονικά σε ισχύ (επικύρωση διεθνούς σύμβασης και δημοσίευσής της).

4.3 ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ/ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ²¹⁵

Οι Ιδρυτικές Συνθήκες και οι Πράξεις των Οργάνων της ΕΕ αποτελούν για την Ελλάδα, ως μέλους της ΕΕ, άμεσες πηγές εσωτερικού δικαίου.

Το πρωτογενές ευρωπαϊκό δίκαιο αποτελεί πηγή ελληνικού δικαίου. Πρόκειται για διεθνείς συνθήκες των οποίων οι κανόνες αποτελούν «αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού δικαίου».

Οι κανόνες του παράγωγου ευρωπαϊκού δικαίου, δηλαδή τα Κοινοτικά Νομικά Μέσα που διαθέτουν τα κοινοτικά θεσμικά όργανα για την εκπλήρωση της αποστολής τους, παρουσιάζονται με τρεις κυρίως μορφές: (α) Κανονισμοί (β) Οδηγίες, και (γ) Αποφάσεις.

Ο Κανονισμός είναι υποχρεωτικός και δεσμευτικός ως προς όλα τα στοιχεία που τον αποτελούν, εφαρμόζεται άμεσα σε όλα τα κράτη μέλη χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε μορφή εξειδίκευσης ή επικύρωσης από τα εθνικά νομοθετικά όργανα.

Η Οδηγία δεσμεύει το κράτος μέλος ως προς τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, προϋποθέτει όμως μεταφορά στο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο, αφήνοντας παράλληλα περιθώριο επιλογής όσον αφορά τον τύπο και τα μέσα εφαρμογής. Η Οδηγία παίρνει τον τύπο που κάθε φορά της δίνει το κράτος μέλος που την εξειδικεύει (λ.χ. νόμος, προεδρικό διάταγμα, υπουργική απόφαση, κ.λπ.).

Η Απόφαση είναι υποχρεωτική ως προς όλα της τα στοιχεία, δεσμεύει εκείνους στους οποίους απευθύνεται, τους οποίους κατονομάζει ρητά. Μόνον οι Αποφάσεις οι οποίες απευθύνονται στα κράτη μέλη αποτελούν

²¹⁵ Ibid. 27, 28, 29, 30,31, 32, 104.

πηγές παράγωγου κοινοτικού δικαίου. Η Απόφαση ως νομική πράξη προσεγγίζει την έννοια του Κανονισμού.

Υπάρχουν ακόμη και άλλα νομικά μέσα, η σύσταση και η γνώμη που δεν είναι υποχρεωτικά.

Βασικός μηχανισμός και όργανο για την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Δικαίου είναι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ).

Το ΔΕΕ, πρώην Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (γνωστό και ως Ευρωπαϊκό Δικαστήριο), είναι το ανώτατο δικαιοδοτικό όργανο (όργανο της δικαστικής εξουσίας) στην ΕΕ. Εδρεύει στο Λουξεμβούργο. Αποτελείται από τρία δικαιοδοτικά όργανα: το καθεαυτό Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο και το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης.

Η αρμοδιότητά του ΔΕΚ είναι να ελέγχει την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Δικαίου από τα όργανα της Ένωσης και από τα κράτη μέλη. Έτσι: 1. κρίνει τη νομιμότητα πράξεων των ευρωπαϊκών οργάνων μετά από προσφυγή κράτους μέλους ή άλλου οργάνου της ΕΕ 2. κρίνει τη συμμόρφωση κράτους μέλους με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο μετά από προσφυγή της Επιτροπής ή άλλου κράτους μέλους 3. ερμηνεύει κανόνες του Ευρωπαϊκού Δικαίου μετά από προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου 4. εκδικάζει αναιρέσεις κατά αποφάσεων του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΠΕΚ). Το ΠΕΚ εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των ιδρυτικών Συνθηκών από τα κοινοτικά θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη. Ιδρύθηκε το 1989 με σκοπό τη βελτίωση της δικαστικής προστασίας των πολιτών και τη μείωση του φόρτου εργασίας του ΔΕΚ καθώς και την πιο γρήγορη εκδίκαση των υποθέσεων. Με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας μετονομάστηκε σε Γενικό Δικαστήριο.

4.4 ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Το Διοικητικό Δίκαιο συνιστά το κύριο νομικό μέσο της συνεχούς παρακολούθησης της νομιμότητας όλων των δομών που συγκροτούν το Δημόσιο Τομέα²¹⁶ (βλ. Σχήμα 1 του Προοιμίου).

Το Διοικητικό Δίκαιο είναι το σύστημα των κανόνων βάσει των οποίων ρυθμίζονται η οργάνωση και η λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης, δηλαδή του συνόλου των δημοσίων υπηρεσιών του κράτους και των νομικών προσώπων εκείνων που διακρίνονται ως φορείς άσκησης δημοσίας εξουσίας καθώς και τις σχέσεις αυτών προς τους πολίτες και τα διοικητικά όργανα.

Συμπεριλαμβάνονται θέματα που αφορούν στη διάρθρωση, στο προσωπικό, στην περιουσία ή αναφέρονται στο διοικητικό και δικαστικό έλεγχο και στις εκδιδόμενες υπό των παραπάνω υπηρεσιών και νομικών προσώπων διοικητικές πράξεις, όπως και στη διαμόρφωση των σχέσεων προς τρίτους.

Αποτελεί το ζωτικότερο κλάδο του Δημοσίου Δικαίου. Συνδέεται στενά με το Συνταγματικό Δίκαιο του οποίου αποτελούσε παλαιότερα τμήμα του.

Πηγές του Διοικητικού Δικαίου κατά τη σειρά της κλιμακωτής διαβάθμισής τους, είναι: **1.** Το ισχύον Σύνταγμα **2.** Οι ισχύοντες Νόμοι διοικητικού περιεχομένου **3.** Τα διάφορα ισχύοντα Διατάγματα (διοικητικές πράξεις) τα οποία και αποτελούν αφενός την ουσιαστικότερη πηγή διοικητικής δράσης και αφετέρου τις ουσιαστικές πηγές του Διοικητικού δικαίου **4.** Η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας **5.** Οι διεθνείς συμβάσεις και συνθήκες που συνομολογεί η Ελλάδα, επί των οποίων υποχρεούται να προσαρμόζεται αντίστοιχα κάθε φορά και το Διοικητικό Δίκαιο της Χώρας.

²¹⁶ Σε μερικές περιπτώσεις ενδέχεται, παράλληλα με το Διοικητικό Δίκαιο, να εφαρμόζεται το Ιδιωτικό Δίκαιο, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ΝΠΙΔ του Δημοσίου να «εξαιρούνται κατά παρέκκλιση του νόμου» του Διοικητικού Δικαίου.

Το Διοικητικό Δίκαιο στην ουσία είναι το νομικό μέσο δια του οποίου διασφαλίζεται το Δημόσιο Συμφέρον. Τούτο επιγραμματικά συμπυκνώνεται στις **Θεμελιώδεις Αρχές του Δημόσιου Συμφέροντος**, οι οποίες είναι:

- ✚ Η αρχή της νομιμότητας και το τεκμήριο νομιμότητας.
- ✚ Η αρχή της υπεροχής του δημοσίου συμφέροντος.
- ✚ Η αρχή προστασίας του διοικουμένου, στην οποία εντάσσονται οι ακόλουθες επιμέρους αρχές:
 - ✚ Η αρχή της χρηστής διοίκησης.
 - ✚ Η αρχή της καλής πίστης.
 - ✚ Η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου.
- ✚ Η αρχή της αναλογικότητας.
- ✚ Η αρχή της αμεροληψίας της διοικήσεως.
- ✚ Η αρχή της ισότητας.
- ✚ Αρχές για την ανάκληση των διοικητικών πράξεων.
- ✚ Η αρχή της μη αναδρομικότητας των διοικητικών πράξεων.
- ✚ Η αρχή της ακροάσεως του διοικουμένου.
- ✚ Η αρχή της διαφάνειας της διοικητικής δράσης.
- ✚ Η αρχή της αιτιολόγησης διοικητικών πράξεων.
- ✚ Η αρχή της επικουρικότητας.
- ✚ Η αρχή της αδιάλειπτου, αποδοτικής λειτουργίας και ενότητας των δημοσίων υπηρεσιών, η οποία διέπεται από τις ακόλουθες επιμέρους αρχές:
 - ✚ Την αρχή της συνέχειας της λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών.
 - ✚ Την αρχή της αποδοτικής λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών.
 - ✚ Την αρχή της ενότητας των δημοσίων υπηρεσιών.

Είναι πλέον φανερό ότι η διασφάλιση του Δημοσίου Συμφέροντος από τις δράσεις της Δημόσιας Διοίκησης συμπεριλαμβάνονται στο Διοικητικό

Δίκαιο (και στις σχέσεις αυτού με τους άλλους κλάδους του Δικαίου κατά περίπτωση).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΙΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΕΠΕΦΕΡΕ ΤΟ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ

5.1 ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Όπως διατυπώθηκε στα προηγούμενα, το ΜΠΚ²¹⁷ είναι το πιο πρόσφατο εγχείρημα για τη μεταρρύθμιση δυο σημαντικών συνιστωσών του Διοικητικού Συστήματος της χώρας, ήτοι: των ΟΤΑ και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

Το ΜΠΚ αντικατέστησε το προηγούμενο **Πρόγραμμα Ι. Καποδίστριας**²¹⁸ το οποίο περιορίζονταν αποκλειστικά και μόνο στους ΟΤΑ α' και β' βαθμού οι οποίοι σύμφωνα με την τότε επικρατούσα Διοικητική Οργάνωση της χώρας αντιστοιχούσαν στους **(Καποδιστριακούς) Δήμους** και στις **Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (ΝΑ)**²¹⁹.

Πέραν από τους ΟΤΑ, το ΜΠΚ που προσδιορίζεται ως «**Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης**»²²⁰, παρεμβαίνει και στη μεταρρύθμιση του αποκεντρωμένου τμήματος της Κεντρικής Διοίκησης από τις προϋφιστάμενες Γενικές Γραμματείες Περιφερειών στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις.

Το ΜΠΚ ψηφίστηκε από τη **Βουλή** το Μάιο του 2010. Μέρος των διατάξεών του ενεργοποιήθηκε άμεσα με τη δημοσίευσή του στην

²¹⁷ Ibid. 4

²¹⁸ Ibid 84 και Κεφάλαιο 3.

²¹⁹ Ibid 85, 86 και Κεφάλαιο 3.

²²⁰ Ο χρησιμοποιούμενος όρος νέα αρχιτεκτονική της διοίκησης της χώρας σημειολογικά παραπέμπει στον Καλλικράτη. Σύμφωνα με τον Πλούταρχο ο Καλλικράτης εργάστηκε σε τέσσερα μεγάλα έργα της αρχαίας Αθήνας την εποχή του Περικλή. Μεταξύ αυτών συνεργάστηκε με τον Ικτίνο και το Φειδία για την ανέγερση του Παρθενώνα. Επειδή το εγχείρημα έχει ευρύτερο εννοιολογικό περιεχόμενο από την απλή διοικητική συνένωση των Δήμων (όπως έγινε με τον Καποδίστρια), επελέγη το όνομα Καλλικράτης

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 7 Ιουνίου 2010 (ΦΕΚ 87/τ.Α'/2010) έτσι, ώστε να διεξαχθούν βάσει αυτών οι αυτοδιοικητικές εκλογές του ίδιου έτους²²¹. Στην πλήρη μορφή του, τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2011.

Κατά την περίοδο που εκπονείται η διπλωματική εργασία, το νεοπαγές ΜΠΚ διανύει το τρίτο έτος της νηπιακής του ηλικίας.

Με τη διενέργεια των εκλογών για την ανάδειξη των οργάνων της Αυτοδιοίκησης που θα γίνουν στις 18/5/2014²²² (ή αν απαιτηθεί δεύτερος γύρος στις 25/5/2014), θα ολοκληρωθεί η πρώτη περίοδος της πιλοτικής εφαρμογής του εγχειρήματος διάρκειας 3^{1/2} ετών.

Μετά το δεύτερο γύρο των εκλογών (όπου απαιτηθεί) της 25^{ης}/5/2014 οι οποίες συμπίπτουν με τις εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, θα δρομολογηθεί η δεύτερη 5ετής περίοδος του εγχειρήματος.

Οι νέες Αρχές των ΟΤΑ που θα αναδειχθούν από τις εκλογές, θα αναλάβουν καθήκοντα από την 1^η/9/2014.

Το ΜΠΚ εμφανίζει το χαρακτηριστικό ότι, από τη σύλληψη έως τη θεσμοθέτηση και την πρώτη εφαρμογή του, *βαίνει παράλληλα και συνδυασμένα (συντρέχει) με την κρίση*²²³ που βιώνουμε σήμερα, η οποία προβλέπεται ότι θα συνεχιστεί καθόλη τη δεύτερη πενταετή διάρκεια της εφαρμογής του εγχειρήματος στο πλαίσιο των εξελίξεων σε εθνικό και σε υπερεθνικό επίπεδο αναφοράς που θα επηρεάσουν το πρόγραμμα.

Για ιστορικούς λόγους θα πρέπει να επισημανθεί ότι η αρχική προσπάθεια για τη μεταρρύθμιση του αυτοδιοικητικού συστήματος της χώρας σε πλαίσιο ανάλογα με αυτά του σημερινού ΜΠΚ, επιχειρήθηκε το 2008 υπό την προσωρινή ονομασία «**Καποδίστριας II**».

Για το λόγο αυτό εκπονήθηκε μελέτη από το **Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΙΤΑ)** για λογαριασμό της **Κεντρικής Ένωσης Δήμων και**

²²¹ Ibid. 108.

²²² Ibid. 109.

²²³ Ibid. 3, 47.

Κοινοτήτων Ελλάδας (ΚΕΔΚΕ) υπό την εποπτεία του (τότε) Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠΕΔΔΑ) με τη συνεργασία ομάδας συμβούλων.

Καταρτίστηκε Σχέδιο Νόμου που τελικά δε μεταβιβάστηκε στη Βουλή των Ελλήνων για ψήφιση.

Η Κυβέρνηση που προέκυψε μετά τις εθνικές εκλογές της 4^{ης}/10/2009 υπό την εποπτεία του νέου Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΥΕΑΗΔ) προχώρησε στη θέσπιση του ΜΠΚ.

5.2 ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ

[1] Το προ Καλλικράτη διοικητικό σύστημα της χώρας (δηλαδή το Πρόγραμμα Ι. Καποδίστριας και οι Γενικές Γραμματείες Περιφερειών), εκτός από την Κεντρική Διοίκηση, περιελάμβανε: **13** Γ.Γ. Περιφερειών (με διορισμένους Γενικούς Γραμματείς), **54** Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, **3** Διευρυμένες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, **19** Επαρχεία, **1.034** Δήμους και Κοινότητες και περίπου **6.000** δορυφορικές δομές των Δήμων (ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, Δημοτικές Επιχειρήσεις).

Στο πλαίσιο της ριζικής δομικής αλλαγής επήλθε δραστική περικοπή των Δήμων σε **370** από 1.034 καθώς και των Νομικών Προσώπων τους από 6.000 σε λιγότερο από **2.000**.

Το σύστημα υπέφερε διαχρονικά από τεράστιες διαρθρωτικές αδυναμίες, μεγάλη παθογένεια, ελλειμματική ανταποδοτικότητα των πόρων, χαμηλή αποτελεσματικότητα, προβληματική οργανωσιακή συμπεριφορά και σημαντική διαφθορά²²⁴.

²²⁴ Όπως αποκαλύπτεται στην Αιτιολογική Έκθεση του Νόμου του Προγράμματος Καλλικράτης, στις Εκθέσεις του Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και γενικότερα στη σχετική Βιβλιογραφία.

[2] Στο νέο αυτοδιοικητικό χάρτη διατηρούνται οι δυο βαθμοί αυτοδιοίκησης που προβλέπονται στο Σύνταγμα, δηλαδή οι ΟΤΑ α΄ βαθμού (των διευρυμένων, μέσω συνενώσεων, προϋφισταμένων δημοτικών ενοτήτων) και η (αιρετή) Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση ως ΟΤΑ β΄ βαθμού.

Τα γεωγραφικά όρια των Περιφερειών παρέμειναν ίδια με αυτά των προϋφισταμένων Γενικών Γραμματειών Περιφερειών.

Οι 13 Περιφέρειες είναι οι ακόλουθες:

1. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με έδρα την Κομοτηνή αποτελείται από 5 νομούς και από 22 δήμους.
2. Κεντρικής Μακεδονίας με έδρα τη Θεσσαλονίκη αποτελείται από 7 νομούς 38 δήμους
3. Δυτικής Μακεδονίας με έδρα την Κοζάνη αποτελείται από 4 νομούς 12 δήμους.
4. Θεσσαλίας με έδρα τη Λάρισα αποτελείται από 4 νομούς και 26 δήμους.
5. Ηπείρου με έδρα τα Ιωάννινα αποτελείται από 4 νομούς 18 δήμους.
6. Ιονίων νήσων με έδρα την Κέρκυρα αποτελείται από 4 νομούς και 7 δήμους.
7. Δυτικής Ελλάδος με έδρα την Πάτρα αποτελείται από 3 νομούς και 19 δήμους.
8. Στερεά Ελλάδος με έδρα τη Λαμία αποτελείται από 5 νομούς και 24 δήμους.
9. Πελοποννήσου με έδρα την Τρίπολη αποτελείται από 5 νομούς και 26 δήμους.
10. Αττικής με έδρα την Αθήνα αποτελείται από 8 νομούς και 66 δήμους.
11. Κρήτης με έδρα το Ηράκλειο αποτελείται από 4 νομούς και 24 δήμους.
12. Νοτίου Αιγαίου με έδρα την Ερμούπολη αποτελείται από 2 νομούς και 34 δήμους.

13. Βορείου Αιγαίου με έδρα τη Μυτιλήνη αποτελείται από 3 νομούς και 9 δήμους.

[3] Καταργήθηκε ο θεσμός της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (και των Επαρχείων) που μετασχηματίστηκε σε αποκεντρωμένη μονάδα της αιρετής περιφερειακής αυτοδιοίκησης (υπό το όνομα Περιφερειακή Ενότητα).

[4] Μεταβιβάστηκαν αρμοδιότητες και εμπλουτίστηκαν οι λειτουργικές δομές των Περιφερειών και των Δήμων με παράλληλη μεταβίβαση των απαιτούμενων πόρων²²⁵.

Μαζί με τις αρμοδιότητες μεταφέρονται οι αντίστοιχες υπηρεσίες με το προσωπικό τους και τους υφιστάμενους οικονομικούς πόρους.

[5] Οι Περιφέρειες συγκρότησαν ένα δευτεροβάθμιο συλλογικό όργανο την **Ένωση Περιφερειών (ΕΝΠΕ)** και οι Δήμοι κάθε Περιφέρειας την **Περιφερειακή Ένωση Δήμων (ΠΕΔ)**. Όλοι οι Δήμοι της χώρας εκπροσωπούνται συλλογικά από την **Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ)**.

[6] Στο Σύστημα Περιφερειακής Διακυβέρνησης, εκτός από τον αιρετό περιφερειάρχη, τους θεματικούς και τους (τοπικούς)²²⁶ αντιπεριφερειάρχες, συγκροτήθηκαν νέες δομές όπως είναι η **Περιφερειακή και η Εκτελεστική Επιτροπή**, το **Περιφερειακό Συμβούλιο**, το **Συμβούλιο Διαβούλευσης Περιφέρειας** και ο **Περιφερειακός Συνήγορος για τον Πολίτη και την Επιχείρηση**.

Αντίστοιχα στους Δήμους καθιερώθηκαν οι θεσμοί των τοπικών και θεματικών **Αντιδημάρχων**, το νέο όργανο της **Εκτελεστικής Επιτροπής**, το **Συμβούλιο Διαβούλευσης**, θεσμοθετήθηκε ο **Συνήγορος του Δημότη και της Επιχείρησης**, κ.λπ.

²²⁵ Ζήτημα που παραμένει ανολοκλήρωτο εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που οδήγησε σε περικοπές των δημοσίων δαπανών.

²²⁶ Ανά Περιφερειακή Ενότητα.

[7] Για τη διασφάλιση της **Διαφάνειας** καθιερώθηκε η υποχρεωτική ανάρτηση στο διαδίκτυο όλων των πράξεων και των αποφάσεων των Περιφερειών και των Δήμων στο δικτυακό τόπο Διαύγεια (www.dianveia.gov.gr).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η προώθηση της **Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης**. Μεταξύ άλλων προβλέπεται:

- Η ηλεκτρονική συνεργασία με άλλους φορείς του δημοσίου στους οποίους ο δήμος παρέχει τα δεδομένα των μητρώων του.
- Υπηρεσίες ηλεκτρονικών συναλλαγών διασυνδεδεμένων με το τραπεζικό σύστημα.
- Πρόσβαση στις κοινωνικές υπηρεσίες (ηλεκτρονική εγγραφή, ραντεβού) μέσω διαδικτύου.

[8] Συγκροτήθηκαν επτά (7) Γενικές Διοικήσεις Περιφερειών με την ιδιότητα του οργάνου της Αποκεντρωμένης Κεντρικής Διοίκησης που θα έχουν χωρικές κρατικές αρμοδιότητες από εκείνες οι οποίες δεν εκχωρούνται στις Περιφέρειες και στους Δήμους, λ.χ. Χωροταξία, Πολεοδομία, Περιβαλλοντική Πολιτική, Δασική Πολιτική, Μεταναστευτική Πολιτική, αποκεντρωμένες κρατικές υπηρεσίες Υπουργείων, αποκεντρωμένες υπηρεσίες επιτελικού, συντονιστικού και ελεγκτικού ρόλου, κ.λπ. Έτσι αποφορτίζονται από κρατικού και διοικητικού τύπου υπηρεσίες οι νέες Περιφέρειες οι οποίες διατηρούν ένα χαρακτήρα που ομοιάζει περισσότερο με το μοντέλο της Περιφέρειας Προγραμματισμού. Η Αποκεντρωμένες Διοικήσεις διοικούνται από διορισμένους Γενικούς Γραμματείς.

Οι 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις είναι οι ακόλουθες:

1. Διοίκηση Αττικής, με έδρα την Αθήνα
2. Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, με έδρα τη Θεσσαλονίκη
3. Διοίκηση Ηπείρου - Δυτικής Μακεδονίας, με έδρα τα Ιωάννινα
4. Διοίκηση Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας, με έδρα τη Λάρισα

5. Διοίκηση Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου, με έδρα την Πάτρα
6. Διοίκηση Αιγαίου, με έδρα τον Πειραιά
7. Διοίκηση Κρήτης, με έδρα το Ηράκλειο

[9] Για τον έλεγχο της νομιμότητας των πράξεων των Δήμων και των Περιφερειών και για τον πειθαρχικό έλεγχο των αιρετών, συστάθηκε **Ειδική Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας των ΟΤΑ** στην έδρα της κάθε Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Η Υπηρεσία υπάγεται απευθείας στον Υπουργό.

[10] Η διασφάλιση των πόρων του εγχειρήματος γίνεται διαμέσου του **Ολοκληρωμένου Επιχειρησιακού Προγράμματος «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.» (Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης)**²²⁷. Το πρόγραμμα με τη σειρά του εντάσσεται στο νέο Εθνικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Αυτοδιοίκησης που θα αντικαταστήσει το προϋφιστάμενο Πρόγραμμα Θησέας²²⁸.

Το πρόγραμμα «Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης» («ΕΛΛ.Α.Δ.Α.») διαρθρώνεται σε τρεις άξονες:

1. Ο άξονας με κορμό όπως τα επιχειρησιακά προγράμματα «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» του Ε.Σ.Π.Α.
2. Ο άξονας του Εθνικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Αυτοδιοίκησης, που λειτουργεί συμπληρωματικά με το Ε.Σ.Π.Α. και θα χρηματοδοτηθεί από εθνικούς πόρους του κράτους και της τοπικής αυτοδιοίκησης.
3. Ο άξονας για την αξιοποίηση και αναδιάταξη των ανθρωπίνων πόρων.

²²⁷ Από τα στοιχεία που έχουν βρει μέχρι σήμερα το φως της δημοσιότητας, το πρόγραμμα παραμένει ανενεργό.

²²⁸ Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης «Πρόγραμμα Θησέας», Νόμος 3274, ΦΕΚ 195Α'/19.10.2004.

Το αναπτυξιακό πρόγραμμα ΕΛΛ.Α.Δ.Α. θα συμπεριλάβει επίσης τα ολοκληρωμένα επιχειρησιακά σχέδια μεταφοράς και κοστολόγησης των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται από το πρόγραμμα Καλλικράτης.

[11] Μερικές αρμοδιότητες που στο παρελθόν διατηρούσαν οι Γ.Γ. Περιφερειών, όπως λ.χ. η Διαχείριση των ΠΕΠ, η Διαχείριση Ευρωπαϊκών Ανταγωνιστικών Προγραμμάτων (εκτός ΕΣΠΑ/ΠΕΠ), η Διαχείριση των Στερεών Αποβλήτων, κ.λπ. μεταβιβάστηκαν στις αιρετές Περιφέρειες μετά την 1/1/2011.

Το πρώτο εξάμηνο του 2011 αυτές οι αρμοδιότητες διατηρούνταν στη δικαιοδοσία των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων.

[12] Η θητεία των Αυτοδιοικητικών Αρχών μετατράπηκε από τετραετή σε πενταετή με διεξαγωγή των εκλογών ταυτόχρονα με τις Ευρωεκλογές.

[13] Απαιτείται απόλυτη πλειοψηφία για την ανακήρυξη συνδυασμού ως νικητή. Εάν δεν επιτευχθεί, η διαδικασία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή μεταξύ των δυο πρωτευσάντων.

5.3 ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΩΝ ΟΤΑ

5.3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ΜΠΚ δεν είναι μια «απλή ανακατανομή της χωροθέτησης στην Αυτοδιοίκηση».

Είναι πολιτική επιλογή που συνδέεται με τη θεραπεία μεγάλων ασθενειών της Ελληνικής Διοίκησης και του Κράτους.

Το ΜΠΚ εισάγει ένα **νέο σύστημα Διακυβέρνησης** με πολλούς καινοτόμους θεσμούς, όπως ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης, η Επιτροπή Διαβούλευσης ή το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών, κ.λπ.

Αποκεντρώνει τις αρμοδιότητες στις Περιφέρειες και στους Δήμους και δίνει νέα υπόσταση στο χωριό και τη γειτονιά, σε κάθε σημείο της Ελλάδας.

Προστατεύει τη νησιωτικότητα και την ορεινότητα με ειδικές ρυθμίσεις.

Την ίδια στιγμή, ο Καλλικράτης φέρνει σημαντικές **αλλαγές στα Οικονομικά της Αυτοδιοίκησης**.

Η νέα αρχιτεκτονική της ΤΑ και του Κράτους *δεν αποσκοπεί μόνο στην εξοικονόμηση πόρων* μέσω του περιορισμού του αριθμού των ΟΤΑ και των νομικών τους προσώπων ή αξιοποίησης οικονομιών κλίμακας.

Εξασφαλίζει με μια σειρά από διατάξεις, τον *εξορθολογισμό των οικονομικών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με συχνούς ελέγχους και διαφάνεια* στην οικονομική διαχείριση.

Θεσπίζει ένα νέο σύστημα οικονομικής κατοχύρωσης *των πόρων των ΟΤΑ*, συνδέοντας τους με τους *δυναμικούς πόρους*.

Εισάγει ένα νέο σύστημα *οικονομικής διαχείρισης και ελέγχου του δανεισμού*, καθώς και ένα νέο σύστημα *εξυγίανσης των υπερχρεωμένων Δήμων*.

5.3.2 ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ

1. Το *ύψος του δανεισμού των ΟΤΑ*, έως την εφαρμογή του ΜΠΚ, ήταν χωρίς περιορισμούς και χωρίς προϋποθέσεις.

2. 500 δήμοι της χώρας, *δεν υπάγονταν σε προληπτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου*. Το ίδιο ίσχυε και για όλες τις επιχειρήσεις και τα ΝΠΔΔ των ΟΤΑ.

3. Οι *προϋπολογισμοί των ΟΤΑ* ισοσκελίζονταν *πλασματικά* με αποτέλεσμα συχνά να οδηγούνται σε *ελλείμματα* και κατά συνέπεια σε *χρέη*.

4. Απουσία έγκυρων στατιστικών στοιχείων και οικονομικών δεδομένων, γεγονός που είχε οδηγήσει σε μια αδυναμία παρακολούθησης των οικονομικών της αυτοδιοίκησης.

5. Αδιαφάνεια στη διαχείριση των οικονομικών των ΟΤΑ.

6. Δεν υπήρχε κανένα έλεγχος και καμία διασφάλιση για την οικονομική βιωσιμότητα των ΟΤΑ.

5.3.3 ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΕΠΕΦΕΡΕ ΤΟ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ

[1] Οι κεντρικοί Αυτοτελείς πόροι της Αυτοδιοίκησης

Οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ) των Περιφερειών προέρχονται από τις παρακάτω πηγές εσόδων του **Κρατικού Προϋπολογισμού**:

α) το 4% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το **Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ)**.

β) το 2,40% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το **Φόρο Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων (ΦΕΦΝΠ)**.

Τα παραπάνω φορολογικά έσοδα καλύπτουν το σημερινό κόστος των κρατικών επιχορηγήσεων που αντιστοιχεί στις αρμοδιότητες της περιφέρειας που μεταφέρθηκαν από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, από τις κρατικές περιφέρειες, και το κόστος μισθοδοσίας. Επίσης τα παραπάνω φορολογικά έσοδα καλύπτουν και μέρος του κόστους των αρμοδιοτήτων που μεταφέρθηκαν από 1ης Ιανουαρίου 2011. Στην περίπτωση που το κόστος των μεταφερομένων αρμοδιοτήτων, μετά την αναλυτική κοστολόγηση τους, δεν καλύπτεται από τους παραπάνω πόρους θα καλυφθεί με αύξηση των ποσοστών των φόρων των περιπτώσεων α' και β'.

Δε θα υπάρξει μεταφορά αρμοδιότητας χωρίς προηγουμένως *πλήρη κοστολόγηση*.

Η κοστολόγηση αυτή θα αφορά τόσο στο *λειτουργικό κόστος*, όσο και στο *κόστος των παγίων*.

Η μεταφορά των αρμοδιοτήτων θα πραγματοποιηθεί με το πλέον σύγχρονο και επιστημονικό τρόπο, θα ενταχθεί σε ειδικό επιχειρησιακό πρόγραμμα και θα περιλαμβάνει, ανθρώπινο δυναμικό, δομές, υποδομές και πόρους.

Σύμφωνα με το νόμο, οι ΚΑΠ των **Δήμων** προέρχονται από τις παρακάτω πηγές εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού:

- α)** το 20% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το Φόρο Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων (ΦΕΦΝΠ)
- β)** το 12% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ).
- γ)** το 50% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το Φόρο Ακίνητης Περιουσίας (ΦΑΠ).

Οι παραπάνω φόροι επιλέχθηκαν γιατί είναι οι περισσότερο δυναμικοί φόροι του φορολογικού μας συστήματος και από την άποψη αυτή διασφαλίζεται η επάρκεια των πόρων της αυτοδιοίκησης όχι μόνο στο σήμερα, αλλά και στο μέλλον. Παράλληλα, ο συνδυασμός τους προσφέρει σταθερότητα στις διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου.

Τα παραπάνω φορολογικά έσοδα καλύπτουν το σημερινό κόστος των κρατικών επιχορηγήσεων προς την πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση και μέρους του κόστους των αρμοδιοτήτων που μεταφέρθηκαν από 1ης Ιανουαρίου 2011.

Ειδικότερα στους νέους πόρους περιλαμβάνονται το κόστος βοηθημάτων υγειονομικής περίθαλψης, των επιδομάτων κοινωνικής πρόνοιας, της μεταφοράς μαθητών και της δακοκτονίας.

Στην περίπτωση που το κόστος των μεταφερομένων αρμοδιοτήτων, μετά την αναλυτική κοστολόγηση τους, δεν καλύπτεται από τους παραπάνω πόρους θα καλυφθεί με αύξηση των ποσοστών των φόρων των περιπτώσεων α' και β'.

Τα κριτήρια, ο τρόπος και η διαδικασία κατανομής των ΚΑΠ γίνεται από το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και το Υπουργείο Οικονομικών, αφού έχει διατυπώσει τη γνώμη της η ΚΕΔΚΕ, τόσο στο σκέλος του Τακτικού Προϋπολογισμού όσο και του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων.

Κριτήρια αποτελούν σειρά δημογραφικών, γεωμορφολογικών, διοικητικών, οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών στοιχείων των Δήμων.

Τα 2/3 των εσόδων του ΦΕΦΝΠ μαζί με τα έσοδα από τις άλλες φορολογίες, εγγράφονται στον τακτικό προϋπολογισμό και αποτελούν **τακτική επιχορήγηση** για την κάλυψη **λειτουργικών** και λοιπών γενικών δαπανών. Το υπόλοιπο 1/3 των εσόδων του ΦΕΦΝΠ εγγράφεται στον προϋπολογισμό δημοσίων επενδύσεων και αποτελεί **επιχορήγηση** για κάλυψη **επενδυτικών** δαπανών των **Συλλογικών Αποφάσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΣΑΤΑ)**.

[2] Κανόνες και Περιορισμοί στην πιστοληπτική πολιτική των ΟΤΑ

Εισαγωγή αυστηρών, κυρίως αναπτυξιακών, προϋποθέσεων στην *πιστοληπτική πολιτική* των Δήμων και των Περιφερειών, με παράλληλη απαγόρευση του δανεισμού για λειτουργικές δαπάνες. Με άλλα λόγια οι ΟΤΑ μπορούν να συνομολογούν δάνεια *αποκλειστικά για την χρηματοδότηση επενδύσεων και για τη χρηματοδότηση του χρέους τους*. Ο δανεισμός των ΟΤΑ θα κατευθύνεται *αποκλειστικά σε επενδύσεις*, ενώ παράλληλα, Δήμοι ή Περιφέρειες των οποίων τα *τοκοχρεωλύσια* του δανεισμού ή το *συνολικό χρέος ξεπερνά τα τακτικά ή τα συνολικά τους έσοδα αντίστοιχα*, θα αδυνατούν να προσφεύγουν στην πιστοληπτική αγορά.

Οι προϋποθέσεις για τη λήψη δανείου από τους Δήμους και τις Περιφέρειες είναι οι εξής:

α) το ετήσιο κόστος εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης κάθε Δήμου/Περιφέρειας να μην υπερβαίνει το 20% των ετήσιων τακτικών του εσόδων, και

β) το συνολικό χρέος του Δήμου/Περιφέρειας που προβαίνει σε δανεισμό να μην υπερβαίνει 60% των συνολικών εσόδων του.

Ως συνολικό χρέος θεωρούνται *οι συνολικές μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις* του ΟΤΑ.

[3] Ειδικό Πρόγραμμα εξυγίανσης για υπερχρεωμένους Δήμους

Για ορισμένους ολιγάριθμους Δήμους που έχουν υπερβολικό δανεισμό ή άλλα χρέη, εισάγεται **διαδικασία εξυγίανσης** βάσει ειδικού προγράμματος, στο οποίο συμμετέχουν, είτε με απόφαση του Συμβουλίου τους είτε με απόφαση Ειδικής Επιτροπής, η οποία αποφασίζει βάσει αντικειμενικών κριτηρίων.

Με την υπαγωγή στο πρόγραμμα τίθενται αυστηρά όρια στο δανεισμό, απαγορεύονται οι προσλήψεις, περιορίζεται η χρηματοδότηση για επενδύσεις ώστε να χρηματοδοτηθεί η αποπληρωμή των χρεών με τη συνδρομή ειδικού λογαριασμού που δημιουργείται για το σκοπό, αυτό στο πλαίσιο συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος.

Ταυτόχρονα, διενεργούνται τακτικοί έλεγχοι, ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική υλοποίηση του προγράμματος εξυγίανσης.

Με τον τρόπο αυτό αντιμετωπίζονται τυχόν προβλήματα υπερχρεωμένων Δήμων που συνενώνονται με οικονομικά υγιείς Δήμους.

Στην περίπτωση αυτή, το πρόγραμμα εφαρμόζεται, όχι για το σύνολο του «Καλλικράτειου» Δήμου αλλά για τον συγκεκριμένο Δήμο που είναι υπερχρεωμένος.

Σε αυτό το πρόγραμμα μπορούν να συμμετάσχουν Δήμοι, Δημοτικές ενότητες που συνενώνονται και **Περιφέρειες** μετά από σχετικό αίτημά τους. Απαιτείται η απόφαση των 3/5 του Δημοτικού/Περιφερειακού Συμβουλίου για την υπαγωγή στο πρόγραμμα.

Συστήνεται **Ελεγκτική Επιτροπή** που αποτελείται από Σύμβουλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ο οποίος είναι και πρόεδρος της, το Γενικό Διευθυντή Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και έναν εκπρόσωπο της ΚΕΔΚΕ ή των Περιφερειών η οποία είναι αρμόδια για τη διαχείριση του Προγράμματος εξυγίανσης.

Βασική προϋπόθεση για την ένταξη στο Πρόγραμμα Εξυγίανσης είναι: Οι ετήσιες υποχρεώσεις σε τοκοχρεολύσια να υπερβαίνουν συγκεκριμένο ποσοστό των τακτικών εσόδων ή το συνολικό χρέος να υπερβαίνει συγκεκριμένο ποσοστό των τακτικών εσόδων.

Ακολουθεί εκτίμηση από ορκωτούς ελεγκτές και ο Δήμος/Περιφέρεια εκπονεί συγκεκριμένο πρόγραμμα εξυγίανσης με μέτρα, δράσεις και χρονοδιάγραμμα.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορούν να ενταχθούν υποχρεωτικά Δήμοι/Περιφέρειες μετά από έλεγχο που ξεκινά από τη Διεύθυνση Οικονομικών ΟΤΑ του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Έτσι, ο Δήμος/Περιφέρεια αποκτά πρόσβαση στο **Λογαριασμό Εξυγίανσης και Αλληλεγγύης της Αυτοδιοίκησης** που δημιουργείται στο **Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων** για τη χρηματοδότηση του προγράμματος εξυγίανσης των Δήμων και των Περιφερειών.

[4] Προληπτικός Έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου

Εισαγωγή προληπτικού ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου σε όλους τους ΟΤΑ και τα νομικά τους πρόσωπα. Παράλληλα, προβλέπεται η πραγματοποίηση γενικευμένου προσυμβατικού ελέγχου νομιμότητας από το Ελεγκτικό Συνέδριο σε συμβάσεις άνω των 100.000 ευρώ.

[5] Έλεγχος στην πορεία Είσπραξης εσόδων

Έλεγχος της πορείας είσπραξης των εσόδων. Ο αρμόδιος επίτροπος έχει τη δυνατότητα εάν διαπιστώσει αδράνεια να παρέμβει είτε ορίζοντας

ημερομηνία είσπραξης είτε παραπέμποντας τους διοικούντες το δήμο, εφ' όσον η αδράνεια οφείλεται σε δόλο ή αμέλεια.

[6] Κεντρική Βάση Δεδομένων Οικονομικών Στοιχείων

Θεσμοθέτηση και λειτουργία της Κεντρικής Βάσης Δεδομένων οικονομικών στοιχείων, στην οποία συγκεντρώνεται το σύνολο των κρίσιμων οικονομικών και στατιστικών δεδομένων.

Από αυτή τη Βάση ενημερώνονται ανά πάσα στιγμή το Υπουργείο Εσωτερικών, το Υπουργείο Οικονομικών, η Ελληνική Στατιστική Αρχή, το Ελεγκτικό Συνέδριο και τα συλλογικά όργανα των ΟΤΑ.

Η μη ανταπόκριση στην σχετική υποχρέωση για παροχή στοιχείων συνεπάγεται τόσο πειθαρχικές κυρώσεις, όσο και κυρώσεις με τη μορφή προστίμων και παρακράτησης στην τακτική επιχορήγηση για τους ΟΤΑ.

Η επεξεργασία των οικονομικών δεδομένων των Δήμων και των Περιφερειών, δίνουν σημαντικά στοιχεία για την οικονομική κατάσταση των ΟΤΑ.

Αξιοποιώντας αυτά τα στοιχεία, έγινε εκτίμηση τόσο του **ελάχιστου κόστους λειτουργίας Δήμων/Περιφερειών** όσο και των σταθερών εσόδων Δήμων/Περιφερειών.

[7] Παρατηρητήριο των ΟΤΑ

Σκοπός του Παρατηρητηρίου είναι να παρακολουθεί και ελέγχει την εκτέλεση των προϋπολογισμών των ΟΤΑ.

Η δημιουργία του Παρατηρητηρίου είναι Μνημονική υποχρέωση της χώρας. Το Παρατηρητήριο λειτουργεί διαμέσου του **Συστήματος Διαλειτουργικότητας** στο οποίο καταχωρούνται τα οικονομικά στοιχεία των ΟΤΑ.

Ο κόμβος διαλειτουργικότητας είναι ένα πληροφοριακό σύστημα που συλλέγει από τους Δήμους και τις Περιφέρειες αυτοματοποιημένα σε μια κεντρική βάση δεδομένων και επεξεργάζεται: α) τα οικονομικά στοιχεία τους, β) τα στοιχεία μισθοδοσίας τους, και γ) τα στοιχεία των εκτελούμενων από αυτούς έργων.

Το πληροφοριακό σύστημα μπορεί να διαθέσει αυτοματοποιημένα όλα τα επεξεργασμένα στοιχεία σε άλλους φορείς, όπως το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (ΓΛΚ), την ΕΛΣΤΑΤ κτλ.

Το Παρατηρητήριο ΟΤΑ συστήθηκε με το άρθρο 4, Νόμου 4111/2013 (ΦΕΚ Α' 18/25.1.2013) και σε αυτό:

1. Υποβάλλονται Ισοσκελισμένοι Προϋπολογισμοί από τους ΟΤΑ προς τις αντίστοιχες Αποκεντρωμένες Περιφέρειες βάσει της Κοινής Υπουργικής Απόφασης (αρ. πρωτ. 47490/18.12.2012) των υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών.
2. Για πρώτη φορά οι Δήμοι υποχρεούνται να υποβάλουν Ολοκληρωμένα Πλαίσια Δράσης (Στοχοθέτηση).
3. Οι Αποκεντρωμένες Περιφέρειες προχωρούν σε Έλεγχο Νομιμότητας των Προϋπολογισμών βάσει της σχετικής ΚΥΑ. Εγκρίνουν τους Προϋπολογισμούς ή τους επιστρέφουν προς αναμόρφωση στους αντίστοιχους ΟΤΑ.

[8] Χρηματοδότηση ως ποσοστό δυναμικών πόρων

Θεσμοθέτηση της χρηματοδότησης Δήμων και Περιφερειών, στη βάση ποσοστών δυναμικών πόρων, όπως ήταν το πάγιο αίτημα της Αυτοδιοίκησης.

[9] Ισοσκελισμένοι Προϋπολογισμοί

Διασφάλιση πραγματικά ισοσκελισμένων προϋπολογισμών. Όλοι οι ΟΤΑ οφείλουν από το Νόμο να μην είναι ελλειμματικοί και να συντάσσουν και να εκτελούν ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς. Με τον Καλλικράτη, ο έλεγχος νομιμότητας του προϋπολογισμού περιλαμβάνει τον έλεγχο των εσόδων, ώστε να διασφαλίζεται ότι ο προϋπολογισμός είναι αξιόπιστα ισοσκελισμένος.

[10] Διαύγεια στους ΟΤΑ

Υποχρεωτική ανάρτηση όλων των αποφάσεων των ΟΤΑ στη Διαύγεια. Οι ΟΤΑ α' και β' Βαθμού, τα νομικά τους πρόσωπα και οι

επιχειρήσεις τους έχουν την υποχρέωση να αναρτούν τις σχετικές αποφάσεις τους στο Πρόγραμμα Δι@ύγεια, από τις 15/03/2011.

Οι αποφάσεις δεν εκτελούνται εάν δεν έχουν λάβει Αριθμό Διαδικτυακής Ανάρτησης, που αποδίδεται με την καταχώρησή τους στους δικτυακούς τόπους του Δι@ύγεια.

Η παράβαση της υποχρέωσης για καταχώρηση και ανάρτηση των αποφάσεων στο διαδίκτυο, συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα.

[11] Τριμηνιαίες Εκθέσεις

Σύνταξη τριμηνιαίας έκθεσης για τα αποτελέσματα εκτέλεσης του προϋπολογισμού, στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η άποψη της μειοψηφίας και η οποία αναρτάται στην ιστοσελίδα του Δήμου.

[12] Το Πρόγραμμα ΕΛΛ.Α.Δ.Α. (που παρουσιάστηκε στα προηγούμενα).

[13] Προγραμματικοί Π/Υ, Οικονομική Διαχείριση

Ο νέος νόμος παρέχει σειρά από σύγχρονα εργαλεία οικονομικής διαχείρισης και ελέγχου όπως: *ολοκληρωμένο σύστημα προγραμματισμού και προϋπολογισμού, αναλυτική λογιστική στο σύνολο της ΤΑ, επικαιροποιημένες και έγκυρες βάσεις δεδομένων, ταμειακές υπηρεσίες σε όλους τους δήμους και τις περιφέρειες.*

Σημαντική προτεραιότητα του νόμου είναι να ενισχύσει και υποστηρίξει το *δημοκρατικό έλεγχο των πολιτών.*

Για το λόγο αυτό, όλοι οι νέοι συμμετοχικοί θεσμοί, όπως η *επιτροπή διαβούλευσης*, έχουν κεντρικό ρόλο στην οικονομική διαχείριση των νέων ΟΤΑ.

Προς αυτή την κατεύθυνση είναι και τα μέτρα για τη *δημοσιότητα των αποφάσεων που σχετίζονται με τοπικές - περιφερειακές δημόσιες δαπάνες.*

Τέλος, η επέκταση του ελέγχου από το ελεγκτικό συνέδριο σε όλους τους δήμους, τις περιφέρειες και τα Νομικά τους Πρόσωπα, όπως επίσης η δημιουργία και λειτουργία της αυτοτελούς υπηρεσίας εποπτείας,

διασφαλίζει τη διαφάνεια και βοηθά τους ΟΤΑ στη χρηστή διαχείριση των οικονομικών τους πόρων.

Κάθε Δήμος εκπονεί **Τετραετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα** (ΤΕΠ), το οποίο εξειδικεύεται κατ' έτος σε **Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης** (ΕΠΔ) και **Ετήσιο Προϋπολογισμό**.

Το **Τεχνικό Πρόγραμμα** καταρτίζεται και υποβάλλεται μαζί με το ΕΠΔ, αποτελεί μέρος του και επισυνάπτεται ως παράρτημα σε αυτό.

Ο προϋπολογισμός, το ετήσιο πρόγραμμα δράσης, η εισηγητική έκθεση της οικονομικής επιτροπής και οι αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου που αφορούν την επιβολή των φόρων, τελών, δικαιωμάτων και εισφορών, υποβάλλονται στον Ελεγκτή Νομιμότητας για έλεγχο.

Αν διαπιστωθούν παρατυπίες ο Ελεγκτής Νομιμότητας καλεί το δημοτικό συμβούλιο να αναμορφώσει κατάλληλα τον προϋπολογισμό μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών.

Οι **Περιφέρειες** καταρτίζουν **Τετραετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα** στο πρώτο 9μηνο κάθε τετραετίας. Για την πρώτη φορά εφαρμογής του προβλέπεται η τριετής διάρκεια.

Σε ειδικό παράρτημα του προϋπολογισμού αναφέρονται οι δράσεις που αφορούν στους συνενοούμενους νομούς, συμπεριλαμβανομένων των έργων και των υπηρεσιών τους.

Τα ποσοστά κατανομής των πόρων που αφορούν στους νομούς, καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και γνώμη της Ένωσης Περιφερειών. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται ότι δεν θα υπάρξει ανισοκατανομή των πόρων σε βάρος των μικρότερων συνενοούμενων νομών.

Η Εκτελεστική Επιτροπή συγκεντρώνει και αξιολογεί τις προτάσεις των υπηρεσιών της περιφέρειας για το Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης και τον προϋπολογισμό και τα εισηγείται στην Οικονομική Επιτροπή, προκειμένου η τελευταία να προβεί στην κατάρτιση αυτών και την υποβολή τους στο Περιφερειακό Συμβούλιο.

Έως 30 Σεπτεμβρίου κάθε έτους ολοκληρώνονται οι διαδικασίες για τη σύνταξη προσχεδίου του ΕΠΔ και του προϋπολογισμού και οι διαδικασίες διαβούλευσης.

Συνοπτική οικονομική κατάσταση του προϋπολογισμού, όπως ψηφίσθηκε από το περιφερειακό συμβούλιο, αναρτάται στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας.

Ο προϋπολογισμός, το ετήσιο πρόγραμμα δράσης, η εισηγητική έκθεση της οικονομικής επιτροπής και οι αποφάσεις του περιφερειακού συμβουλίου που αφορούν την επιβολή των φόρων, τελών, δικαιωμάτων και εισφορών, υποβάλλονται στον Ελεγκτή Νομιμότητας.

Εάν ο Ελεγκτής Νομιμότητας διαπιστώσει ουσιαστικά ή τυπικά προβλήματα, επιστρέφει τον προϋπολογισμό και καλεί το Περιφερειακό Συμβούλιο να τον αναμορφώσει κατάλληλα.

Η ταμειακή λειτουργία των Περιφερειών διεξάγεται από ειδική υπηρεσιακή μονάδα που αποτελεί μέρος της οικονομικής υπηρεσίας και συνιστάται με τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (ΟΕΥ).

Η Οικονομική Επιτροπή, μετά από εισήγηση του υπευθύνου των οικονομικών υπηρεσιών της, υποβάλλει στο Περιφερειακό Συμβούλιο τριμηνιαία έκθεση για τα αποτελέσματα εκτέλεσης του προϋπολογισμού. Η έκθεση αναρτάται στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας και περιλαμβάνει την άποψη της μειοψηφίας.

Ότι αφορά στην εφαρμογή Διπλογραφικού Συστήματος Γενικής και Αναλυτικής Λογιστικής - Κοστολόγησης για την Περιφέρεια ρυθμίζεται με Προεδρικό Διάταγμα.

Στους προϋπολογισμούς των Περιφερειών εγγράφονται υποχρεωτικά όλες οι υποχρεώσεις και οι απαιτήσεις των συνενούμενων Νομαρχιών.

Μέχρι την 28/2/2011 είχε ολοκληρωθεί η απογραφή των πάσης φύσεως περιουσιακών στοιχείων, απαιτήσεων και υποχρεώσεων των νέων Περιφερειών καθώς και των διαθέσιμων χρηματικών μέσων.

5.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η νέα αρχιτεκτονική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και του κράτους (Αποκεντρωμένη Διοίκηση) αποτελεί τη μεγαλύτερη αναπτυξιακή πρωτοβουλία και το πιο πρόσφατο μεταρρυθμιστικό εγχείρημα στο πλαίσιο των ιστορικών υπο-εθνικών, εθνικών και υπερ-εθνικών εξελίξεων.

Στην προ-Καλλικράτεια εποχή²²⁹, ο δημόσιος τομέας αποτελούσε τροχοπέδη στις επιχειρησιακές και στις αναπτυξιακές πρωτοβουλίες ενώ ήταν και ένα πεδίο διατάραξης της διαφάνειας, της διαύγειας, της ισονομίας, της ισοπολιτείας και της οικονομικής μεγέθυνσης του κράτους²³⁰.

Δεν είναι τυχαίες άλλωστε οι διαχρονικές μετρήσεις της **Διεθνούς Διαφάνειας** που χαρακτηρίζουν το κράτος ως «πρωταθλητή της διαφθοράς» με τη συνέργια της *κρατικοδίαιτης επιχειρηματικότητας* που στερείται **Επιχειρηματικής Ηθικής και Δεοντολογίας**²³¹ και εμφανίζει έλλειμμα **Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης**²³².

Ιδιαίτερα σε ότι αφορά στα ζητήματα της **ανταγωνιστικότητας** και της **εξωστρέφειας** της εθνικής οικονομίας²³³, το κράτος με τον κρατισμό, τα συμπαρομαρτούντα (συντεχνιασμός, γραφειοκρατία, αναξιοκρατία, κ.λπ.) και τη γενικότερη *παθολόγεια*, αποτέλεσε τον κυριότερο διαταρακτικό και παραμορφωτικό παράγοντα της *επιχειρηματικότητας* και της *ανταγωνιστικότητας* της χώρας καθώς και παράγοντα απόθησης των **Ξένων και των Εθνικών Άμεσων Επενδύσεων**²³⁴.

²²⁹ Ibid. 55, 82 και Βλ. Προοίμιο IV.4.2

²³⁰ Βλ. Προοίμιο σε πολλά πεδία.

²³¹ **Θανόπουλος Γ.** «Επιχειρηματική Ηθική και Δεοντολογία». Εκδόσεις Interbooks. Αθήνα. 2009.

²³² **Βαξεβανίδου Μ.** «Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη». Εκδόσεις Σταμούλη. Αθήνα. 2011.

²³³ **Γαλιώτος Κ.** «Τι σημαίνουν οι όροι Ανταγωνιστικότητα και Εξωστρέφεια που θεωρούνται μονόδρομος για την ανάκαμψη της χώρας και της Περιφέρειας; Άρθρο στις εφημερίδες Ελευθερία της Μεσσηνίας, Θάρρος της Μεσσηνίας, Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 24/7/2012.

²³⁴ **Γαλιώτος Κ.** «Προσέλκυση, διασφάλιση και διαρκής υποστήριξη της βιωσιμότητας των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων: η κεντρική mainstream

Με τη νέα μορφή, το ελληνικό κράτος (στο πεδίο της ΤΑ και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης), ελαχιστοποιεί το *συγκεντρωτισμό*.

Αποκεντρώνεται και αποκτά *ευελιξία, αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα, παραγωγικότητα* και ικανότητα περαιτέρω αξιοποίησης των τοπικών και των περιφερειακών *συγκριτικών πλεονεκτημάτων*.

Εκτός από αναπτυξιακό εφελτήριο, η νέα αρχιτεκτονική αναμένεται να επηρεάσει θετικά τα *δημοσιονομικά μεγέθη*, μέσω της αύξησης της αποτελεσματικότητας των δήμων και περιφερειών και του κράτους γενικότερα, όπως επίσης να συμβάλλει θετικά στην *εύρυθμη λειτουργία της αγοράς* και τον περιορισμό φαινόμενων *αδιαφάνειας* και *αθέμιτου ανταγωνισμού*.

Από πλευράς Δημοκρατίας, η νέα αρχιτεκτονική αποτελεί μέσο για διασφάλιση του Δημοσίου Συμφέροντος, της Διαφάνειας, της Διαύγειας, του Δημοκρατικού Προγραμματισμού, της Διαβούλευσης και της Συμμετοχικής Δημοκρατίας με την ενεργό συμβολή της Κοινωνίας των Πολιτών.

Στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών εξελίξεων, η νέα αρχιτεκτονική συνιστά ένα μηχανισμό για τη διεύρυνση και την εμπάθυνση της Ευρωπαϊκοποίησης της χώρας και μέσο εμπέδωσης της Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης και των αξιών της Εταιρικής Σχέσης, της Επικουρικότητας και της Εγγύτητας.

Η νέα αρχιτεκτονική της ΤΑ και του κράτους (Αποκεντρωμένη Διοίκηση) δεν αποσκοπεί μόνο στην *εξοικονόμηση πόρων* μέσω του περιορισμού του αριθμού των ΟΤΑ και των νομικών τους προσώπων ή διαμέσου της αξιοποίησης των *οικονομιών κλίμακας*.

Το σημαντικότερο πλεονέκτημα της νέας αρχιτεκτονικής είναι ότι δημιουργεί *ισχυρούς αναπτυξιακούς θεσμούς* σε πρωτοβάθμιο και σε δευτεροβάθμιο επίπεδο οι οποίοι μπορούν να δημιουργήσουν *προστιθέμενη αξία*.

στρατηγική στόχευση της Περιφέρειας Πελοποννήσου». Άρθρο στις εφημερίδες Θάρρος της Μεσσηνίας και Αρκαδικές Ειδήσεις 26/07/2012.

Η συγκρότηση και η λειτουργική αυτοδυναμία των νέων δήμων και περιφερειών θα τους καταστήσει ικανούς να λαμβάνουν τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, να μοχλεύσουν κεφάλαια, να προσελκύσουν επενδύσεις, να καταστούν ο βασικός συντελεστής της τοπικής και της περιφερειακής ανάπτυξης.

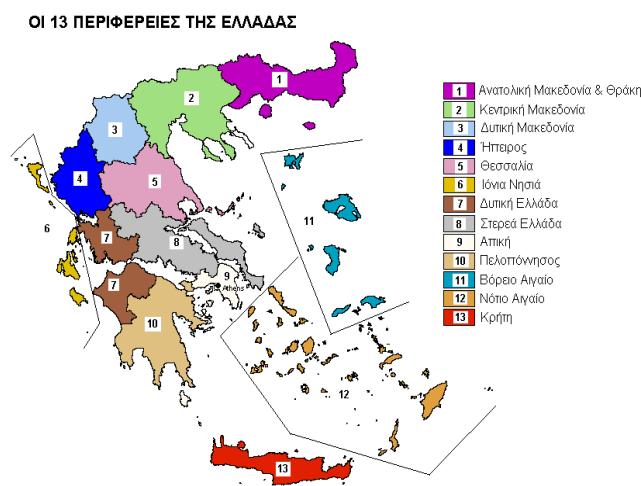
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

6.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ²³⁵

Με τη νέα αρχιτεκτονική του Προγράμματος Καλλικράτης²³⁶ δημιουργήθηκαν οι 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις και οι 13 Περιφέρειες όπως φαίνεται στο χάρτη 1.

**Χάρτης 1: Οι 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις και οι 13 Περιφέρειες της
Ελλάδας**

Η παρούσα εργασία αναφέρεται στην **Περιφέρεια Πελοποννήσου** με έδρα την **Τρίπολη** και στην **Αποκεντρωμένη Διοίκηση Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων** με έδρα την **Πάτρα**.

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου περιλαμβάνει **5 Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ)**:

²³⁵ www.ppel.gov.gr (Περιφέρεια Πελοποννήσου).

²³⁶ Ibid.4

- 1) ΠΕ **Αρκαδίας** με έδρα την **Τρίπολη**,
- 2) ΠΕ **Λακωνίας** με έδρα τη **Σπάρτη**,
- 3) ΠΕ **Μεσσηνίας** με έδρα την **Καλαμάτα**,
- 4) ΠΕ **Αργολίδας** με έδρα το **Άργος**, και
- 5) ΠΕ **Κορινθίας** με έδρα την **Κόρινθο**.

Κάθε ΠΕ διοικείται από τους **5 Αντιπεριφερειάρχες**²³⁷.

Χάρτης 2: Οι Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Πελοποννήσου

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται ο πληθυσμός των 13 Περιφερειών από την απογραφή του **2011** και ο αριθμός των ΠΕ ανά Περιφέρεια²³⁸

²³⁷ Αντιπεριφερειάρχες: Αρκαδίας κ. Βαγγέλης Γιανακούρας, Μεσσηνίας κ. Χρήστος Μαλαπάνης, Αργολίδας κ. Τάσος Χειβιδόπουλος, Λακωνίας κ. Ντία Τζανετέα, Κορινθίας κ. Γιώργος Δέδες. Μετά από παραίτηση του Αντιπεριφερειάρχη Μεσσηνίας στη θέση του εξελέγη σύμφωνα με τις εκ του Νόμου 3852/2010 προβλεπόμενες διαδικασίες ο κ. Παναγιώτης Αλευράς.

²³⁸ www.statistics.gr (ΕΛΣΤΑΤ).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1				
Πληθυσμός και αριθμός ΠΕ ανά Περιφέρεια				
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή 2011, Ν.3852/2010				
α/α	Περιφέρεια	Πληθυσμός 2011	Κατάταξη βάσει πληθυσμού	ΠΕ
1	Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	608.182	6	6
2	Κεντρικής Μακεδονίας	1.880.058	2	7
3	Δυτικής Μακεδονίας	283.689	10	4
4	Ηπείρου	336.856	8	4
5	Θεσσαλίας	732.762	3	5
6	Ιονίων Νήσων	207.855	11	5
7	Δυτικής Ελλάδας	679.796	4	3
8	Στερεάς Ελλάδας	547.390	8	5
9	Αττικής	3.827.624	1	8
10	Πελοποννήσου	577.903	7	5
11	Βορείου Αιγαίου	199.231	12	5
12	Νοτίου Αιγαίου	308.975	9	13
13	Κρήτης	623.065	5	4
	Σύνολο Ελλάδας	10.815.197		
	Άγιο Όρος (αυτοδιοίκητο)	1.811		
	Σύνολο	10.817.008		74

Σε ότι αφορά στο **ΑΕΠ** της Περιφέρειας και των άλλων Ελληνικών Περιφερειών, η τελευταία μέτρηση που είδε το φως της δημοσιότητας από την **ΕΛΣΤΑΤ** (Ελληνική Στατιστική Αρχή, Δελτίο Τύπου 13/1/2014), είναι η ακόλουθη:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2			
Κατά κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανά Περιφέρεια			
Από: ΕΛΣΤΑΤ 13/1/2014			
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	2010	2011	Μεταβολή
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	14.768	13.338	-9,7%
Κεντρικής Μακεδονίας	15.569	14.611	-6,2%
Δυτικής Μακεδονίας	18.379	18.760	2,1%
Θεσσαλίας	14.377	13.251	-7,8%
Ηπείρου	14.089	12.957	-8,0%
Ιονίων Νήσων	19.273	17.676	-8,3%
Δυτικής Ελλάδας	14.948	13.946	-6,7%
Στερεάς Ελλάδας	17.940	16.913	-5,7%
Πελοποννήσου	15.968	15.166	-5,0%
Αττικής	26.610	25.224	-5,2%
Βορείου Αιγαίου	15.695	14.765	-5,9%
Νοτίου Αιγαίου	22.446	20.896	-6,9%
Κρήτης	17.335	16.225	-6,4%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	19.918	18.747	-5,9%

Το **2010**, το ΑΕΠ της Περιφέρειας Πελοποννήσου ανήλθε στο **78,8%** του ΑΕΠ της χώρας και η Περιφέρεια κατετάγη στην **8η** θέση μεταξύ των 13 Περιφερειών.

Το **2011**, το ΑΕΠ της Περιφέρειας Πελοποννήσου αντιστοιχούσε στο **80,9%** του ΑΕΠ της χώρας και η Περιφέρεια κατέλαβε την **7η** θέση μεταξύ των 13 Περιφερειών.

Η μείωση του ΑΕΠ της Περιφέρειας μεταξύ των ετών 2011 και 2010 εν μέσω της κρίσης ανήλθε σε **-5,0%** ενώ το Ελληνικό ΑΕΠ μειώθηκε κατά **-5,9%**.

Ουσιαστικά η Περιφέρεια Πελοποννήσου είχε το μικρότερο ποσοστό μείωσης του ΑΕΠ συγκριτικά με τις άλλες Περιφέρειες και τη χώρα κατά τη διετία 2010-2011.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι πριν από την εμφάνιση της κρίσης, κατά την περίοδο 1995-2007, η Ελλάδα συνολικά καθώς και οι Ελληνικές Περιφέρειες εμφάνισαν σημαντικές αυξήσεις της οικονομικής μεγέθυνσης (ΑΕΠ).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3				
Μέσος όρος ετήσιας ανάπτυξης (ετήσιας αύξησης κ.κ. ΑΕΠ) 1995-2007				
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Μέσος όρος ετήσιας ανάπτυξης	Κατάταξη	Διαφορά με μ.ο. Ελλάδας	Διαφορά με μ.ο. Αττικής
Αν. Μακεδονία και Θράκη	5.8%	9	-2.9%	-7.6%
Κεντρική Μακεδονία	5.5%	11	-3.1%	-7.8%
Δυτική Μακεδονία	5.7%	10	-3.0%	-7.7%
Θεσσαλία	6.0%	8	-2.7%	-7.4%
Ήπειρος	8.9%	2	0.3%	-4.4%
Ιόνια Νησιά	7.8%	4	-0.9%	-5.6%
Δυτική Ελλάδα	5.0%	12	-3.7%	-8.4%
Στερεά Ελλάδα	2.2%	13	-6.4%	-11.1%
Πελοπόννησος	7.2%	6	-1.4%	-6.1%
Αττική	13.3%	1	4.7%	0.0%
Βόρειο Αιγαίο	6.4%	7	-2.2%	-6.9%
Νότιο Αιγαίο	8.1%	3	-0.5%	-5.2%
Κρήτη	7.4%	5	-1.2%	-5.9%

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Για την Ελλάδα ο μέσος όρος ετήσιας ανάπτυξης (ετήσιας αύξησης κ.κ. ΑΕΠ) 1995-2007 = **8,7%**. Στοιχεία από ΕΛΣΤΑΤ.

Σε ότι αφορά στις ενδοπεριφερειακές ανισότητες, τα στοιχεία τα οποία ελήφθησαν από τον Αναπτυξιακό Νόμο²³⁹ του 2011, δείχνουν τα ακόλουθα:

²³⁹ Ν. 3908/2011, ΦΕΚ Α' 8/1.2.2011 «Ενίσχυση Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή».

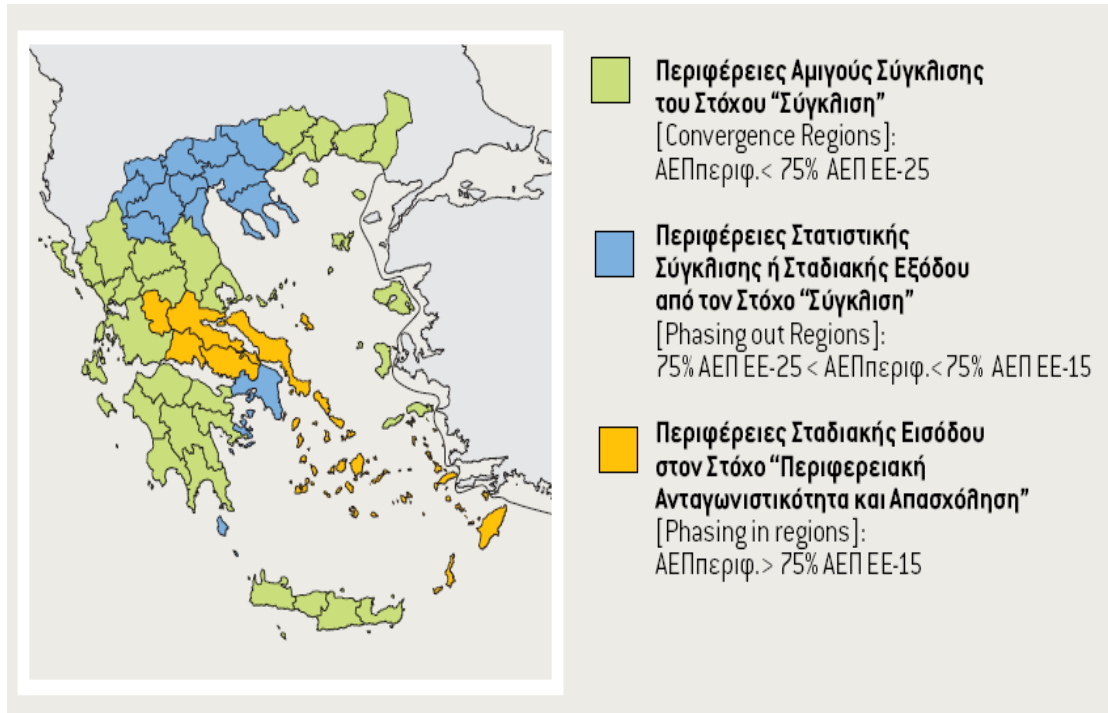
ΠΙΝΑΚΑΣ 4						
ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΜΕΓΕΘΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ						
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	κκΑΕΠ 2007 (μ.ο χώρας = 100)	ΖΩΝΗ	ΟΡΙΑ ΧΠΕ	Ποσοστά Ενίσχυσης		
				Μεγάλες Επιχειρήσεις	Μεσαίες Επιχειρήσεις	Μικρές και Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις
ΛΑΚΩΝΙΑ	65,63%	Γ	30%	30%	40%	50%
ΜΕΣΣΗΝΙΑ	67,67%	Γ	30%	30%	40%	50%
ΚΟΡΙΝΘΙΑ	106,36%	Β	30%	30%	35%	40%
ΑΡΚΑΔΙΑ	98,06%	Β	30%	30%	35%	40%
ΑΡΓΟΛΙΔΑ	78,99%	Β	30%	30%	35%	40%

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΧΠΕ = Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων 2007 - 2013
κκΑΕΠ = κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Περιφερειακής Ενότητας σε σχέση με το μέσο όρο του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας κατά το 2007.
Max τιμή = 106,36% (Κορινθία), Min τιμή = 65,63% (Λακωνία), Μέσος όρος = 83,3%
Εύρος τιμών = max – min = 40,7%, Τυπική Απόκλιση (standard deviation) = 18,2%
Πάνω από το μ.ο. 83,3% είναι: Κορινθία και Αρκαδία.
Κάτω από το μ.ο. 83,3% είναι: Λακωνία, Μεσσηνία, Αργολίδα.
Η Κορινθία ξεπερνά το μέσο όρο της χώρας (100%).
Η Αρκαδία βρίσκεται πολύ κοντά στο μέσο όρο της χώρας.
Η Αρκαδία ευνοείται από την ύπαρξη του εργοστασίου της ΔΕΗ στη Μεγαλόπολη.
Η Κορινθία ευνοείται από τη γειτνίαση με την Περιφέρεια Αττικής και τις Βιομηχανίες Πετρελαιοειδών.

Κατά την Δ΄ Προγραμματική Περίοδο του ΕΣΠΑ 2007-2013, η Περιφέρεια Πελοποννήσου εντάχθηκε στις Ευρωπαϊκές Περιφέρειες NUTS II οι οποίες εμπίπτουν στο Στόχο 1 «Σύγκλιση».

Χάρτης 3: Η κατάταξη των Ελληνικών Περιφερειών της Δ΄ Προγραμματικής Περιόδου για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής.

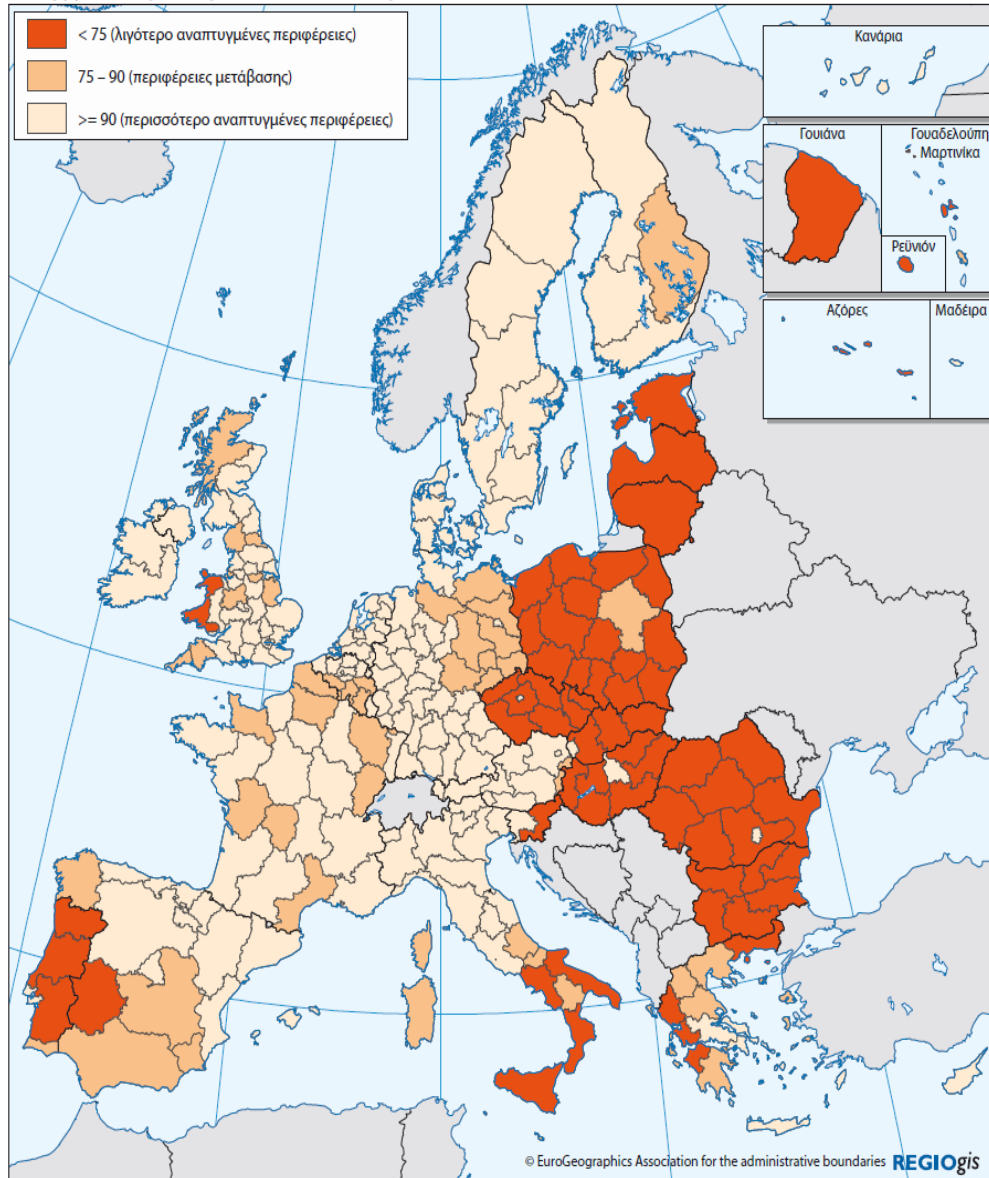

Κατά την Ε΄ Προγραμματική Περίοδο του ΚΣΠ (2014-2020) που θα υλοποιηθεί μέσω των ΣΕΣ (2014-2020), η νέα κατάταξη των Ελληνικών Περιφερειών παρουσιάζεται στο χάρτη που ακολουθεί.

Χάρτης 4: Η κατάταξη των Ελληνικών Περιφερειών της Ε΄ Προγραμματικής Περιόδου για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής.

Προσομοίωση επιλεξιμότητας 2014-2020

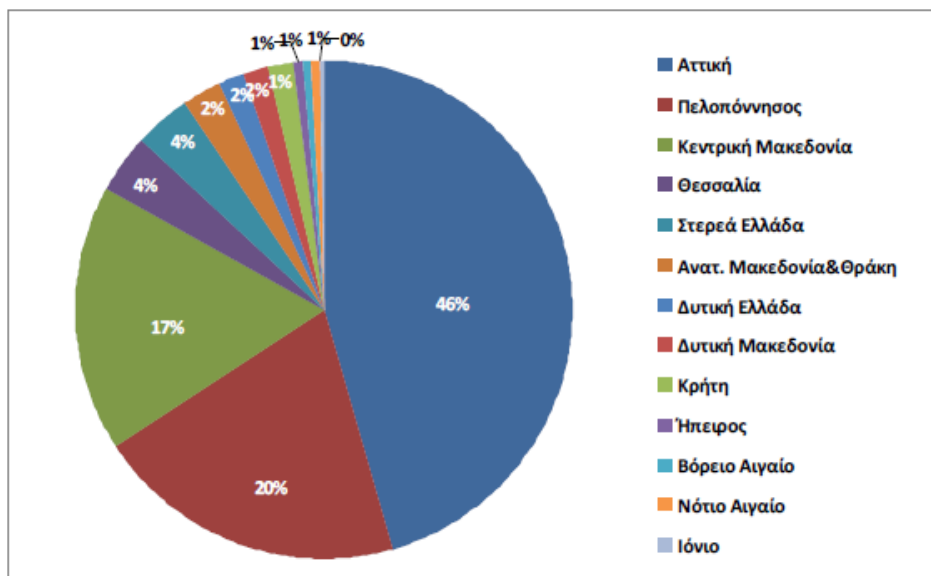
ΑΕγχΠ/κεφαλή (PPS), δείκτης ΕΕ27=100

Στο πλαίσιο της Στρατηγικής Στόχευσης για την αναβάθμιση της Περιφερειακής Εξωστρέφειας, η Περιφέρεια Πελοποννήσου πέτυχε σημαντικές επιδόσεις στις Εξαγωγές και στον Τουρισμό.

Οι εξαγωγές το 2012 ανήλθαν στο **20%** του συνόλου των εξαγωγών της χώρας.

Σχήμα 2: Εξαγωγικές επιδόσεις Περιφερειών το 2012
Πηγή: ΣΕΒΕ (Σύλλογος Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος)

Εξίσου σημαντικές επιδόσεις είχε και ο εισερχόμενος Τουρισμός.

Πίνακας 5: Περιφερειακά στατιστικά στοιχεία εισερχόμενου τουρισμού, Σεπτέμβριος 2013

Πηγή: ICAP. «Έρευνα περιφερειακής κατανομής της ετήσιας τουριστικής δαπάνης». Αθήνα. 2013.

Περιφέρεια	Επισκέπτες	Διανυκτερεύσεις	Δαπάνες (ευρώ)	Δαπάνες ανά διανυκτέρευση	Δαπάνες ανά επισκέπτη	Διανυκτερεύσεις ανά επίσκεψη
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	171,338	1,033,245	49,714,887.3	48.1	290.2	6.0
Κεντρική Μακεδονία	656,584	3,435,220	201,852,927.2	58.8	307.4	5.2
Δυτική Μακεδονία	45,600	383,819	12,353,725.4	32.2	270.9	8.4
Ηπειρος	61,216	219,375	20,925,305.3	95.4	341.8	3.6
Θεσσαλία	61,616	235,563	14,786,382.5	62.8	240.0	3.8
Ιόνια Νησιά	372,320	2,809,350	209,972,804.4	74.7	564.0	7.5
Δυτική Ελλάδα	37,927	167,982	9,751,781.7	58.1	257.1	4.4
Στερεά Ελλάδα	43,319	135,955	12,738,458.8	93.7	294.1	3.1
Πελοπόννησος	60,249	344,968	30,705,936.8	89.0	509.6	5.7
Αττική	342,841	1,259,927	125,108,532.3	99.3	364.9	3.7
Νησιά Βορείου Αιγαίου	13,767	118,179	4,767,516.8	40.3	346.3	8.6
Νησιά Νοτίου Αιγαίου	792,786	6,206,053	588,223,343.7	94.8	742.0	7.8
Κρήτη	695,568	5,505,065	468,447,852.0	85.1	673.5	7.9
Σύνολο	2,963,439	21,854,701	1,749,349,454.0	80.0	590.3	7.4

Η θέση της Περιφέρειας Πελοποννήσου στο εθνικό και στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, αποτυπώνεται στο **Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΓΠΧΣΑΑ)**, στα **Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΠΧΣΑΑ)**²⁴⁰, στο **Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου**

²⁴⁰ Την περίοδο 2008-2009, το ΥΠΕΧΩΔΕ κατάρτισε χωροταξικές μελέτες, όπως: (Α) Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Απόφαση 6877/4872, ΦΕΚ Α 128). (Β) Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Απόφαση 49828/12.11.2008, ΦΕΚ Β 2464). (Γ) Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία (Απόφαση 11508/18.2.2009, ΦΕΚ ΑΑΠ 1138). (Δ) Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό (Απόφαση 24208/4.6.2009, ΦΕΚ Β 1138), και (Ε) Ένα αριθμό από τα 12 ΠΠΧΣΑΑ (πλην της Αττικής διότι θεωρήθηκε ότι ένα μεγάλο τμήμα της μελέτης αυτής είχε ήδη καλυφθεί από το ΡΣ Αθηνών).

Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΑΑ) του 2003 της Περιφέρειας Πελοποννήσου²⁴¹ και στο συναφές Δίκαιο²⁴².

Τα Χωροταξικά Σχέδια απαιτούν αλλαγές και επικαιροποιήσεις για να προσαρμοστούν στις εξελίξεις.

Επί του παρόντος καταρτίζεται η μελέτη για την *αναθεώρηση* του ΠΠΧΣΑΑ της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

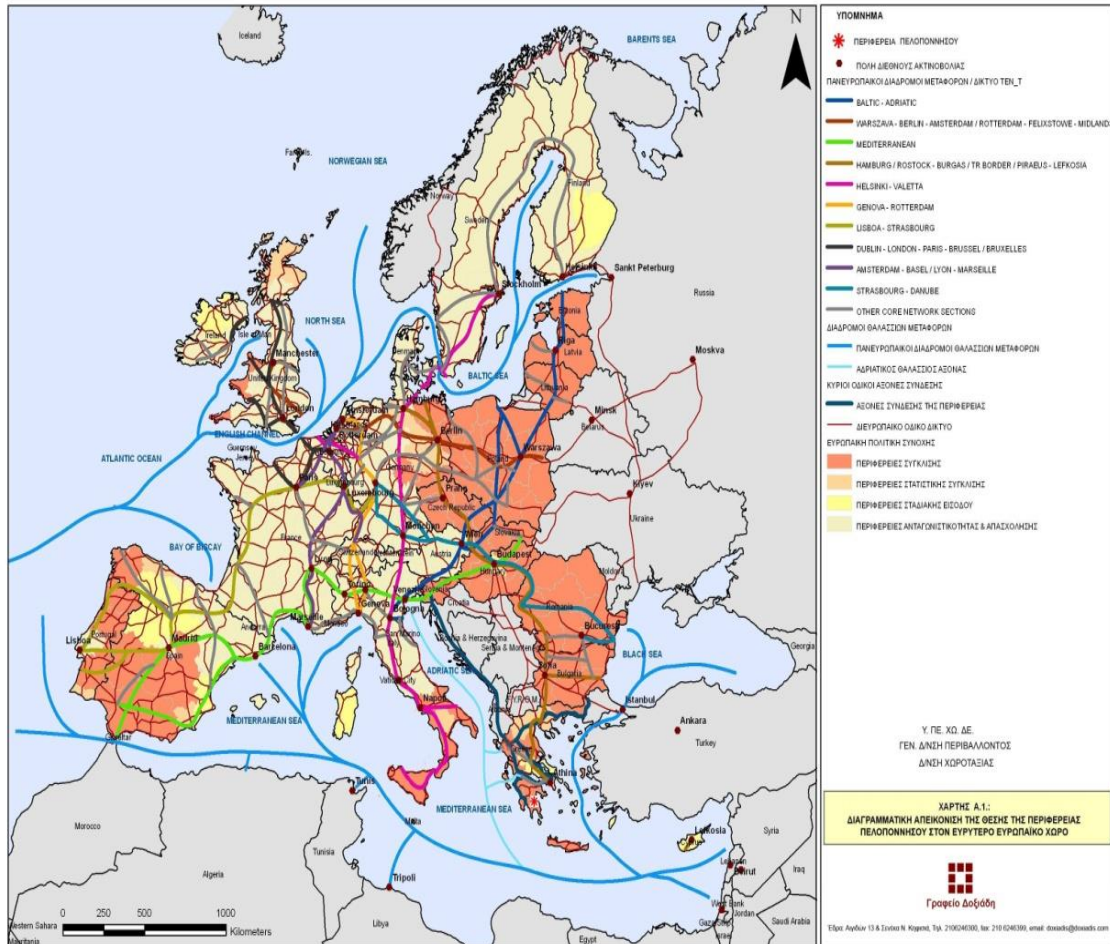
Στο χάρτη που ακολουθεί απεικονίζεται η θέση της Περιφέρειας Πελοποννήσου στον ευρωπαϊκό χώρο σύμφωνα με το νέο και αναθεωρημένο ΠΠΧΣΑΑ.

²⁴¹ Απόφαση Αριθμ. 25294/25-6-2003 του ΥΠΕΧΩΔΕ (ΦΕΚ Β 1485/10-10-2003).

²⁴² Για παράδειγμα: Ν.4179/2013, ΦΕΚ Α΄ 175/8.8.2013 «Απλούστευση διαδικασιών για την ενίσχυση επιχειρηματικότητας στον τουρισμό, αναδιάρθρωση του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού και λοιπές διατάξεις».

Χάρτης 5: Η θέση της Περιφέρειας Πελοποννήσου στον ευρωπαϊκό χώρο σύμφωνα με το Αναθεωρημένο ΠΠΧΣΑΑ.

Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Γ.Γ. Χωροταξίας και Αστικού Περιβάλλοντος

6.2 ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 2010²⁴³

Οι εκλογές για την ανάδειξη των οργάνων των Δήμων και των Περιφερειών σύμφωνα με το ΜΠΚ, διεξήχθησαν στις 7/11/2010 και οι επαναληπτικές στις 14/11/2010.

²⁴³ www.ypes.gr (Υπουργείο Εσωτερικών).

Η προεκλογική περίοδος διεξήχθη σε μια δύσκολη χρονιά για την Ελλάδα, κατά την οποία για λόγους μιας ενδεχόμενης χρεωκοπίας υπογράφηκε το Μνημόνιο με το ΔΝΤ, την ΕΕ και την ΕΚΤ έτσι, ώστε να καλυφθεί η δανειακή ανάγκη της χώρας.

Οι υποψήφιοι συνδυασμοί και οι ηγέτες των παρατάξεων, φαίνονται στον Πίνακα 6 που ακολουθεί:

ΠΙΝΑΚΑΣ 6		
Συνδυασμοί και υποψήφιοι περιφερειάρχες κατά τις εκλογές της 7^{ης}/11/2010		
	ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ
1	ΝΕΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	ΠΕΤΡΟΣ ΤΑΤΟΥΛΗΣ
2	ΔΥΝΑΤΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΡΑΚΟΣ
3	ΛΑΪΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	ΓΟΝΤΙΚΑ ΝΙΚΟΣ
4	ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	ΠΕΤΡΑΚΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
5	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΩΡΙΑ	ΜΠΟΥΚΛΗΣ ΛΑΜΠΡΟΣ
6	ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΑΝΤΙΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟ ΜΩΡΙΑ	ΚΑΤΣΑΡΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
7	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	ΤΣΟΓΚΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
8	ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ	ΣΑΜΠΙΑΖΙΩΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Οι εκλογές διεξήχθησαν σε δυο γύρους.

Τα αποτελέσματα του α' γύρου εμφανίζονται στον Πίνακα 7.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7			
Αποτελέσματα εκλογών Κυριακής 7/10/2010			
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ
ΝΕΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	41,71	157.597	11
ΔΥΝΑΤΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	40,94	154.691	11
ΛΑΪΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	6,79	25.669	2
ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	3,93	14.835	1
ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΩΡΙΑ	1,91	7.212	1
ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΑΝΤΙΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟ ΜΩΡΙΑ	1,71	6.443	
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	1,57	5.920	
ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ	1,45	5.468	

Στις επαναληπτικές εκλογές, τα αποτελέσματα μεταξύ των δυο πρωτευσάντων συνδυασμών φαίνονται στον Πίνακα 8.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8			
Αποτελέσματα εκλογών Κυριακής 14/10/2010			
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ
ΝΕΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	52,53	156.960	20
ΔΥΝΑΤΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	47,47	141.863	5

Η σύνθεση του Περιφερειακού Συμβουλίου, παρουσιάζεται στον Πίνακα 9.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9	
ΣΥΝΘΕΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΕΔΡΕΣ
ΝΕΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	31
ΔΥΝΑΤΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	16
ΛΑΪΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	2
ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	1
ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΟΡΙΑ	1
Σύνολο	51

Ο κατανομή των Περιφερειακών Συμβούλων ανά ΠΕ φαίνεται στον Πίνακα που ακολουθεί:

ΠΙΝΑΚΑΣ 10		
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ:		
Περιφερειακοί Σύμβουλοι ανά ΠΕ		
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	154.624	12
ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	105.770	9
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	102.035	8
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	176.876	14
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	99.637	8
ΣΥΝΟΛΟ	638.942	51

Το Προεδρείο του **Περιφερειακού Συμβουλίου** (ΠΕΣΥ) της Περιφέρειας Πελοποννήσου, έχει τρία εκλεγμένα μέλη: **Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο και Γραμματέα**²⁴⁴.

Με Απόφαση του Περιφερειάρχη Πελοποννήσου κ. Πέτρου Τατούλη και σύμφωνα με το Ν.3853, στην Περιφέρεια διορίστηκαν τρεις **Θεματικοί Περιφερειάρχες**²⁴⁵:

- (α) Ανάπτυξης – Έργων – Περιφερειακής Ενημέρωσης,
- (β) Ενέργειας – Βιομηχανίας-Πολιτισμού, και
- (γ) Απασχόλησης – Παιδείας – Υγείας.

6.3 Η ΧΩΡΙΚΗ ΔΙΑΦΩΡΩΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ²⁴⁶

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται ο αριθμός των Δήμων (ΟΤΑ α' βαθμού) ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11: ΔΗΜΟΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ				
ΠΕ ΑΡΚΑΔΙΑΣ = 5, ΠΕ ΛΑΚΩΝΙΑΣ = 5, ΠΕ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ = 6, ΠΕ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ = 4, ΠΕ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ = 6				
ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΩΝ = 26				
α/α	ΔΗΜΟΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΕΔΡΑ
1	ΒΟΡΕΙΑ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΑΡΚΑΔΙΑΣ	12.825	ΑΣΤΡΟΣ
2	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΑΡΚΑΔΙΑΣ	18.327	ΔΗΜΗΤΣΑΝΑ

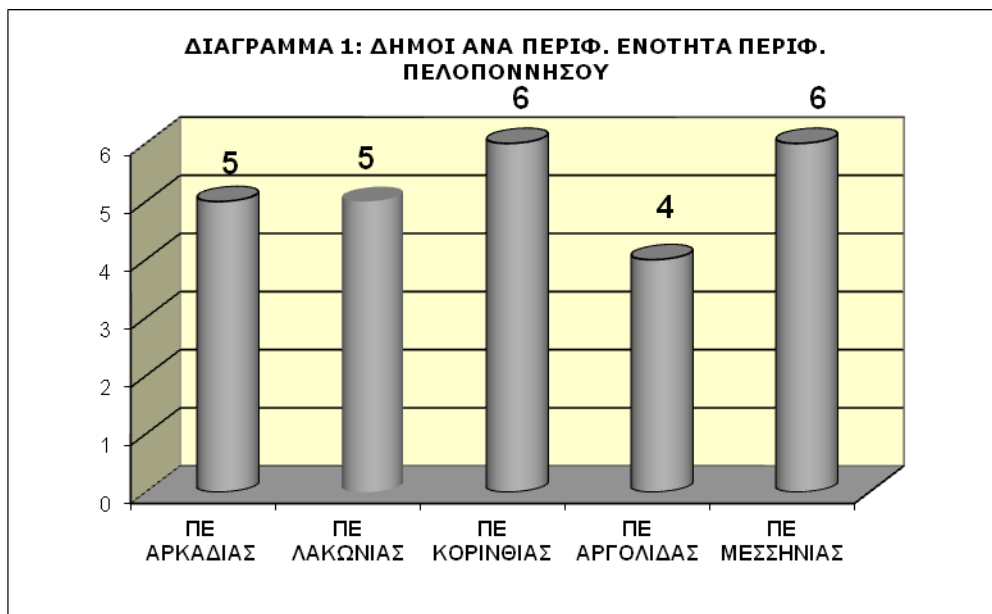
²⁴⁴ Πρώτη 2ετής θητεία ως προβλέπει ο Νόμος με την Απόφαση ΠΕΣΥ 1/2-1-2011 και ανανέωση για δεύτερη θητεία με την Απόφαση ΠΕΣΥ 1/ 6-1-2013 για τους κκ. Πρόεδρο Γεώργιο Πουλοκέφαλο (Λακωνία), Αντιπρόεδρο Άγγελο Κωτσιόπουλο (Μεσσηνία) και Λάμπρο Μπούκλη (Κορινθία).

²⁴⁵ Αντίστοιχα οι κκ. Κωνσταντίνα Νικολάκου, Απόστολος Παπαφωτίου, και Ανδρέας Πουλάς

²⁴⁶ Απόφαση Αριθμ. 45892, ΦΕΚ Β' 1292 «Πρωτοβάθμιοι και Δευτεροβάθμιοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Χώρας με το Ν. 3852/2010 και αναλογική κατανομή πληθυσμού στις δημοτικές κοινότητες του άρθρου 2, παρ. 4 του Ν. 3852/2010, ο οποίος δεν είναι δυνατόν να κατανεμηθεί, λόγω ελλিপών στοιχείων τόπου εγκατάστασης».

3	ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	ΑΡΚΑΔΙΑΣ	13.152	ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ
4	ΝΟΤΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΑΡΚΑΔΙΑΣ	9.001	ΛΕΩΝΙΔΙΟ
5	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΠΟΛΗΣ	ΑΡΚΑΔΙΑΣ	48.730	ΤΡΙΠΟΛΗ
6	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ	17.157	Γύθειο
7	ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΥ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ	745	Ελαφώνησος
8	ΕΥΡΩΤΑ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ	19.803	Σκάλα
9	ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ	23.853	Μολαίοι
10	ΣΠΑΡΤΗΣ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ	38.079	Σπάρτη
11	ΒΕΛΟΥ – ΒΟΧΑΣ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	18.323	Ζευγολατιό
12	ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	60.226	Κόρινθος
13	ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ – ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΩΝ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	22.480	Λουτράκι
14	ΝΕΜΕΑΣ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	7.774	Νεμέα
15	ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ – ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	21.155	Ξυλόκαστρο
16	ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	24.666	Κιάτο
17	ΑΡΓΟΥΣ – ΜΥΚΗΝΩΝ	ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	48.188	Άργος
18	ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ	ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	9.275	Ασκληπείο
19	ΕΡΜΙΟΝΙΔΑΣ	ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	14.901	Κρανίδι
20	ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ	ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	33.406	Ναύπλιο
21	ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	8.647	Καρδαμύλη
22	ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	67.127	Καλαμάτα
23	ΜΕΣΣΗΝΗΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	28.754	Μεσσήνη
24	ΟΙΧΑΛΙΑΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	14.987	Μελιγαλάς
25	ΠΥΛΟΥ – ΝΕΣΤΟΡΟΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	23.780	Πύλος
26	ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	33.581	Κυπαρισσία
ΣΥΝΟΛΟ			638.942	

Συνολικά η Περιφέρεια έχει 26 Δήμους.

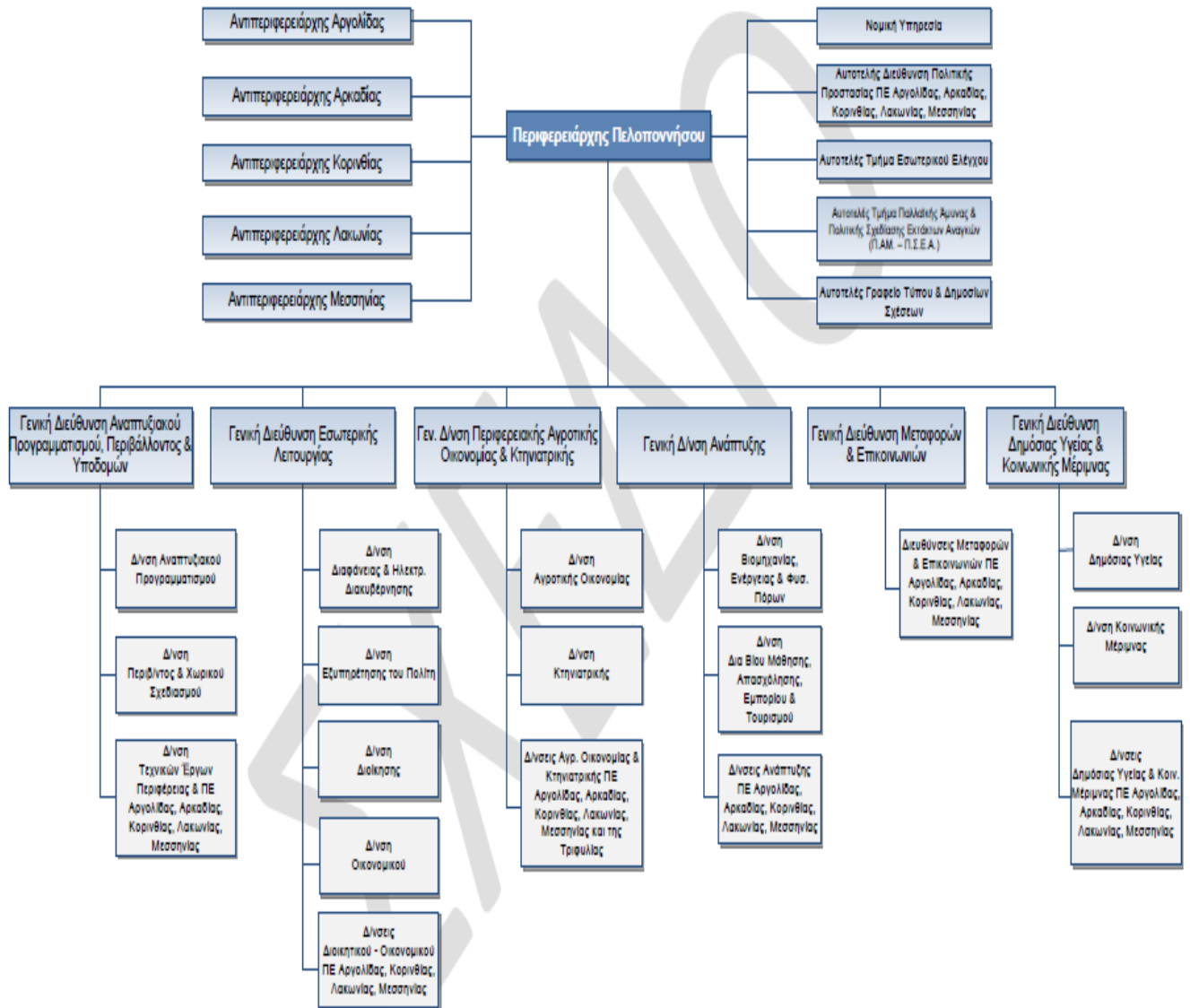
6.4 Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Οι υπηρεσίες της Περιφέρειας Πελοποννήσου, διαρθρώνονται σε κεντρικό και σε περιφερειακό επίπεδο όπως προκύπτουν, από τον Οργανισμό της Περιφέρειας²⁴⁷.

Οι περιφερειακές υπηρεσίες κατανέμονται στις περιφερειακές ενότητες και υπάγονται σε οργανωτικές μονάδες της Κεντρικής Υπηρεσίας.

²⁴⁷ ΠΔ 131, ΦΕΚ Α' 244/27-12-2010 «Οργανισμός της Περιφέρειας Πελοποννήσου».

Διάγραμμα 2: Το οργανόγραμμα της Περιφέρειας Πελοποννήσου

6.4.1 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Το Περιφερειακό Συμβούλιο ασκεί όλες τις αρμοδιότητες που ανήκουν στην περιφέρεια, εκτός από εκείνες που έχουν ανατεθεί με ρητή διάταξη σε άλλο όργανο της περιφέρειας ή έχουν μεταβιβαστεί από το ίδιο το Περιφερειακό Συμβούλιο σε Επιτροπή του.

Το Περιφερειακό Συμβούλιο είναι αρμόδιο για:

- 1.* την έγκριση και παρακολούθηση του επιχειρησιακού προγράμματος της περιφέρειας,
- 2.* την έγκριση και παρακολούθηση αναπτυξιακών προγραμμάτων κατά την κείμενη νομοθεσία,
- 3.* την έγκριση του προϋπολογισμού και του απολογισμού της περιφέρειας,
- 4.* την επιβολή τελών, εισφορών και δικαιωμάτων,
- 5.* την απαλλοτρίωση ακινήτων,
- 6.* την εκποίηση, ανταλλαγή και δωρεά ακινήτων, καθώς και τη σύσταση εμπράγματων δικαιωμάτων,
- 7.* την αγορά, παραχώρηση χρήσης, μίσθωση και εκμίσθωση κινητών και ακινήτων,
- 8.* τη σύναψη δανείων,
- 9.* την έγκριση του κανονισμού των εργασιών του, του κανονισμού των εργασιών της οικονομικής επιτροπής και των επιτροπών του άρθρου 164, καθώς και του οργανισμού των υπηρεσιών της περιφέρειας,
- 10.* την πλήρωση των κενών οργανικών θέσεων προσωπικού της περιφέρειας,
- 11.* το πρόγραμμα των εκτελεστέων έργων και προμηθειών,
- 12.* τη σύσταση επιτροπών στις οποίες μεταβιβάζει αρμοδιότητές του.

6.4.2 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

1. Συντονίζει την κατάρτιση και έχει την ευθύνη της υλοποίησης του επιχειρησιακού προγράμματος της περιφέρειας, το οποίο και εισηγείται στο περιφερειακό συμβούλιο.
2. Καταρτίζει και εισηγείται στο περιφερειακό συμβούλιο τα τομεακά προγράμματα δράσης και έχει την ευθύνη της υλοποίησής τους.
3. Συγκεντρώνει και αξιολογεί τις προτάσεις των υπηρεσιών της περιφέρειας στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την κατάρτιση του προϋπολογισμού και εισηγείται το προσχέδιο του προϋπολογισμού προς την οικονομική επιτροπή.
4. Συντάσσει και εισηγείται προς το περιφερειακό συμβούλιο τις προβλεπόμενες εκθέσεις πεπραγμένων.
5. Έχει την ευθύνη για την πιστή εκτέλεση του προϋπολογισμού.
6. Παρακολουθεί, αξιολογεί και συντονίζει τη δράση των υπηρεσιών της περιφέρειας.
7. Εισηγείται στο περιφερειακό συμβούλιο το σχέδιο:
 - I. οργανισμού εσωτερικής υπηρεσίας,
 - II. κανονισμού λειτουργίας υπηρεσιών,
 - III. κανονισμού μέτρησης και αξιολόγησης της απόδοσης των περιφερειακών υπηρεσιών.
8. Εισηγείται στο περιφερειακό συμβούλιο σχέδιο χάρτας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των πολιτών και μεριμνά για την έκδοση, ενημέρωση και διακίνηση οδηγού του πολίτη για τις παρεχόμενες υπηρεσίες της περιφέρειας σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.
9. Εισηγείται το σχέδιο του κανονισμού πληροφόρησης των πολιτών και του κανονισμού διαβούλευσης.
10. Εισηγείται τα σχέδια αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών και φυσικών καταστροφών, σε εναρμόνιση με τα αντίστοιχα σχέδια της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας.
11. Παρακολουθεί, αξιολογεί και συντονίζει τη δράση των νομικών προσώπων που ανήκουν στην εποπτεία της περιφέρειας.

12. Καταρτίζει τον κανονισμό λειτουργίας της.

6.4.3 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Οικονομική Επιτροπή είναι αρμόδια για:

1. Την κατάρτιση σχεδίου του προϋπολογισμού της περιφέρειας και την εισήγηση στο περιφερειακό συμβούλιο για ψήφιση.
2. Την κατάρτιση, επεξεργασία, προέλεγχο του απολογισμού και υποβολή σχετικής έκθεσης στο περιφερειακό συμβούλιο.
3. Την κατάρτιση των όρων, τη σύνταξη των διακηρύξεων, τη διεξαγωγή και κατακύρωση κάθε μορφής δημοπρασιών και διαγωνισμών, καθώς και τη συγκρότηση των ειδικών επιτροπών διεξαγωγής και αξιολόγησης από μέλη της ή ειδικούς επιστήμονες, υπαλλήλους της περιφέρειας ή δημόσιους υπαλλήλους.
4. Τη μελέτη της ανάγκης σύναψης δανείων, τον καθορισμό των όρων τους και την υποβολή της σχετικής εισήγησης στο περιφερειακό συμβούλιο.
5. Την άσκηση όλων των ένδικων βοηθημάτων και των ένδικων μέσων, καθώς και την παραίτηση από αυτά.
6. Την υποβολή προσφυγών στις διοικητικές αρχές.
7. Το συμβιβασμό ή την κατάργηση δίκης που έχει αντικείμενο μέχρι ποσού δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ. Δεν επιτρέπεται συμβιβασμός ή κατάργηση δίκης για απαιτήσεις μισθών, επιδομάτων, αποζημιώσεων, εξόδων παράστασης, εξόδων κίνησης και γενικά μισθολογικών παροχών οποιασδήποτε μορφής, εξαιρουμένων εκείνων για τις οποίες το νομικό ζήτημα έχει επιλυθεί με απόφαση ανωτάτου δικαστηρίου.
8. Την πρόσληψη δικηγόρου και την ανάκληση της πληρεξουσιότητάς του, όταν δεν έχει προσληφθεί δικηγόρος με πάγια αντιμισθία ή ο προσληφθείς δεν έχει δικαίωμα παράστασης στο δικαστήριο που είναι διάδικος η περιφέρεια. Η αμοιβή του δικηγόρου στις

περιπτώσεις αυτές ορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Περί Δικηγόρων, όπως ισχύουν κάθε φορά, με βάση πίνακα αμοιβών, που ελέγχεται ως προς το κανονικό των αμοιβών και θεωρείται από τον πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου της έδρας της περιφέρειας.

Η Οικονομική Επιτροπή με ειδική απόφαση, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της, μπορεί να παραπέμπει συγκεκριμένο θέμα της αρμοδιότητάς της στο Περιφερειακό Συμβούλιο για τη λήψη απόφασης, εφόσον κρίνει ότι αυτό επιβάλλεται από την ιδιαίτερη σοβαρότητά του. Το Περιφερειακό Συμβούλιο μπορεί, για θέματα ιδιαίτερα σοβαρά, με ειδική αιτιολογία και με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, να αποφασίζει ότι θα ασκήσει το ίδιο αρμοδιότητες των προηγούμενων παραγράφων.

6.4.4 ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

6.4.4.1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΦΥΛΩΝ

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 186, VI, του ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α'), σε κάθε περιφέρεια συγκροτείται, με απόφαση του Περιφερειάρχη, Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας των Φύλων. Η Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας, είναι το όργανο που έχει αναλάβει να εξειδικεύει τις γενικές- κεντρικές πολιτικές για την ισότητα σε τοπικό επίπεδο και να εισηγείται τις προτάσεις του τόσο στα αρμόδια όργανα που σχεδιάζουν και εφαρμόζουν πολιτικές και μέτρα σε τοπικό επίπεδο, όσο και στη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων. Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου με απόφαση του Περιφερειάρχη ορίστηκαν τα μέλη που θα συγκροτήσουν την Επιτροπή αυτή.

Η Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας των Φύλων έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

1. Μεριμνά και υποστηρίζει την ένταξη της ισότητας των φύλων στην αναπτυξιακή πολιτική της περιφέρειας, λαμβάνοντας υπόψη τις πολιτικές της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων.
2. Διατυπώνει προτάσεις και εισηγείται προς τα αρμόδια όργανα της περιφέρειας τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής ζωής.
3. Εισηγείται προς το περιφερειακό συμβούλιο την ένταξη έργων στις ΣΑΕΠ που προωθούν τα ανωτέρω μέτρα και τις σχετικές δράσεις ενημέρωσης και πληροφόρησης των πολιτών, και
4. Συνεργάζεται με το Συμβουλευτικό Κέντρο της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, στην Περιφέρεια, καθώς και με φορείς της κοινωνίας των πολιτών.

6.4.4.2 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Η Περιφερειακή Επιτροπή Επαγγελματικής Κατάρτισης, συγκροτήθηκε με την υπ' αριθμ. 60888/20532/2011/24.01.2012 Απόφαση του Περιφερειάρχη και αποτελείται από 20 στελέχη. Έργο της ως άνω επιτροπής είναι η διατύπωση εισηγήσεων στο Περιφερειακό Συμβούλιο για θέματα επαγγελματικής κατάρτισης και σύνδεσής της με την αγορά εργασίας και ιδίως για τη διερεύνηση και εκτίμηση των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων της αγοράς εργασίας της Περιφέρειας και την ιεράρχηση των επαγγελματικών ειδικοτήτων που πρέπει να λειτουργήσουν στα Ι.Ε.Κ., στα Κ.Ε.Κ. και γενικότερα στις σχολές επαγγελματικής κατάρτισης.

6.5 ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 179 του Ν.3852/2010 (δηλαδή, του ΜΠΚ), το Περιφερειακό Συμβούλιο εξέλεξε²⁴⁸ **Συμπαραστάτη του Πολίτη και της Επιχείρησης** της Περιφέρειας Πελοποννήσου τον Ιούλιο του 2011.

6.5.1 Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ

1. Ο Περιφερειακός Συμπαραστάτης του Πολίτη και της Επιχείρησης αποτελεί ένα νέο θεσμό για την Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση διαμεσολάβησης μεταξύ των θιγόμενων πολιτών και επιχειρήσεων, αφενός και των νομικών προσώπων, επιχειρήσεων και υπηρεσιών της Περιφέρειας, αφετέρου.

2. Αποστολή του είναι: α) η επίλυση των προβλημάτων που καταγγέλλονται εξαιτίας της κακοδιοίκησης των υπηρεσιών της Περιφέρειας, των νομικών προσώπων και των επιχειρήσεων της β) ο έλεγχος των υπηρεσιών της περιφέρειας γ) ο έγκαιρος εντοπισμός και η αποτελεσματική αντιμετώπιση φαινομένων κακοδιοίκησης δ) η εποπτεία της ορθής εφαρμογής των νόμων ε) η διασφάλιση της αμεροληψίας των περιφερειακών αρχών και στ) η αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής και διαφανούς διοίκησης.

3. Σκοπός του είναι: Ο Περιφερειακός Συμπαραστάτης αποτελεί έναν περιφερειακό θεσμό που επιβλέπει την ορθή και νομότυπη λειτουργία των διοικητικών υπηρεσιών και λειτουργεί εμμέσως ως εσωτερικός ελεγκτικός μηχανισμός και ως διαμεσολαβητής στη σχέση των πολιτών και των επιχειρήσεων με τις Υπηρεσίες της Περιφέρειας, των νομικών προσώπων και των επιχειρήσεων της, ενώ υποστηρίζεται διοικητικά από τις Υπηρεσίες της Περιφέρειας.

²⁴⁸ Απόφαση ΠΕΣΥ αριθμ. 263/18-7-2011.

6.5.2 ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ

1. Ο Περιφερειακός Συμπαραστάτης του Πολίτη και της Επιχείρησης επιλαμβάνεται υποθέσεων που ανάγονται στις Υπηρεσίες της Περιφέρειας, των νομικών της προσώπων και των επιχειρήσεών της.

2. Ο Περιφερειακός Συμπαραστάτης επιλαμβάνεται των υποθέσεων που αφορούν σε καταγγελίες για παραβίαση δικαιωμάτων ή προσβολής νομίμων συμφερόντων πολιτών ή επιχειρήσεων και φαινομένων κακοδιοίκησης, κατόπιν σχετικής ενυπόγραφης αιτήσεως του θιγόμενου πολίτη ή επιχείρησης και υποχρεούται όπως απαντήσει εγγράφως ή ηλεκτρονικά επ' αυτής εντός της ενδεικτικής προθεσμίας των τριάντα (30) ημερών.

3. Συγκεκριμένα, ο Περιφερειακός Συμπαραστάτης διερευνά τις περιπτώσεις κατά τις οποίες όργανο των Υπηρεσιών της Περιφέρειας, των νομικών προσώπων και των επιχειρήσεών της προσβάλλει με πράξη ή παράλειψη δικαίωμα ή συμφέρον που προστατεύεται από την έννομη τάξη, αρνείται να εκπληρώσει συγκεκριμένη υποχρέωση που επιβάλλεται από εκτελεστή δικαστική απόφαση, αρνείται να εκπληρώσει συγκεκριμένη υποχρέωση που επιβάλλεται από το Νόμο ή από ατομική διοικητική πράξη, ενεργεί ή παραλείπει νόμιμη οφειλόμενη ενέργεια, κατά παράβαση των αρχών της χρηστής διοίκησης και της διαφάνειας ή κατά κατάχρηση εξουσίας.

4. Ο Συμπαραστάτης επιλαμβάνεται και αυτεπαγγέλτως σε περιπτώσεις κακοδιοίκησης που περιέλθουν στην αντίληψή του.

5. Ο Συμπαραστάτης επιλαμβάνεται των υποθέσεων που έχουν προκύψει μετά την ολοκλήρωση της πλήρους ανάληψης των αρμοδιοτήτων της αιρετής Περιφέρειας, από την 1^η Ιουλίου 2011.

6. Ο Συμπαραστάτης δεν επιλαμβάνεται υποθέσεων που κρίνονται προδήλως αόριστες, αβάσιμες, ασήμαντες ή που ασκούνται κατά τρόπο καταχρηστικό ή κατά παράβαση της αρχής της καλής πίστης.

7. Ο Συμπαραστάτης δεν επιλαμβάνεται υποθέσεων που εκκρεμούν ενώπιον των Δικαστηρίων.

8. Ο Συμπαραστάτης συντάσσει ετήσια έκθεση, όπως ορίζεται στο άρθρο 179 παρ. 4 του Ν. 3852/2011, στην οποία παρουσιάζει το έργο του, παραθέτει τις σημαντικότερες υποθέσεις και διατυπώνει προτάσεις για την βελτίωση της διοίκησης και των σχέσεών της με το κοινό και την θεραπεία των προβλημάτων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά του.

9. Ο Συμπαραστάτης προβαίνει στη διατύπωση προτάσεων βελτίωσης της περιφερειακής διοίκησης και των σχέσεών της με το κοινό και επ' ευκαιρία σημαντικών προβλημάτων κακοδιοίκησης που ο ίδιος εντοπίζει. Οι ειδικές προτάσεις του υποβάλλονται στον περιφερειάρχη και κοινοποιούνται στο περιφερειακό συμβούλιο και στον εκτελεστικό γραμματέα της περιφέρειας.

10. Ο Συμπαραστάτης μπορεί να απευθύνεται και συνεργάζεται με τις περιφερειακές διευθύνσεις και υπηρεσίες για την ανάδειξη προβλημάτων ως προς την λειτουργία τους, την αναζήτηση λύσεων και την διατύπωση προτάσεων για την αναβάθμιση των παρεχομένων προς τον διοικούμενο υπηρεσιών. Ο Συμπαραστάτης μπορεί συνεπικουρούμενος από τις περιφερειακές υπηρεσίες να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες (συνέδρια, ημερίδες) για τη συζήτηση με κοινωνικούς φορείς της αντιμετώπισης προβλημάτων του πολίτη και της επιχείρησης και την παραγωγή πορισμάτων χρήσιμων για τις προτάσεις αναβάθμισης των υπηρεσιών της διοίκησης.

11. Ο Συμπαραστάτης μπορεί να παρεμβαίνει για ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος που αφορούν την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη και της επιχείρησης και να ζητά από τις υπηρεσίες να λαμβάνουν αντίστοιχα μέτρα.

6.6 Ο ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ²⁴⁹

6.6.1 ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΟΡΑΜΑ

Το Στρατηγικό Σχέδιο αντικατοπτρίζει το αυτοδιοικητικό όραμα του Πολιτικού και του Νομικού Πολιτισμού που συνοδεύεται από τις αρχές της οργανωσιακής κουλτούρας Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης και του Νέου Δημόσιου Μάνατζμεντ στη βάση όλων των Εθνικών και Ευρωπαϊκών Πολιτικών για τη Βιώσιμη και την Αειφόρο Ανάπτυξη της Περιφέρειας.

Στηρίζεται στον Περιφερειακό Δημοκρατικό Προγραμματισμό (από κάτω προς τα πάνω – bottom up- και από πάνω προς τα κάτω – up down διάδραση) καθώς και στη φιλοσοφία της Νέας Πολυεπίπεδης Περιφερειακής Διακυβέρνησης για τη Συμμετοχική Δημοκρατία με βάση την εφαρμογή των αρχών της Διαφάνειας, της Διαύγειας και της Διαβούλευσης.

Η κατάρτιση του Στρατηγικού Σχεδίου περιλαμβάνει την αποτύπωση μιας ολοκληρωμένης εικόνας του χωρικού προφίλ και του εσωτερικού περιβάλλοντος της Περιφέρειας (κεντρικός μηχανισμός και δορυφορικές δομές) τόσο από πλευράς ποιοτικών χαρακτηριστικών όσο και από πλευράς ποσοτικών στοιχείων και δεδομένων.

Δηλαδή, μια τομογραφία και ένα scanning της Περιφέρειας και της χωρικής ταυτότητας από κάθε συντρέχουσα άποψη.

Το Στρατηγικό Σχέδιο είναι επίσημο έγγραφο προσανατολισμού και προγραμματισμού όπου αποκαλύπτεται το όραμα για το ρόλο και την αποστολή της Περιφέρειας στο ευρωπαϊκό, στο εθνικό και στο διεθνές γίγνεσθαι, όπου αποτυπώνονται οι μεσο-βραχυπρόθεσμοι στόχοι, οι ενδιάμεσοι σκοποί και οι απώτεροι μακροπρόθεσμοι στόχοι του

²⁴⁹ ΠΕΣΥ, Αριθμ. Απόφασης 514/ 28.12.2012.

οδοράματος για την επίτευξη της Βιώσιμης και Αειφόρου Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Συγχρόνως συνιστά ένα πολύτιμο εργαλείο για μετα-αξιολόγηση (ex post) των πεπραγμένων της Περιφερειακής Αρχής με αντικειμενικά και τεχνοκρατικά κριτήρια ανάλυσης.

Χρησιμοποιήθηκε η τεχνογνωσία και τα επιστημονικά εργαλεία για την αξιόπιστη αποτύπωση της κατάστασης που επικρατεί από πλευράς corpus και animus στο εσωτερικό περιβάλλον και στη χωρική ενότητα στην οποία εκτείνονται τα όρια της Περιφέρειας. Λήφθηκαν υπόψη οι PEST (Political, Economical, Social, Technological) και SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) αναλύσεις. Επιχειρήθηκαν προβλέψεις συγκριτικής αξιολόγησης των πιθανών σεναρίων που αφορούν στη βιωσιμότητα των προτάσεων.

Στην κατάρτιση του Στρατηγικού Σχεδίου συνεκτιμήθηκαν οι επερχόμενες εξελίξεις σε εθνικό και σε υπερεθνικό επίπεδο αναφοράς.

Για παράδειγμα: Η κατάσταση της χώρας στο πλαίσιο της ανάγκης για δημοσιονομική σταθερότητα, για μεταρρυθμίσεις και αναστροφή του κλίματος διαμέσου του ΕΣΠΑ 2007-2014, των Αποκρατικοποιήσεων, οι νέοι Χρηματοπιστωτικοί Μηχανισμοί και τα Νέα Χρηματοδοτικά Εργαλεία, οι δείκτες αξιολόγησης της χώρας που αποκαλύπτουν αδυναμίες, ατέλειες και ελλείμματα (λ.χ. ανταγωνιστικότητα, προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων, Έρευνα-Τεχνολογία-Καινοτομία, γραφειοκρατία, κ.λπ.) και γενικότερα όλα τα νέα δεδομένα που συγκροτούν το προφίλ μιας Νέας Περιφέρειας Ευρωπαϊκού Προσανατολισμού

6.6.2 Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

[1] Οι Περιφέρειες του χθες (κρατικές Περιφέρειες) απείχαν πολύ από τα πρότυπα και τα κριτήρια να χαρακτηρίζονται ως Ευρωπαϊκές Περιφέρειες.

Υπέφεραν από σημαντικές διαθρωτικές αδυναμίες. Λειτουργούσαν με ατελές Δημόσιο Μάνατζμεντ κάτω από συνθήκες αναχρονιστικής οργανωσιακής κουλτούρας, παθογένειας, και αναποτελεσματικού προγραμματισμού.

Συνιστούσαν το μακρύ βραχίονα των συμφερόντων της Κεντρικής Εξουσίας και όχι εκφραστές της άποψης των πολιτών της Περιφέρειας.

Ήταν συνιστώσες του απορρυθμισμένου Κρατοκεντρικού Μοντέλου. Εξαρτημένες από την κεντρική εξουσία και στελεχωμένες από ακατάλληλη νομενκλατούρα δεν είχαν την ικανότητα της άσκησης πράξεων Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης και Δημοκρατικού Προγραμματισμού.

Οι δομές υπέφεραν από διαχειριστική ανεπάρκεια και κακοδιοίκηση που επέφεραν ελλειμματικές επιδόσεις παρά τα δεκανίκια των εθνικών και των ευρωπαϊκών πόρων. Λειτουργούσαν χωρίς ανταποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των πόρων, χωρίς κοινωνικό απολογισμό και χωρίς λογοδοσία.

Σε γενικές γραμμές ήταν ατελείς και ανολοκλήρωτες κρατικές δομές της υπερκείμενης Κεντρικής Εξουσίας.

[2] Με τον όρο Ευρωπαϊκή Περιφέρεια υπονοείται το εγχείρημα της δομολειτουργικής και της οργανωτικοδιοικητικής ανασυγκρότησης του εσωτερικού περιβάλλοντος του φορέα.

Για παράδειγμα: Επιστημονικοτεχνολογική αναβάθμιση, νέα μοντέλα Δημόσιου Μάνατζμεντ, σύγχρονη επιχειρησιακή λειτουργία, μηχανισμοί εξυπηρέτησης των πολιτών, διαφάνεια και διαύγεια των πράξεων, συστήματα διοίκησης με στόχους και εργαλεία μέτρησης των επιδόσεων, συστήματα κοινωνικού απολογισμού και λογοδοσίας, fast track και one stop shop διεργασίες για την προσέλκυση, την υποδοχή και την εξυπηρέτηση των επενδύσεων, την ταχεία και την ορθή εφαρμογή του ΕΣΠΑ και του ΠΕΠ Πελοποννήσου, την ταχεία διεκπεραίωση των υποθέσεων του Αναπτυξιακού Νόμου, την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, την πολιτική

προστασία και την πολιτική ασφάλειας των πολιτών και των επενδύσεων, κ.λπ.

Πρόκειται για τα μέσα της Νέας Τεχνοκρατικής Συγκρότησης με την αξιοποίηση των Regional Managerial Information Systems (Περιφερειακών Διαχειριστικών Πληροφοριακών Συστημάτων).

Είναι πράξεις που συνιστούν τον ακρογωνιαίο λίθο της μεταρρύθμισης του φορέα σε μια Ευφυή, Πολιτισμένη και Μαθαίνουσα Περιφέρεια της Γνώσης του 21^{ου} αιώνα.

Μιας νέας δομής που να είναι ισούψης και ισοβαρής με τις πιο αναπτυγμένες περιφέρειες της ΕΕ. Κάτι, δηλαδή, ως γκλασνοστ (διαφάνεια) και περεστρόικα (ανασυγκρότηση, μεταρρύθμιση) της Περιφέρειας.

[3] Με τον όρο νοείται μια νέα δομή που διαθέτει οργανωσιακή κουλτούρα εμφορούμενη από τις αξίες και τις αρχές των Ευρωπαϊκών Πολιτικών και των Ευρωπαϊκών Θεσμών.

Για παράδειγμα: Πολιτικός Πολιτισμός, Κοινωνική Υπευθυνότητα, Δεοντολογία, Λογοδοσία, Κοινωνικός Απολογισμός, Επικουρικότητα, κ.λπ.

Με άλλα λόγια, μια περιφέρεια η οποία να γνωρίζει τις Ευρωπαϊκές Υποθέσεις και να μπορεί να συμμετέχει ενεργά και ισότιμα στην Ευρώπη των Περιφερειών, στα Διευρωπαϊκά Fora και στις Διαπεριφερειακές Συνεργασίες.

Μια περιφέρεια που να εφαρμόζει τις αρχές της Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης, του Δημοκρατικού Προγραμματισμού, της Περιφερειακής Αυτορρύθμισης και της Περιφερειακής Χειραφέτησης.

Μια περιφέρεια με ενδογενή ικανότητα άσκησης Υψηλής Περιφερειακής Πολιτικής και Περιφερειακής Διπλωματίας που να μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της Περιφερειακής Εξωστρέφειας και Ανταγωνιστικότητας.

Μια περιφέρεια η οποία να διαθέτει το Brand Name, το κύρος και το προφίλ έτσι, ώστε να διαπραγματεύεται ως ισότιμος «δρών παράγων» στα εθνικά και στα ευρωπαϊκά θέματα που την αφορούν.

Μιας αυτοδιοικητικής δομής ευρωπαϊκού επιπέδου με περιφερειακή συνείδηση ολιστικής αντίληψης χωρίς ενδοπεριφερειακές τριβές και τοπικιστικές αντιπαλότητες περιχαρακωμένες σε μικρόκοσμους συμφερόντων.

[4] Με τον όρο νοείται μια περιφέρεια η οποία να είναι προσηλωμένη στην αποστολή, στο όραμα, στο σκοπό και στο στόχο της Αειφόρου, Βιώσιμης και Διατηρήσιμης Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Μιας Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης που επιδιώκει την Οικονομική Μεγέθυνση και Ανάπτυξη με: (α) σεβασμό στο περιβάλλον, (β) αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής, και (γ) σφυρηλάτηση της κοινωνικής συνοχής.

Στοχοθεσία που θα επιταχύνει τις προοπτικές για την Περιφερειακή Σύγκλιση με τις πιο προηγμένες περιφέρειες της ΕΕ.

Θα εξουδετερώσει τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες, θα αμβλύνει τις διαπεριφερειακές ασυμμετρίες και θα συμβάλει στην απομείωση των φαινομένων κοινωνικής πόλωσης και οικονομικού δυαδισμού.

Μιας Αξιοβίωτης Ανάπτυξης που θα είναι επικεντρωμένη στα ζητήματα της Πράσινης Ανάπτυξης, της Πράσινης Τεχνολογίας, της Πράσινης Επιχειρηματικότητας και της Πράσινης Απασχόλησης τα οποία αναμένεται να αποτελέσουν την πρώτη προτεραιότητα της ΕΕ κατά τη νέα Δημοσιονομική Περίοδο 2014-2020.

[5] Ο όρος συνάδει με μια περιφέρεια της οποίας ο Στρατηγικός Σχεδιασμός, όπως αυτός τον οποίο παρουσιάζουμε σήμερα, είναι άρρηκτα και διαλεκτικά συνυφασμένος με τον Ευρωπαϊκό Περιφερειακό Προσανατολισμό της Νέας Περιφερειοποίησης της Πελοποννήσου.

Εμπεριέχει πράξεις που είναι συμβατές και συσχετισμένες με τις Ευρωπαϊκές Πολιτικές, όπως:

1. τη Στρατηγική Ευρώπη 2020.

2. την επερχόμενη Ε' Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 στο πλαίσιο των Δημοσιονομικών Προοπτικών 2014-2020 της ΕΕ όπου θα

καθοριστούν οι πόροι για τις Ευρωπαϊκές Πολιτικές άρα και για την Πολιτικής Συνοχής (Περιφερειακή Πολιτική).

3. τα Πορίσματα της 5^{ης} Έκθεσης της Επιτροπής για την Οικονομική, Κοινωνική και Εδαφική Συνοχή 2010.

4. τις νέες πολιτικές της Επιτροπής Περιφερειών της Ευρώπης.

5. τις νέες πολιτικές των Διαπεριφερειακών Δικτύων Συνεργασίας των Περιφερειών.

6. τις νέες πολιτικές Χωρικού Σχεδιασμού και Χωρικής Ανάπτυξης της ΕΕ διαμέσου των Σχεδίων Ανάπτυξης Κοινοτικού Χώρου (ΣΑΚΧ) όπως αυτές μεταστοιχειώνονται σε Προγράμματα ESPON (Δίκτυο Παρατήρησης Ευρωπαϊκού Χωρικού Σχεδιασμού, European Spatial Planning Observation Network) και τα νομικά εργαλεία του Ευρωπαϊκού Ομίλου Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ) στο πλαίσιο των πολιτικών Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΕΣ) και Εδαφικής Συνοχής.

7. την αναθεώρηση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Πελοποννήσου σε συνάρτηση με τα Ειδικά Χωροταξικά Σχέδια (λ.χ. υδατοκαλλιέργειες, ΑΠΕ, Τουρισμός, Βιομηχανία, κ.λπ.).

8. τα κυλιόμενα, ανάλογα με τις εξελίξεις, Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων που θα καταρτίσει η Ελληνική Κυβέρνηση.

9. τις αναμενόμενες μεταρρυθμίσεις της Συνθήκης της Λισαβόνας του 2009 και τις αναμενόμενες θεσμικές αλλαγές στην Ευρωζώνη των 18.

10. Τις Αποφάσεις των Συμβουλίων Κορυφής της Ευρωζώνης και των παράγωγων εφαρμοστικών πράξεων σε συνδυασμό με τη διεύρυνση της ΕΕ27 σε ΕΕ28 μετά την είσοδο της Κροατίας στην Ευρωπαϊκή Οικογένεια (και την αναθεώρηση των σχετικών κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής).

6.6.3 Ο ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Βελτίωση της Κοινωνικής Ευημερίας και Συνοχής μέσω της εξωστρεφούς βιώσιμης ανάπτυξης, με έμφαση στον πρωτογενή τομέα, με αναγνωρίσιμη Πολιτιστική και Περιβαλλοντολογική ταυτότητα μιας Ευρωπαϊκής Περιφέρειας με ενεργό ρόλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

6.6.4 ΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

- ✚ Η Αξιοποίηση όλων των τοπικών πόρων και δυνατοτήτων (ιδιαίτερη γεωγραφική θέση, δίκτυα, αγροτική παραγωγή, πολιτισμός).
- ✚ Ο Σεβασμός των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης.
- ✚ Η Υιοθέτηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων.
- ✚ Η Ισόρροπη ανάπτυξη των Περιφερειακών Ενοτήτων.
- ✚ Η Προώθηση της ενεργούς συμμετοχής των πολιτών.
- ✚ Η Ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με τοπικούς φορείς.
- ✚ Η Κοινωνική δικαιοσύνη και αλληλεγγύη.
- ✚ Η Ανταπόκριση στις ανάγκες και στα αιτήματα των πολιτών.
- ✚ Η Διαφάνεια και χρηστή διαχείριση.
- ✚ Η Ισότιμη εξυπηρέτηση όλων των κατοίκων χωρίς διακρίσεις.
- ✚ Η Αποτελεσματική Αξιοποίηση των Κρίσιμων Παραγόντων Υποστήριξης του Οράματος

6.6.5 ΚΡΙΣΙΜΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

- ✓ **Οι Άνθρωποι** (κάτοικοι - πολίτες): Στο επίκεντρο του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας ευρίσκονται οι άνθρωποί της. Βασικός στόχος είναι η διάχυση των οφελών από την οικονομική μεγέθυνση και η ευημερία όλων των πολιτών και των κοινωνικών ομάδων της Περιφέρειας, με έμφαση στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και την προστασία των δικαιωμάτων των μελλοντικών γενιών.

- ✓ **Το Φυσικό Περιβάλλον:** Για την πλήρη ενσωμάτωση της διάστασης της βιωσιμότητας, όπως αυτή ορίζεται στους περιφερειακούς στρατηγικούς στόχους, η Περιφέρεια είναι απαραίτητο να εισάγει την περιβαλλοντική προστασία ως οριζόντιο στοιχείο στο σύνολο των πολιτικών της
- ✓ **Οι Παραγωγικές Δραστηριότητες:** Ειδικό βάρος θα πρέπει να δοθεί στους παραγωγικούς τομείς με έντονη τοπική ταυτότητα (πρωτογενής τομέας – τοπικά προϊόντα και δευτερογενής τομέας – επεξεργασία και τυποποίηση τους). Επίκεντρο της ανάπτυξης και της εξόδου από την κρίση θα αποτελέσει η επαναδραστηριοποίηση της αγροτικής οικονομίας, στην οποία πρέπει να κατευθυνθούν σημαντικοί αναπτυξιακοί πόροι. Στον δευτερογενή τομέα η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του πρωτογενή τομέα (μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, η προώθηση της καινοτομίας και ενίσχυση της εξωστρέφειας, η αξιοποίηση του αιολικού δυναμικού και των λοιπών πηγών ΑΠΕ. Σε ότι αφορά τον τριτογενή τομέα, θα πρέπει να θεσπιστούν δράσεις που αφορούν την καλλιέργεια, στήριξη και προώθηση νέων συμπληρωματικών ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, αξιοποιώντας και τις συνεργασίες με τους λοιπούς παραγωγικούς τομείς της τοπικής οικονομίας

6.6.6 ΟΙ ΚΥΡΙΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ

I.

τήριξη της Οικονομίας της Περιφέρειας μέσα από τη διεύρυνση των πηγών χρηματοδότησης του Αναπτυξιακού Προγράμματος της.

II.

τόχευση της επιτυχούς εξωστρέφειας της Περιφέρειας σε όλα τα επίπεδα (προσέλκυση επενδύσεων, εξαγωγή προϊόντων, βελτίωση της προσβασιμότητας, στήριξη της τουριστικής προσπάθειας).

III.

ροώθηση ενός οράματος για την Περιφέρεια που δεν περιορίζεται από διοικητικούς περιορισμούς και περιοριστικές σχέσεις από διάφορα επίπεδα οργάνωσης, και

- IV.** Οργάνωση της λειτουργίας της Περιφέρειας που ενσωματώνει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο όλες τις αναγκαίες διαρθρωτικές αλλαγές για την επιτυχή υλοποίηση του Αναπτυξιακού Προγράμματος.

6.6.7 ΟΙ ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Βελτίωση της προσπελασιμότητας και της εξωστρέφειας της Περιφέρειας μέσα από το σχεδιασμό και την ανάπτυξη ενός ιεραρχημένου δικτύου μεταφορών και επικοινωνιών,
2. Υιοθέτηση και διασφάλιση εφαρμογής Περιφερειακού Χωροταξικού Προτύπου, βελτίωση του δομημένου οικιστικού ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, προστασία και βιώσιμη διαχείριση ορεινών όγκων και λοιπών αξιόλογων οικοσυστημάτων,
3. Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος και ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής με την βελτίωση των υποδομών και υπηρεσιών Δια Βίου Μάθησης, Κοινωνικής Μέριμνας, Υγείας και Αθλητισμού
4. Βελτίωση παραγωγικής δομής και ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού με επίκεντρο την επαναδραστηριοποίηση της αγροτικής οικονομίας και τον στοχευμένο ποιοτικό τουρισμό, και
5. Βελτίωση της Αποτελεσματικής και Αποδοτικής Λειτουργίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

6.7 ΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ²⁵⁰

²⁵⁰ ΠΕΣΥ, Αριθμ. Απόφασης 4/23.1.2013.

Κεντρικό θέμα του Προγράμματος είναι η ανάδειξη του ρόλου της κωμόπολης στην παρούσα οικονομική συγκυρία.

Η αναβάθμιση του αστικού, παραγωγικού και κοινωνικού ρόλου των πελοποννησιακών κωμοπόλεων θα ενισχύσει ουσιαστικά την ύπαιθρο στην Πελοπόννησο για να έχει θετικές επιπτώσεις στον τουρισμό και τις παραγωγικές δραστηριότητες, δημιουργώντας ταυτόχρονα ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην παιδεία, στην υγεία, στο περιβάλλον, στον πολιτισμό και στην ποιότητα ζωής για τον πληθυσμό της Περιφέρειας.

Ταυτόχρονα, μέσα στην οικονομική κρίση η αναβαθμισμένη κωμόπολη καλείται να παίξει τον καθοριστικό της ρόλο στους τομείς της απασχόλησης, καθώς και της κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής για τα τμήματα εκείνα του πληθυσμού που πλήττονται άμεσα από την οικονομική και κοινωνική κρίση.

Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την περίοδο 2014 - 2020 επιβεβαιώνει το θεμελιώδη ρόλο της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης στην περιφερειακή πολιτική.

Οι πόλεις είναι κέντρα εξειδίκευσης και καινοτομίας και βρίσκονται στο προσκήνιο του ζητήματος της κλιματικής αλλαγής, καθώς φιλοξενούν το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού και των οικονομικών δραστηριοτήτων. Ταυτόχρονα συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μερίδιο κοινωνικών προβλημάτων, φτώχειας και ανεργίας και για αυτούς τους λόγους ενδυναμώνεται η αστική διάσταση της περιφερειακής πολιτικής. Επειδή προβλέπονται δράσεις για τις πόλεις στις πολιτικές συνοχής περιόδου 2014 – 2020, είναι πρώτης προτεραιότητας ζήτημα η υποστήριξη σήμερα του βιώσιμου αστικού χώρου στο επίπεδο των ελληνικών κωμοπόλεων.

Η τοπική ανάπτυξη και καινοτομία θα καταστήσει την κωμόπολη στην Πελοπόννησο δημιουργικό πόλο, που προσφέρει δυνατότητες για επιχειρηματικές ιδέες. Οι ιδέες αυτές με τη σειρά τους, διαχέονται και αλληλεπιδρούν με την παραδοσιακή οικονομία της υπαίθρου, μέσα από μία

ζωντανή τοπική οικονομία που αποδεικνύει ότι, η κοινωνική περιβαλλοντική και χρηματοπιστωτική βιωσιμότητα της εθνικής οικονομίας, εξαρτάται από τη βιωσιμότητα των τοπικών κοινωνιών και οικονομιών.

Το Πρόγραμμα έχει μορφή σύντομου Επιχειρησιακού Σχεδίου με ΟΡΑΜΑ - ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ - ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ - ΔΡΑΣΕΙΣ και ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑ, το οποίο απαντά και το θέμα των πόρων με βάση τις κατευθύνσεις του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (πρώην Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας).

Η περιοχή παρέμβασης αναφέρεται στα 5 περιφερειακά διαμερίσματα της Πελοποννήσου, ενώ οι παρεμβάσεις ιεραρχούνται ως προτεραιότητες, ως εξής:

- ◆ Ενδυνάμωση των μηχανισμών τοπικής ανάπτυξης και κινητοποίηση του τοπικού παραγωγικού δυναμικού.
- ◆ Άμεση τελική λύση στην ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων.
- ◆ Ολοκλήρωση της αναθεώρησης - επικαιροποίησης του Περιφερειακού Χωροταξικού σχεδιασμού. Επιτάχυνση της διαδικασίας των χωροταξικών σχεδίων που εκπονούνται και ολοκλήρωση χωροταξικών σχεδίων, γενικών και ειδικών Πολεοδομικών κ.λπ.
- ◆ Ολοκλήρωση του περιβαλλοντικού σχεδιασμού στην Περιφέρεια με την εκπόνηση όλων των σχεδίων διαχείρισης στις προστατευόμενες περιοχές.
- ◆ Διαφοροποίηση στις πηγές ενέργειας. Προετοιμασία του ενεργειακού μέλλοντος στην Περιφέρεια με έμφαση στις Α.Π.Ε. (αξιοποίηση βιομάζας, αιολική, ηλιακή, ενέργεια), ενεργειακά κτίρια κ.λπ.

- ◆ Ολοκληρωμένο πρόγραμμα υποστήριξης του αγροτικού τομέα με έμφαση στις ζώνες παραγωγής ποιοτικών προϊόντων. Ενίσχυση της εξωστρέφειας της οικονομίας. Προβολή - προώθηση του τουρισμού και των εξαγωγών.

Οι παραπάνω προτεραιότητες οργανώνονται:

- ✚ Σε ζώνες ποιότητας στις περιοχές παραγωγής ποιοτικών αλλά και πιστοποιημένων προϊόντων (ΠΟΠ, ΠΓΕ, Βιολογική γεωργία) και σε ζώνες προστασίας της φύσης (Δίκτυο περιοχών NATURA 2000).
- ✚ Στην οικιστική, παραγωγική και οικονομική ανασυγκρότηση των αστικών πόλων στο Περιφερειακό Σύστημα Πολεοδομικού Σχεδιασμού στα κέντρα Α' επιπέδου σχεδιασμού (έδρες Νομών και μεγάλες πόλεις της Πελοποννήσου), Β' επιπέδου σχεδιασμού – ανάδειξη του σημαντικού ρόλου της κωμόπολης, μέσα από μια ισόρροπη ιεράρχηση αναγκών.
- ✚ Σε διαδρομές, οι οποίες ενώνουν οικονομικά κέντρα, τουριστικούς προορισμούς, αρχαιολογικούς χώρους, εκκλησιαστικά μνημεία, περιοχές φυσικού κάλλους και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, είτε ως ανάγκη υποδομών είτε ως στήριξη παραγωγικών πρωτοβουλιών.

6.8 Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΣΤΕΡΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

6.8.1 ΓΕΝΙΚΕΥΜΕΝΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ

Η χώρα παρουσιάζει γενικευμένη παθογένεια ενδημικού χαρακτήρα. Σήμερα εξαιτίας της κρίσης, η συνεχιζόμενη παθογένεια έχει αποκτήσει την πιο μαξιμαλιστική της διάσταση. Ζήτημα που είναι διαλεκτικά και νομοτελειακά συνδεδεμένο με το κακό και το αμαρτωλό χθες. Η Ελλάδα συνεχίζει να αποτυγχάνει σε όλους του βαθμονομημένους δείκτες μέτρησης των επιδόσεων. Δηλαδή σε αξιολογήσεις που αφορούν είτε συνολικά τη

χώρα είτε σε κάποιο εξεταζόμενο θεματικό πεδίο (λ.χ. ανταγωνιστικότητα, διαφθορά, προσέλκυση των επενδύσεων, κυβερνητική αποτελεσματικότητα, έρευνα, τεχνολογία, καινοτομία, βιώσιμη ανάπτυξη, περιβαλλοντική προστασία, κ.λπ.).

6.8.2 ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΣΤΕΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

Πρόσφατα είδε το φως της δημοσιότητας μια ακόμη απαξιωτική κριτική αναφορικά με τη **Διαχείριση των Αστικών Στερών Αποβλήτων (ΔΑΣΑ)**.

Στις 2/7/2012 η **Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος της ΕΕ** δημοσίευσε μια Έκθεση με τίτλο: **«Οι επιδόσεις των κρατών μελών της ΕΕ αναφορικά με τη ΔΑΣΑ»**. Η αξιολόγηση των επιδόσεων έγινε με στάθμιση 18 διακριτών κριτηρίων. Η Ελλάδα κατετάγη *τελευταία με μόλις 3 βαθμούς*. Πρωταθλήτρια αναδείχτηκε η Αυστρία με 39 βαθμούς.

Κατάσταση που ανάγκασε τον **Επίτροπο Περιβάλλοντος** κ. Γιάνες Ποτότσνικ να επιστήσει την προσοχή στα κράτη μέλη ότι οι χαμηλές επιδόσεις δε δικαιολογούν τους δαπανηθέντες ευρωπαϊκούς πόρους και ότι εγκυμονεί σοβαρό κίνδυνο τα ελλειμματικά κράτη να απολέσουν σημαντικά ποσά χρηματοδοτικών ενισχύσεων κατά την επερχόμενη Ε' Προγραμματική Περίοδο 2014-2020.

Η απαξίωση της χώρας αναφορικά με τη ΔΑΣΑ, οφείλεται σε πολλούς παράγοντες. Κυρίως στην παθογένεια των Γ.Γ. Περιφερειών και των ΟΤΑ α' (Δήμοι) και β' βαθμού (Νομαρχίες) της Καποδιστριακής περιόδου. Συνυπεύθυνοι είναι και οι επονομαζόμενοι **ΦΟΔΣΑ** (Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων) που είχαν συστήσει οι Δήμοι. Των ευθυνών δεν εξαιρούνται οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις της Καλλικράτειας περιόδου στο διάστημα που είχαν τη σχετική αρμοδιότητα (1/1/2011 - 30/6/2011) (ένεκα αβελτηρίας ή/και αγνωστικισμού) παρά το γεγονός ότι

υπήρχαν οι σχετικοί νόμοι και υπήρχε ο ΠΕΣΔΑ (Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Απορριμμάτων) που όφειλαν να είχαν εφαρμόσει έστω και τμήμα αυτού.

Η Κεντρική Διοίκηση είναι εξίσου ένοχη αφού αποδείχτηκε ανεπαρκής να εφαρμόσει τους Περιφερειακούς Σχεδιασμούς Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΠΕΣΔΑ) του 2003 και των Αναθεωρημένων ΠΕΣΔΑ του 2010.

6.8.3 Η ΑΙΡΕΤΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Οι αιρετές Περιφέρειες έλαβαν την αρμοδιότητα ΔΑΣΑ από τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις μετά την 1/7/2011. Ευτυχώς για τη χώρα και για την Αυτοδιοίκηση, υπάρχει μια φωτεινή εξαίρεση που σώζει την τιμή και την υπόληψή τους.

Πρόκειται για τις ενέργειες της Περιφέρειας Πελοποννήσου η οποία πρώτη από όλες τις Περιφέρειες της χώρας, κατάφερε μετά την 1η/7/2011 να προχωρήσει με γοργό ρυθμό (παρά τις χρονοτριβές που επιβλήθηκαν έξωθεν) τις διαδικασίες εφαρμογής του Αναθεωρημένου ΠΕΣΔΑ 2010.

Τούτο αναγνωρίστηκε σε άρθρο της έγκριτης εφημερίδας Καθημερινής στο φύλλο του Σαββάτου 15/9/2012.

Οι κυριότερες πράξεις της Περιφέρειας Πελοποννήσου, είναι οι ακόλουθες:

[1] Αξιοποιήθηκε με τον καλύτερο τρόπο το ενδιάμεσο εξάμηνο από 1/1/2011 έως 1/7/2011. Με διορατικότητα και ενόραση η Περιφέρεια επεξεργάστηκε έγκαιρα τις επιχειρησιακές δράσεις που θα αναλάμβανε. Δημιούργησε υψηλό βαθμό ετοιμότητας με κατάλληλες προετοιμασίες διαμέσου διαβουλεύσεων με τη Διϋπουργική Επιτροπή και κινητοποίηση της Διαχειριστικής Αρχής για την αξιοποίηση των σχετικών πόρων του **ΕΠΠΕΡΑΑ** (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη). Είναι χαρακτηριστικό ότι στο ενδιάμεσο διάστημα κλήθηκαν πολλές φορές οι 26 Δήμαρχοι της Περιφέρειας σε συσκέψεις αναφορικά με

την εφαρμογή του ΠΕΣΔΑ και ενημερώθηκαν έγκαιρα για τις προθέσεις και τον προγραμματισμό της Περιφέρειας, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής του Ευρωπαϊκού και του Εθνικού Δικαίου για το κλείσιμο των ΧΑΔΑ (Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων) μέχρι της 30^{ης}/6/2012.

[2] Προετοιμάστηκε και προκηρύχθηκε ο **Δημόσιος Διεθνής Διαγωνισμός Ολοκληρωμένης Διαχείρισης των Απορριμμάτων (ΔΔΔ-ΟΔΑ)** με τη μέθοδο **ΣΔΙΤ** (Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα) διαμέσου της ρηξικέλευθης και πρωτόγνωρης για τα Ελληνικά δεδομένα διαδικασίας του **Ανταγωνιστικού Διαλόγου**. Ο διαγωνισμός τηρεί όλους τους όρους και τις απαιτήσεις του Εθνικού και του Ευρωπαϊκού Δικαίου, της διαφάνειας, της διαύγειας και της δημοσιότητας (που είναι αρκετά χρονοβόρος διαδικασία ένεκα των αυστηρών ευρωπαϊκών κανονισμών). Στην πρώτη φάση συμμετείχαν 7 κοινοπραξίες (Κ/Ξ) από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις του κλάδου που διέθεταν υψηλή τεχνογνωσία, υπερσύγχρονα μέσα και υψηλής κατάρτισης επιστημονικό δυναμικό. Δυο επιχειρήσεις αποκλείστηκαν. Μια από αυτές προσέφυγε στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Η προσφυγή απορρίφθηκε, πλην όμως καθυστέρησε σημαντικά την εξέλιξη του διαγωνισμού. Παρέμειναν 5 επιχειρήσεις που σήμερα συναγωνίζονται «face to face, ενώπιος ενωπίω και με ανοικτά χαρτιά» στο πλαίσιο των όρων που επιβάλλει ο Ανταγωνιστικός Διάλογος επί όλων των ζητημάτων που προδιαγράφονται στον ΠΕΣΔΑ 2010. Η υπόθεση εξελίσσεται κανονικά σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα. Αναμένεται να ολοκληρωθεί το πρώτο τρίμηνο του 2013.

[3] Επειδή, διαπιστώθηκε ότι οι πολίτες δεν έχουν αποκτήσει μέχρι σήμερα μια πλήρη, ολοκληρωμένη, σφαιρική και εξειδικευμένη κατά γνωστικά πεδία πληροφόρηση επί του ζητήματος, η Περιφέρεια με την κατάρτιση ενός άψογου Τεχνικού Δελτίου, κατάφερε να εντάξει το έργο της δημοσιότητας, της ενημέρωσης, της πληροφόρησης και της επικοινωνίας με τους πολίτες για όλα τα θέματα της ΔΑΣΑ στη δική της σφαίρα αρμοδιότητας αντί των Δήμων που δεν κατάθεσαν κατάλληλα

Τεχνικά Δελτία ή δε συμμετείχαν στη διαγωνιστική διαδικασία. Η δράση δημοσιότητας έχει προϋπολογισμό 1.800.000€. Προέρχεται από το ΕΠΠΕΡΑΑ σύμφωνα με τους Κανονισμούς και τη Νομοθεσία που διέπει τη Διαχείριση των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ (2007-2013) όπως αυτή ισχύει πανευρωπαϊκά. Με αυτή την πράξη θα αντιμετωπιστεί το κύμα παραπληροφόρησης που έχει ως στόχο τη «θυματοποίηση των πολιτών» για την εξυπηρέτηση ιδιοτελών σκοπών και συμφερόντων αναφορικά με τα ζητήματα της Διαχείρισης των Αποβλήτων. Συγχρόνως θα συμβάλει στην ενεργοποίηση της Κοινωνίας των Πολιτών και στην εμπέδωση της Κοινωνικής Υπευθυνότητας.

[4] Η Περιφέρεια Πελοποννήσου εξασφάλισε 200.000€ για την μεταφορά των δεματοποιημένων απορριμμάτων του δήμου Ερμιονίδας εξαιτίας του κορεσμού του χώρου του δεματοποιητή στο Σταυρό Διδύμων. Μια υπόθεση για την οποία φυσικοί και ηθικοί αυτουργοί είναι οι αρμόδιοι εκπρόσωποι του κακού χθες. Που αγόρασαν με 12 εκατ. ευρώ του δεματοποιητές. Εγκατέστησαν τον πρώτο δεματοποιητή το 2008 στην Ερμιονίδα και έκτοτε τον άφησαν στην τύχη του αφού δεν επιτέλεσαν ως όφειλαν το καθήκον τους να προχωρήσουν στην εφαρμογή του τότε ισχύοντος ΠΕΣΔΑ. Έτσι ξεπέρασαν την περίπου διετή διάρκεια ζωής της προσωρινής δεματοποίησης με τα γνωστά δυσμενή παρακολουθήματα. Υπενθυμίζεται ότι σήμερα, πέραν από το δεματοποιητή της Ερμιονίδας, οι Δήμαρχοι Πύλου, Μολάων και Ευρώτα με τη στήριξη της Περιφέρειας έχουν εγκαταστήσει δεματοποιητές. Συνολικά 4 από τους 12 δεματοποιητές που πρέπει να εγκατασταθούν και στους άλλους Δήμους μειώνοντας σημαντικά τον αριθμό των ΧΑΔΑ (Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων) και τις σχετικές δαπάνες ΔΑΣΑ στην περιοχή τους. Η δεματοποίηση προχωρά κανονικά και στους άλλους Δήμους της Περιφέρειας. Υπενθυμίζεται ότι οι Δήμοι μπορούν αν επιθυμούν, αν διαθέτουν τα μέσα, τους πόρους και την τεχνογνωσία να εγκαταστήσουν δικά τους Συστήματα ΔΑΣΑ σε κατάλληλο αδειοδοτημένο χώρο. Όπως και

κάθε λογής ιδιωτική επιχείρηση, μπορεί υπό προϋποθέσεις αδειοδοτήσεων και διαμέσου κινήτρων ενισχύσεων να ενταχθεί στη ΔΑΣΑ λαμβάνοντας υπόψη τον ανταγωνισμό και τις συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργεί η αγορά.

[5] Με την κατάρτιση άρτιων Τεχνικών Δελτίων, η Περιφέρεια απέκτησε πόρους και προκήρυξε διαγωνισμούς για μελέτες και έργα αποκατάστασης των ΧΑΔΑ με 6 από αυτές να βρίσκονται σε εξέλιξη και με στόχο την αποκατάσταση των 74 ανενεργών ΧΑΔΑ καθώς και των υπολοίπων 82 που απέμειναν μετά το κλείσιμο της 30^{ης}/6/ 2012.

[6] Η Περιφέρεια Πελοποννήσου εφαρμόζοντας πιστά το Ευρωπαϊκό και το Εθνικό Δίκαιο ως όφειλε, επέβαλε πρόστιμα διοικητικών κυρώσεων, λ.χ. στο ΦΟΣΔΑ (Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων) Αργολίδας για σχετικές παραβάσεις, στο Δήμο Τρίπολης, κ.λπ.

[7] Η καινοτομία του Ανταγωνιστικού Διαλόγου στον τρέχοντα ΔΔΔ-ΟΔΑ (Φάση Β'), σε συνδυασμό με τη μέθοδο ΣΔΙΤ προϋποθέτουν σύγχρονη τεχνογνωσία για την εφαρμογή πολύ υψηλού επιπέδου διαγωνιστικής και αξιολογητικής μεθοδολογίας που ξεπερνούν τα παραδοσιακά συστήματα ΔΔΔ ρουτίνας. Ως ένα νεωτερικό σύστημα ΔΔΔ που εφαρμόζεται για πρώτη φορά στην Αυτοδιοίκηση, ο Ανταγωνιστικός Διάλογος συναντά μερικές αντιδράσεις. Αντιδράσεις που πηγάζουν από ποικίλα αίτια. Φοβικά σύνδρομα. Ανωριμότητα προσαρμογής στην καινοτομία. Ιδεοληψία, αδράνεια, αμηχανία και αγκύλωση μπροστά στο καινούργιο. Αγνωστικισμό επί σύνθετων ζητημάτων στα πεδία της υψηλής νομικής, διοικητικής, διαχειριστικής, τεχνοκρατικής και επιστημονικής κατάρτισης, κ.λπ. Και, φυσικά, «ευρωπαϊκό αναλφαβητισμό» ενώ δε λείπουν και φαινόμενα πρόκλησης αντιδράσεων από ιδιοτέλεια, λαϊκισμό και προκρουστισμό. Στη Β' Φάση του Διαγωνισμού που προχώρησε κανονικά συναγωνίστηκαν οι 5 παραμένουσες επιχειρήσεις με τη μέθοδο του Ανταγωνιστικού Διαλόγου όπως αυτή προβλέπεται στην Οδηγία 2004/18 που ενσωματώθηκε στην Ελληνική Νομοθεσία με το ΠΔ 60/07 και

συμπεριελήφθη στο Ν.3389/2005 περί ΣΔΙΤ για την περίπτωση των ιδιαίτερα πολύπλοκων, σύνθετων και περίπλοκων συμβάσεων υψηλών απαιτήσεων. Διαδικασία που έχει επίσης την έγκριση της **Ειδικής Γραμματείας ΣΔΙΤ** (ΕΓΣΔΙΤ) και της υπερκείμενης **Διυπουργικής Επιτροπής ΣΔΙΤ** (ΔΕΣΔΙΤ). Τα 6 βασικά και πιο σοβαρά στοιχεία που διέπουν αυτές τις διαδικασίες, είναι σε συντομία τα ακόλουθα:

(α) Η μέθοδος ΣΔΙΤ είναι ότι καλύτερο έχει να επιδειξει σήμερα η επιστημονική, τεχνολογική, τεχνική, διαχειριστική, οικονομική, ποιοτική και ταχεία μέθοδος Παραγωγής Μεγάλων και Σύνθετων Έργων Υψηλών Απαιτήσεων καθώς και Έργων Νέας Γενεάς Μεγάλης Χωρικής και Υπερτοπικής Εμβέλειας. Ιδιαίτερα όταν η οικονομία μιας χώρας δεν είναι σε θέση να χρηματοδοτήσει τη μελέτη, την κατασκευή, την ποιότητα, το διαρκή έλεγχο, την επιχειρησιακή λειτουργία και αδυνατεί να διασφαλίσει τη βιωσιμότητα των έργων σε βάθος χρόνου. Όταν η Διοίκηση, ένεκα του δαιδαλώδους θεσμικού πλαισίου, αδυνατεί να προχωρήσει στην έγκαιρη Ωρίμανση και Δημοπράτηση των έργων. Ακόμη περισσότερο όταν η Διοίκηση, εξαιτίας του μεγέθους, της διαχειριστικής συνθετότητας και της επιστημονικο-τεχνολογικής πολυπλοκότητας των έργων, δε μπορεί να ανταπεξέλθει εκ των προτέρων στις απαιτήσεις των Μελετών και της Κατάρτισης των Τευχών κλασικών ΔΔΔ ούτε, φυσικά, να Διασφαλίσει την Ποιότητα και την Οικονομικότητα των Έργων. Νευραλγικά θέματα όπου η επιστημοσύνη, η διεθνής έρευνα και η διεθνής τεχνολογία τρέχουν και ανανεώνονται με καλπάζοντα ρυθμό. Όλα αυτά σε ένα κράτος το οποίο, πριν από την κρίση και ακόμη περισσότερο σήμερα, ήταν και συνεχίζει να είναι μετεξεταστέο στα θέματα της Έρευνας-Τεχνολογίας-Καινοτομίας. **(β)** Με τη μέθοδο ΣΔΙΤ, τα έργα δεν ιδιωτικοποιούνται ούτε αποκρατικοποιούνται. Όταν εκπνεύσει η διάρκεια της σύμβασης με τους παραχωρησιούχους, τα έργα επανέρχονται στην κυριότητα και στην ιδιοκτησία του δημοσίου. Στο μεσοδιάστημα, το Δημόσιο εξοικονομεί πόρους που μπορεί να κατευθύνει στην κάλυψη άλλων αναγκών.

(γ) Η συνεργασία και η όσμωση δημοσίου και ιδιωτικού τομέα με τη μέθοδο ΣΔΙΤ είναι μια σχέση αμοιβαίου οφέλους (win – win) όπου ο επενδυτικός κίνδυνος μεταβιβάζεται από το δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα.

(δ) Η Νομική Επιστήμη που διέπει τις Δημόσιες Συμβάσεις των ΣΔΙΤ, προχωρεί και εξελίσσεται. Δεν παραμένει στάσιμη και περιχαρακωμένη σε υποθέσεις ρουτίνας. Μπορεί να αναβαθμίζεται και να επικαιροποιείται συνεχώς προσαρμοζόμενη στις ιστορικές απαιτήσεις. Άλλωστε, η Ελληνική Δικαιοσύνη διαθέτει τα μέσα των προσφυγών για όποιον νομίζει ότι θίγεται το Δημόσιο Συμφέρον, αρκεί βέβαια να μπορεί να τεκμηριώσει νομικά τις απόψεις του.

(ε) Όπως προαναφέρθηκε η διαδικασία για τα έργα ΣΔΙΤ και ειδικά η διαδικασία που αναφέρεται στο νεωτερισμό του Ανταγωνιστικού Διαλόγου διέπονται από την Εθνική και την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία απόλυτα προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις των Ιδιαίτερα Πολύπλοκων Συμβάσεων.

(στ) Σκοπός του Ανταγωνιστικού Διαλόγου είναι η διερεύνηση, η αξιολόγηση και ο προσδιορισμός της πιο ορθής, της καλύτερης και της βέλτιστης μεθόδου ΔΑΣΑ από τη συνεκτίμηση όλων των παραμέτρων και την ανάλυση του θέματος από κάθε συντρέχουσα άποψη. Η εξονυχιστική διερεύνηση γίνεται «face to face, ενώπιος ενωπίω» μεταξύ της Αναθέτουσας Αρχής και καθένα από τους υποψηφίους διαδοχικά σε πολλούς κύκλους διαπραγμάτευσης συνεχώς εμπλουτισμένους από την προηγούμενη πληροφόρηση. Εννοείται ότι κατά το διάλογο τηρείται η εμπιστευτικότητα των πληροφοριών που παραθέτει κάθε υποψήφιος προς την Αναθέτουσα Αρχή. Και τούτο γιατί η παρείσφρηση τρίτων στη διαδικασία θα αποτελούσε μηχανισμό για αθέμιτο ανταγωνισμό, αλλοίωση των διαδικασιών, καταστρατήγηση της άμιλλας και παραχάραξη της εγκυρότητας της διαδικασίας. Μετά την ολοκλήρωση των σταδίων του Ανταγωνιστικού Διαλόγου, η Αναθέτουσα Αρχή επιλέγει τη λύση που ανταποκρίνεται καλύτερα στο ζήτημα. Κηρύσσει τη λήξη του Ανταγωνιστικού Διαλόγου και προχωρά στην τρίτη φάση που είναι η

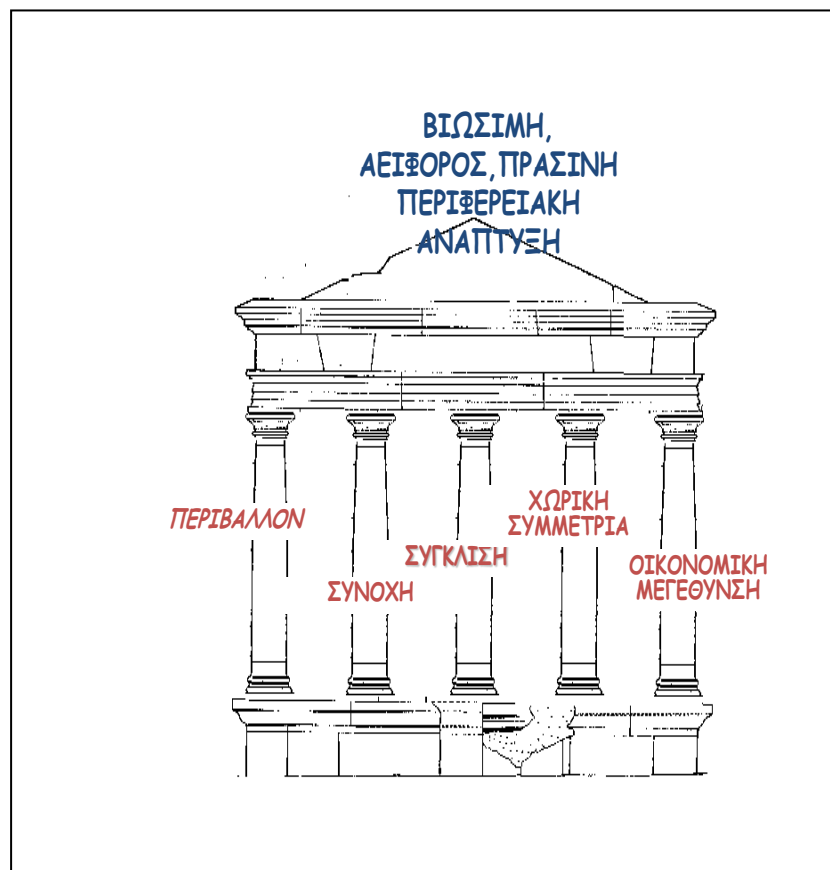
πρόσκληση των υποψηφίων για υποβολή της τελικής προσφοράς τους σύμφωνα με την επιλεγείσα από την Αναθέτουσα Αρχή λύση.

Με βάση τα παραπάνω, η Περιφέρεια Πελοποννήσου πρώτη από όλες τις άλλες Περιφέρειες, επιτέλεσε το καθήκον που της επιβάλει το Δίκαιο (Εθνικό και Ευρωπαϊκό) καθώς και ο Πολιτικός Πολιτισμός.

Με τη διορατικότητα, τη γνώση και το ζήλο που επέδειξε, καλύπτει τα κενά και τα ελλείμματα ολόκληρης της χώρας σύμφωνα με τα κριτήρια της προαναφερθείσας Έκθεσης της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της ΕΕ.

Κατάσταση που βελτιώνει συνολικά τις επιδόσεις της χώρας κατά τρόπο ανάλογο με αυτό που οι μεγάλες επιτυχίες της Εθνικής Ομάδας Ποδοσφαίρου συμβάλουν στη βελτίωση της θέσης κατάταξης των Ελληνικών Ποδοσφαιρικών Ομάδων στα Διεθνή και στα Ευρωπαϊκά Κύπελλα.

Διάγραμμα 3: Διαγραμματική απεικόνιση του στρατηγικού οράματος της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ²⁵¹

7.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Το ΜΠΚ είναι η *τρέχουσα, in vivo και on going*, μεταρρύθμιση της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης της χώρας.

Πρόκειται για το πιο πρόσφατο κύμα αλλαγών που επιχειρείται στο Δημόσιο Χώρο.

Αλλαγές οι οποίες είναι *διαλεκτικά συνδεδεμένες* με τις διεργασίες της *διαρκούς ευρωπαϊκοποίησης* της Ελλάδας ως ενός κράτους μέλους του ευρωπαϊκού οικοδομήματος και ως ενός δρώντα διεθνή παράγοντα.

²⁵¹ **Αρωνιάδης Κ.** «Η σύγχρονη φυσιογνωμία της Ελληνικής Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ο βαθμός ανταπόκρισης αυτής στις Ευρωπαϊκές Προκλήσεις». Διπλωματική εργασία. Επιβλέπων καθηγητής: Μ. Μουστάκας. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Π.Μ.Σ Δημόσιας Διοίκησης. Κατεύθυνση Εθνικής και Κοινοτικής Διοίκησης. Αθήνα. 2011. **Γιαλαντζή Φ.** «Η Περιφερειακή Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Διπλωματική εργασία. Επιβλέπων καθηγητής: Α. Μπιτζένης. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών. Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. Π.Μ.Σ στις Ευρωπαϊκές Πολιτικές Νεολαίας. Θεσσαλονίκη. 2011. **Ηλίας Α.** «Η Περιφερειακή Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττικής 2007-2013». Διπλωματική εργασία. Επιβλέπων καθηγητής: Μ. Χρηστάκης. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Π.Μ.Σ Δημόσιας Διοίκησης. Κατεύθυνση Εθνικής και Κοινοτικής Διοίκησης. Αθήνα. 2013. **Κοκμοτού Ζ.** «Οι Τοπικές και οι Περιφερειακές Αρχές στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης». Διπλωματική εργασία. Επιβλέπων καθηγητής: Δ. Παπαγιάννης. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Π.Μ.Σ Δημόσιας Διοίκησης. Κατεύθυνση Εθνικής και Κοινοτικής Διοίκησης. Αθήνα. 2008.

Μια διεργασία που βαίνει παράλληλα και συνδυασμένα με το ευρύτερο εγχείρημα της *διεύρυνσης* και της *εμβάθυνσης* του ευρωπαϊκού οικοδομήματος στην πορεία για την *ολοκλήρωση* και την *πολιτική ένωση*.

Μια πορεία στην οποία η «**Περιφερειοποίηση**» και κατ' επέκταση η **Περιφερειακή Πολιτική**, συγκροτούν μια *νευραλγική και πρωταγωνιστική συνιστώσα* της προσπάθειας για τη διαμόρφωση μιας **Συγκλίνουσας Ευρώπης των Περιφερειών** με την *εξουδετέρωση των ανισοτήτων, την άρση των ασυμμετριών και την εξομάλυνση των διαπεριφερειακών και των ενδοπεριφερειακών ανισομετριών*.

Ειδικά για την Ελλάδα, η Περιφερειοποίηση ξεκίνησε μετά τη *μεταπολίτευση* και προχώρησε σταδιακά στη δημιουργία των *Κρατικών Περιφερειών* (Γ.Γ. Περιφερειών) οι οποίες έκλεισαν τον κύκλο της ζωής τους και αντικαταστάθηκαν από τις *αιρετές* Περιφέρειες, δηλαδή τις Περιφέρειες με όργανα τα οποία εκλέγονται από τη διενέργεια *ad hoc* εκλογών.

Στο πλαίσιο των *υπο-περιφερειακών διαστάσεων* της Περιφερειοποίησης, οι μεταρρυθμίσεις επέφεραν αντίστοιχες αλλαγές στις *Κρατικές Νομαρχίες*, στη *Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση* και στην *Τοπική Αυτοδιοίκηση*.

Η πρώτη και η δεύτερη διάσταση της χωρικής συγκρότησης της επικράτειας έπαυσαν πια να υπάρχουν ενώ η τρίτη διευρύνθηκε και ανασυγκροτήθηκε με τη μορφή των *Καλλικράτειων Δήμων* που έχει σήμερα.

Ζήτημα στο οποίο θα πρέπει να συνυπολογιστεί και η μεγάλη οικονομική και αναπτυξιακή ωφέλεια που είχε η Ελλάδα στο «*δούναι και λαβείν*»²⁵² με την ΕΕ διαμέσου των **πολύ-τομεακών** και των **πολύ-ταμειακών** χρηματοδοτήσεων που έχουν ως στόχο τη διάχυση της

²⁵² Στο δούναι και λαβείν με την ΕΕ η Ελλάδα είναι λήπτρια χώρα, δηλαδή στην Ελλάδα εισρέουν περισσότεροι πόροι από αυτούς οι οποίοι εκρέουν στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών δημοσιονομικών υποχρεώσεων της χώρας ως κράτους – μέλους της ΕΕ.

Περιφερειοποίησης και τη στήριξη της Περιφερειακής Πολιτικής και της **Πολιτικής Συνοχής** της ΕΕ.

Δηλαδή τα **χρηματοδοτικά μέσα** καθώς και τους μεταγενέστερους **χρηματοπιστωτικούς μηχανισμούς** από την εποχή των ΜΟΠ, των Α΄-Β΄-Γ΄ ΚΠΣ, του ΕΣΠΑ και του επερχόμενου ΚΣΠ/ΣΕΣ 2014-2020.

Λυδία λίθος όλων αυτών των καταστάσεων, είναι η Περιφερειακή Πολιτική της ΕΕ και το alter ego αυτής, δηλαδή η Πολιτική Συνοχής, καθόλα τα στάδια της ιστορικής πορείας και της διαρκούς μετεξέλιξης του ευρωπαϊκού θεσμού.

Το θέμα της Περιφερειακής Πολιτικής / Πολιτικής Συνοχής και των συμπαρομαρτούντων (χρηματοδοτικά μέσα, χρηματοπιστωτικά εργαλεία, κ.λπ.), περιγράφονται συνοπτικά στο παρόν Κεφάλαιο.

7.2 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΤΗΣ ΕΕ

7.2.1 ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

Κατ' αρχήν κρίνεται σκόπιμο να διασαφηνιστεί το τι νοείται «**Περιφέρεια**». Ως περιφέρεια ορίζεται *μια περιοχή ή κοινωνία, ιστορικά εξελισσόμενη, με συνάφεια μεταξύ των κατοίκων επί ορισμένου εδάφους που κατέχει κάποιο φυσικό, κοινωνικοοικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό περιβάλλον και μια χωρική δομή ευδιάκριτη από άλλες περιφέρειες²⁵³*».

Από τα παραπάνω εξάγεται το συμπέρασμα πως μια περιφέρεια πρέπει να είναι μια *χωρικά οριοθετημένη συνεχόμενη γεωγραφική περιοχή*, το οποίο την καθιστά διακριτή από άλλες, με συναφή ιστορικά-κοινωνικά-οικονομικά και άλλα χαρακτηριστικά.

²⁵³ Πολύζος Σ. «Περιφερειακή Ανάπτυξη». Εκδόσεις Κριτική. Αθήνα 2011.

Μια προσέγγιση της Περιφερειακής Πολιτικής είναι η προσπάθεια και η λήψη μέτρων (μέσω δημοσίων παρεμβάσεων) για τη βελτίωση της γεωγραφικής κατανομής των οικονομικών δραστηριοτήτων, η οποία θα οδηγήσει στην προσέγγιση (ή και ακόμα στην εξομοίωση) του επιπέδου ζωής των κατοίκων διαφορετικών περιοχών σε μια χώρα, λαμβάνοντας υπόψη κάθε φορά τα εκάστοτε κριτήρια που τίθενται π.χ. εισοδηματικά κριτήρια, ποσοστά ανεργίας, κ.λπ.

Δηλαδή ως περιφερειακή πολιτική νοείται το σύνολο εκείνων των ενεργειών που έχουν ως σκοπό να επηρεάσουν την οικονομική κατάσταση των περιφερειών προκειμένου να αμβλύνουν τις περιφερειακές ανισότητες και να βελτιώσουν τις οικονομικές τους επιδόσεις για να επέλθει μια ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη.

Η παραπάνω προσέγγιση της περιφερειακής πολιτικής είναι ίδια είτε αναφερόμαστε σε ένα μεμονωμένο κράτος είτε σε ένα σύμπλοκο κρατών όπως είναι αυτά που συγκροτούν την ΕΕ.

Επιπρόσθετα και σύμφωνα και με το επίσημο ισότοπο της ΕΕ, η **Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική (ΕΠΠ)** νοείται ως **μια πολιτική επενδύσεων, η οποία στηρίζει τη δημιουργία απασχόλησης, την ανταγωνιστικότητα, την οικονομική ανάπτυξη, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την αειφόρο ανάπτυξη, εκφράζοντας επίσης την αλληλεγγύη της προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και περιφέρειες, με τη συγκέντρωση πόρων σε περιοχές και τομείς όπου μπορούν να έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο.**

Αυτή η πολιτική επενδύσεων πραγματοποιείται μέσω μιας **αναδιανεμητικής πολιτικής**, καθώς όλα τα κ-μ συνεισφέρουν οικονομικά (διαφορετικά το καθένα), με το τελικό πόσο να αναδιανέμεται στα κ-μ, βάσει κριτηρίων που έχουν τεθεί.

Κατά αυτόν τον τρόπο και αφού πρώτα προσδιορίζονται οι ανάγκες που επικρατούν, η ΕΕ μέσω της περιφερειακής πολιτικής, επενδύει σε τομείς με μεγάλο οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο (πχ βελτίωση υποδομών

μεταφορών, περιβάλλον, εκπαίδευση κ.α.), εκφράζοντας την αλληλεγγύη της, κυρίως προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και περιφέρειες.

Απαραίτητη προϋπόθεση επιτυχίας της ΕΠΠ είναι η *ορθή ανταπόκριση των κ-μ.*

Η επιτυχία της ΕΠΠ εξαρτάται όχι μόνον από το *συντονισμό των εθνικών και των ευρωπαϊκών πολιτικών* αλλά και από τις *δυνατότητες των κ-μ να αξιοποιήσουν τα προγράμματα και την οικονομική βοήθεια που τους παρέχεται μέσω ενός ολοκληρωμένου ρεαλιστικού σχεδιασμού, της τήρησης των χρονοδιαγραμμάτων και της αντιμετώπισης των εθνικών παθογενειών (κακοδιοίκησης και μη χρηστής διοίκησης).*

Πρέπει να αποσαφηνιστεί ότι η ΕΠΠ *δεν υποκαθιστά την εθνική περιφερειακή πολιτική.* Αντίθετα, τη συμπληρώνει και την ενισχύει, βασισμένη κυρίως στις αρχές της **εταιρικότητας**, της **προσθετικότητας** και της **συμπληρωματικότητας**²⁵⁴.

Ο ρόλος της ΕΠΠ παραμένει συμπληρωματικός στο πλαίσιο της αρχής της **επικουρικότητας**²⁵⁵.

²⁵⁴ **Εταιρικότητα:** Κάθε πρόγραμμα καταρτίζεται μέσω μιας συλλογικής διαδικασίας στην οποία συμμετέχουν αρμόδιες αρχές σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, κοινωνικοί εταίροι και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Η εταιρική αυτή σχέση εφαρμόζεται σε όλα τα στάδια της διαδικασίας προγραμματισμού από το **σχεδιασμό**, τη **διαχείριση** και την **υλοποίηση** έως την **παρακολούθηση** και την **αξιολόγηση**. Μέσω της προσέγγισης αυτής εξασφαλίζεται η προσαρμογή της κάθε δράσης στις τοπικές και περιφερειακές ανάγκες και προτεραιότητες. **Προσθετικότητα:** Η χρηματοδότηση από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία δεν μπορεί να υποκαταστήσει τις εθνικές δαπάνες των κρατών μελών. Στόχος είναι ο καθορισμός ρεαλιστικών αλλά και φιλόδοξων στόχων για τις δημόσιες διαρθρωτικές δαπάνες έτσι, ώστε να διασφαλίζεται η προσθετική αξία της συνεισφοράς των διαρθρωτικών ταμείων.

²⁵⁵ **Ιωακείμης Π. Κ.** «Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση, Θεωρία- Διαπραγμάτευση, Θεσμοί και Πολιτικές». Εκδόσεις Θεμέλιο. Αθήνα. 1995. Η αρχή της **επικουρικότητας** ορίζεται στο άρθρο 5 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εξασφαλίζει ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατό πλησιέστερα στους πολίτες και ότι διενεργούνται διαρκείς έλεγχοι ώστε να εξακριβώνεται ότι η δράση σε επίπεδο Ένωσης είναι δικαιολογημένη υπό το φως των διαθέσιμων δυνατοτήτων σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, είναι η αρχή δυνάμει της οποίας η Ένωση δεν αναλαμβάνει δράση (εκτός από τους τομείς που εμπίπτουν στην αποκλειστική της αρμοδιότητα), παρά μόνο εφόσον η δράση

Δεν αρκείται σε μια απλή ανακατανομή των πόρων προς τα φτωχότερα κ-μ και τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές αλλά θέτει στόχους και χρησιμοποιεί τα κατάλληλα χρηματοδοτικά μέσα που είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες κάθε χώρας και κάθε περιφέρειας.

Συχνά η περιφερειακή πολιτική ταυτίζεται με τον όρο της **Πολιτικής Συνοχής**, επειδή αμφότεροι οι όροι έχουν *ταυτόσημα εννοιολογικά στοιχεία*.

Η εννοιολογική διάφορα των όρων (αν και μικρή) έγκειται στο γεγονός ότι *όρος συνοχή αποτελεί το τελικό σκοπό προς επίτευξη*.

Η έννοια της περιφερειακής πολιτικής οδηγεί περισσότερο στο σύνολο των εργαλείων, των μέσων, των μηχανισμών και των διαδικασιών που λαμβάνουν χώρα (*ειδικό*) προκειμένου να επιτευχτεί ο στόχος της συνοχής (*γενικό*).

Οι δυο όροι αναφέρονται σε διαφορετικές χρονικές περιόδους.

Η έννοια της ΕΠΠ ενέχεται με τρόπο κεκαλυμμένο και με έμμεσες αναφορές στις **Ιδρυτικές Συνθήκες της ΕΟΚ** ενώ αρχίζει να αποσαφηνίζεται με έναν πιο ξεκάθαρο τρόπο με την ίδρυση του **ΕΤΠΑ**.

Αντίθετα ο όρος συνοχή δε χρησιμοποιήθηκε μέχρι και την **Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ)**.

Η έννοια της συνοχής εισήχθη στο **Κεφάλαιο V** περί «**Οικονομικής και Κοινωνικής Συνοχής**» και αργότερα με τον όρο «**Εδαφική Συνοχή**» με την **ΣυνθΑΕΕ**.

Η ιστορική εξέλιξη του θεσμού ξεπερνά τα όρια της παρούσας εργασίας. Εντούτοις υπάρχουν κάποιοι ιστορικοί σταθμοί οι οποίοι παρουσιάζονται στον Πίνακα που ακολουθεί.

αυτή είναι πιο αποτελεσματική από την αντίστοιχη δράση σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την αρχή της αναλογικότητας, η οποία απαιτεί να μην υπερβαίνει οποιαδήποτε δράση της Ένωσης όσα είναι αναγκαία για την επίτευξη των στόχων των Συνθηκών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12 Τα σημαντικότερα βήματα της εξέλιξης της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής	
Συνθήκη Ρώμης 1957	Διάσπαρτες και έμμεσες αναφορές στη κοινοτική περιφερειακή δράση. Δεν υφίσταται κοινοτική πολιτική. Πρόβλεψη ίδρυσης ΕΚΤ. Πρόβλεψη ίδρυσης ΕΤΕπ.
Μέχρι 1974	Η περιφερειακή πολιτική αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα των κ-μ χωρίς ακόμα κοινοτικές ενισχύσεις
1975	Ίδρυση ΕΤΠΑ. Πρώτη εφαρμογή περιφερειακής δράσης, χωρίς πλήρης αυτονομία, χρηματοδότηση μεμονωμένων έργων
1985	Έγκριση εφαρμογής ΜΟΠ για τη περίοδο 1986-1989
1986 ΕΕΠ	Η κοινοτική περιφερειακή πολιτική ανάγεται σε επίσημη κοινοτική πολιτική Υιοθέτηση οικονομικής και κοινωνικής συνοχής
1988	Έγκριση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βρυξελλών του Α' ΚΠΣ (1989-1993)
1992 Συνθήκη Μάαστριχ (ΣΕΕ)	Εισάγεται η έννοια της αλληλεγγύης μεταξύ των κ-μ Πρόβλεψη υποβολής έκθεσης από την Επιτροπή ανά τριετία για πρόοδο περιφερειακής πολιτικής Ίδρυση ΤΣ. Πρόβλεψη ίδρυσης ΕτΠ
Δεκέμβριος 1992	Έγκριση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Εδιμβούργου του Β' ΚΠΣ (1994-1999)
Ιουνίους 1997, Συνθήκη Άμστερνταμ	Ειδική μνεία στα περιφέρεια προβλήματα των νήσων
Μάρτιος 1999	Έγκριση από Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βερολίνου του Γ' ΚΠΣ (2000-2006)
Δεκέμβριος 2005	Έγκριση Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βρυξελλών ΕΣΠΑ για τη περίοδο 2007-2013
Δεκέμβριος 2009 Συνθήκη Λισαβόνας	Εισάγεται και υιοθετείται ο στόχος της εδαφικής συνοχής Ενισχύεται ο ρόλος της ΕτΠ και των περιφερειών Η αρχή της επικουρικότητας εκτείνεται πλέον και σε περιφερειακό/τοπικό επίπεδο
Δεκέμβριος 2013	Έγκριση του νέου 7ετούς Π/Υ της ΕΕ στο πλαίσιο του οποίου εντάσσεται η Πολιτική Συνοχής/Περιφερειακή Πολιτική για την Ε' Δημοσιονομική Περίοδο 2014-2020.

Η έννοια της περιφερειακής πολιτικής δεν θα πρέπει να συγχέεται με την έννοια της **Περιφερειακής Ανάπτυξης**, η οποία είναι τμήμα της πρώτης.

Η περιφερειακή πολιτική αποτελεί μια *πολιτική αναδιανομής πλούτου*, κυρίως προς τις λιγότερο εύπορες και *μέσω αυτής έπεται* η Περιφερειακή Ανάπτυξη.

Ο όρος Περιφερειακή Ανάπτυξη, ενέχει δυο επιμέρους έννοιες: την Οικονομική Μεγέθυνση και την **Οικονομική Ανάπτυξη**.

Ο πρώτος όρος αναφέρεται κυρίως στην *αύξηση του παραγόμενου προϊόντος* ενώ ο δεύτερος όρος *ενέχει τον πρώτο αλλά φανερώνει μια πολυσύνθετη διαδικασία, η οποία εκτός από την αύξηση του προϊόντος περιλαμβάνει διαρθρωτικές οικονομικές αλλαγές, αλλαγές στο θεσμικό, τεχνολογικό, πολιτικό πλαίσιο κ.λπ. εντός του οποίου παράγεται το προϊόν πχ υιοθέτηση αποτελεσματικότερων τεχνικών και μεθόδων παράγωγης, αναπτυξιακοί νόμοι, φορολογική πολιτική κ.α.*

Πιο διευρυμένη διάσταση και των δυο όρων είναι η έννοια της **Βιώσιμης, Διατηρήσιμης, Διαρκούς και Αειφόρου Ανάπτυξης** (όπως περιγράφηκαν στο Προοίμιο).

Στο πλαίσιο όλων των όρων επιδιώκεται η επίτευξη της **Ενδογενούς Ανάπτυξης**²⁵⁶ κάθε κ-μ και κάθε Περιφέρειας με τη μόχλευση και την αξιοποίηση των μέσων που παρέχει η ΕΠΠ.

7.2.2 ΟΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΙ ΛΟΓΟΙ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ο πρώτος εκ των λόγων καθιέρωσης της ΕΠΠ είναι οι **διευρύνσεις** της Κοινότητας εξαιτίας *των ανισοτήτων, των διαφορών και των αποκλίσεων* μεταξύ των νεοεισερχομένων και των υφισταμένων κ-μ που τις συνοδεύουν, παρά τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν κατά την

²⁵⁶ **Ενδογενής** ανάπτυξη είναι η μορφή περιφερειακής/τοπικής ανάπτυξης στην οποία περιφερειακοί/τοπικοί παράγοντες (οργανισμοί, φορείς, πολίτες, επιχειρήσεις, κ.λπ.) συνιστούν τους βασικούς μοχλούς της χωρικής αναπτυξιακής διαδικασίας με την αξιοποίηση της παραγωγικής δομής, της εργασίας, της επιχειρηματικότητας, των φυσικών πόρων, του πολιτιστικού, κ.λπ χωρικού περιβάλλοντος.

προενταξιακή περίοδο για τη προσαρμογή των υποψηφίων προς προσχώρηση κρατών και την αναπτυξιακή σύγκλιση. Για παράδειγμα, διαφορές στην οικονομική διάρθρωση, στους ρυθμούς ανάπτυξης, στις υποδομές, στο θεσμικό πλαίσιο, κ.λπ.

Ο δεύτερος λόγος είναι παρόμοιος αλλά αφορά στις *ήδη υπάρχουσες διαφορές* ανάμεσα στα κ-μ της ΕΕ, δημιουργώντας μια εικόνα ανομοιογένειας του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Η μεταβίβαση πόρων προς τα λιγότερα εύπορα κ-μ και η μείωση κοινωνικών ανισοτήτων ήταν κάτι παραπάνω από αναγκαία. Συνδυάζοντας τα παραπάνω, η επίτευξη της οικονομικής και κοινωνικής (αργότερα εδαφικής συνοχής) ανάμεσα στα κ-μ της τότε Κοινότητας ήταν πιο αναγκαία από ποτέ.

Ο τρίτος λόγος οφείλεται στην *ανάγκη συντονισμού* των Εθνικών Περιφερειακών Πολιτικών στο πλαίσιο της Ένωσης και αυτό γιατί πριν την ΕΕΠ, η περιφερειακή πολιτική αποτελούσε *εθνική αποκλειστική αρμοδιότητα* ενώ μέχρι και τα ΜΟΠ η κοινοτική περιφερειακή δράση αφορούσε *μόνο σε μεμονωμένα έργα*. Η Ένωση θέτει πλέον *γενικούς προσανατολισμούς και δεσμευτικές κατευθυντήριες γραμμές*, βάσει των οποίων τα κ-μ, παρουσιάζουν ολοκληρωμένα προγράμματα δράσης, τα οποία εγκρίνονται από την ΕΕ *χωρίς όμως την υποκατάστατη της εθνικής*.

Ο τέταρτος λόγος είναι το **Ενιαίο Νόμισμα**, δηλαδή η Ευρωζώνη η οποία στοχεύει στο ότι οι ευρωπαϊκές «ευρωζωνικές» οικονομίες πρέπει να λειτουργούν υπό παρόμοιες συνθήκες στο πλαίσιο της ΕΠΠ.

Ο πέμπτος λόγος σχετίζεται με την «**κοινωνική και την ηθική**» ύψη και ιδιοσυστασία της Ένωσης.

Η Ένωση οφείλει να τηρεί ότι διακηρύσσει.

Δηλαδή να τηρεί την **αρχή της αλληλεγγύης** (αρθ.2 ΣΕΕ), την **αρχή της ισότητας των κ-μ και των πολιτών** (αρθ.4 παρ.2 ΣΕΕ), την **προαγωγή υψηλού επιπέδου απασχόλησης** (αρθ.9 ΣυνθΛΕΕ), την **προαγωγή της ευημερίας των λαών της ΕΕ** (αρθ.3 ΣΕΕ), τις **ίσες ευκαιρίες για όλους** κ.α.

7.2.3 Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Όπως προαναφέρθηκε ο σκοπός της ΕΠΠ είναι *σταθερός και προσδιορίζεται ως επί το πλείστον από τα περιφερειακά προβλήματα που επικρατούν την εκάστοτε χρονική περίοδο στο εσωτερικό της Ένωσης.*

Αποτελεί μια προσπάθεια εντοπισμού, ανάλυσης και υπερκερασμού των προβλημάτων και της *εναρμονισμένης δράσης* για την επιτυχή αντιμετώπιση τους.

Η ΕΠΠ θεμελιώνεται στις έννοιες της *αλληλεγγύης, της συνοχής, της συμπληρωματικότητας και της προσθετικότητας.*

Επιδιώκει την επίτευξη *ισορροπίας και σύγκλισης* των οικονομικών δραστηριοτήτων και ανισοτήτων μέσω της *μεταβίβασης πόρων* προς τις περιοχές που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη.

Αποσκοπεί με τη *λήψη κατάλληλων μέτρων* να επιτύχει μια *συμμετρική και δίκαιη ανάπτυξη* όλων των περιφερειών με απώτερο σκοπό τη σύγκλιση του επιπέδου ζωής των κατοίκων της και την περαιτέρω ανάπτυξη όλων των κ-μ και σαφώς της ίδιας της Ένωσης.

Η ΕΠΠ στοχεύει να προσδώσει *προστιθέμενη αξία* (πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα) στα προγράμματα που υλοποιούνται στις διάφορες περιφέρειες (αρχή προσθετικότητας), συνεισφέροντας στη *συγχρηματοδότηση* των εθνικών περιφερειακών πολιτικών για έργα και ενέργειες ανάπτυξης (αρχή συμπληρωματικότητας), προς όφελος των περιφερειών και των κατοίκων των περιφερειών και εν τέλει της ίδιας της Ένωσης.

Όλα τα παραπάνω αποτυπώνονται στη ΣυνθΛΕΕ και ειδικότερα στο αρθ. 174.

Συγκεκριμένα, η Ένωση, προκειμένου να προαχθεί η αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της, αναπτύσσει και εξακολουθεί τη δράση της ***«με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής της συνοχής, αποσκοπώντας, ιδιαίτερα, στη μείωση των διαφορών μεταξύ***

των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών».

Όπως αναφέρθηκε, η ύπαρξη της ΕΠΠ δεν απαλλάσσει τις εθνικές αρχές, οι οποίες παραμένουν υπεύθυνες για τη λύση των περιφερειακών τους προβλημάτων, μέσω του κατάλληλου προγραμματισμού και της ιεράρχησης στόχων και προτεραιοτήτων.

7.2.4 ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Για να επιτευχθεί η οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή και επομένως η αναπτυξιακή πρόοδος της Ένωσης, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η πρόβλεψη εκείνων των αναγκαίων εργαλείων που θα συντελέσουν σε αυτή την προσπάθεια.

Πρόκειται για τα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά μέσα τα οποία περιλαμβάνουν τα ΔΤ (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ), το ΤΣ, το Ταμείο Αλληλεγγύης της ΕΕ (ΤΑΕΕ) και τον μηχανισμό προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ), αποτελώντας τους κυριότερους μηχανισμούς παρέμβασης που διαθέτει η Ένωση για την περιφερειακή ανάπτυξη και τη μείωση των ανισοτήτων (ενώ στο παρελθόν διέθετε και το ΕΓΤΠΕ και ΧΜΠΑ²⁵⁷), ενώ παράλληλα υπάρχουν και άλλα μέσα που ενισχύουν με τρόπο έμμεσο την Πολιτική Συνοχής, π.χ. το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤαΕ) και η ΕΤΕπ.

Το ΕΤΠΑ συμβάλλει κυρίως στην ενίσχυση των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών, δηλαδή αυτών που βρίσκονται σε στάδιο οικονομικού αναπροσανατολισμού και αυτών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσχέρειες.

Το ΕΚΤ παρεμβαίνει κυρίως στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση (ΕΣΑ).

²⁵⁷ Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) είναι το νέο ταμείο για τη Θαλάσσια και την Αλιευτική πολιτική της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020.

Το ΕΓΤΠΕ τμήμα «προσανατολισμού» συμβάλλει στην ανάπτυξη και στη διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών, βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα των δομών παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών και δασικών προϊόντων,

Το ΧΜΠΑ στηρίζει τις διαρθρωτικές εξελίξεις στον τομέα της αλιείας.

Όπως έχει προαναφερθεί, υπάρχουν και άλλοι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί, όπως λ.χ. τα **Προγράμματα των Ευρωπαϊκών Πρωτοβουλιών**, τα **Ανταγωνιστικά Προγράμματα**, κ.λπ. ενώ υφίστανται και νέοι **Χρηματοπιστωτικοί Μηχανισμοί**.

7.3 ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ²⁵⁸

7.3.1 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΑ ΜΟΠ

Το θέμα Περιφερειακή Πολιτική είχε απασχολήσει την Ελλάδα ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '50 σε συνδυασμό με τις πρώτες προσπάθειες για το σχεδιασμό της οικονομικής ανάπτυξης.

Στο «Πενταετές Πρόγραμμα Οικονομικής Ανάπτυξης για την Ελλάδα 1960-1964», τέθηκε το ζήτημα της υιοθέτησης της εθνικής περιφερειακής πολιτικής έτσι, ώστε να βρεθούν λύσεις στα προβλήματα των ανισοτήτων εντός της ελληνικής επικράτειας.

Η περίοδος 1964-1974 χαρακτηρίζεται από μια σειρά ενεργειών, όπως την παροχή οικονομικών κίνητρων, την κατηγοριοποίηση περιοχών

²⁵⁸ **Κόνσολας Ν.** «Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1997 και **Λιαργκόβας Π., Ανδρέου Γ.** «Η νέα πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2007.

ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης τους, την εφαρμογή των ειδικών προγραμμάτων για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές, τη δημιουργία των βιομηχανικών περιοχών, την ενεργοποίηση των Περιφερειακών Υπηρεσιών Ανάπτυξης, κ.λπ. ενώ κατά την περίοδο 1975-1979 δόθηκε έμφαση στην παροχή αναπτυξιακών κίνητρων για τις παραμεθόριες περιοχές καθώς και στη στήριξη των επιχειρήσεων σύμφωνα με τον οικονομικό τομέα στον οποίο δραστηριοποιούνται κ.α.

7.3.2 ΤΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η Ελλάδα από την 1η/1/1981 αποτελεί επίσημα μέλος της Κοινότητας ενώ λίγο αργότερα κατέστη αποδέκτης των πρώτων «πilotικών / πειραματικών» κοινοτικών περιφερειακών προγραμμάτων που είναι τα ΜΟΠ.

Τα ΜΟΠ αποτέλεσαν μια «κοινοτική δράση» προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες της Ελλάδας και των άλλων μεσογειακών περιφερειών της **Γαλλίας** και της **Ιταλίας**.

Η δράση αυτή είχε ως στόχο τη βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών διαρθρώσεων των περιοχών αυτών, και ιδιαίτερα της Ελλάδας έτσι, ώστε να διευκολυνθεί η προσαρμογή στις νέες συνθήκες που δημιουργούνται από τη διεύρυνση (Ισπανία, Πορτογαλία).

Η συνολική χρηματοδότηση ανήλθε στα 6,6 δις ECU, εκ των οποίων 2,5 δις περίπου για την Ελλάδα ενώ η χρηματοδότηση των έργων άγγιζε το 70% σε αντίθεση με Γαλλία και Ιταλία που άγγιζε το 55-60%.

Η Ελλάδα κατέθεσε **έξι** Περιφερειακά Προγράμματα (Κρήτης, Μακεδονίας και Θράκης, Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου, Νήσων Αιγαίου Πελάγους, Ανατολικής Κεντρικής Ελλάδος, Αττικής) συν ένα **θεματικό** για την Ανάπτυξη της Πληροφορικής.

Ενώ η αρχική περίοδος εφαρμογής των ΜΟΠ ήταν 1986 - 1989, επεκτάθηκε μέχρι το 1993 στο πλαίσιο του Α' ΚΠΣ.

7.3.3 ΤΟ Α΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1989-1993

Η ΕΕ στο πλαίσιο της ανάπτυξης της Κοινής Αγοράς επεδίωξε τη λήψη μέτρων για τη μείωση της καθυστέρησης της ανάπτυξης των λιγότερο εύπορων περιφερειών και επομένως για την ισόρροπη ανάπτυξη στο εσωτερικό της.

Γι' αυτό το λόγο, το 1988, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βρυξελλών ενέκρινε την πρόταση ενός χρηματοδοτικού πακέτου μέτρων διαρθρωτικών παρεμβάσεων της Επιτροπής, για τη περίοδο 1989-1993, δηλαδή το Α΄ ΚΠΣ (Α΄ Πακέτο Delors).

Μέσω του Α΄ ΚΠΣ καθορίστηκε για τη περίοδο 1989-1993, το συνολικό ποσό επενδύσεων για την ανάπτυξη της οικονομίας κάθε χώρας, τόσο από Εθνικούς πόρους όσο και από Κοινοτικούς.

Οι αρχές της εταιρικότητας, της προσθετικότητας και της συμπληρωματικότητας, εξασφάλισαν τη συνεργασία μεταξύ Επιτροπής και κ-μ αλλά και ότι τα κ-μ *δεν υποκαθιστούν* τις εθνικές δαπάνες με τις κοινοτικές.

Όσον αφορά στις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες της περιόδου, ενδεικτικά μερικές απ' αυτές είναι: Envireg, Interreg, Regen, Horizon , Now, Leader, κ.α.

Η συμβολή των ΔΤ για πρώτη φορά σε επίσημη προγραμματική περίοδο είναι γεγονός.

Το ΕΤΠΑ συμβάλλει στην ενίσχυση επενδύσεων σε έργα υποδομής, στην ενίσχυση ΜΜΕ, σε επενδύσεις έργων για τη προστασία του περιβάλλοντος κ.α.

Το ΕΚΤ συμμετέχει κυρίως στη χρηματοδότηση ενεργειών επαγγελματικής εκπαίδευσης και στις προσλήψεις για θέσεις διαρκούς απασχόλησης και για την καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας.

Το ΕΓΤΠΕ συμβάλλει στην ενίσχυση και στην αναδιοργάνωση των γεωργικών διαρθρώσεων, στη μεταποίηση των γεωργικών προϊόντων, στην εξασφάλιση ενός δίκαιου βιοτικού επιπέδου των αγροτών κ.α.

Το σύνολο δαπανών ανήλθε σε 12.997 εκατ. ECU (κοινοτική συμμετοχή 7.195 εκατ. ECU, εθνική χρηματοδότηση 5.802 εκατ. ECU).

Ενδεικτικά οι στόχοι του Α΄ ΚΠΣ σκιαγραφούνται ως εξής:

✚ Στόχος - Προτεραιότητα 1:

Προώθηση της ανάπτυξης και διαρθρωτική προσαρμογή των περιφερειών με αναπτυξιακή καθυστέρηση. (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΠΕ).

✚ Στόχος- Προτεραιότητα 2:

Αναδιάρθρωση περιφερειών, ή τμημάτων περιφερειών που έχουν πληγεί από βιομηχανική παρακμή το οποίο συνεπάγεται με ανεργία. (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΤΕπ).

✚ Στόχος- Προτεραιότητα 3:

Καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας για ηλικίες άνω των 25 ετών (ΕΚΤ, ΕΤΕπ).

✚ Στόχος -Προτεραιότητα 4:

Διευκόλυνση επαγγελματικής ένταξης νέων (κάτω των 25 ετών) (ΕΚΤ, ΕΤΕπ).

✚ Στόχος- Προτεραιότητα 5:

α) Προσαρμογή της παράγωγης, μεταποίησης και εμπορίας στη γεωργία και δασοκλιεργεια (ΕΓΤΠΕ) β) Προώθηση ανάπτυξης αγροτικών περιοχών (ΕΓΤΠΕ, ΕΚΤ, ΕΤΕπ).

Οι άξονες προτεραιότητας για την Ελλάδα, στο πλαίσιο του Α΄ ΚΠΣ, ήταν :

Άξονας 1. Βελτίωση του επιπέδου της χώρας όσον αφορά τη βασική οικονομική υποδομή (Μεταφορές, Τηλεπικοινωνίες, Ενέργεια, Έρευνα και Τεχνολογία, Περιβάλλον).

Άξονας 2. Ανάπτυξη πρωτογενούς τομέα και αγροτικής ανάπτυξης.

Άξονας 3. Μέθοδοι βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

Άξονας 4. Ανάγκη ισόρροπης και ορθολογικής ανάπτυξης του τουρισμού.

Άξονας 5. Αξιοποίηση και ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού.

Άξονας 6. Ανάπτυξη του εγχώριου δυναμικού των 13 περιφερειών.

Οι Κοινοτικές πρωτοβουλίες που χρησιμοποιήθηκαν στον Ελληνικό χώρο ήταν οι Interreg και Leader.

7.3.4 ΤΟ Β΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994-1999

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μάαστριχ επιβεβαίωσε την ανάγκη μεταρρυθμίσεων όσον αφορά στα ΔΤ ενώ έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στη πολιτική σημασία της συνοχής, η οποία αποτελεί συστατικό στοιχείο της κοινοτικού οικοδομήματος.

Το ευρωπαϊκό συμβούλιο του Εδιμβούργου, το Δεκέμβριο του 1992, εγκρίνει το Β΄ ΚΠΣ (Β΄ Πακέτο Delors), αποφασίζοντας και την επέκταση της νέας προγραμματικής περιόδου κατά 2 χρόνια.

Το συνολικό πόσο χρηματοδότησης ανήλθε περίπου στα 146 δις ECU²⁵⁹ ενώ δημιουργείται ένα νέο ΔΤ, το ΧΜΠΑ, το οποίο αφορά στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας.

Οι στόχοι του Β΄ ΚΠΣ δεν παρουσιάζουν μεγάλες αλλαγές, σε σχέση με τους στόχους του Α΄ ΚΠΣ, εκτός της προσθήκης ενός νέου στόχου (6 στο σύνολο) που αφορούσε στην ανάπτυξη και στη διαρθρωτική προσαρμογή των περιφερειών με ιδιαίτερη χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα, ιδίως για τις Σκανδιναβικές περιφέρειες.

Στο πλαίσιο του Β΄ ΚΠΣ, δόθηκε έμφαση στη *συγκέντρωση των διαθέσιμων πόρων σε ένα σχετικά μικρό αριθμό έργων και προγραμμάτων προκειμένου να μην υπάρξει διασπορά των πόρων.*

Επιπρόσθετα υποστηρίζονται τα μεγάλα εθνικά έργα υποδομής, τα οποία θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας και στη προσέλκυση επενδύσεων.

Τέλος, οι κοινοτικές πρωτοβουλίες, για την περίοδο 1994-1999 είναι οι Interreg, Leader, MME και Urban.

²⁵⁹ European Currency Unit. Την 1/1/1999 το ECU αντικαταστάθηκε από το ευρώ (€, eur) με ισοτιμία 1 ecu = 1€.

Όσον αφορά στην Ελλάδα, κύριο χαρακτηριστικό της περιόδου είναι η προετοιμασία της χώρας για την ένταξη στην ΟΝΕ καθώς και η υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομής εθνικής σημασίας που ενισχύουν την εξωστρέφεια της οικονομίας και τη γενικότερη διασύνδεση της χώρας με το εξωτερικό.

Οι τομείς αναπτυξιακής βοήθειας, αφορούν υποδομές μεταφορών και δικτύων, ανθρώπινους πόρους, έρευνα και τεχνολογία, ενίσχυση βιομηχανίας, υγείας, γεωργίας, περιβάλλοντος, τουρισμού, πολιτισμού και αθλητισμού.

Οι στόχοι της Ελλάδος για τη περίοδο του Β΄ ΚΠΣ έχουν ως εξής:

Άξονας 1: Μείωση του βαθμού περιφερειακότητας και προώθηση της εσωτερικής συνοχής μέσω της ανάπτυξης των μεγάλων δικτύων υποδομής.

Άξονας 2: Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.

Άξονας 3: Ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα του οικονομικού ιστού.

Άξονας 4: Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και προώθηση της εργασίας.

Άξονας 5: Μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και άρση της απομόνωση των νησιωτικών περιοχών

7.3.5 ΤΟ Γ΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 2000-2006

Η ΕΠΠ αποτελεί μια διαδραστική πολιτική. Καθώς οι ανάγκες και τα προβλήματα μεταβάλλονται, η ΕΠΠ αναπροσαρμόζεται στα νέα δεδομένα και το τέλος του 20^{ου} Αιώνα, βρίσκει την Κοινότητα μπροστά σε νέα δεδομένα.

Από τη μια η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος, το οποίο επέφερε δημοσιονομική αυστηρότητα στα κ-μ της ευρωζώνης, προκειμένου να πληρούν τις προϋποθέσεις ένταξης και από την άλλη, η μελλοντική διεύρυνση της ΕΕ, μεταθέτουν ένα μεγάλο βάρος στην Πολιτική Συνοχής της ΕΕ.

Το 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου, εγκρίνει το Γ΄ ΚΠΣ (2000-2006). Οι στόχοι αναπροσαρμόζονται και νέοι Κανονισμοί ψηφίζονται για τα Ταμεία ενώ ο προϋπολογισμός ανέρχεται περίπου στα 213 δις € και 21,7 δις € για τα 10 νέα κ-μ), αντιπροσωπεύοντας περίπου το 1/3 του προϋπολογισμού της ΕΕ.

Οι στόχοι μειώνονται σε τρεις (Στόχοι 1,2 και 3).

Στόχος 1: Ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών, συγκεντρώνοντας το 74% των πόρων για τις περιφέρειες των οποίων το ΑΕγχΠ είναι χαμηλότερο από το 75% του κοινοτικού μ.ο. (προηγούμενοι στόχοι 1 και 6).

Στόχος 2: Οικονομική και Κοινωνική ανασυγκρότηση των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες, συγκεντρώνοντας το 13% των πόρων για τις βιομηχανικές, αγροτικές, αστικές και αλιευτικές περιοχές, οι οποίες δεν εντάσσονται στο στόχο 1 (προηγούμενοι στόχοι 2 και 5).

Στόχος 3: Προσαρμογή και εκσυγχρονισμός των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης για το ανθρώπινο δυναμικό συγκεντρώνοντας το 12% των πόρων για τις περιοχές που δεν καλύπτονται από το στόχο 1 (προηγούμενοι στόχοι 3 και 4)

Οι κοινοτικές πρωτοβουλίες είναι οι: Equal, Leader+, Urban II και Interreg III.

Για την επίτευξη των στόχων του Γ΄ ΚΠΣ, στην Ελλάδα καταρτίστηκαν **11 Τομεακά, 13 Περιφερειακά** (ένα για κάθε μία από τις 13 διοικητικές περιφέρειες) και **1 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια»**, το οποίο είχε ως στόχο να ενδυναμώσει, να στηρίξει και να βελτιώσει το σύστημα διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου των ΕΠ.

Οι στόχοι της Ελλάδας για την περίοδο 2000- 2006, είναι οι ακόλουθοι:

1. Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων και προώθηση της απασχόλησης.

2. Ανάπτυξη του συστήματος μεταφορών (οδικές, σιδηροδρομικές, αστικές μεταφορές, αερολιμένες, λιμένες, συνδυασμένες μεταφορές και εμπορευματικά κέντρα, ασφάλεια).

3. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη (περιλαμβάνει τους τομείς Μεταποίησης και Υπηρεσιών, Έρευνας και Τεχνολογίας, Τουρισμού, Ενέργειας – Φυσικών Πόρων).

4. Αγροτική ανάπτυξη και αλιεία.

5. Ποιότητα ζωής (παρεμβάσεις που αφορούν στο περιβάλλον και στη φυσική κληρονομιά, στον πολιτισμό και στον τομέα της υγείας – πρόνοιας).

6. Κοινωνία της πληροφορίας (παρεμβάσεις που αφορούν τομείς όπως εκπαίδευση, πολιτισμό, δημόσια διοίκηση, υγεία και πρόνοια, περιβάλλον, απασχόληση, ψηφιακή οικονομία, επικοινωνίες), και

7. Περιφερειακή ανάπτυξη (με στόχο την μείωση των αποκλίσεων ανάπτυξης μεταξύ των περιφερειών, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους και την αύξηση της απασχόλησης).

Η συνολική χρηματοδότηση για την Ελλάδα ανέρχεται σε 24,9 δις €. ενώ για τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες ανέρχεται σε 918 εκατ.€.

Να σημειωθεί ότι λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, οι οποίοι ενέργησαν ως μοχλός πίεσης, ολοκληρώθηκαν αρκετά έργα υποδομών (αθλητικές εγκαταστάσεις, οδικά δίκτυα, μετρό, κ.α.), τα οποία είχαν παρουσιάσει ήδη χρονική καθυστέρηση, και ήταν εκτός χρονοδιαγραμμάτων.

7.3.6 ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2007-2013

Στο αρθ.174 ΣυνθΛΕΕ ορίζεται ότι *«Για την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, η Κοινότητα αποσκοπεί, ιδιαίτερα, στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών. Δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στις αγροτικές περιοχές, τις περιοχές που συντελείται βιομηχανική μετάβαση και τις περιοχές που*

πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, όπως οι υπερβόρειες περιοχές που είναι ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες και οι νησιωτικές και ορεινές περιοχές».

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005, επιβεβαίωσε ότι η Ένωση θα πρέπει να κινητοποιήσει όλους τους κατάλληλους εθνικούς και κοινοτικούς πόρους, σε συνδυασμό με την επικέντρωση της Πολιτικής Συνοχής, στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης, όπως προβλέπει και το ανανεωμένο θεματολόγιο της **Στρατηγικής της Λισαβόνας**²⁶⁰.

Οι Δημοσιονομικές Προοπτικές για τη περίοδο 2007-13, διαμορφώθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 16ης Δεκεμβρίου του 2005 και την 17η Δεκεμβρίου, ο Βρετανός πρωθυπουργός Tony Blair, ανακοινώνει την επίτευξη συμφωνίας επί των δημοσιονομικών προοπτικών.

Οι δαπάνες της Πολιτικής Συνοχής για την περίοδο 2007-2013, ανέρχονται στο 1/3 και πλέον του προϋπολογισμού της ΕΕ, δηλαδή περίπου σε 347 δις €.

Περίπου το 80% των εν λόγω πόρων θα διατεθεί στις περιφέρειες που υπάγονται στο στόχο «σύγκλιση», εκ των οποίων το 65% θα διατεθεί σε σκοπούς που συνδέονται με τη Στρατηγική της Λισαβόνας.

Οι περιφέρειες που υπάγονται στο στόχο «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» θα απορροφήσουν το 16 % των ενισχύσεων, εκ των οποίων το 82% θα διατεθεί για ενέργειες που συνδέονται με τη Στρατηγική της Λισαβόνας.

Στο πλαίσιο των νέων μεταρρυθμίσεων για τη περίοδο 2007-2013, η Πολιτική Συνοχής αναπροσαρμόζει τους στόχους της ενώ τα Ταμεία

²⁶⁰ **Στρατηγική της Λισαβόνας:** Καθιερώθηκε στις 23 και 24 Μαρτίου του 2000 στο έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας. Σκοπός ήταν η ΕΕ να γίνει η πιο ανταγωνιστική περιοχή του κόσμου στηριγμένη στην Κοινωνία της Γνώσης. Στο Συμβούλιο του *Gothenburg* (Σουηδία) το 2001, στη Στρατηγική προστέθηκε και η διάσταση της Προστασίας του Περιβάλλοντος. Η μη επίτευξη των στόχων οδήγησε στην αναθεώρηση της Στρατηγικής που έγινε το 2005.

μειώνονται σε τρία (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και ΤΣ), τα οποία συμβάλλουν στην επίτευξη των παρακάτω τριών βασικών στόχων: **«Σύγκλιση», «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση» και «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία».**

Η στρατηγική της Ελλάδας, λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα αναφέρθηκαν, εστιάζει στο να καταστήσει τις Περιφέρειες της χώρας **«τόπους έλξης και εγκατάστασης επιχειρήσεων και ξένων επενδύσεων»**, βελτιώνοντας ταυτόχρονα το βιοτικό επίπεδο των πολιτών της και αμβλύνοντας τις διαπεριφερειακές και ενδοπεριφερειακές ανισότητες.

Γενικότεροι στόχοι για την Ελλάδα είναι αφενός η διεύρυνση των αναπτυξιακών της δυνατοτήτων, η διατήρηση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και η αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδα υψηλότερα του κοινοτικού μ.ο., η τόνωση της απασχόλησης, η επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και η βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς.

Ειδικότερα στοχεύει στην ανάδειξή της Ελλάδας σε μια **«εξωστρεφή χώρα με ισχυρή διεθνή παρουσία, με ανταγωνιστική και παραγωγική οικονομία».** Μία χώρα με έμφαση στην εκπαίδευση και τους νέους, στην ποιότητα, στην τεχνολογία και στην καινοτομία καθώς και στο σεβασμό του περιβάλλοντος.

Το ΕΣΠΑ, επομένως στοχεύει στο να καταστήσει την Ελλάδα περισσότερο ανταγωνιστική.

Το σύνολο των Κοινοτικών Πόρων για την Πολιτική Συνοχής ανήλθε στα 20,4 δις € (16,7δις € ΔΤ/ 3,7δις € ΤΣ).

Ο στόχος 1 χρηματοδοτείται με 15,9δις €. Αφορά 8 Περιφέρειες, στις οποίες κατανέμονται συνολικά 9,4 δις €, συν 3 Περιφέρειες (Phasing Out) όπου κατανέμονται 6,5 δις €. Για το στόχο 2 αντιστοιχούν 0,63 δις € και αφορά 2 περιφέρειες (phasing in) ενώ για το Στόχο 3 διατίθενται 0,21 δις €.

Οι «περιφέρειες σύγκλισης», 8 στον αριθμό, είναι οι περιφέρειες με τη μεγαλύτερη αναπτυξιακή υστέρηση στην Ελλάδα και είναι συγκεκριμένα: Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Ήπειρος, Δυτική Ελλάδα, Θεσσαλία, Ιόνιοι Νήσοι, Κρήτη, Πελοπόννησος, Βόρειο Αιγαίο.

Οι «περιφέρειες σταδιακής εξόδου» συνδέονται εξίσου με το στόχο «Σύγκλιση» και περιλαμβάνουν δράσεις ενίσχυσης της απασχόλησης του ανθρώπινου δυναμικού για την επίτευξη επαρκούς ανταγωνιστικότητας και τη δημιουργία νέων ευκαιριών εργασίας. Αφορά 3 περιφέρειες, οι οποίες είναι η Αττική, η Κεντρική και η Δυτική Μακεδονία.

Οι «περιφέρειες σταδιακής εισόδου» συνδέονται με τον στόχο «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση»²⁶¹.

Ο στόχος αυτός αποβλέπει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ελκυστικότητας των περιφερειών καθώς και της απασχόλησης για την αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών. Στο στόχο εμπίπτουν οι περιφέρειες Στερεά Ελλάδα και το Νότιο Αιγαίο.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός της χώρας για την περίοδο 2007-2013, υλοποιείται μέσα από ένα σύνολο **13 ΕΠ (8 Τομεακά, 5 Περιφερειακά) και 14 Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας**.

Τα ΠΕΠ συμβάλλουν στην υλοποίηση των εθνικών στρατηγικών στόχων από κοινού και συμπληρωματικά με τα Τομεακά και στοχεύουν στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και στις ανάγκες κάθε χωρικής ενότητας - περιφέρειας όπως αυτά εξειδικεύονται σε κάθε περιφερειακή στρατηγική ξεχωριστά.

Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα: 1) ΕΠ Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξης, 2) ΕΠ Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας, 3) ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, 4) ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση, 5) ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, 6) ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου

²⁶¹ Για τα παραπάνω βλ. Χάρτη 3, Κεφάλαιο 6.

Μάθηση, 7) ΕΠ Διοικητική, Μεταρρύθμιση, 8) ΕΠ Τεχνική Υποστήριξης Εφαρμογής, συν το «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων».

Περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα: 1) ΠΕΠ Μακεδονίας – Θράκης, 2) ΕΠ Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων, 3) ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου, 4) ΠΕΠ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου, 5) ΠΕΠ Αττικής

Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας: Στη Δ΄ Προγραμματική Περίοδο, τα Προγράμματα Κοινοτικής Πρωτοβουλίας αντικαθίστανται από τα Προγράμματα του Στόχου ΙΙΙ «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία». Ο συνολικός προϋπολογισμός των προγραμμάτων του στόχου ΙΙΙ ανέρχεται στα 8,7 δις ευρώ, εκ των οποίων **210 εκατ. €** (ΕΤΠΑ) αντιστοιχούν στην Ελλάδα. Η Ελλάδα συμμετέχει στα **Διασυνοριακά**, ασκώντας και χρέη Διαχειριστικής Αρχής: 1) Πρόγραμμα «Ελλάδα-Βουλγαρία», 2) Πρόγραμμα «Ελλάδα-Ιταλία», 3) Πρόγραμμα «Ελλάδα-Κύπρος», 4) Πρόγραμμα «Ελλάδα-Αλβανία», 5) Πρόγραμμα «Ελλάδα-ΠΓΔΜ» και ταυτόχρονα συμμετέχει σε τρία προγράμματα **Πολυμερούς Συνεργασίας α) Πρόγραμμα Αδριατικής, β) Πρόγραμμα Θαλάσσια Λεκάνη της Μεσογείου, γ) Μαύρη Θάλασσα**

Επίσης Η Ελλάδα συμμετέχει σε δυο **διακρατικά προγράμματα α) Μεσογειακός Χώρος και β) Χώρος Ν.Α. Ευρώπης**, καθώς και σε ένα **διαπεριφερειακό προγράμματα**, το **INTERREG IV**.

Τέλος, η Ελλάδα συμμετέχει στα δίκτυα **INTERACT1, ESPON και URBACT**.

Η αναγκαιότητα της **αναθεώρησης** των ΕΠ του ΕΣΠΑ προήλθε από την διαφοροποίηση που έχει προκύψει σε σχέση με το οικονομικό περιβάλλον (δηλαδή την Ελληνική κρίση) στο οποίο η χώρα είναι υποχρεωμένη να λειτουργήσει και τις ανάγκες που προκύπτουν από την εφαρμογή του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω αλλά και την καθυστέρηση στην υλοποίηση των περισσότερων ΕΠ, κατέστη αναγκαία της αναθεώρησης του ΕΣΠΑ.

Μετά από συστηματική διαπραγμάτευση μεταξύ των ελληνικών αρχών και των υπηρεσιών της Επιτροπής, συμφωνήθηκε ένα σύνολο μέτρων με στόχο την επιτάχυνση των ρυθμών υλοποίησης του ΕΣΠΑ καθώς και της *αναπροσαρμογής* και της *απλοποίησης* της διαδικασίας *απορρόφησης* των κοινοτικών πόρων.

Η αναθεώρηση πραγματοποιήθηκε σε δύο στάδια.

Το *πρώτο στάδιο* έλαβε χώρα τον Ιούλιο του 2011 και εγκρίθηκε τον Οκτώβριο του ίδιου έτους, όπου τροποποιήθηκαν οι Χρηματοδοτικοί Πίνακες των ΕΠ με την *αναδρομική αύξηση του ποσοστού της Κοινοτικής συμμετοχής στο 85%* (εκτός Στερεάς Ελλάδος και Νοτίου Αιγαίου) έτσι, ώστε να *αυξηθεί η απορρόφηση* και αφετέρου να *εξοικονομηθούν πολύτιμοι και εν ανεπάρκεια* (λόγω της κρίσης) εθνικοί πόροι.

Οι εθνικοί πόροι που εξοικονομήθηκαν από την υποχρέωση κάλυψης της εθνικής συμμετοχής είχαν ως στόχο να κατευθυνθούν κατά προτεραιότητα στην *κάλυψη συναφών δαπανών ανάπτυξης που δεν είναι επιλέξιμες σύμφωνα με τους Κανονισμούς της ΕΕ*.

Επίσης αποφασίστηκε πως σε κάθε *αίτηση πληρωμής* που υποβάλλουν οι Ελληνικές Αρχές, δύναται να καταβάλλεται από την ΕΕ **πρόσθετη χρηματοδότηση** από το ισχύον χρηματοδοτικό σχέδιο των ΕΠ ύψους 10 ποσοστιαίων μονάδων (10%), **φτάνοντας την κοινοτική συνδρομή στο 95%**.

Το *δεύτερο στάδιο* της αναθεώρησης αφορά στην *αναμόρφωση του περιεχομένου των ΕΠ* βάσει κάποιων κατευθύνσεων όπως για παράδειγμα την ενίσχυση νέων αναπτυξιακών δράσεων με αιχμή τις δράσεις επιχειρηματικότητας, την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από τη διογκούμενη ανεργία, (ιδιαίτερα των νέων, νέων επιστημόνων και

γυναικών) καθώς επίσης και στην αντιμετώπιση της ανεργίας με τοπικά χαρακτηριστικά, στην αύξηση της συμμετοχής ιδιωτικού τομέα, κ.α.

Μάλιστα τον Σεπτέμβριο του 2013 πραγματοποιήθηκε η αναθεώρηση και η μεταφορά πόρων κάποιων προγραμμάτων (σε συνεργασία με την Επιτροπή), όπως του προγράμματος «Ψηφιακή Σύγκλιση», και του προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση» που εμφανίζουν χαμηλή απορροφητικότητα, ενώ έχει συμφωνηθεί με την Επιτροπή και η **μείωση της εθνικής συμμετοχής κατά 800 εκατ. €**.

Ο χρόνος για την ολοκλήρωση των έργων **εκπνέει το 2015**, με βάση την παράταση που απέσπασε η Ελλάδα.

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει και το γεγονός ότι κατά την Δ΄ Προγραμματική Περίοδο του ΕΣΠΑ, από την Κομισιόν (Επίτροπος Πολιτικής Συνοχής / Περιφερειακής Πολιτικής σε συνεργασία με την αντίστοιχη Γενική Διεύθυνση²⁶²), θέσπισαν νέα **Χρηματοπιστωτικά Εργαλεία**, νέα **Χρηματοπιστωτικά Μέσα** και νέους **Χρηματοπιστωτικούς Μηχανισμούς** που θα συνεχίσουν να ισχύουν και κατά τη νέα Ε΄ Προγραμματική Περίοδο 2014-2020.

Πρόκειται για μηχανισμούς που θα βοηθήσουν τα κ-μ και τις περιφέρειες να πραγματοποιήσουν χρηστή και αποτελεσματική διαχείριση των κονδυλίων, εξασφαλίζοντας ότι οι επενδύσεις συμβάλουν στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη. Αποτέλεσαν πρωτοβουλία της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής σε συνεργασία με τον όμιλο της ΕΤΕπ και άλλα Χρηματοοικονομικά Ιδρύματα, προκειμένου η Πολιτική Συνοχής να καταστεί πιο αποδοτική και βιώσιμη.

Τα νέα χρηματοπιστωτικά μέσα είναι το μέσο **Jaspers** και ο μηχανισμός **Jasmine** για την παροχή τεχνικής υποστήριξης προς τα κ-μ και τις περιφέρειες κατά την προετοιμασία και υλοποίηση μεγάλων έργων

²⁶² Το Πρόγραμμα υιοθετήθηκε το 2008 από την (τότε) Επίτροπο Περιφερειακής Πολιτικής Danuta Hübner. Σημερινός Επίτροπος Περιφερειακής Πολιτικής είναι ο Johannes Hahn.

υποδομής καθώς και η πρωτοβουλία **Jeremie** για τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ στα χρηματοδοτικά κεφάλαια και η **Jessica** με σκοπό τη προώθηση επενδύσεων σε αστικές περιοχές (αστική ανάπτυξη)²⁶³.

Στον Πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η μέχρι σήμερα απορρόφηση του ΕΣΠΑ 2007-2013.

²⁶³ **Γαλιώτος Κ.** «Jaspers, Jessica, Jeremie και Jasmine: Νέα χρηματοπιστωτικά μέσα της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Περιοδικό «εν Τριπόλει». Τεύχος 5. Ιούλιος 2009 και **Γαλιώτος Κ.** «Το Πρόγραμμα Jessica ως ευκαιρία για το Δήμο Τρίπολης να γίνει Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 26/01/2013. **Jaspers** (Joint Assistance in Supporting Projects in European Regions, Κοινή Βοήθεια για τη στήριξη Σχεδίων στις Ευρωπαϊκές Περιφέρειες). **Jessica** (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas, Κοινή Ευρωπαϊκή Στήριξη για Βιώσιμες Επενδύσεις σε Αστικές Περιοχές). **Jeremie** (Joint European Resources for Micro to medium Enterprises, Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για τις Πολύ Μικρές έως Μεσαίες Επιχειρήσεις). **Jasmine** (Joint Action to Support Micro-Finance Institutions in Europe, Κοινή Δράση για τη Στήριξη των Οργανισμών Μικροχρηματοδότησης στην Ευρώπη)

Πίνακας 13: Απορρόφηση ΕΣΠΑ 2007-2013
 Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας 2/1/2014

Μικρομηνία Αναφοράς: 12/31/2013 21:00									
ΚΩΔ. ΕΠ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	Συνολική Δημόσια Δαπάνη Προσκλησεων (€)	Συγχρημ. Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρημ. Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγματοσ. Δαπάνες (Συγχρημ. ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ. σων Δαπανών (Συγχρημ. ΔΔ) (%)
		1	2	3	4=3/1	5	6=5/1	7	8=7/1
01	Ε.Π. Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη	1,811,214,021	6,681,743,273	4,393,670,415	242.59%	2,057,351,342	113.59%	1,256,330,412	69.36%
02	Ε.Π. Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας	4,417,785,720	6,920,986,612	6,942,892,325	157.16%	6,000,253,728	135.82%	3,519,700,512	79.67%
03	Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα	1,541,705,001	2,072,986,160	2,306,967,331	149.64%	2,135,890,959	138.54%	1,400,818,649	90.86%
04	Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση	637,017,487	2,342,188,845	1,039,456,660	163.18%	422,237,491	66.28%	290,116,452	45.54%
05	Ε.Π. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού	2,591,407,637	3,790,181,331	3,430,401,028	132.38%	3,021,510,804	116.60%	1,584,545,725	61.15%
06	Ε.Π. Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση	1,525,378,251	2,384,544,775	1,993,599,624	130.70%	1,826,562,421	119.74%	949,661,126	62.26%
07	Ε.Π. Διοικητική Μεταρρύθμιση	390,237,448	1,266,711,218	831,591,704	213.10%	578,411,928	148.22%	330,817,413	84.77%
08	Ε.Π. Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής	238,146,030	408,154,930	315,470,445	132.47%	299,168,691	125.62%	200,371,971	84.14%
09	Π.Ε.Π. Μακεδονίας - Θράκης	2,749,675,796	6,298,042,426	5,014,920,439	182.38%	3,718,199,105	135.22%	2,109,993,019	76.74%
10	Π.Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων	958,285,905	1,765,555,018	1,712,709,160	178.73%	1,081,933,551	112.90%	615,931,713	64.27%
11	Π.Ε.Π. Κρήτης & Νήσων Αιγαίου	1,130,438,824	2,067,103,760	2,023,617,033	179.03%	1,342,434,204	118.75%	876,014,054	77.49%
12	Π.Ε.Π. Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	1,382,997,916	2,525,993,202	2,209,117,732	159.73%	1,657,092,086	119.82%	1,184,849,273	85.67%
13	Π.Ε.Π. Αττικής	2,371,339,031	5,663,885,709	3,941,744,364	166.22%	2,847,352,119	120.07%	1,829,741,004	77.16%
ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΜΕΑΚΩΝ (01-08)		13,152,891,594	25,867,497,144	21,254,249,532	161.59%	16,341,387,363	124.24%	9,532,362,262	72.47%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ (09-13)		8,592,737,472	18,320,580,115	14,902,308,728	173.43%	10,647,011,066	123.91%	6,616,529,064	77.00%
14	ΕΘΝΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΩΝ	156,632,003	275,195,920	234,077,987	149.44%	212,891,007	135.91%	108,503,370	69.27%
ΚΩΔ. ΕΠ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	Συγχρημ. Δημόσια Δαπάνη (€)	Συνολική Δημόσια Δαπάνη Προσκλησεων (€)	Συγχρημ. Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρημ. Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγματοσ. Δαπάνες (Συγχρημ. ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ. σων Δαπανών (Συγχρημ. ΔΔ) (%)
		1	2	3	4=3/1	5	6=5/1	7	8=7/1
15	ΕΛΛΑΔΑ - ΚΥΠΡΟΣ	60,082,025	58,666,613	57,302,044	95.37%	57,302,044	95.37%	36,785,455	61.19%
16	ΕΛΛΑΔΑ - ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	138,691,303	139,830,655	152,109,567	109.67%	152,109,567	109.67%	78,415,045	56.54%

7.3.7 Η Ε΄ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2014-2020

Σε συντομία, τα βασικά στοιχεία που αφορούν στη νέα Ε΄ Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, είναι τα ακόλουθα:

Στο πλαίσιο των «διοργανικών συμφωνιών», έγινε αποδεκτό από όλα τα θεσμικά και τα γνωμοδοτικά όργανα της ΕΕ στο πλαίσιο πολλών ενδιάμεσων διαβουλεύσεων που ξεκίνησαν (ως είθισται) περίπου από το μέσο της προηγούμενης Δ΄ Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013 και αφού

προηγούμενως με την ίδια διαδικασία εγκρίθηκαν οι Δημοσιονομικές Προοπτικές, δηλαδή ο 7ετής Π/Υ της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020.

Στηρίζεται στη διαμόρφωση ενός ΚΠΣ (Κοινό Πλαίσιο Στρατηγικής) 2014-2020 που θα υλοποιηθεί από κάθε κράτος μέλος διαμέσου των ΣΕΣ (Συμφωνίες Εταιρικής Σχέσης) 2014-2020.

Άτυπα, για επικοινωνιακούς λόγους και για την απλοποίηση της ορολογίας, γίνεται αναφορά στο «Νέο ΕΣΠΑ».

Βάση αναφοράς των προοπτικών αποτελεί η «**Στρατηγική: Ευρώπη 2020²⁶⁴**» η οποία, με τη σειρά της, στηρίζεται στα συμπεράσματα της **Πέμπτης Έκθεσης της Επιτροπής για την Οικονομική, Κοινωνική και Εδαφική Συνοχή του 2010** στο πλαίσιο των απαιτήσεων της **Συνθήκης της Λισαβόνας** και των εξελίξεων στην **Ευρωζώνη**.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αντιμέτωπη με την ή πρόκληση να βγει από την *κρίση* και να θέσει τις οικονομίες σε πορεία *βιώσιμης ανάπτυξης*. Η στρατηγική εξόδου από την κρίση επιβάλλει την *αποκατάσταση υγιών δημόσιων οικονομικών, διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη και στοχευμένες επενδύσεις για την ανάπτυξη και την απασχόληση*. Όσον αφορά στην ανάπτυξη και στην απασχόληση, τα ταμεία ΔΤ του ΚΠΣ μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στη *βιώσιμη ανάπτυξη*, στην *απασχόληση*, στην *ανταγωνιστικότητα*, στην *εδαφική συνεργασία* και στη

²⁶⁴ Κατά τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Barroso, η «**Ευρώπη 2020**» είναι η αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ για την ερχόμενη δεκαετία. Σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο, θέλουμε η ΕΕ να γίνει μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία. Αυτές οι τρεις αλληλοσυμπληρούμενες προτεραιότητες θα βοηθήσουν την ΕΕ και τα κράτη μέλη να επιτύχουν υψηλά επίπεδα απασχόλησης, παραγωγικότητας και κοινωνικής συνοχής. Πιο συγκεκριμένα, η Ένωση έθεσε πέντε φιλόδοξους στόχους – για την απασχόληση, την καινοτομία, την εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη και το κλίμα/την ενέργεια – προς επίτευξη μέχρι το 2020. Κάθε κράτος μέλος έχει υιοθετήσει τους δικούς του εθνικούς στόχους σε κάθε έναν από αυτούς τους τομείς. Συγκεκριμένες δράσεις τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό επίπεδο στηρίζουν τη στρατηγική αυτή.

μεγαλύτερη σύγκλιση των λιγότερο αναπτυγμένων κρατών μελών και περιφερειών με την υπόλοιπη Ένωση.

Τα ταμεία της ΕΕ που καλύπτονται από το Κοινό Πλαίσιο Στρατηγικής (ΚΠΣ), είναι: το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ).

Για την Ελλάδα οι εκτιμήσεις της Επιτροπής έχουν ως βάση την αξιολόγηση της προόδου της Ελλάδας ως προς την τήρηση των απαιτήσεων του Μνημονίου, τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2012, τις ειδικές προκλήσεις της χώρας οι οποίες επισημαίνονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής «Ανάπτυξη για την Ελλάδα», την έκθεση McKinsey & Company «Η Ελλάδα 10 χρόνια μετά» και ορισμένες μελέτες, όπως η έκθεση του ΟΟΣΑ «Review of Public Administration in Greece» (Επισκόπηση της δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα)²⁶⁵. Το έγγραφο θέσεων λαμβάνει υπόψη τα συμπεράσματα από την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 και τις νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής για την περίοδο 2014-2020.

Σε ένα πλαίσιο δημοσιονομικής πειθαρχίας, η Ελλάδα πρέπει να εκπονήσει και να εφαρμόσει μεσοπρόθεσμες στρατηγικές που θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις μελλοντικές προκλήσεις, ιδίως μέσω της δημιουργίας ενός βιώσιμου οικονομικού μοντέλου και μιας σύγχρονης και αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης, που θα συμβάλλει παράλληλα στη διατήρηση του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου.

Η Ελλάδα και οι Περιφέρειες της χώρας πρέπει να αξιοποιήσουν στο μέγιστο τις πιθανές συνέργειες μεταξύ των ταμείων του ΚΠΣ και των άλλων

²⁶⁵ Συμπληρωματικά με αυτή, η Ελληνική Κυβέρνηση θα χρησιμοποιήσει την Έκθεση του ΙΟΒΕ η οποία τιτλοφορείται « Νέο Αναπτυξιακό Μοντέλο» της Ελλάδας.

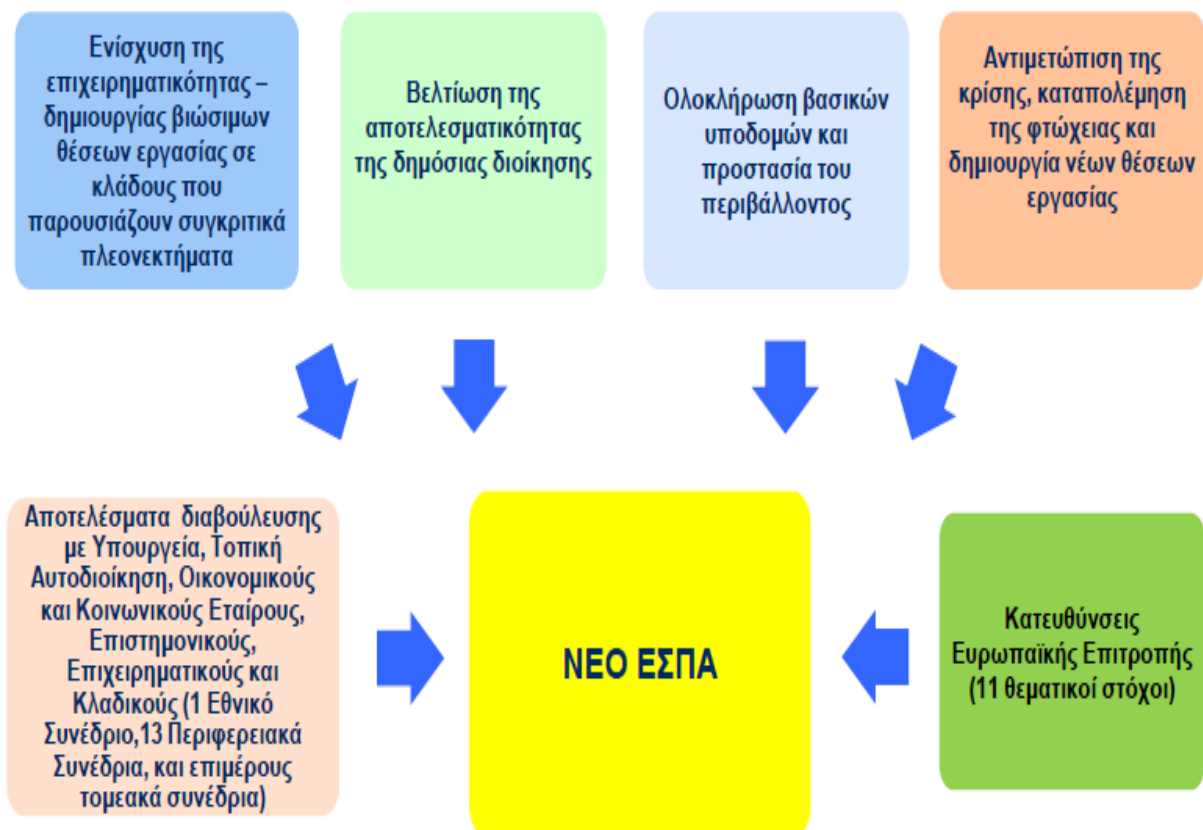
πηγών χρηματοδότησης της ΕΕ στο πλαίσιο μιας στρατηγικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης.

Οι πιεστικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ελλάδα συνδέονται με την *αναποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης* που εμποδίζει την αναπτυξιακή προοπτική της χώρας, σε συνδυασμό με ένα *μη βιώσιμο οικονομικό μοντέλο* που στερείται *ανταγωνιστικότητας*. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη *μεγάλη ανεργία*, ιδίως των νέων, τον αυξανόμενο *κοινωνικό αποκλεισμό* και τη *φτώχεια*, την *ανεπάρκεια επενδύσεων υποδομής* για την προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης και την *αναποτελεσματική χρήση φυσικών πόρων / μετριασμό της κλιματικής αλλαγής* και προσαρμογή σε αυτήν.

Στο Σχήμα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι Εθνικές Προτεραιότητες του επονομαζόμενου «νέου ΕΣΠΑ 2014-2020».

Σχήμα 3: Εθνικές Προτεραιότητες «νέου ΕΣΠΑ 2014-2020»

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας

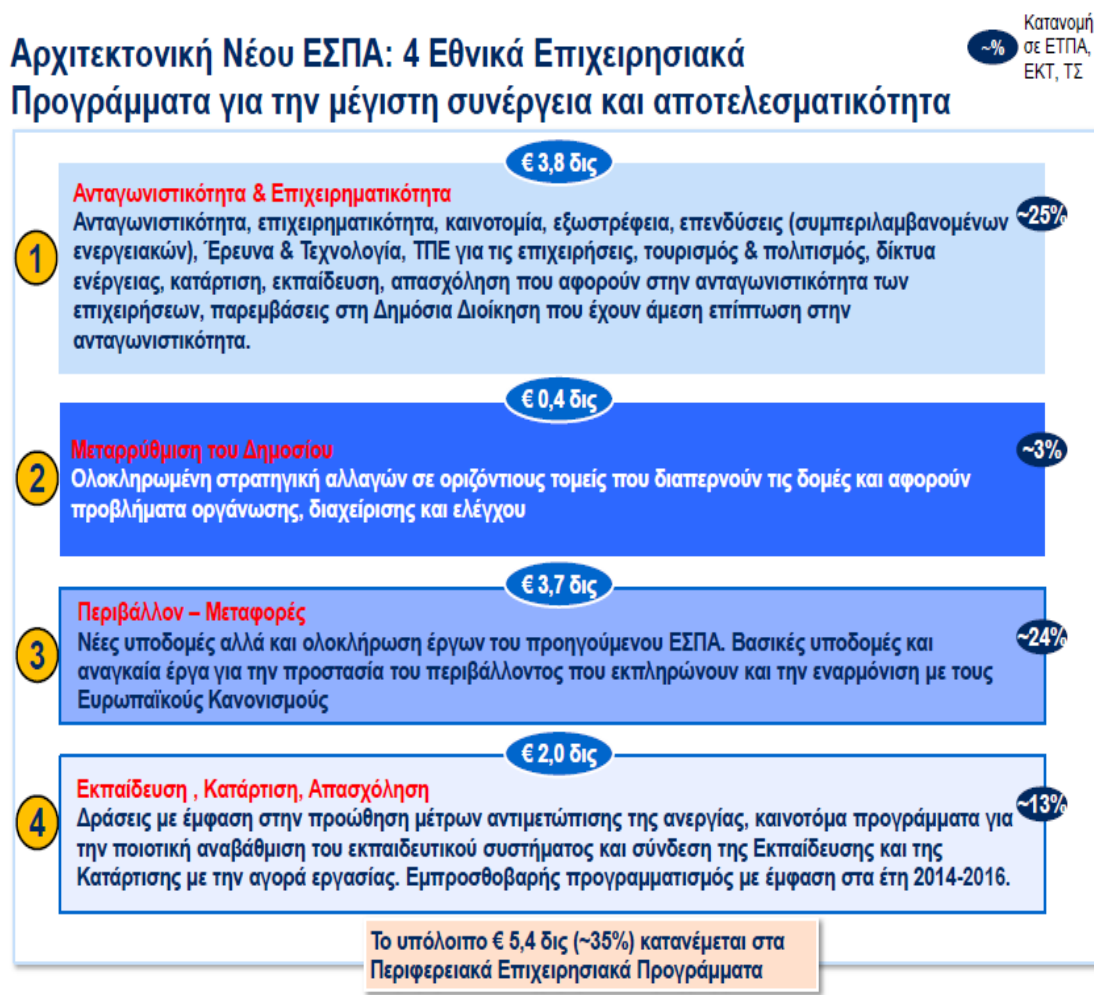

Η Κοινοτική Συνδρομή για το νέο ΕΣΠΑ είναι 20,8 δις € ενώ μετά την ενδιάμεση αναθεώρηση του 2016 μπορούν να προστεθούν ακόμη 2 δις € περίπου.

Τα 4 Εθνικά Προγράμματα και τα 13 Περιφερειακά Προγράμματα (πολυταμειακά και πολυτομιακά) της Αρχιτεκτονικής του νέου ΕΣΠΑ, παρουσιάζονται στα δυο σχήματα που ακολουθούν.

Σχήμα 4: Τα 4 Εθνικά Προγράμματα του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας

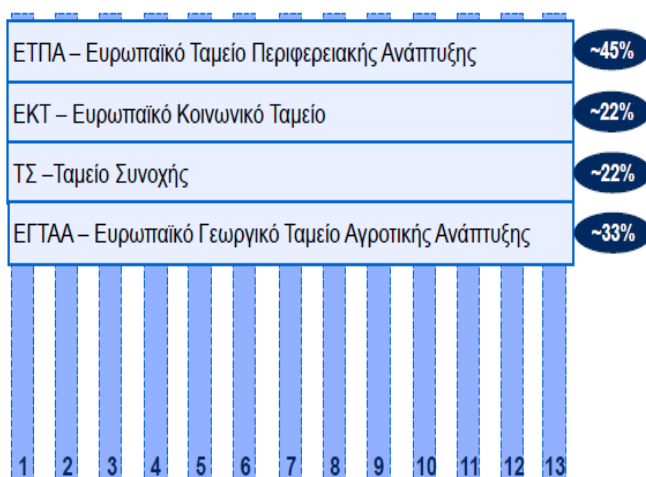

Σχήμα 5: Τα 13 Περιφερειακά Προγράμματα του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας

13 πολυτομεακά & πολυταμειακά Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα δημιουργήθηκαν ώστε κάθε Περιφέρεια να προωθεί αποτελεσματικά ολοκληρωμένες τοπικές παρεμβάσεις

% του ταμείου που αναλογεί στα ΠΕΠ

Την περίοδο 2007-2013 οι Περιφέρειες διαχειρίστηκαν τύπους €8 δις και στην πραγματικότητα λόγω εκχωρήσεων **€4,5 δις** (επί συνόλου €20,4 δις δηλαδή **22 % των πόρων** του ΕΣΠΑ)

Την περίοδο 2014-2020 οι Περιφέρειες θα διαχειριστούν στην πραγματικότητα κοινοτικούς πόρους **€6,6 δις** (€5,4 δις επί συνόλου €15,4 δις από τα ΕΤΠΑ ΕΚΤ και ΤΣ και ~€1,2 δις από το Αγροτικής Ανάπτυξης δηλαδή **~35 % των πόρων** του Νέου ΕΣΠΑ) που αντιστοιχούν σε ~€8 δις συνολικών διαθέσιμων πόρων

Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί ώστε **κάθε περιφέρεια** να έχει να διαχειριστεί η ίδια σημαντικά **περισσότερους πόρους** (κατ'ελάχιστον 12% αυξημένους) σε σχέση με την παρούσα προγραμματική περίοδο

Η επιλεξιμότητα των ενισχύσεων των τριών κατηγοριών Περιφερειών (Περιφέρειες μετάβασης, Περισσότερο αναπτυγμένες και Λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες)²⁶⁶, απεικονίζονται στο Χάρτη 4 του Κεφαλαίου 6, ενώ στον Πίνακα που ακολουθεί απεικονίζεται το σύνολο των χρηματοδοτήσεων του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020.

²⁶⁶ **Λιγότερο Αναπτυγμένες Περιφέρειες:** Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Ήπειρος, Δυτική Ελλάδα, Θεσσαλία, Κεντρική Μακεδονία (5). **Περιφέρειες σε Μετάβαση:** Πελοπόννησος, Ιόνια Νησιά, Βόρειο Αιγαίο, Κρήτη, Δυτική Μακεδονία, Στερεά Ελλάδα (6). **Περισσότερο Αναπτυγμένες Περιφέρειες:** Αττική, Νότιο Αιγαίο (2).

Πίνακας 14: Κοινοτικοί και Εθνικοί Πόροι του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020
 Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας

Το Νέο ΕΣΠΑ συνολικά σε αριθμούς

■ Περιφέρειες Μετάβασης
 ■ Περισσότερο Ανεπτυγμένες
 ■ Λιγότερο Ανεπτυγμένες

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΕΔΕΤ					ΣΥΝΟΛΟ Κοινοτικής Συνδρομής	Εκτίμηση Δημόσιας Δαπάνης *
	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ και ΥΕΙ	Ταμείο Συνοχής	ΕΓΤΑΑ	ΕΤΟΑ		
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	3,043,061,670	692,023,753	0			3,735,085,423	4,150,094,914
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΛΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	1,183,248,571	0	2,395,008,862			3,578,257,433	3,975,841,593
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ	0	2,152,201,141	0			2,152,201,141	2,391,334,601
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	181,045,295	205,380,000	0			386,425,295	429,361,439
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ	361,512,913	54,556,816	59,813,745			475,883,474	528,759,415
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	656,214,558	134,453,158	186,884,512			977,552,227	1,086,169,142
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	270,220,272	58,490,706	74,378,415			403,089,394	447,877,104
ΗΠΕΙΡΟΣ	232,004,598	35,012,393	24,772,717			291,789,708	324,210,787
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	334,197,511	68,145,671	38,252,121			440,595,304	489,550,337
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	251,767,122	19,255,275	18,677,521			289,699,918	362,124,898
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	76,083,924	21,254,512	69,338,088			166,676,523	333,353,046
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	164,710,675	56,826,934	63,786,240			285,323,849	356,654,811
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	159,313,611	26,641,391	15,000,000			200,955,002	251,193,753
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	219,703,223	27,500,744	11,414,115			258,618,082	323,272,603
ΚΡΗΤΗ	296,687,133	59,682,104	5,242,983			361,612,220	452,015,275
ΑΤΤΙΚΗ	694,796,659	239,372,769	192,254,185			1,126,423,613	1,408,029,516
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	63,682,818	22,449,008	23,516,817			109,648,643	219,297,287
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ				4,195,972,284		4,195,972,284	4,936,437,981
ΘΑΛΑΣΣΑ & ΑΛΙΕΙΑ						250,000,000	294,117,647
ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	184,193,775	83,269,985	71,496,408			338,960,169	376,622,410
ΣΥΝΟΛΟ	8,372,444,330	3,956,516,360	3,249,836,729	4,195,972,284	0	20,024,769,703	23,136,318,559
Ταμείο Συνοχής Μεταφορές στο CEF (Ταμείο Υποδομών Ε.Ε.)						580,000,000	
Προγράμματα Ευρ. Εδαφικής Συνεργασίας						231,700,000	
Γενικό Σύνολο						20,836,469,703	

Κατά την εξειδίκευση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων θα ληφθεί μέριμνα ώστε συγκεκριμένες κατηγορίες δράσεων και σημαντικοί πόροι να έχουν ως **δικαιούχους τους Δήμους της χώρας**

Μια ιδιαίτερα σημαντική συνιστώσα της νέας Προγραμματικής Περιόδου για την επίτευξη των στόχων της ανταγωνιστικότητας, είναι η **Στρατηγική της Έξυπνης Εξειδίκευσης (Smart Specilization)** η οποία εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της **Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας (RIS) 2014-2020** της ΕΕ.

Αξίζει μάλιστα να επισημανθεί ότι στο πλαίσιο της Πολιτικής για τη Συνοχή 2014-2020, η έξυπνη εξειδίκευση έχει προταθεί ως ένας «εκ των προτέρων επιβαλλόμενος όρος (ex-ante conditionality)».

Αυτό σημαίνει ότι κάθε Περιφέρεια πρέπει να έχει υιοθετήσει μια τέτοια στρατηγική πριν αρχίσει η εφαρμογή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της νέας προγραμματικής περιόδου.

Η Έξυπνη Εξειδίκευση²⁶⁷ είναι μια στρατηγική η οποία προωθεί την καινοτομία που ενισχύει τους οικονομικούς τομείς μιας περιοχής οι οποίοι παρουσιάζουν συγκριτικό πλεονέκτημα μέσα από μια στοχευμένη προσέγγιση.

Εστιάζει σε βασικές κατευθύνσεις, όπως είναι:

1. Η διασφάλιση της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, επιχειρήσεων και άλλων εταίρων

2. Η συμβολή στην ανάπτυξη και στην απασχόληση εστιάζοντας στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας και στην ωρίμανση της αγοράς

3. Η ενίσχυση των δεξιοτήτων που απαιτούνται για την ανάπτυξη καινοτομιών και την επιχειρηματικότητα με την κατάλληλη εκπαίδευση και κατάρτιση

4. Η διαμόρφωση ενός συστήματος καινοτομίας με σαφώς καθορισμένες προτεραιότητες και ιεραρχήσεις λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των χρηστών και το επίπεδο των διαθέσιμων πόρων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συστήνει στις εθνικές και στις περιφερειακές αρχές σε όλη την Ευρώπη να καταρτίσουν στρατηγικές έρευνας και καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση έτσι, ώστε να είναι δυνατή η αξιοποίηση των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ πιο αποδοτικά και να

²⁶⁷ Γαλιώτος Κ. «Η Έξυπνη Εξειδίκευση της Ευφυούς και Γνωσιοκεντρικής Περιφέρειας Πελοποννήσου». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 21/4/2013.

αυξηθούν οι συνέργειες μεταξύ διαφορετικών εθνικών, περιφερειακών και πολιτικών καθώς και μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων.

Για υποστήριξη αυτού του σκοπού η Κομισιόν δημιούργησε την Πλατφόρμα για την Έξυπνη Εξειδίκευση S3 προσφέροντας βοήθεια και τεχνογνωσία για τον προσανατολισμό των κρατών μελών και των περιφερειών προς την Έξυπνη Εξειδίκευση.

7.4 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Ένα πολύ σημαντικό όργανο το οποίο αφορά στην ΤΑ σε επίπεδο Ένωσης, είναι η Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ) (Committee of Regions).

Ένα όργανο το οποίο συμβάλει στο να *«ακουστεί η φωνή της ΤΑ»* στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα με σκοπό να καλύψει, στο μέτρο του δυνατού, το *«δημοκρατικό έλλειμμα»*²⁶⁸ της ΕΕ επιδιώκοντας την όσο το δυνατό μεγαλύτερη δημοκρατική νομιμοποίηση και διαφάνεια στη λήψη των αποφάσεων στο τομέα της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Η Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ) είναι *συμβουλευτικού και γνωμοδοτικού* χαρακτήρα όργανο της ΕΕ που εδρεύει στις Βρυξέλλες.

Η ύπαρξη της ΕτΠ τονίζει τη σημασία της *αντιπροσώπευσης των περιφερειών* ως μιας *«βασικής παραμέτρου»* στην οικοδόμηση της ομοσπονδιακής Κοινότητας με βάση τη αρχή της *επικουρικότητας* η οποία μπορεί να συμβάλλει στη μεγαλύτερη συμμετοχή των περιφερειών στην

²⁶⁸ Λέγεται συχνά ότι το σύστημα λήψης των αποφάσεων της ΕΕ είναι υπερβολικά απομακρυσμένο από τους απλούς πολίτες, οι οποίοι δεν μπορούν να κατανοήσουν την πολύπλοκη δομή και τα δύσκολα νομικά κείμενα της ΕΕ. Η ΕΕ προσπαθεί να καλύψει αυτό το «δημοκρατικό έλλειμμα», απλουστεύοντας τη νομοθεσία της, βελτιώνοντας την ενημέρωση του κοινού και ενισχύοντας τις δυνατότητες συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού γίγνεσθαι. Οι πολίτες εκπροσωπούνται ήδη, μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων της ΕΕ.

πολιτική διαδικασία ενοποίησης και συνοχής και στην αποδυνάμωση του υπερσυγκεντρωτισμού του ευρωπαϊκού συστήματος.

Η θεσμοθέτηση της ΕτΠ φανερώνει την *πολυεπίδεπη πολιτική διάρθρωση* της Ένωσης, δηλαδή το κοινοτικό-εθνικό-περιφερειακό/τοπικό επίπεδο και τη σημασία του τελευταίου για την *ολοκλήρωση* της Ένωσης.

Η ΕτΠ ιδρύθηκε από την Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992 και συνήλθε για πρώτη φορά το 1994.

Η λειτουργία της ΕτΠ διέπεται από το Κεφάλαιο 4 τίτλος Ι της ΣΕΚ άρθρα 263-265.

Η ΕτΠ αποτελείται από αντιπροσώπους των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Διοίκησης των κρατών μελών.

Τα μέλη της επιτροπής διορίζονται ύστερα από πρόταση των κρατών μελών για τετραετή ανανεώσιμη θητεία.

Η ΕτΠ ιδρύθηκε για να ενδυναμώσει τους δεσμούς της Ένωσης με τους πολίτες και να περιορίσει κατά μια έννοια το λεγόμενο δημοκρατικό έλλειμμα.

Το κυριότερο όμως είναι πως έδωσε φωνή στις περιφέρειες και στις τοπικές κοινωνίες της Ευρώπης **που ως τότε είχαν αμελητέα συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων** στην ΕΕ, παρότι ένα μεγάλο μέρος των πολιτικών της ΕΕ έχει άμεσο αντίκτυπο στις περιφέρειες.

Η ΕτΠ θεωρείται πως αποτελεί ουσιαστική έκφραση της αρχής της επικουρικότητας.

Παρά το γεγονός ότι η συνέργεια μεταξύ ΕΕ και Περιφερειών παραμένει αδύναμη, εντούτοις η συνεργασία που υφίσταται σήμερα αποτελεί ένα βήμα για τη δημιουργία μιας **Ευρώπης των Περιφερειών** στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης της ΕΕ.

Η λειτουργία της ΕτΠ διέπεται από τις αρχές της εγγύτητας και της εταιρικής σχέσης.

Οι καθαρά **συμβουλευτικού χαρακτήρα** αρμοδιότητες της ΕτΠ, ασκούνται σε περιπτώσεις προτάσεων που έχουν συνέπειες στο τοπικό και στο περιφερειακό επίπεδο.

Αρχικά, προβλέπονταν πέντε τομείς υποχρεωτικής διαβούλευσης:

- ✚ οικονομική και κοινωνική συνοχή,
- ✚ διευρωπαϊκά δίκτυα στους τομείς των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας,
- ✚ δημόσια υγεία,
- ✚ εκπαίδευση και νεολαία, και
- ✚ πολιτισμός

Το 1999, η Συνθήκη του Άμστερνταμ πρόσθεσε πέντε επιπλέον τομείς υποχρεωτικής διαβούλευσης:

- ✚ απασχόληση,
- ✚ κοινωνική πολιτική,
- ✚ περιβάλλον,
- ✚ επαγγελματική κατάρτιση, και
- ✚ μεταφορές.

Οι βασικές αρχές που διέπουν το έργο της Επιτροπής των Περιφερειών είναι: η **Επικουρικότητα**²⁶⁹, η **Εγγύτητα**²⁷⁰ και η **Εταιρική σχέση**²⁷¹.

²⁶⁹ Η αρχή αυτή, η οποία συμπεριελήφθη στις Συνθήκες ταυτόχρονα με τη σύσταση της ΕΤΠ, διασφαλίζει ότι οι αποφάσεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο κοντά στον πολίτη. Επομένως, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα πρέπει να αναλαμβάνει δράσεις οι οποίες μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο.

²⁷⁰ Κάθε επίπεδο διακυβέρνησης πρέπει να φροντίζει να βρίσκεται στο «πλευρό του πολίτη», κυρίως οργανώνοντας το έργο του με διαφάνεια έτσι, ώστε οι πολίτες να γνωρίζουν ποιος είναι αρμόδιος για κάθε θέμα και με ποιο τρόπο θα μπορούν να εισακούονται οι απόψεις τους.

²⁷¹ Για μία ορθή ευρωπαϊκή διακυβέρνηση απαιτείται η συνεργασία του ευρωπαϊκού, του εθνικού, του περιφερειακού και του τοπικού επιπέδου διακυβέρνησης. Καθεμία από τις τέσσερις αυτές βαθμίδες είναι απαραίτητη και η παρουσία της είναι επιβεβλημένη σε όλο το φάσμα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων.

Η ΕτΠ αποτελείται από εκπροσώπους των αρχών περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης της Ευρώπης.

Η γνώμη της ΕτΠ πρέπει να ζητείται πριν τη λήψη αποφάσεων της Ένωσης για θέματα τα οποία αφορούν στις τοπικές και στις περιφερειακές αρχές.

Τα μέλη της ΕτΠ είναι **εκλεγμένοι αντιπρόσωποι** των δημοτικών ή περιφερειακών αρχών, συχνά αρχηγοί περιφερειακών κυβερνήσεων ή δήμαρχοι πόλεων.

Επιλέγονται από τις κυβερνήσεις της Ένωσης, αλλά επιτελούν το έργο τους με **απόλυτη πολιτική ανεξαρτησία**.

Διορίζονται από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για **τετραετή περίοδο** που μπορεί να ανανεωθεί.

Πρέπει επίσης να έχουν λάβει εντολή από τις αρχές που εκπροσωπούν ή να είναι πολιτικά υπόλογοι σε αυτές.

Η ΕτΠ εκλέγει πρόεδρο από τα μέλη της για περίοδο δύο ετών.

Αποστολή της ΕτΠ είναι να προβάλλει την **τοπική και την περιφερειακή άποψη** σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία μέσω της έκδοσης γνωμοδοτήσεων για προτάσεις της Επιτροπής.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο ζητούν τη γνώμη της ΕτΠ για θέματα που αφορούν άμεσα τις αρχές τοπικής ή περιφερειακής αυτοδιοίκησης, ή οποτεδήποτε το κρίνουν σκόπιμο.

Από την πλευρά της, η ΕτΠ έχει το δικαίωμα να εκδίδει **γνωμοδοτήσεις** ίδιας πρωτοβουλίας τις οποίες διαβιβάζει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο Συμβούλιο και στο Κοινοβούλιο.

Κάθε χρόνο, πραγματοποιούνται **πέντε σύνοδοι ολομέλειας** της ΕτΠ, κατά τις οποίες διαμορφώνεται η γενική πολιτική της και εγκρίνονται οι γνωμοδοτήσεις της.

Τα μέλη της ΕτΠ συμμετέχουν σε έξι ειδικευμένες **«επιτροπές»**, αποστολή των οποίων είναι η προετοιμασία των συνόδων της ολομέλειας.

Οι «επιτροπές» αυτές είναι οι εξής:

- ✚ Επιτροπή πολιτικής εδαφικής συνοχής (COTER= Commission for Territorial Cohesion).
- ✚ Επιτροπή οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής (ECOS= Commission for Economic and Social Policy).
- ✚ Επιτροπή παιδείας, νεολαίας, πολιτισμού και έρευνας (EDUC= Commission for Education, Youth, Culture and Research).
- ✚ Επιτροπή περιβάλλοντος, κλιματικής αλλαγής και ενέργειας (ENVE=Commission for Environment, Climate Change and Energy).
- ✚ Επιτροπή πολιτών, διακυβέρνησης, θεσμικών και εξωτερικών σχέσεων (CIVEX = Commission for Citizenship, Governance, Institutional and External Affairs).
- ✚ Επιτροπή φυσικών πόρων (NAT = Commission for Natural Resources).
- ✚ Επιτροπή οικονομικών και διοικητικών υποθέσεων (CFAA = Committee for Financial and Economic Affairs).
- ✚ Προσωρινή Επιτροπή ad hoc επί του προϋπολογισμού της ΕΕ (BUDG = Temporary ad hoc Commission on the EU Budget).

Ως **κωλύματα** στον γενικότερο ρόλο της ΕτΠ στη συμμετοχή της στις διαδικασίες λήψεως των αποφάσεων, θα μπορούσαν να αναφερθούν τα ακόλουθα:

1. Ο καθαρά γνωμοδοτικός χαρακτήρας του οργάνου, που προσδίδει σε αυτό τον τύπο μιας πολιτικής συνέλευσης, και
2. Ο περιορισμένος ρόλος της ΕτΠ στο περιθώριο της λήψης αποφάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπογραμμίζεται από το γεγονός ότι ***η τυχόν μη υποβολή γνώμης δεν δημιουργεί κώλυμα στη νομοθετική διαδικασία.***

Η ΕτΠ αριθμεί 344 τακτικά μέλη και 344 αναπληρωματικά μέλη που διορίζονται κάθε τέσσερα έτη από το Συμβούλιο, μετά από πρόταση των κρατών μελών.

Τέσσερις πολιτικές ομάδες, που εκφράζουν τα κυριότερα ευρωπαϊκά πολιτικά ρεύματα, εκπροσωπούνται στην ΕΤΠ:

- ✚ Ομάδα του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος (PSE),
- ✚ Ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (PPE),
- ✚ Ομάδα του Ευρωπαϊκού Κόμματος των Φιλελεύθερων Δημοκρατών και Μεταρρυθμιστών (ALDE), και
- ✚ Ομάδα της Ευρωπαϊκής Συμμαχίας (UEN-EA)

Η **Ελληνική Αντιπροσωπεία** στην ΕτΠ αποτελείται από 12 τακτικά και 12 αναπληρωματικά μέλη που είναι *αιρετοί εκπρόσωποι* των ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού, τα οποία υποδείχθηκαν από τα πολιτικά κόμματα με αναλογική εκπροσώπηση.

Η Ελληνική αντιπροσωπεία συμμετέχει στο Προεδρείο με δύο τακτικά και με δύο πάγια αναπληρωματικά μέλη που είναι όλα τακτικά μέλη της ΕτΠ.

Ένα εξ αυτών έχει την ιδιότητα του Αντιπροέδρου.

Τα μέλη της Ελληνικής Αντιπροσωπείας συμμετέχουν σε δύο από τις τέσσερις πολιτικές ομάδες της ΕτΠ. Την Ομάδα του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος (PES) και την Ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (EPP).

Ο Γ.Γ. της ΕτΠ από το 2004 2009 και 2009 – 2014, είναι ο Gerhard Stahl.

7.5 ΑΛΛΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

7.5.1 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Δήμων ιδρύθηκε στη Γενεύη το 1951 από μια ομάδα Ευρωπαίων δημάρχων.

Αργότερα, άνοιξε τις τάξεις του στις Περιφέρειες και έγινε το *Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Δήμων και Περιφερειών* (CEMR = Council of European Municipalities and Regions).

Σήμερα, είναι η μεγαλύτερη οργάνωση της Τοπικής και Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης στην Ευρώπη.

Τα μέλη της CEMR είναι πάνω από 50 εθνικές ενώσεις πόλεων, δήμων και περιφερειών από 38 χώρες που αντιπροσωπεύουν περίπου 100.000 τοπικών και περιφερειακών αρχών.

Ο προϋπολογισμός του CEMR είναι περίπου € 2 εκατ., το κύριο μέρος των οποίων προέρχεται από τις αμοιβές μελών των εθνικών ενώσεων του. Το υπόλοιπο (περίπου 10%) αποτελείται από μια ετήσια επιχορήγηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της "Συμμετοχής του Ευρωπαίου Πολίτη" (πρόγραμμα).

Το CEMR εργάζεται για την προώθηση μιας Ενωμένης Ευρώπης που βασίζεται στην Τοπική και στην Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση και στη Δημοκρατία.

Για την επίτευξη του στόχου επιχειρεί να διαμορφώσει το μέλλον της Ευρώπης, ενισχύοντας την Τοπική και την Περιφερειακή συμμετοχή, επηρεάζοντας την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία και την Πολιτική, την ανταλλαγή εμπειριών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και τη συνεργασία με εταίρους σε άλλα μέρη του κόσμου.

Το CEMR αναλαμβάνει έργα σε πολλούς τομείς δραστηριότητας, όπως η περιφερειακή πολιτική, οι μεταφορές, το περιβάλλον, η ισότητα των ευκαιριών με μηχανισμούς επιτροπών και ομάδων εργασίας που επιδιώκουν να επηρεάσουν την κοινοτική νομοθεσία έτσι, ώστε να διασφαλισθεί ότι τα συμφέροντα και οι ανησυχίες των τοπικών και περιφερειακών αρχών λαμβάνονται υπόψη από τα πρώτα στάδια της κοινοτικής νομοπαρασκευής.

Συνήθειες δραστηριότητες του CEMR αποτελούν η διοργάνωση *σεμιναρίων* και *συνεδρίων* για ένα ευρύ φάσμα θεμάτων με στόχο την

προώθηση της ανταλλαγής και της διάδοσης εμπειριών και γνώσεων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Στο CEMR συμμετέχει η ΚΕΔΕ (Κεντρική Ένωση Δήμων της Ελλάδας).

7.5.2 ΚΟΓΚΡΕΣΟ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ

7.5.2.1 ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (COUNCIL OF EUROPE)

Το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι διακυβερνητικός οργανισμός ο οποίος ιδρύθηκε το **1949** και αριθμεί 44 κράτη μέλη με ένα σύνολο πληθυσμού 800 εκατομμύρια.

Στις **9 Αυγούστου 1949** η Ελλάδα προσχώρησε ως το 11^ο κράτος-μέλος, στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Έκτοτε μετέχει ενεργά στις εργασίες του Οργανισμού, τόσο στις συνόδους της Επιτροπής Υπουργών και της Κοινοβουλευτικής Συνελεύσεως, όσο και στις συναντήσεις των Ειδικευμένων Επιτροπών και των Ομάδων Εμπειρογνομόνων.

Μεταξύ των **στόχων** του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι:

- ✚ *Η εδραίωση της δημοκρατικής σταθερότητας στην Ευρώπη.*
- ✚ *Η διαφύλαξη και προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της πλουραλιστικής δημοκρατίας και των αρχών του Δικαίου.*
- ✚ *Η αναζήτηση λύσεων σε προβλήματα της ευρωπαϊκής κοινωνίας: ξενοφοβία, έλλειψη ανεκτικότητας, προστασία του περιβάλλοντος, κλπ.*

Η **εκπροσώπηση** των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης πραγματοποιείται σε επίπεδο:

- ✚ *κυβερνήσεων (Επιτροπή Υπουργών)*
- ✚ *εθνικών κοινοβουλίων (Κοινοβουλευτική Συνέλευση)*

🚩 **τοπικών και περιφερειακών αρχών** (*Κογκρέσο Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών*)

Η **Επιτροπή Υπουργών** (*Committee of Ministers*) είναι το σώμα λήψης αποφάσεων του Συμβουλίου και αποτελείται από τους Υπουργούς Εξωτερικών των κρατών μελών (ή τους Μόνιμους Αντιπροσώπους με μόνιμη έδρα στο Στρασβούργο).

Η **Κοινοβουλευτική Συνέλευση** (*Parliamentary Assembly*) είναι το συμβουλευτικό σώμα τα μέλη του οποίου ορίζονται από τα εθνικά κοινοβούλια.

Ακόμη, το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι ανοιχτό σε διάλογο με περισσότερες από **400 Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις** στις οποίες έχει παραχωρήσει συμβουλευτική ιδιότητα.

7.5.2.2 ΤΟ ΚΟΓΚΡΕΣΟ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΡΧΩΝ (CLRAE)

Το Κογκρέσο των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών του Συμβουλίου της Ευρώπης (*Congress of Local and Regional Authorities*) ιδρύθηκε το 1994 ως συμβουλευτικό σώμα αντικαθιστώντας το προϋφιστάμενο σώμα με τίτλο: Διαρκές Συνέδριο Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών.

Μέλη του Κογκρέσου είναι 315 αιρετοί εκπρόσωποι και άλλοι τόσοι αναπληρωτές από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές των χωρών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, των οποίων η θητεία είναι δύο χρόνια.

Ο σκοπός δημιουργίας του Κογκρέσου είναι η παροχή στήριξης και βοήθειας στα κράτη μέλη, μέσω στενής παρακολούθησης της προόδου τους, σε θέματα που αφορούν την εγκαθίδρυση και λειτουργία αποτελεσματικής τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης.

Ο ρόλος και δραστηριότητες του Κογκρέσου:

- Αποτελεί θεσμό στο πλαίσιο του οποίου οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης

μπορούν να συζητούν, να ανταλλάζουν εμπειρίες και να εκφράζουν απόψεις σε θέματα που τους απασχολούν.

- Γνωμοδοτεί στην Επιτροπή Υπουργών και στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης για όλα τα θέματα που αφορούν στην τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση.
- Συνεργάζεται στενά τόσο με κρατικούς όσο και με διεθνείς οργανισμούς αντιπροσωπεύοντας την τοπική και περιφερειακή διακυβέρνηση.
- Διοργανώνει ακροάσεις και συνέδρια προσελκύοντας άτομα και φορείς από το πλατύτερο κοινό των οποίων η εμπλοκή τους είναι απαραίτητη για μια λειτουργική δημοκρατία.
- Ετοιμάζει εκθέσεις για τη λειτουργία της τοπικής και περιφερειακής δημοκρατίας στις χώρες μέλη και στις υποψήφιες χώρες και παρακολουθεί κατά πόσο τηρούνται οι αρχές του Ευρωπαϊκού Χάρτη για την τοπική αυτοδιοίκηση.

Το Κογκρέσσο λειτουργεί μέσα από δύο Τμήματα: το Τμήμα Περιφερειών (Chamber of Regions) που εξετάζει θέματα περιφερειακών αρχών και το Τμήμα Τοπικών Αρχών (Chamber of Local Authorities) που μελετά θέματα τοπικής αυτοδιοίκησης.

Οι συναντήσεις Ολομέλειας του Κογκρέσσου πραγματοποιούνται στο Στρασβούργο (Γαλλία) μια φορά το χρόνο και είναι δυνατό να παραστούν αντιπροσωπείες από εγκεκριμένους ευρωπαϊκούς οργανισμούς όπως επίσης και από άλλα κράτη μη μέλη ως ειδικοί προσκεκλημένοι ή παρατηρητές.

Η λειτουργία του Κογκρέσσου επιτυγχάνεται μέσω των διάφορων Επιτροπών:

Η Διαρκής Επιτροπή που απαρτίζεται από εκπροσώπους όλων των εθνικών αντιπροσωπειών. Συνέρχεται μεταξύ των ετήσιων συνόδων της Ολομέλειας και διασφαλίζει τη συνέχιση των εργασιών του Σώματος.

Υπάρχουν άλλες τέσσερις Επιτροπές βάση των οποίων οργανώνεται η λειτουργία του Κογκρέσσου:

- Institutional Committee: Εξετάζει την πρόοδο της τοπικής και περιφερειακής δημοκρατίας στη Ευρώπη και καταρτίζει σχετικές εκθέσεις.
- Committee on Culture and Education: Ασχολείται με τα ΜΜΕ, τη νεολαία, τον αθλητισμό και την επικοινωνία.
- Committee on Sustainable Development: Μελετά θέματα περιβάλλοντος, χωροταξίας και αστικού σχεδιασμού.
- Committee on Social Cohesion: Ασχολείται με θέματα που αφορούν τη δημόσια υγεία, την ισότητα μεταξύ των δύο φύλων και την απασχόληση.

Κάθε εθνική αντιπροσωπεία θα πρέπει να αντανακλά μια ισορροπία των πολιτικών δυνάμεων σε ομάδες, λ.χ. Ανεξάρτητη Ομάδα φιλελεύθερων και Δημοκρατών, Λαϊκό Κόμμα και Ευρωπαίοι Χριστιανοδημοκράτες, Σοσιαλιστικό Κόμμα, κ.λπ.

7.5.2.3 Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ (EUROPEAN CHARTER OF SELF-GOVERNMENT)

Ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτονομίας υιοθετήθηκε στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και η διαδικασία της επικύρωσης του από τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης ξεκίνησε στις 15 Οκτωβρίου 1985.

Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου είναι και μέρη του Χάρτη, με εξαίρεση τα τρία μικρά κράτη του Μονακό, της Ανδόρας και του Σαν Μαρίνο.

Τα νέα κράτη μέλη στο Συμβούλιο αναμένεται να επικυρώσουν τον Χάρτη το συντομότερο δυνατόν.

Ο Χάρτης δεσμεύει τα κράτη μέρη που έχουν επικυρώσει την συνθήκη να εγγυώνται την πολιτική, διοικητική και οικονομική αυτονομία των τοπικών αρχών.

Προνοεί ότι η αρχή της τοπικής αυτοδιοίκησης οφείλει να αναγνωρίζεται στην εσωτερική νομοθεσία και, εάν αυτό είναι δυνατό, στο Σύνταγμα της πολιτείας.

Οι τοπικές αρχές οφείλουν να εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία, και είναι το πιο πρώιμο νομικό όργανο για την καθιέρωση της αρχής της *επικουρικότητας*, η οποία αποτελεί θεμελιώδη αρχή εφαρμογής του ευρωπαϊκού δικαίου.

Οι τοπικές αρχές, ενεργώντας εντός των ορίων του νόμου, θα πρέπει να είναι σε θέση να ρυθμίζουν και να διαχειρίζονται ένα σημαντικό μέρος των *δημοσίων υποθέσεων (σε ορισμένα κράτη οι αρμοδιότητες των ΟΤΑ άπτονται και σημαντικότετου μέρους της νομοθετικής λειτουργίας)* με δική τους αποκλειστική ευθύνη και προς το συμφέρον του τοπικού πληθυσμού.

Ο Χάρτης θεωρεί ότι οι δημόσιες υποθέσεις θα πρέπει να ασκούνται κατά προτίμηση από αρχές που είναι *εγγύτερα προς τους πολίτες*, ενώ ένα υψηλότερο επίπεδο διοίκησης θεωρείται κατάλληλο μόνο όταν ο συντονισμός ή η παραχώρηση των αρμοδιοτήτων είναι αδύνατη ή λιγότερο αποτελεσματική στο αμέσως κατώτερο διοικητικό επίπεδο.

Για το σκοπό αυτό, ο Χάρτης θέτει τις προϋποθέσεις που αφορούν στην προστασία των ορίων των τοπικών αρχών, στην ύπαρξη των *κατάλληλων διοικητικών δομών και πόρων* για την εκπλήρωση της αποστολής τους, στους όρους υπό τους οποίους οι αρμοδιότητες αυτές θα ασκούνται, στους οικονομικούς πόρους των τοπικών αρχών και στη νομική προστασία της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Τα όρια της διοικητικής εποπτείας των τοπικών αρχών εκτείνονται μέχρι τον *έλεγχο νομιμότητας* της δράσης τους.

7.5.3 ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝΝ ΤΗ ΕΥΡΩΠΗΣ (ΑΕΡ)

Η Συνέλευση των Περιφερειών της Ευρώπης (Assembly of European Regions) είναι ένας ανεξάρτητος οργανισμός που αντιπροσωπεύει 14 διαπεριφερειακούς οργανισμούς και 250 Περιφέρειες από 33 χώρες.

Η Συνέλευση είναι ένα δημοκρατικό forum μέσω του οποίου τα μέλη εκφράζουν τις κοινές πολιτικές τους φιλοδοξίες και ενεργούν από κοινού σε Ευρωπαϊκό και σε διεθνές επίπεδο.

Τα μέλη της Συνέλευσης ανταλλάσσουν εμπειρίες και τεχνογνωσία και αναπτύσσουν κοινά προγράμματα συνεργασίας.

Η Συνέλευση προωθεί την επικουρικότητα, τις περιφερειακές δημοκρατικές δομές και την άριστη περιφερειακή διακυβέρνηση.

Στόχοι της Συνέλευσης είναι:

- Να ενθαρρύνει τον πολιτικό διάλογο και την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των περιφερειών της Ευρώπης.
- Να αναπτύξει συνεργασίες που θα επηρεάσουν τις Εθνικές, Ευρωπαϊκές και Διεθνείς πολιτικές.
- Να υποστηρίζει τα προγράμματα διακρατικής και διασυνοριακής συνεργασίας.
- Να αναπτύξει τη μεταφορά τεχνογνωσίας και καλύτερης πρακτικής στην περιφερειακή διακυβέρνηση.
- Να προωθήσει την περιφερειακή δημοκρατία και την αρχή της επικουρικότητας στην Ευρώπη.
- Να προστατεύσει και να προωθήσει την περιφερειακή ποικιλία σε όλες της τις εκφάνσεις.
- Να αναπτύξει την ικανότητα των περιφερειών να κάνουν την Ευρώπη αντάξια των πολιτών της.

Στις κύριες δραστηριότητές της Συνέλευσης περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων:

- Συλλογή και διάδοση πληροφοριών: παρακολούθηση των Ευρωπαϊκών Κανονισμών και Διεθνών Συμφωνιών και

προειδοποίηση στα μέλη για οποιεσδήποτε εξελίξεις που επηρεάζουν τις βασικές αρμοδιότητές τους.

- Υποστήριξη: περιφερειακές στρατηγικές και πρωτοβουλίες, με απώτερο σκοπό να ασκηθεί επιρροή στις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς πολιτικές που αφορούν στις περιφέρειες.
- Δικτύωση: αναγνώριση των θεμάτων κοινού περιφερειακού ενδιαφέροντος, εκπόνηση κοινών απαντήσεων, ανταλλαγή εμπειριών και εξεύρεση κοινών λύσεων.

Τα όργανα της Συνέλευσης που αποτελούνται από εκλεγμένους περιφερειακούς αντιπροσώπους των περιφερειών-μελών της είναι:

- ο Πρόεδρος
- η Γενική Συνέλευση
- το Πολιτικό Γραφείο (Bureau) - αντιπρόσωποι επιλεγμένοι από τις περιφέρειες-μέλη κάθε κράτους και που εκλέγονται για διετία από τη Γενική Συνέλευση.
- το Προεδρείο (ο Πρόεδρος, οι δύο Αντιπρόεδροι, ο Αντιπρόεδρος Ταμίας και τέσσερις Πρόεδροι Επιτροπών) που εκλέγονται για δύο έτη από τη Γενική Συνέλευση.

Όλα τα όργανα, οι επιτροπές, τα προγράμματα και τα έργα της Συνέλευσης υποστηρίζονται από τη Γενική Γραμματεία με έδρα το Στρασβούργο και το γραφείο Βρυξελλών, που εποπτεύονται από το Γενικό Γραμματέα.

7.5.4 ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΝΟΡΙΑΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ (AEBR)

Ο Σύνδεσμος Ευρωπαϊκών Συνοριακών Περιφερειών (Association of European Border Regions) είναι μια ευρωπαϊκή οργάνωση που ασχολείται με τα ζητήματα της διασυνοριακής συνεργασίας και τις επιπτώσεις που έχουν οι ευρωπαϊκές πολιτικές σε αυτήν.

Ο Σύνδεσμος ενεργεί προς όφελος όλων των ευρωπαϊκών συνοριακών και διασυνοριακών περιφερειών και έχει ως στόχους του:

- να καταστήσει κατανοητά τα ιδιαίτερα προβλήματα, ευκαιρίες, στόχους και προγράμματά τους.
- να αντιπροσωπεύει τα ευρύτερα συμφέροντά τους στα εθνικά και διεθνή Κοινοβούλια, στα όργανα, στις αρχές και στους οργανισμούς.
- να υποκινεί, να υποστηρίζει και να συντονίζει τη συνεργασία τους σε όλη την Ευρώπη (δικτύωση).
- να συνεισφέρει στην ανταλλαγή τεχνογνωσίας και πληροφοριών, προκειμένου να διατυπωθούν και να συντονιστούν τα κοινά συμφέροντα βάσει των διάφορων διασυνοριακών προβλημάτων και των ευκαιριών, καθώς και να τους προσφέρει επαρκείς λύσεις.

Κύριες δράσεις του Συνδέσμου είναι οι ακόλουθες:

- εκτελεί προγράμματα και έργα, αναζητά κονδύλια μέσω προγραμμάτων, τα λαμβάνει και τα επενδύει.
- οργανώνει συνεδρίες σχετικά με τα διασυνοριακά ζητήματα.
- βοηθάει στην επίλυση διασυνοριακών προβλημάτων και υποστηρίζει ειδικές δράσεις.
- προετοιμάζει και εφαρμόζει εκστρατείες.
- ενημερώνει τα Ευρωπαϊκά όργανα και το κοινό για τα διασυνοριακά ζητήματα..

Τα όργανα του Συνδέσμου, είναι:

- η Γενική Συνέλευση
- η Εκτελεστική Επιτροπή
- ο Γενικός Γραμματέας

Η Γενική Συνέλευση είναι το ανώτατο όργανο. Εκλέγει τον Πρόεδρο και τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής. Αποφασίζει σχετικά με την αποδοχή και την αποβολή των μελών και καθορίζει τις συνεισφορές των μελών.

Η Εκτελεστική Επιτροπή εκλέγεται για θητεία 2 ετών. Αποτελείται από τον Πρόεδρο, τον πρώτο Αντιπρόεδρο, τουλάχιστον τρεις περαιτέρω Αντιπροέδρους, τον Πρόεδρο της Επιστημονικής Επιτροπής, τον Ταμία και τουλάχιστον 20 μέλη - αντιπροσώπους των περιφερειών.

Τα καθήκοντα της Εκτελεστικής Επιτροπής περιλαμβάνουν τη σύνταξη των θεμελιωδών δηλώσεων του Σύνδεσμου και τη συνεργασία με τα ευρωπαϊκά και τα εθνικά όργανα, τους οργανισμούς και τις ενώσεις. Ο διορισμός του Γενικού Γραμματέα είναι επίσης ευθύνη της εκτελεστικής Επιτροπής.

Ο Πρόεδρος είναι ο ανώτατος εκπρόσωπος του Σύνδεσμου. Εκπροσωπεί το Σύνδεσμο στις συναλλαγές με τρίτους και είναι εξουσιοδοτημένος να λαμβάνει αποφάσεις μαζί με το Γενικό Γραμματέα που, στη συνέχεια, ενεργεί εξ ονόματος και αντιπροσωπεύει το Σύνδεσμο.

Ο Σύνδεσμος μπορεί να συστήσει επιτροπές και να καλέσει σε αυτές αντιπροσώπους από ευρωπαϊκές και πολιτικές επιτροπές, ενώσεις ή κοινωνικές ομάδες στους οποίους δίνεται δικαίωμα συμβουλευτικής ψήφου. Μια συγκεκριμένη "Επιστημονική Επιτροπή για τη Διασυνοριακή Συνεργασία" που αποτελείται από επιστήμονες και επαγγελματίες από ολόκληρη την Ευρώπη, έχει επιφορτιστεί να γνωμοδοτεί στο Σύνδεσμο για όλα τα ζητήματα διασυνοριακής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της παρουσίασης πιθανών λύσεων.

7.5.5 ΔΙΚΤΥΟ ΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΠΑΡΑΜΕΘΩΡΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (NEEBOR)

Ως αποτέλεσμα των δύο διευρύνσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2004 και το 2007, νέες διαστάσεις εδαφικής συνεργασίας εμφανίστηκαν κατά μήκος των ανατολικών συνόρων της ΕΕ, γεγονός που προκαλεί νέες δυσκολίες αλλά και προσφέρει νέες μεγάλες δυνατότητες.

Το Δίκτυο των Ανατολικών Παραμεθόριων Περιοχών της Ευρώπης (Network of Eastern External Border Region of Europe), είναι μια

διαπεριφερειακή πρωτοβουλία που στοχεύει στην αύξηση της συνεργασίας μεταξύ των περιοχών μελών της ανατολικής «συνοριογραμμής» της ΕΕ.

Η εξωτερική αυτή ανατολική γραμμή της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτείνεται από τη θάλασσα του Barrents ως τις ακτές της Κύπρου στη Μεσόγειο. Κατά μήκος αυτών των συνόρων (5.500 χιλιόμετρα) συμπεριλαμβάνει 12 κράτη μέλη της ΕΕ και πολλές από τις περιφέρειές τους, οι οποίες μοιράζονται παρόμοιες εάν όχι τις ίδιες προκλήσεις ανάπτυξης. Το γεγονός όμως ότι βρίσκονται στα εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης προσδίδει στις περιφέρειες αυτές και το ρόλο της «γέφυρας» της Ευρώπης με τα γειτονικά κράτη.

Η διασυνοριακή συνεργασία έχει επιλεγεί ως ένας από τους τομείς της εδαφικής συνεργασίας και οι κοινές προσπάθειες και στις δύο πλευρές των συνόρων πρέπει να ενταθούν άμεσα.

Το δίκτυο NEEBOR στοχεύει να αυξήσει τη συνειδητοποίηση των οργάνων της ΕΕ, των κρατών μελών, των περιοχών και των Τοπικών Αρχών για τις αδυναμίες αλλά και για τα πλεονεκτήματα των περιοχών αυτών.

Σκοπεύει έτσι να αποτελέσει πλατφόρμα ανοικτού διαλόγου και συντονισμού κοινών ενεργειών και πρωτοβουλιών προκειμένου να προωθηθεί η ανταλλαγή των καλύτερων πρακτικών και να ενισχυθεί η συνεργασία και οι συμπράξεις κατά μήκος όλης αυτής της νοητής γραμμής.

Βασικοί λοιπόν σκοποί του δικτύου είναι:

- Η προώθηση της διαφάνειας των ανατολικών παραμεθόριων περιοχών της ΕΕ
- Η διάδοση των καλύτερων πρακτικών μεταξύ των περιοχών αυτών
- Η ενεργοποίηση οργανώσεων και στις δύο πλευρές των συνόρων
- Η διευκόλυνση αναζήτησης και χρησιμοποίησης χρηματοδοτήσεων και
- Η δικτύωση

Η επίσημη λειτουργία του Δικτύου ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 2005.

7.5.6 ΜΟΝΙΜΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩ-ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΡΧΩΝ (COPPEM)

Η Μόνιμη Επιτροπή Ευρω-μεσογειακής Συνεργασίας των Τοπικών και των Περιφερειακών Αρχών (Committee for the Euro-Mediterranean Partnership of Local and Regional Authorities) καθιερώθηκε μετά από πρωτοβουλία του CEMR (Συμβούλιο Δήμων και Περιφερειών της Ευρώπης) και της ΑΤΟ (Αραβική Οργάνωση Πόλεων, Arab Towns Organization), επ' ευκαιρία της 1ης Γενικής Συνέλευσης των μελών της στο Παλέρμο (27-28 Νοεμβρίου 2000). Το Δεκέμβριο του 2002, επ' ευκαιρία της 3ης Γενικής Συνέλευσης, η μη κερδοσκοπική διεθνής ένωση COPPEM υιοθετήθηκε και επισήμως.

Η Επιτροπή αποτελείται από 101 πλήρη και 101 αναπληρωματικά μέλη, που αντιπροσωπεύουν Δήμους, Επαρχίες, Τοπικές Αρχές, και Περιφέρειες από 35 μεσογειακά Κράτη. Πλήρη μέλη είναι επίσης ο Γενικός Γραμματέας της COPPEM, ένας Εκπρόσωπος του CEMR και ένας της ΑΤΟ.

Τα κύρια όργανα της COPPEM είναι:

- η Γενική Συνέλευση
- το Προεδρικό Συμβούλιο
- ο Πρόεδρος και οι Αντιπρόεδροι
- η Γενική Γραμματεία

Η βάση της Γενικής Γραμματείας της COPPEM βρίσκεται στο Παλέρμο.

Γενικά, ο σκοπός της COPPEM είναι να προωθηθεί το διάλογο και τη συνεργασία για την τοπική ανάπτυξη μεταξύ των Πόλεων, των Δήμων, των Τοπικών Αρχών και των Περιφερειών των χωρών μελών της Ευρω-Μεσογειακής Συνεργασίας καθώς και της ενεργού και συγκεκριμένης συμμετοχής τους στην επίτευξη των στόχων που καθιερώθηκαν στη

Διακήρυξη της Βαρκελώνης του 1995, μέσω του προγράμματος MEDA²⁷² και των άλλων οικονομικών μέσων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών των κρατών της Ευρω-Μεσογειακής περιοχής.

7.5.7 ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (CPMR)

Η Διάσκεψη των Παράκτιων Περιφερειών της Ευρώπης (Conference of Peripheral Maritime Regions ή CPMR) είναι ένα δίκτυο που αποτελείται από περίπου 160 περιφέρειες από 28 χώρες της Ευρώπης, αντιπροσωπεύοντας σχεδόν 200 εκατομμύρια ανθρώπους.

Η CPMR είναι ανεξάρτητη από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Στόχος των δράσεων της CPMR είναι η διασφάλιση των συμφερόντων των περιφερειών - μελών της, ιδιαίτερα σε ότι αφορά στις πολιτικές με υψηλό περιφερειακό και εδαφικό αντίκτυπο όπως, μεταξύ άλλων, η Πολιτική Συνοχής της ΕΕ.

Η CPMR επιδιώκει να διασφαλίσει μια ισχυρή περιφερειακή πολιτική η οποία θα απευθύνεται σε όλες τις περιφέρειες της Ευρώπης και εργάζεται επίσης για την υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης παράκτιας πολιτικής αποσκοπώντας να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης.

²⁷² Το πρόγραμμα MEDA έχει ως στόχο να εφαρμόσει μέτρα συνεργασίας που προορίζονται να βοηθήσουν τις τρίτες Μεσογειακές χώρες να προβούν σε μεταρρυθμίσεις των οικονομικών και κοινωνικών δομών τους και να μειώσουν τα αποτελέσματα της οικονομικής ανάπτυξης στο κοινωνικό και στο περιβαλλοντικό επίπεδο. Ο κανονισμός MEDA αποτελεί το βασικό μέσο της οικονομικής και χρηματοδοτικής συνεργασίας της ευρωμεσογειακής εταιρικής σχέσης. Θεσπίστηκε το 1996 (MEDA I) και τροποποιήθηκε το 2000 (MEDA II). Επιτρέπει στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) να παρέχει χρηματοδοτική και τεχνική βοήθεια στις χώρες της νοτίου Μεσογείου. Πρόκειται για τις ακόλουθες χώρες: Αλγερία, Κύπρος, Αίγυπτος, Ισραήλ, Ιορδανία, Λίβανος, Μάλτα, Μαρόκο, Συρία, Παλαιστινιακά Εδάφη, Τυνησία και Τουρκία.

Ως ένα πολιτικό φόρουμ, η CPMR βοηθά έτσι ώστε να εκφραστούν τα κοινά συμφέροντα των παράκτιων περιφερειών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Συνεργάζεται με τις εθνικές κυβερνήσεις και τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα έτσι ώστε να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα των περιφερειών - μελών της και οι θέσεις που υιοθετούν κατά το στάδιο προετοιμασίας της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και των αντίστοιχων ευρωπαϊκών πολιτικών.

Παράλληλα, διευκολύνει την ανάπτυξη προγραμμάτων συνεργασίας μεταξύ των μελών της, βοηθώντας στη σύσταση και στο συντονισμό τους και επενδύοντας και επενδύοντας απευθείας σε κάποια από αυτά.

Η CPMR απαρτίζεται από έξι (6) Επιτροπές, ως εξής:

- Ατλαντική
- Βαλκανίων και Μαύρης Θάλασσας
- Νησιών
- Διαμεσογειακή
- Βαλτικής Θάλασσας
- Βόρειας Θάλασσας

Η CPMR έχει ήδη εκφράσει τις θέσεις της για το νέο νομοθετικό πακέτο το οποίο θα διέπει την Πολιτική Συνοχής για την επόμενη Ε΄ Προγραμματική Περίοδο 2014-2020.

Στις θέσεις αυτές η CPRM τονίζει το θέμα των ιδιαιτεροτήτων και μειονεκτημάτων που αντιμετωπίζουν οι νησιωτικές περιφέρειες και κράτη μέλη της ΕΕ, οι οποίες θα πρέπει να αναγνωριστούν και αντιμετωπιστούν καλύτερα στη διαδικασία διαμόρφωσης της νέας Πολιτικής Συνοχής.

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου συμμετέχει στη CPRM και συμβάλλει ενεργά στην προσπάθεια του Δικτύου να εμπεδώσει το θεσμό της **Μακροπεριφέρειας**²⁷³ με έμφαση στην περιοχή της Αδριατικής – Ιονίου και γενικότερα της Μεσογείου.

²⁷³ **Παπαφωτίου Α.** «Μακροπεριφέρεια Αδριατικής – Ιονίου». Ιστολόγιο. 23/10/2013.

Μακροπεριφέρεια θεωρείται μία λειτουργική ζώνη, μία εδαφική περιοχή συνεργασίας σε διαπεριφερειακό και διακρατικό επίπεδο, χωρίς προκαθορισμένα όρια. Αφορά σε πολλές χώρες και περιοχές που συνδέονται με ένα ή περισσότερα κοινά χαρακτηριστικά της γεωγραφικής, πολιτιστικής, οικονομικής ή άλλης φύσης.

Οι στόχοι της Μακροπεριφέρειας αντιστοιχούν στις σημαντικές πολιτικές της ΕΕ, ιδιαίτερα στην Πολιτική Συνοχής και στη Στρατηγική «Ευρώπη 2020».

7.6 Η ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ²⁷⁴

Από μια γρήγορη επισκόπηση της σχετικής με το θέμα, ογκώδους και πολυποίκιλης Βιβλιογραφίας, διαπιστώθηκαν πολλά ζητήματα «κακοδιαχείρισης και μη χρηστής διαχείρισης των πόρων», τα οποία συνοπτικά και σχηματικά, είναι τα ακόλουθα:

[1] Δεν υπάρχει αποτίμηση που να φανερώνει που πραγματικά πήγαν τα χρήματα των καθαρών ευρωπαϊκών πόρων. Να αποδειχθεί, δηλαδή, **το παραμένον αναπτυξιακό αποτέλεσμα** (σε όρους βιώσιμης ανάπτυξης) για κάθε ένα (1) καθαρό ευρώ που εισέπραξε η χώρα.

[2] Η λογική και η δεοντολογία που διέπουν τα Προγράμματα/Πόρους δεν περιορίζονται στο στενό εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου Οικονομική Μεγέθυνση. Ούτε απλά στον όρο Ανάπτυξη. Αντίθετα η σχέση αιτίου και αιτιατού αφορά: **(α)** στη Βιώσιμη, Αειφόρο, Διατηρήσιμη, Διαρκή και Αξιοβίωτη Ανάπτυξη όπου συνεκτιμώνται ισότιμα οι πυλώνες της Κοινωνικής Συνοχής, της Προστασίας του Περιβάλλοντος και της

²⁷⁴ Γαλιώτος Κ. «Η διαχρονική παθογένεια της Διαχείρισης των Ευρωπαϊκών Πόρων». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 19/2/2013.

Περιφερειακής Σύγκλισης, και **(β)** στην εμπέδωση των προϋποθέσεων για το πέρασμα στην Αυτοτροφοδοτούμενη και στην Ενδογενή Ανάπτυξη.

[3] Η τόνωση της *ρευστότητας* της αγοράς διαμέσου των ευρωπαϊκών συγχρηματοδοτήσεων δεν είναι αυτοσκοπός και ούτε ο κύριος λόγος για τον οποίο εκταμιεύονται οι πόροι. Η ρευστότητα συνιστά υποχρέωση της εκάστοτε κυβέρνησης στο πλαίσιο της εθνικής οικονομικής πολιτικής (χωρίς το σκέλος της νομισματικής πολιτικής λόγω ευρωζώνης). Η ρευστότητα (όταν δεν αυξάνει τις εισαγωγές και αντίθετα βελτιώνει τις εξαγωγές) αποτελεί ένα *παράπλευρο όφελος και μια θετική επίπτωση* που συνοδεύουν εκ των πραγμάτων την ορθή αξιοποίηση των πόρων αποτυπώνοντας τη σχέση αλληλεγγύης της ευρωπαϊκής οικογένειας με χρηματικές ροές που κατευθύνονται από τα περισσότερο αναπτυγμένα στα λιγότερο αναπτυγμένα κράτη μέλη.

[4] Στενά συνυφασμένο με την ρευστότητα είναι και η επικέντρωση στην *απορροφητικότητα*. Ένας όρος που πρέπει να αναλύεται περαιτέρω πριν κάποιος θα μπορέσει να αποφανθεί για το ποιά ακριβώς είναι το μέγεθος της απορροφητικότητας συνεκτιμώντας διάφορα στοιχεία, όπως: ένταξη σωστών έργων που μπορούν να τελεσφορήσουν, δεσμεύσεις, συμβασιοποιήσεις, νομικές εμπλοκές, ανωριμότητα/ωριμότητα, προκήρυξη, εκτέλεση, ολοκλήρωση του έργου, παραλαβή, έλεγχος, εκταμίευση, κ.λπ. Πολλές φορές η απορροφητικότητα συνδυάζεται με κακές πρακτικές. Για παράδειγμα: Επανάληψη προγραμμάτων του χθες με αμελητέες διαφοροποιήσεις που βαφτίζονται καινούργια. Δημιουργία δομών, οργανισμών και φορέων, κ.λπ. με στόχο τη γρήγορη εκταμίευση πόρων χωρίς ουσιαστικό αντίκρισμα.

[5] Οι πόροι, ακόμη και αξιοποιηθούν σωστά, θα μπορέσουν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση ενός μικρού μόνον μέρους της πρωτοφανούς ύφεσης στην οποία έχει περιέλθει και θα συνεχίζει να υφίσταται η χώρα για πολύ μεγάλο διάστημα. Και τούτο γιατί, οι υπολειπόμενοι πόροι του ΕΣΠΑ δεν επαρκούν για την αντιμετώπιση της ύφεσης και της αποανάπτυξης.

[6] Σε πολλές περιπτώσεις προγραμμάτων *συγκαλύπτεται ή αλήθεια ή γίνεται αποσπασματική ενημέρωση των ενδιαφερομένων*. Παράδειγμα από το πρόγραμμα ενίσχυσης της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας. Τρέχει από το 2000 από τον ΕΟΜΜΕΧ του ΥΠΑΝ στο ΕΠΑΝ του Γ΄ ΚΠΣ και επαναλαμβάνεται στο ΕΠΑΕ του ΥΠΑΝ στο ΕΣΠΑ. Δεν αποκαλύπτονται τα ακόλουθα: (α) ποιο ποσοστό, λ.χ. μικρότερο ή μεγαλύτερο του 50%, των επιχειρήσεων των προηγούμενων κύκλων των προγραμμάτων της γυναικείας επιχειρηματικότητας ορθοπόδησε και πόσες ωφελούμενες γυναικείες επιχειρήσεις έκλεισαν (β) πώς θα προστατεύονται οι γυναίκες που χρησιμοποιούνται «ως παρένθετα πρόσωπα» από τους επιτηδείς (γ) πού θα μπορέσουν να βρουν δάνεια και με τι όρους (δ) πώς πρέπει να διακριβώνουν οι υποψήφιοι αν τους ταιριάζει να γίνουν επιχειρηματίες και ποια η κατάσταση του κλάδου ή του τομέα στον οποίο θέλουν να ενταχθούν.

[7] Έγινε ελλειμματική προσέγγιση της εθνικής, περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης. Άστοχος στρατηγικός και επιχειρησιακός σχεδιασμός, αδυναμία προγραμματισμού και ωρίμανσης προτάσεων, ανεπάρκεια ελέγχων, χαοτική γραφειοκρατία, κακή ποιότητα παρεχομένων συμβουλευτικών υπηρεσιών, καταστρατηγήσεις του θεσμικού πλαισίου των διαγωνισμών. Αναντιστοιχία των Σχεδιασμών με τα Χωροταξικά Σχέδια (Γενικά και Ειδικά) και ασυμβατότητα με τις Στρατηγικές και τις Πολιτικές της ΕΕ.

[8] Υλοποιήθηκαν έργα τα οποία δε μπορούσαν να εξουδετερώσουν τα φαινόμενα της οικονομικής πόλωσης και του δυϊσμού μεταξύ των δυνάμεων της αγοράς που τείνουν να αυξάνουν τις υπάρχουσες ανισότητες. Οι πλούσιοι και οι έχοντες «εσωτερική πληροφόρηση» έγιναν ακόμη πιο πλούσιοι.

[9] Οι πόροι εκφυλίστηκαν σε πράξεις οι οποίες δεν είχαν μακρόπνοη εμβέλεια, βιωσιμότητα και ανατροφοδοτούμενο πολλαπλασιαστική δημιουργώντας εκτρωματικές δομές, θνησιγενή έργα βιτρίνας και έργα μιας

χρήσης στο πλαίσιο των οποίων δημιουργήθηκαν δομές για πελατειακές σχέσεις και ρουσφετολογία, εξυπηρετώντας ταυτόχρονα τις επικοινωνιακές σχέσεις περί απορροφητικότητας.

[10] Οι πόροι διέρρευσαν σε άστοχες μελέτες ή σε σωστές μελέτες που όμως έμειναν αναξιοποίητες.

[11] Υλοποιήθηκαν ατελή προγράμματα όπου οι ωφελούμενοι για τους οποίους υποτίθεται ότι σχεδιάζονται οι δράσεις, έλαβαν ένα πολύ μικρό ποσοστό των πόρων. Το μεγαλύτερο ποσοστό διέρρευσε προς άλλες κατευθύνσεις.

[12] Οι πόροι εκφυλίστηκαν σε μεταβιβαστικές πληρωμές εισοδηματικών ενισχύσεων ή υποβοηθούμενης προσωρινά ρηχής επιχειρηματικότητας που δημιούργησαν νοοτροπία ραθυμίας, εξάρτησης και αδράνειας, παρόπλισαν την ευγενή άμιλλα και τον υγιή συναγωνισμό, αδρανοποίησαν τις συμπεριφορές και μείωσαν την καινοτομική διάθεση του παραγωγικού δυναμικού.

[13] Ένα μεγάλο μέρος των πόρων επέστρεψε στις περισσότερο προηγμένες χώρες της ΕΕ με τη λογική των ενδοκοινοτικών εισαγωγών τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, royalties, προϊόντων, υπηρεσιών καθώς και ως επιστροφές κερδών και κεφαλαίων.

[14] Πόροι μεγάλης αξίας επιστράφηκαν ως παρανόμως και αχρεωστήτως καταβληθέντες.

[15] Παραβατικές πρακτικές στη μεταφορά των κονδυλίων και συγκαλύψεις από το ίδιο το κράτος, λ.χ. ελλιπή στοιχεία ποιότητας και αποδοτικότητας (π.χ. κόστος δρόμου ανά χιλιόμετρο σε σχέση με την ποιότητα της κατασκευής), λογιστικά τρικ, ανολοκλήρωτα έργα που έμειναν στα χαρτιά, αλλοίωση της ουσίας των σοβαρών έργων με καταστρατηγήσεις που τα υποβάθμισαν σε έργα βιτρίνας, παραγωγή αναξιόπιστων προγραμματικών συμβάσεων, κ.ο.κ.

[16] Οι υποδομές που υλοποιήθηκαν ούτε σε όγκο ούτε σε ποιότητα αντιστοιχούν στον όγκο των επισήμων χρηματοδοτήσεων (20-25%

απόκλιση μεταξύ φυσικού αντικειμένου και απορροφημένων πόρων χωρίς να συνεκτιμώνται οι μελλοντικές δαπάνες για τις επισκευές και τις αποκαταστάσεις των βλαβών).

[17] Στο μεταβατικό όριο μεταξύ δυο προγραμματικών περιόδων (λ.χ. μεταξύ Γ΄ ΚΠΣ και ΕΣΠΑ), ένεκα αδυναμίας ολοκλήρωσης των έργων, παρουσιάζεται το τέχνασμα της δημιουργίας έργων γεφυρών. Αντί τα έργα να ολοκληρώνονται στα χρονικά όρια της προηγούμενης περιόδου μεταβιβάζονται προς ολοκλήρωση στη νέα περίοδο. Σπάνια αυτό είναι αποτέλεσμα σχεδιασμού. Κατά κανόνα είναι αποτέλεσμα ανεπάρκειας και «πυροσβεστικών παρεμβάσεων». Τούτο σημαίνει ότι χάνονται πόροι από την προηγούμενη περίοδο και το ισόποσο χάνεται επίσης από τη νέα περίοδο αφού οι πόροι θα χρησιμοποιηθούν για παλιά και όχι για νέα έργα. Δίνεται όμως η δυνατότητα άσκησης επικοινωνιακής πολιτικής ιδίως σε ότι αφορά στην απορροφητικότητα των έργων της επόμενης περιόδου.

[18] Οι καθαροί κοινοτικοί πόροι χρησιμοποιήθηκαν για την έντεχνη τόνωση του δημόσιου λογιστικού (κεφαλαιακές μεταβιβάσεις πόρων ως λογιστικές εγγραφές για τη συγκράτηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της χώρας) ή για τόνωση της ρευστότητας στην αγορά χωρίς αντίκρισμα.

[19] Είναι πολυάριθμες οι καταγγελίες των επενδυτών των προγραμμάτων ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την παραβατική συμπεριφορά των Τραπεζών καθώς και για την αδιαφάνεια και τα «παρατρέγουδα» που αφορούσαν στη διαχείριση των φακέλων.

[20] Τεράστια ποσά σπαταλήθηκαν για τη δημοσιότητα των προγραμμάτων καθώς και για την εκπαίδευση προσωπικού χωρίς πραγματική ανταποδοτικότητα των πόρων (value for money).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΤΑ ΤΡΙΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ

8.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Σε πολλά πεδία στα προηγούμενα Κεφάλαια έγινε αναφορά στη *νηπιακή ηλικία* του ΜΠΚ το οποίο, κατά την περίοδο που εκπονείται η διπλωματική εργασία, διανύει το *τρίτο έτος* της εφαρμογής του στην πράξη.

Πρόκειται ουσιαστικά για μια *πρώτη περίοδο πιλοτικής και πειραματικής εφαρμογής* του ΜΠΚ στο πλαίσιο της κρίσης και των *δυσμενών επιπτώσεων* αυτής σε ολόκληρο το εθνικό γίνεσθαι σε συνδυασμό με τις *επερχόμενες διπλές εκλογές* αφενός για την ανάδειξη των οργάνων της Αυτοδιοίκησης και αφετέρου για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Άλλωστε είναι ηλίου φαινότερον ότι η χώρα ήδη μπήκε στον κύκλο της προεκλογικής περιόδου.

Όπως συμβαίνει πάντοτε και παντού στις *μεταβατικές περιόδους ριζοσπαστικών αλλαγών* από το χθες στο σήμερα, είναι νομοτελειακά αναμενόμενο ότι θα δημιουργούνται προβλήματα, δυσλειτουργίες, χρονοτριβές, αρρυθμίες, αδρανειακές στασιμότητες, αντιδράσεις, παραμορφώσεις και στρεβλώσεις οι οποίες οφείλονται σε πολλούς λόγους, λ.χ. πολιτικούς, θεσμικούς, νομικούς, γραφειοκρατικούς, οικονομικούς, τεχνοκρατικούς, διοικητικούς, διαχειριστικούς, κ.λπ., χωρίς να αποκλείονται οι στείρες ιδεοληψίες, οι λαϊκισμοί και οι ιδιοτελείς μικροκομματικές σκοπιμότητες.

Οι λόγοι *δεν περιορίζονται στενά* στις Καλλικράτειες Αυτοδιοικητικές Δομές α΄ και β΄ βαθμού εξαιτίας κάποιων *σύμφυτων και εγγενών αδυναμιών* αλλά συμπεριλαμβάνουν τις *διαταραγμένες σχέσεις και την διαστρεβλωμένη*

αλληλεπίδραση με όλες τις συνιστώσες του δημόσιου βίου ή του δημόσιου χώρου (Κράτος, Κεντρική Διοίκηση, Αποκεντρωμένη Διοίκηση, ΟΤΑ, Κοινωνία, Οικονομία) συνεκτιμώντας την Μνημονιακή / Δανειακή δεσμευτική παράμετρο και την ευρωπαϊκή διάσταση των εξελίξεων που επηρεάζουν σημαντικά το ζήτημα.

Κατάσταση η οποία επιδεινώνεται από το γεγονός ότι οι νεωτερισμοί που έθεσε εξ αρχής, ab initio, de jure και in abstracto, το ΜΠΚ **«ανέβασαν πολύ ψηλά τον πήχη των απαιτήσεων και των προσδοκιών»** στο χώρο των ΟΤΑ και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (πρώην κρατικές Γ.Γ.Περιφερειών).

Δηλαδή, δυο δομών οι οποίες μέχρι τη θέσπιση του ΜΠΚ δεν είχαν να επιδείξουν υψηλό επίπεδο «αυτοδιοικητικής ιδεολογίας, αυτοδιοικητικής συνείδησης, διοικητικής αντίληψης, πολιτικού πολιτισμού, οργανωσιακής κουλτούρας, επιστημονικο-τεχνολογικής συγκρότησης, σύγχρονης τεχνογνωσίας, πολιτικής ενόρασης, στρατηγικής διορατικότητας, πρακτικής νέου δημόσιου μάνατζμεντ» και πάνω απ' όλα δεν είχαν να επιδείξουν «υψηλό βαθμό πραγματικού και όχι επιφανόμενου, επιδερμικού και κοινοτικόδαιτου εξευρωπαϊσμού», παρά τους εθνικούς και τους ευρωπαϊκούς πόρους που δαπανήθηκαν για τον εκσυγχρονισμό, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, την επίρρωση της αποδοτικότητας και της ισχυροποίησης του πολιτικού πολιτισμού των δομών, ιδιαίτερα μετά την μεταπολίτευση στο πλαίσιο των μεταρρυθμιστικών κυμάτων εκσυγχρονισμού του Ελληνικού Κράτους.

Στην ουσία, οι προ-Καλλικράτειοι ΟΤΑ δεν ήταν τίποτε άλλο παρά ένα «περιθωριακό και κατατονικό κακέκτυπο του πολιτικο-διοικητικού συστήματος της χώρας» ενώ η Αποκεντρωμένη Κρατική Διοίκηση, δηλαδή οι (κρατικές) Γ.Γ. Περιφερειών, έπασχαν από την απύθμενη και διαρκή παθογένεια της «κομματο-κρατίας, της αναξιοκρατίας, της μετριοκρατίας, της παρεοκρατίας, των πελατειακών σχέσεων και του λομπισμού» που

αποτέλεσαν *urbi et orbi* τις κυριότερες γενεσιουργές αιτίες της οικτρής οικονομικής κατάστασης και της κακοφημίας που διακατέχουν τη χώρα.

Όλα αυτά δημιούργησαν μια δυσμενή και απαξιωτική περιρρέουσα ατμόσφαιρα για την Αυτοδιοίκηση και για την Αποκεντρωμένη Διοίκηση οι οποίες *«κλόνισαν την εμπιστοσύνη των πολιτών για τους θεσμούς και ποδηγέτησαν τη διάθεση της Κοινωνίας των Πολιτών για τη συμμετοχή στα δρώμενα»*.

Κατάσταση η οποία επιδεινώθηκε από τις δυσμενείς αξιολογήσεις των δομών του Κράτους στις **Εκθέσεις των Εμπειρογνομόνων**, λ.χ. Διεθνής Διαφάνεια, Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, Συνήγορος Καταναλωτή, κ.λπ. καθώς και από τις **Αποφάσεις των Δικαστηρίων**, την *ad hoc* **Ακαδημαϊκή Βιβλιογραφία**, των **Εκθέσεων των Ελληνικών και των Διεθνών Οργανισμών** καθώς και των κυλιόμενων μελετών **Εταιρειών Συμβούλων**.

Από μια γενικευμένη οπτική η πρώτη, τριετής και πιλοτική εφαρμογή του ΜΠΚ, έγινε σε ένα **δυσμενές Γενικό Πλαίσιο Συνθηκών**.

Εφαρμόστηκε σε μια *αρνητική και πολιτικά φορτισμένη περιρρέουσα ατμόσφαιρα* και σε ένα *δυσάρεστο κλίμα* που επέφεραν, εκ των πραγμάτων, *εμπόδια και κωλύματα, καθυστερήσεις και χρονοτριβές, ποδηγετήσεις και στρεβλώσεις στην εφαρμογή του ΜΠΚ*.

Εκτός από το Γενικό, υπάρχει και το **Ειδικό Πλαίσιο των Συνθηκών**, δηλαδή των επιμέρους και πιο συγκεκριμένων *ad hoc* πράξεων (ή της απραξίας και της αβελτηρίας) οι οποίες επίσης συνέβαλαν στην παρεμπόδιση της **επιτελεστικότητας** (performance) του ΜΠΚ.

Στο παρόν Κεφάλαιο θα επιχειρηθεί μια συνοπτική περιγραφή των προαναφερθέντων.

8.2 ΟΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΕΣ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ

{1} Ελλειμματική γνώση και αφομοίωση του ΜΠΚ. Υπήρξε σύγχυση σε όλα τα επίπεδα (κεντρικό κράτος, αποκεντρωμένη διοίκηση, αυτοδιοίκηση, πολίτες, κ.λπ.) για το περιεχόμενο του ΜΠΚ τόσο από τη στενή, *stricto sensu*, νομοτυπική πλευρά όσο και από τη διευρυμένη, *lato sensu*, διάσταση της ουσίας και του πνεύματος του Νόμου 3852/2010.

{2} Το βασικό Νόμο 3852/2020 του ΜΠΚ ακολούθησε ένα μεγάλο πλήθος τροποποιήσεων, διατάξεων, εγκυκλίων, κ.λπ. που αντί να φωτίσουν και να απλοποιήσουν το ζήτημα, το κατέστησαν ακόμη πιο πολύπλοκο. Κατάσταση που δείχνει την ατελή και μη ολοκληρωμένη εξαρχής σύλληψη, κατανόηση, αφομοίωση και προγραμματισμό εφαρμογής του θέματος.

{3} Νομοτυπικές παλινδρομήσεις ή καθυστερήσεις στα ζητήματα «μεταβίβασης αρμοδιοτήτων» λ.χ. περίπτωση των ΚΤΕΟ, των δομών Υγείας, κ.λπ. Ένα σημαντικό μέρος των διατάξεων του ΜΠΚ παραμένει ανενεργό επειδή δεν έχουν εκδοθεί τα προβλεπόμενα Προεδρικά Διατάγματα και οι σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις.

{4} Το Κεντρικό Κράτος φανερώνει ατολμία ή μικρή διάθεση να προχωρήσει στην Αποκέντρωση. Εμφορεύεται με αθεράπευτο συγκεντρωτισμό και, πιο ειδικά, η πολιτική εξουσία σε επίπεδο Υπουργών προσπαθεί με κάθε τρόπο να διατηρήσει τον εξουσιαστικό έλεγχο επί της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

{5} Το Κεντρικό Κράτος, η Πολιτεία, επιδεικνύει ένα έλλειμμα εμπιστοσύνης στους ΟΤΑ μη έχοντας κατανοήσει ότι χωρίς την Αυτοδιοίκηση ή με την Αυτοδιοίκηση ευρισκόμενη σε οικονομικό και θεσμικό αδιέξοδο, δεν είναι δυνατή η επιδιωκόμενη ανασυγκρότηση του τόπου.

{5} Η κομματοκρατία, ο παρεϊσμός και τα συμπαρομαρτούντα δεν έχουν εξαλειφθεί ιδιαίτερα σε επίπεδο Αποκεντρωμένης Διοίκησης καθώς και στο επίπεδο των «παρατάξεων» των αυτοδιοικητικών δομών καθώς και της διανομής των θέσεων εξουσίας από τις παρατάξεις οι οποίες τελικά θα εκλεγούν.

{6} Η αναξιοκρατία συνεχίζει να βασιλεύει σε επίπεδο διορισμού των πάσης φύσεως μετακλητών στους Δήμους και στις Περιφέρειες.

{7} Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση συνεχίζει να διαδραματίζει το ρόλο του «μακριού χεριού» της Κεντρικής Διοίκησης και της Πολιτικής Εξουσίας.

{8} Η γνώση, η κουλτούρα και η πείρα της «ευρωπαϊκοποίησης» των ΟΤΑ, παραμένει στάσιμη και σε χαμηλά επίπεδα με αποκορύφωμα την Πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση και τη Διαχείριση των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων (που να επιφέρουν πραγματικό και διατηρήσιμο αναπτυξιακό αποτέλεσμα).

{9} Η γραφειοκρατία των δομών υποφέρει από όλα τα γνωστά μειονεκτήματα που επιδεικνύει ο Δημόσιος Τομέας στην Ελλάδα. Το «τεχνοκρατικό έλλειμμα» της γραφειοκρατίας είναι πασιφανές σχεδόν επί παντός του επιστητού (σύλληψη ιδεών, σχεδιασμός, μελέτη, προγραμματισμός, παρακολούθηση, έλεγχος, αποτίμηση, αξιολόγηση, κ.λπ.).

{10} Η αποκέντρωση αρμοδιοτήτων δεν συνοδεύεται από ανάλογη αποκέντρωση πόρων και προσωπικού. Το νομοσχέδιο για τον Καλλικράτη αναφέρεται στις πηγές των ΚΑΠ (Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι), που προέρχονται από τον Φόρο Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων (ΦΕΦΝΠ), τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) και τον Φόρο Ακίνητης Περιουσίας (ΦΑΠ), πλην όμως αυτό δεν αποτελεί καμία εγγύηση σταθερής χρηματοδότησης. Όταν, λοιπόν, οι πόροι δεν ορίζονται συγκεκριμένα, αυτοί μπορεί να περιορίζονται κατά βούληση της κυβέρνησης, η οποία, στη συγκεκριμένη συγκυρία αλλά και σε βάθος χρόνου τουλάχιστον 10ετίας, είναι δεδηλωμένη και μεταφράζεται στη δραματική μείωση των πόρων που αφορούν σε κοινωνικές δαπάνες.

{11} Παραμένουν προβλήματα επικάλυψης αρμοδιοτήτων, διαίωνισης των συναρμοδιοτήτων με αποτέλεσμα την αδράνεια και τη διάχυση της ευθύνης που φθάνει βεβαίως στην τελική της ακύρωση. Μεγάλο πρόβλημα

αποτελούν επίσης, οι ασάφειες και η κωλυσιεργία όσον αφορά στη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από τη κεντρική διοίκηση στις νέες αιρετές Περιφέρειες. Συνολικά οι αιρετές Περιφέρειες ασκούν 304 αρμοδιότητες. Τα προβλήματα διαφαίνονται αν διαβαστούν εκ παραλλήλου οι αρμοδιότητες της αιρετής Περιφέρειας με αυτές της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

{12} Έλλειμμα συντονισμού με τις αποκεντρωμένες και τις αποσυγκεντρωμένες δομές του κεντρικού κράτους οι οποίες δραστηριοποιούνται στον εδαφικό χώρο των ΟΤΑ (Αγροτικά ζητήματα, διαχείριση υδάτων, κ.λπ.)

{13} Έλλειμμα συντονισμού στα ζητήματα Διαχείρισης των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων με τα ΠΕΠ και τους μηχανισμούς διαχείρισης αυτών.

{14} Ανάλογες καταστάσεις εμφανίζονται στα θέματα διαχείρισης των Αναπτυξιακών Νόμων, στο Χωροταξικό Σχεδιασμό, κ.λπ.

{15} Η περιφερειακή κρατική διοίκηση (δηλαδή η Αποκεντρωμένη Διοίκηση) επιβάλλεται από το Σύνταγμα και δεν θα μπορούσε να μην υφίσταται. Όμως ο ρόλος της αυτοδιοικητικής Περιφέρειας φαίνεται να δημιουργεί μια νέα πραγματικότητα και να τίθεται θεσμικό ζήτημα ισορροπίας από τη στιγμή μάλιστα που η εποπτεία, κατά τις πάγιες διατάξεις, δεν ανήκει στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση αλλά σε μια άλλη ανεξάρτητη υπηρεσία (Αυτοτελής Υπηρεσία ΟΤΑ), οπότε η Αποκεντρωμένη Διοίκηση χάνει μια σημαντική αρμοδιότητα. Στο ζήτημα της μεταφοράς κρατικών και ανακατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ των δύο βαθμών αυτοδιοίκησης, ένα σχέδιο ουσιαστικής αποκέντρωσης πρέπει να περιλαμβάνει μεταβίβαση κυρίως στον β' βαθμό όλων των αρμοδιοτήτων της κρατικής περιφέρειας, όπως και όλων των αποκεντρωμένων υπηρεσιών του κράτους. Εξαίρεση από τη μεταβίβαση πρέπει να υπάρξει στις αρμοδιότητες των Υπουργείων Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Προστασίας του Πολίτη, Δικαιοσύνης, Οικονομικών και Πολιτισμού (τομέας

Αρχαιολογίας). Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να καταργηθούν η κρατική περιφέρεια και όλες οι αποκεντρωμένες μονοκλαδικές δομές των Υπουργείων (Αγροτικής Ανάπτυξης, Εργασίας, κ.τ.λ.) στις περιφέρειες και τους νομούς, και να μην επιτρέπεται να υπάρχουν σ' αυτό το επίπεδο αποκεντρωμένες κρατικές υπηρεσίες με αντικείμενα παράλληλα με αυτά της αυτοδιοίκησης.

{16} Απροθυμία της Κεντρικής Διοίκησης να εφαρμόσει την Αποκέντρωση με το να μεταφέρει τη διαχείριση διαφόρων σοβαρών ζητημάτων (Επιχειρησιακά Προγράμματα, Χωροταξικό Σχεδιασμό, Αναπτυξιακό Νόμο, κ.λπ.) στις Περιφέρειες. Η μεταρρύθμιση του Καλλικράτη μπορεί να προσέγγισε μεν ενιαία τις δύο βαθμίδες της αυτοδιοίκησης και την αποκεντρωμένη διοίκηση, δεν έλυσε όμως το πρόβλημα του κατακερματισμού που εξακολουθεί να υπάρχει στη διοίκηση των αποκεντρωμένων κρατικών λειτουργιών και αρμοδιοτήτων. Το αποτέλεσμα είναι η Αποκεντρωμένη Διοίκηση και ο διορισμένος από την κυβέρνηση Γενικός Γραμματέας να μην αποτελούν το ενιαίο κέντρο διοίκησης των αποκεντρωμένων στην αντίστοιχη περιφέρεια κρατικών λειτουργιών και αρμοδιοτήτων, αφού δίπλα τους υπάρχουν και λειτουργούν ανεξάρτητα, αναφερόμενες στα οικεία υπουργεία, οι Υγειονομικές Περιφέρειες, οι Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, τα περιφερειακά όργανα της Αστυνομίας, της Πυροσβεστικής και του Λιμενικού Σώματος, οι υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών, του Υπουργείου Πολιτισμού κλπ.

{17} Απροθυμία της Κεντρικής Διοίκησης να περιοριστεί σε ένα ρόλο *επιτελικού κράτους – στρατηγείου και εποπτείας* μεταφέροντας αρμοδιότητες με τους αντίστοιχους πόρους στην Αυτοδιοίκηση.

{18} Διαταρακτικές παρεμβάσεις του Κεντρικού Κράτους στις *διαβαθμικές σχέσεις* μεταξύ των δυο βαθμών αυτοδιοίκησης ένεκα παραγοντισμού και κομματο-κρατίας.

{19} Η μεταρρύθμιση που επιχειρήθηκε με το ΜΠΚ περιορίστηκε ουσιαστικά μόνο στους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού. Είναι μια ατελής και ανολοκλήρωτη μεταρρύθμιση γιατί δεν είχε ουσιαστική παρέμβαση στη μεταρρύθμιση του θεσμού της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και δε συμπεριέλαβε τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις του Κεντρικού Κράτους. Το ΜΠΚ χαρακτηρίζεται από μια βασική καινοτομία: ότι επιχειρήθηκε, για πρώτη φορά, συνολική προσέγγιση των δύο βαθμίδων της αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης. Η βασική του αδυναμία είναι ότι δεν περιέλαβε την κορυφαία των μεταρρυθμίσεων, δηλαδή τη ριζική αλλαγή της δομής και λειτουργίας της κεντρικής Διοίκησης, που παραμένει κεντρικό πολιτικό ζήτημα της χώρας και μεγάλος εθνικός στόχος. Αναγκαία, αλλά όχι ικανή συνθήκη για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι η ενίσχυση της των κεντρικών υπηρεσιών του κράτους και παράλληλα η ενδυνάμωση της αποκέντρωσης με την αντίστοιχη αποκέντρωση πόρων.

{20} Είναι χαρακτηριστικό ότι η Αυτοδιοίκηση έχει τη μικρότερη συμμετοχή στο Δημόσιο Χρέος και τη μεγαλύτερη συνεισφορά στον περιορισμό του Ελλείμματος. Και αυτό αποδεικνύεται με αριθμούς. Αντίστροφα, τα Υπουργεία δεν επιδεικνύουν τα ανάλογα αποτελέσματα.

{21} Παρά την καλή επίδοση των Περιφερειών στη διαχείριση των οικονομικών τους, δυστυχώς, η επίδοση υποδαυλίζεται συνεχώς από τις καθυστερήσεις των οφειλών του Δημοσίου προς τις Περιφέρειες. Μέρμινά της Κυβέρνησης θα πρέπει να είναι η άμεση εξόφληση των οφειλών παρελθόντων ετών και η εξάλειψη όλων των γραφειοκρατικών αγκυλώσεων που δημιουργούν καθυστερήσεις στην «ενταλματοποίηση» των δαπανών που εκτελούν ή θα εκτελεστούν από τις Περιφέρειες

{22} Τα διαρκώς αυξανόμενα αιτήματα της κοινωνίας για παροχή υπηρεσιών σε υγεία, εκπαίδευση, πρόνοια και σε απασχόληση, υποδεικνύουν την αδήριτη ανάγκη για στοχευμένη ενίσχυση των τοπικών/περιφερειακών δομών. Ο τρόπος που διαμορφώνεται η σχέση της Αυτοδιοίκησης με τη λειτουργία ενός κοινωνικού κράτους σήμερα,

φανερώνει πως η Αυτοδιοίκηση θα έπρεπε να είναι ο βασικότερος πυλώνας στήριξης της ελληνικής κοινωνίας που δυστυχώς στερείται των απαραίτητων πόρων για την εκπλήρωση των στόχων της. Κατάσταση η οποία οφείλεται στην απροθυμία και στην αβελτηρία του Κεντρικού Κράτους.

{23} Διανύοντας μια εποχή πρωτοφανούς ύφεσης για την ελληνική οικονομία, παρατηρούμε πως οι δράσεις του κράτους και κυρίως οι ενέργειες με τις οποίες το κράτος εκφράζεται μέσω της Αυτοδιοίκησης, συρρικνώνονται συνεχώς, τόσο σε ανθρώπινο και υλικό δυναμικό όσο και στους απαραίτητους πόρους για την εκτέλεση των έργων τα οποία είτε καθυστερούν είτε λείπουν από τα Ταμεία των Περιφερειών.

{24} Πολλοί από τους νέους θεσμούς που επέβαλε το ΜΠΚ είτε δε λειτούργησαν (λ.χ. Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης) είτε λειτούργησαν επιφανειακά, επιδερμικά, εικονικά και πλασματικά για το «θεαθήναι» χωρίς να επιφέρουν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

{25} Τεχνοκρατικά εργαλεία με τα οποία θα μπορούσε να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα των ΟΤΑ είτε δε συγκροτήθηκαν και δεν εφαρμόστηκαν είτε παρέμειναν «επί χάρτου» χωρίς ποτέ να εφαρμοστούν επί της ουσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

9.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Στη διπλωματική εργασία επιχειρήθηκε μια *συστημική, διαλεκτική και ολιστική προσέγγιση* των Νέων Πολιτικών οι οποίες επιχειρήθηκαν να εφαρμοστούν κατά το παρελθόν και συνεχίζουν να εφαρμόζονται σήμερα με το *Πρόγραμμα Καλλικράτης* υπό τη συγκυρία της *γενικευμένης και πολυθεματικής Ελληνικής κρίσης*.

Ένα πρόγραμμα που έχει ως στόχο την *εμβάθυνση και τη διεύρυνση της Μεταρρύθμισης της Τοπικής / Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης* (και ονομαστικά της Αποκεντρωμένης Διοίκησης) στο πλαίσιο του ευρύτερου *Πολιτικο-Διοικητικού Συστήματος* της χώρας υπό την *αιρεσιμότητα* της *Ευρωπαϊκοποίησης του Δημόσιου Χώρου* που ξεκίνησε από τη *Μεταπολίτευση* διανύοντας μια διαδρομή παράλληλα και συνδυασμένα με τις εξελίξεις στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη.

Δηλαδή, μια προσπάθεια εγκαθίδρυσης νεωτερικής *Αυτοδιοικητικής / Διοικητικής Αρχιτεκτονικής* που στοχεύει στην *επικαιροποίηση, στην ανανέωση και στην ολοκλήρωση* του προηγούμενου μεταρρυθμιστικού εγχειρήματος το οποίο στηρίχθηκε με τα τότε δεδομένα στη θέσπιση και στην εφαρμογή του *Προγράμματος Ιωάννης Καποδίστριας* σε επίπεδο *Δήμων και Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων* καθώς και στη συγκρότηση των *Κρατικών Περιφερειών* (δηλαδή των Γ.Γ. Περιφερειών).

Δομές οι οποίες έκλεισαν ιστορικά τον κύκλο της διάρκειας της ζωής τους με *αμφιλεγόμενη επιτυχία* αν κρίνει κανείς από τη μέχρι σήμερα *αστοχία της Διοικητικής Μεταρρύθμισης της χώρας και των*

συμπαρομαρτούντων (πελατειακές σχέσεις, κομματο-κρατία, λομπισμός, συντεχνιασμός, κορπορατισμός, αναξιοκρατία, δημοσιονομική εκτροπή, αναπτυξιακό έλλειμμα, διαφθορά, διαπλοκή, προσοδοθηρία, αμοραλισμός, τεχνοκρατικός αναχρονισμός, έλλειμμα αποδοτικότητας των πόρων, έλλειμμα αποτελεσματικότητας, δημοκρατικό έλλειμμα, συγκεντρωτισμός, γραφειοκρατία, καταστρατήγηση του Δημοσίου Συμφέροντος, κ.λπ.).

Η παραπάνω διατύπωση είναι σύνθετη. Παρουσιάζει πολυάριθμες διαστάσεις και αναρίθμητες εκφάνσεις οι οποίες φωτίζονται από πολλές γωνίες θέασης στο πλαίσιο των *ad hoc επιστημονικών εξειδικεύσεων* οι οποίες έχουν ως πεδίο σύγκλισης, ως χώρο κοινής αναφοράς και ως τομή το *Δημόσιο Τομέα* του οποίου νευραλγικές συνιστώσες είναι κυρίως η Τοπική/Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση και δευτερευόντως η Αποκεντρωμένη Διοίκηση, όπως λ.χ. Πολιτική Επιστήμη, Νομική Επιστήμη, Διοικητική Επιστήμη, Οικονομική Επιστήμη, Κοινωνιολογία, Ιστορία, Περιφερειακή Επιστήμη, Στατιστική, κ.λπ. σε συνδυασμό με τις *ευρωπαϊκές διαστάσεις* των θεμάτων και την αξιοποίηση των *Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών* όπως επιβάλλουν οι ιστορικές συνθήκες της *παγκοσμιοποιημένης* εποχής.

Ένα ζήτημα το οποίο εμφανίζει *πολιτικο-φιλοσοφικές* και *ιδεολογικο-πολιτικές* διαστάσεις.

Ένα πολυσχιδές ζήτημα που συναρτάται με την έννοια του *Πολιτικού Συστήματος* και της *Κρατικής Εξουσίας* στο πλαίσιο του *Δικαιού Συστήματος* της χώρας όπως αυτές τείνουν να διαμορφωθούν σε επίπεδο *Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης* με τη *Συμμετοχική Δημοκρατία* και τη συμβολή της *Κοινωνίας των Πολιτών* στο πλαίσιο της μετεξέλιξης της *Περιφερειακής Πολιτικής* και της *Πολιτικής Συνοχής* της ΕΕ υπό το πρίσμα της στόχευσης για μια *Ευρώπη των Περιφερειών* στην επερχόμενη ιστορική διαδρομή που συμπυκνώνεται στη *Στρατηγική: Ευρώπη 2020 και μετά*.

Ένα ιδιαίτερα πολύπλοκο και περίπλοκο ζήτημα το οποίο επικεντρώνεται στην *ιστορική αναγκαιότητα* της επίτευξης μιας *σωστής*,

σύγχρονης, ρεαλιστικής και πραγματικής Διοικητικής Μεταρρύθμισης, της οποίας το κενό και η έλλειψη αποτελούσαν από τη σύσταση του Ελληνικού Κράτους μέχρι σήμερα, την Αχίλλειο Πτέρνα της αναπτυξιακής προσπάθειας της χώρας σε όρους βιωσιμότητας, διατηρησιμότητας και αειφορίας.

Ένα μεταρρυθμιστικό έλλειμμα το οποίο *urbī et orbī* συνιστά την κυριότερη διαταρακτική παράμετρο και την πιο σημαντική παραμορφωτική διάσταση του επονομαζόμενου «*Στρεβλού Συστήματος Ανάπτυξης*» της Ελλάδας που συνετέλεσε σε μεγάλο βαθμό στη γέννηση και στη γιγάντωση της κρίσης που βιώνει η χώρα σήμερα και θα συνεχίσει να βιώνει σε μεγάλο βάθος χρόνου.

9.2 Η ΒΑΣΙΚΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ

Το Πρόγραμμα Καλλικράτης εντάσσεται στη λογική ενός μεταρρυθμιστικού εγχειρήματος του οποίου το όραμα, η αποστολή, ο σκοπός και ο στόχος είναι να προσπαθήσει να *«απεμπολήσει το κακό πολιτικο-διοικητικό χθες»* (σε επίπεδο Αυτοδιοίκησης / Αποκεντρωμένης Διοίκησης) και να καταφέρει να *δρομολογήσει μια «πορεία προς τα εμπρός» κατά δυο τρόπους.*

Πρώτον, ανακόπτοντας την κατιούσα, παρακμιακή και απαξιωμένη πορεία του πολιτικο-διοικητικού συστήματος και,

Δεύτερον, να αποτελέσει τον εφαλτήρα που αφενός θα ωθήσει στην πολιτικο-διοικητική ανάκαμψη και αφετέρου να συστήσει τον πόλο προσανατολισμού για την εμπέδωση των ιδεωδών του Πολιτικού και του Νομικού Πολιτισμού της Σύγχρονης Εποχής στο τμήμα του Δημόσιου Χώρου που συγκροτεί το δίπολο Τοπική/Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση και Αποκεντρωμένη Διοίκηση.

Δηλαδή, των *duo sine qua non προϋποθέσεων* για να απελευθερωθούν οι πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές δυνάμεις που μπορούν να οδηγήσουν τη χώρα στο δρόμο της *Βιώσιμης, Διατηρήσιμης, Αειφόρου και Ενδογενούς Ανάπτυξης.*

Το Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα Καλλικράτης διανύει τη *νηπιακή ηλικία* του, δηλαδή το *τρίτο έτος* της εφαρμογής του στην πράξη.

Είναι μια *πρώτη περίοδος πιλοτικής και πειραματικής εφαρμογής* του ΜΠΚ στο πλαίσιο της *κρίσης* και των *δυσμενών επιπτώσεων* αυτής που επήλθαν σε ολόκληρο το εθνικό γίνεσθαι σε συνδυασμό με τις *επερχόμενες διπλές εκλογές* αφενός για την ανάδειξη των οργάνων της Αυτοδιοίκησης και αφετέρου για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Όπως συμβαίνει σε κάθε *μεταβατική περίοδο νεωτερισμών και ριζοσπαστικών αλλαγών* είναι λογικά αναμενόμενο ότι θα δημιουργούνται προβλήματα, δυσλειτουργίες, χρονοτριβές, αρρυθμίες, αδρανειακές στασιμότητες, αντιδράσεις, παραμορφώσεις και στρεβλώσεις οι οποίες οφείλονται σε πολλούς λόγους, λ.χ. πολιτικούς, θεσμικούς, νομικούς, γραφειοκρατικούς, οικονομικούς, τεχνοκρατικούς, διοικητικούς, διαχειριστικούς, κ.λπ., χωρίς να αποκλείονται οι στείρες ιδεοληψίες, οι λαϊκισμοί καθώς και οι ιδιοτελείς προσωπικές και μικροκομματικές σκοπιμότητες.

Οι λόγοι *δεν περιορίζονται στενά* στις Καλλικράτειες Αυτοδιοικητικές Δομές *α΄* και *β΄* βαθμού εξαιτίας κάποιων *σύμφυτων και εγγενών αδυναμιών* αλλά συμπεριλαμβάνουν τις *διαταραγμένες σχέσεις και την διαστρεβλωμένη αλληλεπίδραση* με όλες τις συνιστώσες του δημόσιου βίου ή του δημόσιου χώρου (Κράτος, Κεντρική Διοίκηση, Αποκεντρωμένη Διοίκηση, ΟΤΑ, Κοινωνία, Οικονομία) συνεκτιμώντας την *Μνημονιακή / Δανειακή δεσμευτική παράμετρο* και την *ευρωπαϊκή διάσταση* των εξελίξεων που επηρεάζουν σημαντικά το ζήτημα.

Διαπιστώθηκαν πολλές αρρυθμίες και προβλήματα κατά την πρώτη περίοδο εφαρμογής του ΜΠΚ οι οποίες αποτυπώθηκαν στο προηγούμενο Κεφάλαιο.

Όλες οι δυσλειτουργίες έχουν ένα *κοινό υπόβαθρο*. Μια κακώς θεμελιωμένη βάση η οποία θέτει σε κίνδυνο το *εποικοδόμημα* επιτρέποντας επιμέρους *αποκλίσεις και παρεκκλίσεις* καθώς και την παρείσφρηση

διαταρακτικών και παραμορφωτικών παραγόντων που πρέπει να εξαλειφθούν.

Το θεμελιώδες πρόβλημα είναι ότι το εγχείρημα ήταν *αποσπασματικό, στενό και επιλεκτικό* περιοριζόμενο σε μια μόνο συνιστώσα του Δημόσιου Τομέα.

Δηλαδή στην Τοπική / Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση *κατά παρέκκλιση της φιλοσοφίας, της λογικής και της πρακτικής που διέπουν τη συστημική / ολιστική / διαλεκτική προσέγγιση του Δημόσιου Χώρου* σε ότι αφορά στο Διοικητικό Σύστημα ή στο Δημόσιο Τομέα της χώρας.

Δηλαδή το ΜΠΚ δεν αντιμετωπίζει το Δημόσιο Χώρο κατά τρόπο *συστημικό, συστηματικό, ολοκληρωμένο, ολιστικό, συνολικό και ενιαίο* καλύπτοντας όλες τις επιμέρους συνιστώσες του Δημόσιου Τομέα και, πάνω απ' όλα, τις *σχέσεις αλληλεπίδρασης* μεταξύ αυτών.

Υποφέρει επίσης από την αδυναμία ότι το ΜΠΚ λειτουργεί *μονοδιάστατα* αφού *δεν υπάρχουν ανάλογες μεταρρυθμίσεις τύπου ΜΠΚ* στις άλλες δομές του Κράτους και ιδιαίτερα του Πολιτικού Συστήματος έτσι, ώστε να δημιουργηθούν «*συνέργειες*» και «*συστρατεύσεις*» που θα μπορούσαν να δώσουν το βέλτιστο συνδυαστικό αποτέλεσμα προς όλες τις κατευθύνσεις.

Η άλλη διάσταση της Αποκεντρωμένης Διοίκησης που εμπεριέχεται στο ΜΠΚ *δε μπορεί να θεωρηθεί ως μεταρρύθμιση.*

Και τούτο γιατί αφού η Αποκεντρωμένη Διοίκηση δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια Κρατική Περιφέρεια, όπως ήταν οι Γενικές Γραμματείες Περιφερειών, με ρόλο ο οποίος αντί να ενισχύσει την Αποκέντρωση του Κράτους στην ουσία την αποδυναμώνει και, συγχρόνως, συμβάλει στην ποδηγέτηση και στη «φίμωση» της Αυτοδιοίκησης σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα της Περιφερειοποίησης και της Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης στην ΕΕ.

9.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

9.3.1 ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ²⁷⁵

Από τα προηγούμενα έγινε σαφές ότι το ΜΠΚ είναι ένα σοβαρό και σημαντικό μεταρρυθμιστικό εγχείρημα περιορισμένο σε επίπεδο Τοπικής / Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης το οποίο από μόνο του δεν αποτελεί την ικανή και την αναγκαία συνθήκη για μια ολοκληρωμένη, σφαιρική, συστημική και συστηματική Μεταρρύθμιση της δημόσιας ζωής του τόπου στο πλαίσιο της αλληλεπίδρασης μεταξύ των συνιστωσών του Δημόσιου Τομέα και, γενικότερα, μεταξύ του Δημόσιου Τομέα και του Πολιτικού Συστήματος.

Αυτή η διαπίστωση οδηγεί στην ανάγκη μιας ριζοσπαστικής εκβάθρων αντιμετώπισης του θέματος η οποία δε μπορεί να γίνει με άλλο τρόπο παρά μόνο διαμέσου της **Συνταγματικής Αναθεώρησης** στο πλαίσιο της νομιμότητας των ενεργειών και των διαδικασιών που προβλέπονται από αυτό τούτο το ίδιο το Σύνταγμα.

Ειδικά σε ότι αφορά στην Τοπική/Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση και στην Αποκέντρωση του Κράτους, η πρόταση μπορεί να περιλαμβάνει το ακόλουθο σκεπτικό:

Στο άρθρο 101 παρ. 1 του Συντάγματος καθιερώνεται το αποκεντρωτικό σύστημα οργάνωσης του κράτους, η πρόβλεψη δε αυτή εξειδικεύεται με την παρ.3 του ίδιου άρθρου σύμφωνα με την οποία τα περιφερειακά κρατικά όργανα διαθέτουν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα για τις υποθέσεις της περιφέρειάς τους ενώ τα κεντρικά όργανα, εκτός από ειδικές αρμοδιότητες, έχουν τη γενική κατεύθυνση, το συντονισμό και τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των περιφερειακών οργάνων.

²⁷⁵ **Πικραμένος Μ.** «Σκέψεις για τη συνταγματική μεταρρύθμιση του διοικητικού συστήματος». Ιστότοπος www.constitutionalism.gr **Σωτηρέλης Γ.** «Οικονομικά Περιφερειών και Ελληνικό Σύνταγμα». Έκτακτο Συνέδριο ΕΝΠΕ. Αθήνα. 20/9/2013.

Με τις ρυθμίσεις αυτές γίνεται διάκριση μεταξύ υποθέσεων κεντρικής αφενός και περιφερειακής αφετέρου κρατικής αρμοδιότητας.

Ζήτημα ανακύπτει ως προς τα όρια της κατανομής των κρατικών αρμοδιοτήτων μεταξύ κεντρικών και περιφερειακών οργάνων. Κρίσιμη για την επίλυση του ζητήματος είναι η διατύπωση του ανωτέρω δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 3 του άρθρου 101 του Συντάγματος που, κατά την ορθότερη άποψη, καθιερώνει τεκμήριο υπέρ των περιφερειακών κρατικών οργάνων ως προς τις εκτελεστικές αρμοδιότητες, ήτοι εκείνες που συνιστούν εφαρμογή της κρατικής πολιτικής, ενώ τα κεντρικά κρατικά όργανα διατηρούν αρμοδιότητες γενικής κατεύθυνσης και συντονισμού, δηλαδή τις επιτελικού χαρακτήρα αρμοδιότητες, στο πλαίσιο δε αυτό περιορίζονται σε έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των περιφερειακών οργάνων.

Έτσι, οι «ειδικές αρμοδιότητες» που παραμένουν στα κεντρικά όργανα του κράτους αφορούν πρωτίστως ζητήματα που είτε από τη φύση τους είναι γενικότερης σημασίας είτε έχουν έναν διαπεριφερειακό χαρακτήρα και συνεπώς εκφεύγουν από τα όρια της κρατικής περιφέρειας.

Με βάση τα παραπάνω παρατηρούνται τα εξής:

α) κατοχυρώνεται ως υποχρεωτική η κρατική παρουσία τόσο στο κέντρο όσο και στην περιφέρεια, και

β) τα κεντρικά κρατικά όργανα έχουν κατά κανόνα επιτελικές αρμοδιότητες και τα περιφερειακά κρατικά όργανα εκτελεστικές αρμοδιότητες.

Επομένως το ισχύον Σύνταγμα δεν επιτρέπει την κατάργηση των περιφερειακών κρατικών οργάνων και την μεταφορά των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που αυτά ασκούν σε άλλα όργανα εκτός του νομικού προσώπου του κράτους.

Τούτο σημαίνει ότι το κράτος υπό το ισχύον Σύνταγμα δε μπορεί να αναλάβει αμιγώς επιτελικό ρόλο και να ενισχυθεί ο εκτελεστικός ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Αυτή η ανελαστικότητα των ισχυουσών συνταγματικών διατάξεων του άρθρου 101 παρ. 1 και 3 αποτελεί σοβαρό εμπόδιο για την αναδιοργάνωση της Διοίκησης προς αντιμετώπιση των διαρκώς μεταβαλλόμενων κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών συνθηκών.

Ως εκ τούτου επιβάλλεται η αναθεώρηση των ανωτέρω διατάξεων προκειμένου να παρασχεθεί η ευχέρεια στον κοινό νομοθέτη να διαμορφώνει το διοικητικό σχήμα ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσε να προβλεφθεί ότι τα κεντρικά όργανα έχουν επιτελικές αρμοδιότητες που συνίστανται στη γενική κατεύθυνση και το συντονισμό των γενικών κρατικών υποθέσεων, κατ' εξαίρεση δε ασκούν ειδικές αρμοδιότητες όταν επιβάλλεται από τη φύση των υποθέσεων που αφορούν τον σκληρό πυρήνα του κράτους ή έχουν διαπεριφερειακό χαρακτήρα, ενώ η σύσταση περιφερειακών κρατικών οργάνων επαφίεται στον κοινό νομοθέτη ο οποίος μπορεί να αναθέτει σ' αυτά εκτελεστικές αρμοδιότητες, που ασκούν στη χωρική τους έκταση, οι οποίες λόγω της φύσης και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους δεν μπορούν να ανατεθούν στην τοπική αυτοδιοίκηση.

Με την προτεινόμενη ρύθμιση κατοχυρώνεται ο επιτελικός ρόλος της κεντρικής διοίκησης, ενισχύεται ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης και ταυτόχρονα παρέχεται η δυνατότητα στο νομοθέτη να συστήνει αποκεντρωμένα κρατικά όργανα όταν κρίνει ότι τούτο επιβάλλεται προς θεραπεία των υφιστάμενων αναγκών.

Παράλληλα τα κεντρικά όργανα, δια των περιφερειακών τους υπηρεσιών, θα εξακολουθούν να ασκούν αρμοδιότητες που συνδέονται με τον σκληρό πυρήνα του κράτους (φορολογία, δημόσια τάξη, εθνική άμυνα, δικαιοσύνη).

Είναι αυτονόητο ότι η αναβάθμιση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης επιτάσσει την ύπαρξη της κρατικής εποπτείας η οποία ασκείται είτε από τα κεντρικά είτε από τα αποκεντρωμένα όργανα του

κράτους κατά τρόπο που να διασφαλίζεται σοβαρός και αξιόπιστος έλεγχος νομιμότητας των πράξεων των πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων ΟΤΑ.

Η προτεινόμενη μεταβολή επιβάλλεται, ιδίως, μετά την καθιέρωση από το Ν. 3852/2010 των Περιφερειών οι οποίες αποτελούν μεγάλους και ισχυρούς οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ευρείας χωρικής αρμοδιότητας που φιλοδοξούν να αναδειχθούν σε βασικούς πόλους ανάπτυξης κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

9.3.2 ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

[1] Με βάση τα προαναφερθέντα γίνεται σαφές ότι θα πρέπει, όπου συνταγματικά είναι παραδεκτό, να μεταβιβαστούν στις Περιφέρειες αρμοδιότητες τις οποίες σήμερα κατέχουν οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις. Η ανάθεση στις Περιφέρειες πολλών από τις κρατικές λειτουργίες που σήμερα ασκούν οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, θα προβλεφθεί να γίνει με ειδικό πλαίσιο ελέγχου και συντονισμού της άσκησης αυτών των αρμοδιοτήτων από τα αντίστοιχα Υπουργεία.

[2] Οι δομές του ελέγχου της νομιμότητας και της χρηστής διοίκησης είναι αναγκαίο να υπάγονται κεντρικά σε Ανεξάρτητη Αρχή της οποίας οι Ελεγκτές Νομιμότητας να μην είναι εξαρτώμενοι από το Υπουργείο Εσωτερικών.

[3] Ο χωροταξικός σχεδιασμός, η διαχείριση των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και του Αναπτυξιακού Νόμου, οι αποφάσεις για έγκριση χωροθετήσεων και άλλα ζητήματα κανονιστικών πράξεων, πρέπει να μεταβιβαστούν στις Περιφέρειες στο πλαίσιο της συναλληλίας με την Κεντρική Διοίκηση και υπό νομοθετικές προϋποθέσεις ελέγχου της νομιμότητας των πράξεων ή της συνάφειας των πράξεων με τον αντίστοιχο Κεντρικό Σχεδιασμό επί των ζητημάτων.

[4] Ειδικά στην περίπτωση των τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων τα οποία δεν είναι υπερ-περιφερειακής εμβέλειας και

περιορίζονται στα εδαφικά όρια των Περιφερειών, η Διαχείριση των Προγραμμάτων θα πρέπει να περάσει στις Περιφέρειες.

[5] Το ίδιο θα πρέπει να ισχύει και για άλλα θέματα, όπως: συγκοινωνίες, θέματα προσωπικού, δασικές υποθέσεις, μεταναστευτικά προβλήματα, υδατικοί πόροι, έλεγχος ποιότητας έργων, κ.λπ.

[6] Με τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση στις Περιφέρειες, θα μπορέσουν γρήγορα και αποτελεσματικά να επιλυθούν πολλά από τα προβλήματα που απαριθμήθηκαν στο προηγούμενο Κεφάλαιο.

Τα προαναφερθέντα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι απαιτείται η μια νέα αντίληψη υπό τη πρίσμα των εθνικών και των ευρωπαϊκών εξελίξεων για τη Διοικητική Μεταρρύθμιση με γνώμονα την Αποκέντρωση και την Περιφερειακή Ανασυγκρότηση στο πλαίσιο ενός **Πολυεπιστημονικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταρρύθμισης 2020** το οποίο θα συνοδεύεται με **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, Σχέδιο Δράσης και Ειδικά Θεματικά Σχέδια** αφού προηγουμένως γίνει αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης και αφού εκτιμηθούν με ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία όλες οι οικονομικές και αναπτυξιακές διαστάσεις των ζητημάτων.

Ένας Σχεδιασμός που να είναι συμβατός με τις επερχόμενες **Ευρωπαϊκές Εξελίξεις** και τα ad hoc Σχέδια Ανάπτυξης της χώρας (λ.χ. IOBE, ΚΕΠΕ, Έκθεση McKinsey, κ.λπ.) στο πλαίσιο των αντίστοιχων πολιτικών της ΕΕ.

Στο Σχεδιασμό θα πρέπει να διασφαλιστούν πολλά κρίσιμα ζητήματα τα οποία μέχρι σήμερα είτε καταστρατηγούνται είτε λειτουργούν υποτυπώδως, λ.χ. Συμμετοχικότητα, Δημοκρατικός Προγραμματισμός, Σταθερός και Διαρκής Έλεγχος, Συνεχής Παρακολούθηση, Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ, κ.α.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Αρωνιάδης Κ. «Η σύγχρονη φυσιογνωμία της Ελληνικής Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ο βαθμός ανταπόκρισης αυτής στις Ευρωπαϊκές Προκλήσεις». Διπλωματική εργασία. Επιβλέπων καθηγητής: Μ. Μουστάκας. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Π.Μ.Σ Δημόσιας Διοίκησης. Κατεύθυνση Εθνικής και Κοινοτικής Διοίκησης. Αθήνα. 2011.

Βακαλιός Θ. «Σύγκρουση παραδοσιακών δομών και καινοτομιών στην αναπτυξιακή διαδικασία». Στο Συνέδριο «Ανάπτυξη και Σχεδιασμός: Διεπιστημονική Προσέγγιση». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1992.

Βαξεβανίδου Μ. «Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη». Εκδόσεις Σταμούλη. Αθήνα. 2011.

Βλάχος Γ.Κ «Πολιτική». Τόμοι Α' και Β'. Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1977-1978.

Βουλή των Ελλήνων. Γραφείο Προϋπολογισμού Κράτους. Τριμηνιαία Έκθεση Απρίλιος-Ιούνιος 2013. Επιστημονική Επιτροπή: Λιαγκόρβας Π., Καζάκος Π., Λαπατσιώρας Σ., Μαραβέγιας Ν., Ρηγίνος Μ.

Γαλιώτος Κ. «Jaspers, Jessica, Jeremie και Jasmine: Νέα χρηματοπιστωτικά μέσα της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Περιοδικό «εν Τριπόλει». Τεύχος 5. Ιούλιος 2009.

Γαλιώτος Κ. «Το νέο Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα Καλλικράτης: μηχανισμός χωρικής αναδιάρθρωσης και διοικητικής ανάπλασης της χώρας». Περιοδικό «Ο ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ», Έκδοση ΤΕΕ Πελοποννήσου. Τεύχος 57. Μάρτιος 2010.

Γαλιώτος Κ. «Διαχειριστικά Συστήματα των ΟΤΑ που θέλουν να αποκαλούνται Καλλικράτειοι και Ευρωπαϊκοί». Άρθρο στις εφημερίδες Ελευθερία της Μεσσηνίας (24/10/2011) και Αρκαδικές Ειδήσεις (12/11/2011).

Γαλιώτος Κ. «Πως οι Κυβερνήσεις θα πρέπει να επιλέγουν αξιοκρατικά την “Τεχνοδομή” των μετακλητών που διορίζουν». Άρθρο στις εφημερίδες: Αρκαδικές Ειδήσεις 01/03/2012 και Ελευθερία της Μεσσηνίας 10/3/2012.

Γαλιώτος Κ. «Μέθοδος ΣΔΙΤ και Ανταγωνιστικός Διάλογος για τη Διαχείριση των Στερεών Αποβλήτων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 16/6/2012.

Γαλιώτος Κ. «Τι σημαίνουν οι όροι Ανταγωνιστικότητα και Εξωστρέφεια που θεωρούνται μονόδρομος για την ανάκαμψη της χώρας και της Περιφέρειας; Άρθρο στις εφημερίδες Ελευθερία της Μεσσηνίας, Θάρος της Μεσσηνίας, Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 24/7/2012.

Γαλιώτος Κ. «Προσέλκυση, διασφάλιση και διαρκής υποστήριξη της βιωσιμότητας των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων: η κεντρική mainstream

στρατηγική στόχευση της Περιφέρειας Πελοποννήσου». Άρθρο στις εφημερίδες Θάρρος της Μεσσηνίας και Αρκαδικές Ειδήσεις 26/07/2012.

Γαλιώτος Κ. «Και η Ελληνική Διοίκηση θέλει το ...Γερμανό της!». Άρθρο στις εφημερίδες Θάρρος της Μεσσηνίας, 30/08/2012 και Αρκαδικές Ειδήσεις, 12/09/2012.

Γαλιώτος Κ. «1^η Νοεμβρίου 2013: τα 51 χρόνια της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Οικοδόμημα». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις, 01/11/2012.

Γαλιώτος Κ. «Το Πρόγραμμα Jessica ως ευκαιρία για το Δήμο Τρίπολης να γίνει Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 26/01/2013.

Γαλιώτος Κ. «Η διαχρονική παθογένεια της Διαχείρισης των Ευρωπαϊκών Πόρων». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 19/2/2013.

Γαλιώτος Κ. «Από τα ΜΟΠ στα Α΄,Β΄ και Γ΄ΚΠΣ, μετά στο ΕΣΠΑ και σύντομα στο ΚΣΠ 2014-2020». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 24/2/2013.

Γαλιώτος Κ. «Η Έξυπνη Εξειδίκευση της Ευφούς και Γνωσιοκεντρικής Περιφέρειας Πελοποννήσου». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 21/4/2013.

Γαλιώτος Κ. «Σε λίγο καιρό έρχεται και η σειρά του κ. Α. Σαμαρά για να προεδρεύσει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της ΕΕ». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 31-5-2013.

Γαλιώτος Κ. «Ιούλιος 1944 – Ιούλιος 2013: 69 χρόνια του Διεθνούς Νομισματικού Συστήματος από το Bretton Woods μέχρι σήμερα». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 2/7/2013.

Γαλιώτος Κ. «Η δρομολόγηση της νέας Διατλαντικής Εταιρικής Σχέσης Εμπορίου και Επενδύσεων μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 22/8/2013.

Γαλιώτος Κ. «Στην Ουκρανία ο Πούτιν κατατρόπωσε την ΕΕ και κατανίκησε την επεκτατική Γερμανική στόχευση της Μεσευρώπης (Mittel Europa)». Άρθρο στην εφημερίδα Αρκαδικές Ειδήσεις. Τρίπολη. 6/12/2013.

Γαλιώτου Α. «Οι θέσεις και η πολιτική της Ελλάδας για τη διεύρυνση της ΕΕ». Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών. Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης. Καθηγητής: Π.Κ. Ιωακειμίδης. Αθήνα. Μάιος 2013.

Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης, Γραφείο Διεθνών και Κοινοτικών Θεμάτων. «Το Ευρωπαϊκό Δίκαιο στην Ελλάδα. Εγχειρίδιο Εναρμόνισης». Αθήνα. 2013.

Γετίμης Π., Κανκαλάς Γ. «Τοπική Ανάπτυξη και Μορφές Κρατικής Ρύθμισης στην Ελλάδα». Τόπος. Επιθεώρηση Αστικών και Περιφερειακών Μελετών. Τεύχος 1. 1990.

Γιαλαντζή Φ. «Η Περιφερειακή Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Διπλωματική εργασία. Επιβλέπων καθηγητής: Α. Μπιτζένης. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών. Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. Π.Μ.Σ στις Ευρωπαϊκές Πολιτικές Νεολαίας. Θεσσαλονίκη.2011.

Δημητρόπουλος Α.Γ. «Συνταγματικά Δικαιώματα». Τόμοι Ι – ΙΙΙ. Αθήνα. 2008.

Δημητρόπουλος Α.Γ. «Αρχές Συνταγματικού Δικαίου». Σημειώσεις μαθήματος. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών. Τμήμα Νομικής. Τομέας Δημοσίου Δικαίου. Αθήνα. 2008.

Διαμαντόπουλος Θ. «Εισαγωγή στην Πολιτική». Εκδόσεις Σάκκουλα. Αθήνα. 1993.

ΕΕΣΕ, Ελληνική Εταιρεία Συστημικών Ερευνών Hellenic Society for Systemic Studies, HSSS), www.hsss.gr

ΕΕΤΑΑ. «Οι αναγκαίες προϋποθέσεις για τη ψηφιακή σύγκλιση των ΟΤΑ και τη μετάβαση της Τ.Α. στην Τοπική Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση». Η.Λίτσος, Χ.Πετρόπουλος, Μ.Σκολαρίκος, Α. Χάγιος. Αθήνα. 2006.

Ηλίας Α. «Η Περιφερειακή Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττικής 2007-2013». Διπλωματική εργασία. Επιβλέπων καθηγητής: Μ. Χρηστάκης. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Π.Μ.Σ Δημόσιας Διοίκησης. Κατεύθυνση Εθνικής και Κοινοτικής Διοίκησης. Αθήνα. 2013.

Θανόπουλος Γ. «Επιχειρηματική Ηθική και Δεοντολογία». Εκδόσεις Interbooks. Αθήνα. 2009.

Θεοφανίδης Σ. «Εγχειρίδιο Αξιολόγησης Επενδυτικών Σχεδίων» Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2000.

Ιωακειμίδης Π. Κ. «Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση, Θεωρία- Διαπραγμάτευση, Θεσμοί και Πολιτικές». Εκδόσεις Θεμέλιο. Αθήνα. 1995.

Ιωακειμίδης Π.Κ. «Η θέση της Ελλάδας στο διεθνές, ευρωπαϊκό και περιφερειακό σύστημα». Εκδόσεις Θεμέλιο. Αθήνα, 2007.

Ιωακειμίδης Π.Κ. « Η Συνθήκη της Λισαβόνας». Εκδόσεις Θεμέλιο. Αθήνα.2008.

Ιωακειμίδης Π.Κ. «Προοπτικές για νέα διεύρυνση». ΤΑ ΝΕΑ. 8/12/2006.

Καζάκος Π. «Μετά το Μνημόνιο». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2011.

Καραφωτάκης Ε. «Οι διευρύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης» στο Μαραβέγιας Ν., Τσινισιζέλης Μ.(Επιμέλεια) «Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση, Οργάνωση και Πολιτικές, 50 Χρόνια». Εκδόσεις Θεμέλιο. Αθήνα. 2007.

Καρβούνης Α. «Εισαγωγή στην Οργάνωση και Λειτουργία του Κράτους». Εκδόσεις Πατάκη. Αθήνα. 2005.

Καρβούνης Κ.Σ. «Οικονομοτεχνικές Μελέτες – Μεθοδολογία Τεχνικές – Θεωρία». Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης. Αθήνα. 2000.

Κατσάρος Π. «Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελλάδα 1957-2007». Έκδοση του συγγραφέα. Αθήνα. 2007.

Κίννας Ν.Ι. «Οι τέσσερις Ελληνικές Προεδρίες από μέσα». Εκδόσεις Αρμός. Αθήνα. 2007.

Κοκμοτού Ζ. «Οι Τοπικές και οι Περιφερειακές Αρχές στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης». Διπλωματική εργασία. Επιβλέπων καθηγητής: Δ. Παπαγιάννης. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Π.Μ.Σ Δημόσιας Διοίκησης. Κατεύθυνση Εθνικής και Κοινοτικής Διοίκησης. Αθήνα. 2008.

Κόνσολας Ν. «Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1997.

Κοντογιώργης Γ. «Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στο Νεοελληνικό Πολιτικό Σύστημα». Επιθεώρηση Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Τεύχος 6. 1982.

Κοτζιάς Ν. «Κράτος και Πολιτική». Εκδόσεις Νέα Σύνορα – Α.Α. Λιβάνης. Αθήνα. 1993.

Κωνσταντινίδης, Σ.Β. «Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο και Δίκαιο των Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών». Σημειώσεις. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Τμήμα Διεθνών Οικονομικών Σπουδών και Ανάπτυξης. Κομοτηνή. 2009.

Λαγός, Δ.Γ. «Θεωρίες Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης». Εκδόσεις Κριτική. Αθήνα, 2007 και Τσάρτας, Π., Κοκκώσης Χ. «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον». Εκδόσεις Κριτική. Αθήνα, 2001.

Λιαργκόβας Π., Ανδρέου Γ. «Η νέα πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2007.

Λιαγκόρβας Π. «Σύγχρονα θέματα της Ελληνικής και διεθνούς οικονομίας». Εκδόσεις Σταμούλη. Αθήνα. 2010.

Λιαγκόρβας Π., Ρεπούσης Σ., Επιμέλεια Καζάκος Π. «Κρίση, δανεισμός και χρεοκοπία». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2011.

Λουκής Ε. «Συστήματα Υποστήριξης Αποφάσεων». Πανεπιστημιακές παραδόσεις. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Τμήμα Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων. Χίος. 2011.

Λυκούδης Β. «Ενταξιακή Στρατηγική της ΕΕ. Αλλαγή συμπεριφοράς». Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής. ΕΚΠΑ. Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης. Αθήνα. 2011.

Λυμπεράκη Α. «Ευέλικτα συστήματα παραγωγής». Συμπόσιο στο Πολυτεχνείο Κρήτης. Επιμέλεια Λιοδάκης Γ. Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1993.

Λύτρας Σ. «η Οργάνωση της Δημόσιας Διοίκησης (Νομική Θεώρηση)». Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα. Αθήνα, Κομοτηνή. 1993.

Μαΐστρος Π. «Τα τρία κύματα μεταρρυθμίσεων της Δημόσιας Διοίκησης στην Ελλάδα (1975-2015+)». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2009.

Μακρυνήμητρη Α. «Ο μεγάλος ασθενής» - «η μεταρρύθμιση και ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1999.

Μανιτάκης Α. «Ελληνικό Συνταγματικό Δίκαιο Ι». Εκδόσεις Σάκκουλας. Αθήνα, Θεσσαλονίκη. 2004.

Μιχαλόπουλος Ν. «Μέθοδοι διοίκησης και οργάνωσης των σχέσεων κράτους – πολίτη» στο Σπηλιωτόπουλος Επ. και Μακρυνήμητρη Α. «Η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα». Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα. Αθήνα – Κομοτηνή. 2001

Μιχαλόπουλος Ν. «Από τη δημόσια γραφειοκρατία στο δημόσιο management». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2003.

Μούσης Ν. «Ευρωπαϊκή Ένωση – Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2005.

Μπλέσιου Ν. «Ανάλυση Κόστους Οφέλους και Προγραμματισμός Επενδύσεων». Ελληνική Εταιρία Επιχειρησιακών Ερευνών, Αθήνα 1984.

Μπουραντάς Δ. «Μάνατζμεντ, Οργανωτική Θεωρία και Συμπεριφορά». Εκδόσεις Team. Αθήνα. 1992.

Παγουλάτος Γ., Μπλαβούκος Σ. «Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση: το κεκτημένο του εξευρωπαϊσμού» στο Μαραβέγιας Ν., Σακελλαρόπουλος Θ. (Επιμέλεια) «Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Ελλάδα: Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτικές». Εκδόσεις Διόνικος. Αθήνα, 2006.

Παναγιωτόπουλος Χ. «Ανεξάρτητες Αρχές». Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών. Τμήμα Νομικής. Ακαδημαϊκό Έτος 2009–2010. Μάθημα: Συνταγματικό Δίκαιο. Υπεύθυνος: Δημητρόπουλος Α.

Παπαδάκης Β. «Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία». Εκδόσεις Ευ. Μπένου. Αθήνα. 1999.

Παπαδασκαλόπουλος Α.Θ., Χριστοφάκης Μ.Σ. «Περιφερειακός Προγραμματισμός». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2002.

Παπαφωτίου Α. «Μακροπεριφέρεια Αδριατικής – Ιονίου». Ιστολόγιο. 23/10/2013.

Πικραμένος Μ. «Σκέψεις για τη συνταγματική μεταρρύθμιση του διοικητικού συστήματος». Ιστότοπος www.constitutionalism.gr

Πνευματικός Τ., Πολύζος Σ. «Ανάλυση της διαχρονικής σταθερότητας των τεχνολογικών συντελεστών της ανάλυσης εισροών-εκροών στην ελληνική οικονομία». Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας., Πολυτεχνική Σχολή. Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Βόλος. 2012.

Πολύζος Σ. «Περιφερειακή Ανάπτυξη». Εκδόσεις Κριτική. Αθήνα 2011.

Πουλιαντζας Ν. «Η κρίση του κράτους». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1976.

Προβόπουλος Γ. «Δημοσιονομική Πολιτική, Επενδύσεις και Παραγωγικότητα». Έκδοση ΙΟΒΕ. Αθήνα. 1988.

Ρόκος Δ. «Κοινωνία, Τεχνολογία και Παραγωγή. Σχέσεις, Αλληλεπιδράσεις και Αλληλοκαθορισμοί». Συμπόσιο στο Πολυτεχνείο Κρήτης. Επιμέλεια Λιοδάκης Γ. Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1993.

ΣΕΒΕ. «Εξαγωγικές επιδόσεις Περιφερειών το 2012». Θεσσαλονίκη. 2012.

Σιώμοκος Γ. «Στρατηγικό Μάρκετινγκ». Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.. Αθήνα. 2004.

Σκούντζος Θ. «Θεσμοί και πολιτικές ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Εκδόσεις Σταμούλης Αθ. Αθήνα. 2006.

Σπηλιόπουλος Ο. «Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί». Εκδόσεις Διόνικος. Αθήνα. 2004.

Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου». 11^η Έκδοση. Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα. Αθήνα-Κομοτηνή. 2002.

Σωτηρέλης Γ. «Οικονομικά Περιφερειών και Ελληνικό Σύνταγμα». Έκτακτο Συνέδριο ΕΝΠΕ. Αθήνα. 20/9/2013.

Τασοπούλου Α. «Προσεγγίζοντας τη διακυβέρνηση και τα θεωρητικά της διλήμματα». Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Περιοδικό ΑΕΙΧΩΡΟΣ. Τεύχος 17. 2012.

Τάχος Α.Ι. «Ελληνικό Δημόσιο Δίκαιο». Εκδόσεις Σάκκουλα. Θεσσαλονίκη. 1993.

Τερλεξής Π. «Διευθυντικές Ολιγαρχίες, Γραφειοκρατία, Κράτος, Κοινωνική Οργάνωση». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 1996.

Τσάρτας, Π., Κοκκώσης Χ. «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον». Εκδόσεις Κριτική. Αθήνα, 2001.

Τσάτσος Δ. «Δημοκρατία και Νομικός Πολιτισμός». Εκδόσεις Σάκκουλα. Αθήνα. 1991.

Τσουντας Κ., Τριανταφυλλοπούλου Α. «Η Οργάνωση και οι Λειτουργίες της Κεντρικής Διοίκησης & της Τοπικής Αυτοδιοίκησης». Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2009.

Χυτοπούλου-Παππά Ε. «Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση 1981-2006». Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης. Αθήνα. 2007.

Ψύγκας Α. «Η συμμετοχή της Κοινωνίας των Πολιτών στην παραγωγή κανόνων δικαίου από τη διοίκηση». Σειρά: Δίκαιο και Κοινωνία στον 21ο αιώνα. Διευθυντής σειράς: Γ. Παπαδημητρίου. Εκδόσεις Σάκκουλας. Αθήνα-Θεσσαλονίκη. 2009.

Ψυχάρης Ι., Σιμάτου Ε. «Η οργάνωση της δημόσιας διοίκησης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα». Σειρά Ερευνητικών Εργασιών (9). Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Πολυτεχνική Σχολή. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Βόλος. 2003.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Eco Umberto. «Έξι περιπλανήσεις στο δάσος της αφήγησης». Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα. 3^η Έκδοση. Αθήνα. 1996.

Galbraith J.K. «The new Industrial State». Penguin Books. 1972.

Hague R., Harrop M. «Comparative Government and Politics». Μετάφραση από Εκδόσεις Κριτική. Αθήνα. 2005.

ICAP. «Έρευνα περιφερειακής κατανομής της ετήσιας τουριστικής δαπάνης». Αθήνα. 2013.

Kotter John. «Leading Change». Harvard Business Review Press. 1996 [2].

Kotter John, Cohen Dan. «Heart of Change». Harvard Business Review Press. 2002.

Leontief Wassily. « Input-Output Economics». Oxford University Press. New York. 1996.

Δικτυακές Πύλες και Ιστοχώροι

ΦΟΡΕΑΣ	ΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ (www....)
Διαύγεια	diavgeia.gov.gr
ΕΛΣΤΑΤ	statistics.gr
Επιτροπή Περιφερειών	cor.europa.eu
Ευρωπαϊκή Ένωση	europa.eu
Περιφέρεια Πελοποννήσου	ppel.gov.gr
Πλατφόρμα Έξυπνης Εξειδίκευσης	s3platform.jrc.ec.europa.eu
Συμβούλιο της Ευρώπης	hub.coe.int
Όμιλος Αριστόβουλος Μάνεσης	constitutionalism.gr
ΥΠΑΑΝ	ypoiian.gr
Υπουργείο Εσωτερικών	ypes.gr
ΑΕΒΡ	aebr.eu
ΑΕΡ	aer.eu
CEMR	ccre.org
CLRAE	coe.int
COPPEM	coppem.org
CPRM	crpm.org
NEEBOR	neebor.eu

Εφημερίδες και Περιοδικά

Εφημερίδα «Η Καθημερινή», 4-5/12/2013.

Εφημερίδα «Ημερησία», 3-5 / 12/ 2013.

Εφημερίδα «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία», 4-5/12/2013.

Εφημερίδα «Το Βήμα», 4-5/12/2013.

Περιοδικό «Επίκαιρα», 31/12/2013.